

CONSTITVTIONES
CLERICORVM REGVLARIVM
Et ad Eas ab antiquitate firmandas,
ANTONII CARACCIOLI
CLERICI REGVLARIS
N O T AE,
HOC EST, RELIGIOSARVM
prisci æui legum rituumque Compendium.

Philo libro de Abrahamo.

Leges scriptæ nihil aliud sunt, quàm Vitarum Patrum Commentarij.

Collegij SS. Blasij et Caroli

R O M AE, Apud Bartholomæum Zannettum. Anno M. DC. X.

SVPERIORVM PERMISSV.

D. Io. Antonius Angrisanus Congreg. Clericorum Regular. Præpositus Generalis.

CVm hoc opus, scilicet, Notæ P.D. Antonij Caraccioli Clerici Reg. in Constitutiones nostræ Congregationis, Doctorum Virorum, quibus id commisimus, iudicio recognitum, atque approbatum fuerit; facultatem concedimus vt typis mandetur (modò ijs, ad quos pertinebit visum fuerit.) In quorum fidem præsentes manu propria subscriptas, & sigillo nostræ Congregationis munitas, iussimus dari. Romæ die 12. Mensis Nouembris 1609.

D. Io. Ant. Angris. Generalis.

Imprimatur si videbitur R. P. M. sac. Pal. Apostolici.
Cæsar Fidelis Vicesg.

POstulante Reuerendissimo P. F. Ludouico Ystella Magistro sacri Palatij Apostolici, perlegi librum à R.P.D. Antonio Caracciolo compositum, cui titulus est, Notæ in Constitutiones Clericorum Regularium, nihilq. in eo inueni quod Catholicam fidem, Christianos mores, ac regularem disciplinam non redoleat. Ac ob id dignum existimo vt typis mandetur. Romæ die 1. Ianuarij 1610.

Antonius Episcopus Sarnensis.

Imprimatur.
F. Thomas Pallauicinus Bonon. Magister & Reuerendissimi P.F. Ludouici Ystella sacri Pal. Apostolici Mag. socius, Ordinis Prædicatorum.

Salue Magne Pater, cæli decus, aurea fandi
Copia cui meritum nomen et ora dedit.

Ex vetusta admodum icone, Constantinopoli olim depicta, hanc Sancti Ioannis Chrysostomi imaginem typis æneis curauimus exprimendam Cui certè consentiunt Græcorum Mænologia, ubi is describitur, modica statura magno capite ampla et rugosa fronte, oculis introrsum recedentibus venustis tamen & gratiosis, pressis ob maciem genis, rara, breui, et canescente barba.

Magno [a]

IOANNI Chrysostomo, atque Christostomo [b]

Secundi, Orientalium exercituum Ductoris

Et Anthusæ nobilissimæ Viraginis Filio [c]

Hilarionici, hoc est, Antoniani [d] Instituti

Monacho Sanctissimo

Ex Antiochenæ Ecclesiæ presbytero

Ad C P.^num Patriarchatum diuinitus euecto [e]

Pastori bono [f]

Animarum Zelatori [g]

Athletæ generosissimo [h]

Diuinarum literarum Interpreti admirabili [i]

Orbis vniuersi Magistro [k]

Cælestium dogmatum Tonitruo [l]

Aureæ Christi Tubæ [m]

Viro Mente pura

Inuicto pectore

Ore χρυσοῦ χρυσοτέρῳ [n]

Sine sanguine martyri [o]

Alteri Vasi Electionis [p]

Nouo Apostolo [q]

Antonius Caraciolus Clericus Regularis;

Ex eo videlicet Clericorum Ordine,

Quem tanti Patris natalitia dies, [r]

Clarissimum nempe sidus,

Nascentem fausta luce prospexit:

Quemq. Paulus IV. P.M. Chrysostomo addictiss.^m, [s]

Vnà cum tribus alijs eximijs Viris

Diu ante Pontificatum instituit;

Has in nostras leges, ritusque, Notas,

Hoc est ingenioli mei tenues primitias,

Humillimus cliens Patrono potentissimo

Cum æterna fide atque obsequio

Dedico Consecroq;

D. N. M.[t] Q. E.

[a] Zonar. in Archadio.

[b] Metaphr. & vit. Chrysost.

[c] Pallad. in Dial. cum Theod.

[d] Vid. Hieron. in vit. Hilar.

[e] Pallad. Metaphr. alij.

[f] Georg. Alex. fol. 71.

[g] Idem fol. 2.

[h] Idem fol. 4.

[i] Breuia. Rom.

[k] Georg. fol. 2. Isid. Pel. Ep. 56.

[l] Leo Imp. in Encomio.

[m] Georg. Alex. fol. 88.

[n] Damasc. Or. 1. in paup. & ex eo Rescius in Phalarismis.

[o] Niceph. lib. 14. cap. 43.

[p] Angelus ad Flauianum Epm apud Georg Alex. fol. 14.

[q] Archadius Imp. apud eundem Fol. 31.

[r] Onuphr. in vita Pauli 4.

[s] Ipsiusmet schediæ MM. SS.

[t] Ij Tituli Cælitibus tributi. Acta item S. Cæciliæ habent, Aspectua angelici Numinis. &c. Et Luc. cap. 9. Moyses & Elias visi in maiestate .i. in gloria & in claritate. Mant. Nec Superos odi, nec Numina sancta.

IN

ANTONII CARACIOLI CLERICI REGVL.

Notas,

R.P.D. MARCELLINI SANTAGATHAE CLERICI REG.

Carmen.

OTATIONES hasce, Lector candide,
Queis Clericorum vita Regularium,
Ab vsque primo Apostolorum seculo
Exorta, Patrum & aucta Sanctionibus,
Viro Satanæ sed peremta liuidi,
Tandem miserti Conditoris munere,
Nostris reuixe comprobatur legibus;
Illam meusq. Antonius Latrantium
Ab improborum luridis calumnijs,
Munitus armis veritatis, asserit.
Dum fronte libri, curiosus quæritans,
Quid dulce, quidve conferant iuuaminis,
Inscriptionis prima cernis limina;
Ne mente quæso turgida contemnito;
Luces ab ipsis nec legendis retrahe.
Fies earum lectione doctior.
Vadem reposcis? te legentem interroga.
Cernas micantes scilicet multiplice
Scientiarum celsiorum lumine;
Simulq. textas flosculis venustulis
Politiorum litterarum. Quid? quod hac
Opes opella fas erit lucrarier
Non anxiosas, furibus non peruias,
Non seculorum conterendas dentibus;
Sed queis supremo collocatis æthere,
Proculq. ab omni temporum molestia,
Beata in æuum perfruuntur agmina.
Haud oscitanter ergo librum perlege:
Plus in recessu continet quàm præferat:
Caduca præfert; sempiterna continet.

NICO.

R. D. NICOLAI MARIAE MODAPHARI S. TH. D.

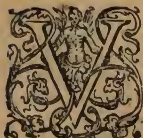
In easdem Notas.

VDERAT obscuras ævi longinqua Vetustas
Iam tenebras : ignota diu latuere priorum
Et studia, & SACRI RITVS : vixq. vlla nepotes
Noscebant atro in seclo vestigia auorum ;
Opportuna suis studijs cum tempora nacta,
Fœdat Stultitia indigno Pietatis honores
Crimine, cœlestes fallax mentita quòd ortus
Incedat, falso heredem & se nomine iactet
Antiqui decoris. neque enim splendescere auitas
Obstrepit ore notas ; vultusque, habitusq. priores
Hos negat, & penitus priscis hanc patribus ortam.
Insons at Pietas, nec amaris litibus apta
Hac Pestis rabiem compressit voce furentis.
I Monstrum infelix ; Stygiam pete Noctua noctem,
Inuisamq. diem fuge, quam ter Maximus Orbi
Iam dabit antiquo PAVLVS mihi sanguine cretus ;
Parthenopes decus eximium, Pater Orbis & almum
Addendum iubar æthereis, iubar ipse daturus
Æternum terris, Comitum longo ordine cinctus,
Non modò qui referent, qualem me prisca tulere
Secula terrigenis, supera sed qualis in Æde
Cœlicolis & quanta solet mihi forma nitere.
Tunc Patri, vt genere, & patria, sic proximus alter
Ingenio, nostrum tollet super æthera nomen.
Si mea tempus edax obduxit iura tenebris,
Pellet, Apostolici fulgens ex Ordinis orbe,
Æmulus æthereo cæcam Sol lumine noctem:
Qui Veterum Monimenta pijs sudoribus olim
Euoluet, mundoq. dabit spectanda recenti.
Is priscas mihi (fido) Notas, vultusq. parentum,
Immota (quod vix pauci è tot millibus ante
Aduertere) homines persistere lege docebit;
Eruet & veras è prisca luce tabellas.
Verius haud quicquid Delphis Cumisq. Vetustas
Consuluit, Tripodum carmen commisit in auras
En PAVLI SOBOLES, studijs cælestibus agmen
Instructum, Superum in terris imitatur honores.
Vnum erat ambiguum, PAVLO quis proximus ille
Pelleret antiquæ nebulas Pietatis ab ore:
At toto en clarum consulget lumen in orbe
Exiguum hoc multa qui condidit arte Volumen.
Antiquæ en tabulæ, & prisci Pietatis honores
Emergunt, & luce Poli meliore fruuntur.

CLEMENS PAPA VII.

Ioanni Petro Carafæ Episcopo Theatino, & Caietano Thienæo Presbytero Vicentino, atque eorum Socijs & Successoribus.

ENERABILIS *frater, & dilecti filij, salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nuper fecistis, quod vos, & nonnulli alij eiusdem propositi, socij vestri, diuina, vt creditur, inspiratione ducti, cupientes cum maiori animi quiete Deo seruire, & illi magis pro desiderio cohærere posse, tria substantialia religiosæ vitæ, Paupertatis scilicet, Castitatis, & obedientiæ vota emittere, & sub solito, & communi habitu Clericali in vnum habitantes, & in communi, ac de cõmuni viuentes, ac Deo humiliter, & deuotè, quantum ipse dederit, seruientes, sub nostra, & Apostolicæ Sedis humili, & immediata subiectione, & speciali protectione, Clericalem vitam ducere decreuistis; supplicareq. nobis fecistis, vt de nostræ, atque huius sanctæ Sedis plenitudine potestatis, solitaq. clementia in præmissis benigne annuentes; de ijs, quæ ad huius vitæ propositum conducere; aut quomodolibet expedire videntur, vobis, socijs, successoribusq. vestris prouidere dignaremur. Nos, qui omnium Christifidelium pijs, & honestis desiderijs libenter annuimus, vestrum in hac parte laudabile desiderium, plurimùm in Domino commendantes, vestrisq. huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, & cuilibet vestrum, vt quandocunque visum fuerit, possitis tria substantialia religiosæ vitæ (vt petitis) Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota publicè emittere, & in manibus cuiusque Presbyteri secularis, vel cuiusque ordinis Regularis, solemniter profiteri, ac sub solito, & communi habitu Clericali, subq. nomine, & nuncupatione Clericorum Regularium, in communi viuentes, in locis Religiosis, aut secularibus, prout vobis ab illis, quorum loca ipsa concessum fuerit, seu expedire videbitur, sub nostra, & sanctæ huius sedis Apostolicæ immediata subiectione, & speciali protectione in vnum habitare, atque ex vobis, inter vos, singulis annis superiorem eligere Præpositum nuncupandum, qui vsque ad triennium, & non vltra confirmari possit, alioiq. quoscunque seculares Clericos, quauis dignitate fulgentes, seu laicos, qui Deo inspirante, ad huiusmodi vitæ propositum, & communem viuendi modum, sese conferre voluerint, recipere, & post annuam probationem, ad talem trium votorum profes-*

professionem, in manibus Superioris, seu Praepositi emittendam, ad huiusmodi communem viuendi modum admittere, necnon statuta quaecunque, ordinationes, & constitutiones de omnibus, & singulis, quae ad huiusmodi vitae propositum conducere, moresque, & institutum, honestè, & deuotè clericaliter viuendi concernere videbuntur, de Missis praecipuè, & alijs diuinis officijs, seu Horis Canonicis, prout vobis meliùs videbitur, celebrandis, & recitandis, licita tamen, & honesta, rationabilia, & bonis moribus, & sacris Canonibus non contraria, facere, edere, & pro tempore facta edere, corrigere, reformare, & in parte, vel in totum immutare, ac de nouo alia prout vobis expedire videbitur, instituere, & ordinare, & iuxta illa viuere, quae postquàm à vobis condita, edita, & reformata, instituta, aut immutata, & ordinata, ac nobis, seu successoribus nostris exhibita fuerint, Apostolica auctoritate approbata, & confirmata sint, & esse censeantur: & vt omnibus, & singulis priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, indulgentijs, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis, fauoribus, concessionibus, & gratijs spiritualibus, & temporalibus, quibus potiuntur, & gaudent, aut in futurum potientur, & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses, Congregationes, personae, & loca eorum, vos, personae, & loca vestra, vti, potiri, & gaudere possitis, quorum tenore, praesentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus. Ita vt literae Apostolicae super eisdem priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, concessionibus, & gratijs eisdem concessis, vel pro tempore concedendis, mutatis duntaxat nominibus, cognominibus, inuocationibus, & diebus, ad libitum expediri possint, perinde ac si illa omnia, & singula non solùm per clausulas generales, sed per eorum tenorem de verbo ad verbum expressionem, & insertionem fuissent vobis per has nostras literas sub hac ipsa die expressa, & specialiter concessa, tenore praesentium ex certa nostra scientia, & ex Apostolicae plenitudine potestatis, vobis, ac socijs, & successoribus vestris in perpetuum concedimus, pariter & indulgemus, & ad praemissa omnia, & singula quibuscunque impedimentis, & contradicentibus amotis liberam, plenamq. auctoritatem, & facultatem elargimur, non obstantibus nomine, dignitate, & officio Episcopali, quae Ioanni Petro supradicto per alias nostras literas reseruauimus, Apostolicisque, & generalibus, aut specialibus constitutionibus, ordinationibus, etiam iuramento, aut quauis alia firmitate roboratis, etiam si qua specialiter, seu de verbo ad verbum exprimenda essent, quae pro expressis haberi, & quibus quoad effectum praesentium duntaxat specialiter, & expressè derogamus, alijsq. contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die vigesima quarta Iunij M.D.XXIIII. Pontificatus nostri anno primo.

Iacobus Sadoletus.

CLE-

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

T si ex debito Pastoralis Officij singulos Religiosos, qui spretis huius mundi vanitatibus, iugum Religionis, vt Altissimo liberiùs inseruirent, sunt amplexi, paterna dilectione prosequimur, tamen dilectorum filiorum Congregationis Clericorum Regularium præcipuus in Dei seruitio feruor, regularis disciplinæ obseruantia, & vberes in Ecclesia Dei fructus, quos assidua verbi Dei prædicatione, frequenti Sacramentorum administratione, probatæ vitæ exemplo, & bonæ famæ odore assiduè producunt, à nobis exigunt, vt laudabile eorum institutũ, specialibus fauoribus, & gratijs atque Apostolica protectione foueamus. Sanè cum Constitutiones, & Statuta prædictæ Congregationis Clericorum Regularium à Dilecto filio nostro Pompeio Arrigonio Tit. Sanctæ Balbinæ, S. R. E. Cardinali de ordine nostro diligenter visa, recognita, & examinata typis cudere, & ad communem dictæ Congregationis vtilitatem, & commoditatem in lucem emittere expediat; Nobis propterea ex parte dictorum Clericorum fuit humiliter supplicatũ, vt Constitutiones, & Statuta huiusmodi Apostolicæ auctoritatis robore communire, aliásque in præmissis oportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur Congregationem prædictam specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, ac singulos dictæ Congregationis Clericos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes; Motu proprio, & ex certa scientia ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, huiusmodi laudabile prædictæ Congregationis institutum, & prædictas omnes, & singulas Constitutiones. Ordinationes, & Statuta, quæcunque à prædicto Pompeio Cardinale, vt præfertur, visa, & examinata quarum, & quorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis haberi volumus, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò confirmamus, & approbamus: illisq. perpetuæ, & inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adijcimus: ac omnes, & singulos tam iuris quam facti defectus, si qui in eisdem interuenerint, supplemus: illasque, & illa perpetuò valida, firma, & efficacia fore, & esse: ac per Clericos prædictos, & alios ad quos spectat, & pro tempore spectabit perpetuò inuiolabiliter obser-

obseruari debere, ac in lucem edi, & typis mandari posse decernimus, & declaramus. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac dicta Congregationis, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Statutis, & Consuetudinibus, caeterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romae apud Sanctum Marcum sub Annulo Piscatoris, die 28. Iulij. 1604. Pontificatus Nostri anno xiij.

M. Vestrius Barbianus.

PRAE-

PRÆFATIO AD RELIGIOSVM ET BENEVOLVM LECTOREM.

IBRVM legum nostrarum, superioribus annis alterius cuiusdam è nostratibus stilo exaratum, Romæq. editum, ecce nunc Religiose Lector, Notis auctum, firmatumque, denuo luci damus. Huius verò nostri consilij non vna ratio est: Et debeo hoc tibi vestibulo significare opellæ meæ caussas atque scopum. Principio igitur nolim ignores studuisse humani generis Hostem Clericorum Regularium superiore seculo renascentem Ordinem, non vno machinamento, antequam succresceret, præfocare. Nimirum præuidebat perfidus ille veterator, quàm magno malo suo nobilis illa nostrorum Patrum Quadriga, sancto Spiritu auriganre, pleno iam gradu, nisi mox obsisteret, promoueret. Nihil igitur cunctandum ratus, excitauit effrænes quosdam Aulicos,[a] (certè satellites suos) qui plaudente, & parasitante vulgi fæce, tantorum virorum nomen, famamq. concerpere, hypocritas, seditiosos, nouarum rerum inuentores per summam ignominiam appellitare, aliaq. id genus multa procaciter effutire. Neque verò mireris, mi Lector, adeò probos viros tam subito in sceleratorum odium incurrisse: eiusmodi namq. ij erant, *in quibus* (vt cum Saluiano vetusto, & graui scriptore dicam) *omnia*[b] *sibi æmula, atque inimica cernerent. Illi enim viuebant iugiter in nequitia, isti in innocentia; illi in libidine, isti in castitate; illi in lustris, isti in monasterijs; illi prope iugiter cum Diabolo, isti sine cessatione cum Christo*. Hoc igitur primum turbine Diabolus, satam recens arbusculam nixus est conuellere. Id tamen incómodum Sancti illi Dei cultores summa animi fortitudine, & præstanti in Deum fide sunt amoliti; haud ignari, virtutis theatrum ingresso nunquam suum deesse Antagonistam. Et hæc quidem ipsis fidentia bene cessit. nam malis fortiter toleratis firmiores

a Vide Bonfadij epistolā ad Oliuum.

b Lib. 8. de Prouid. Dei.

euaserunt, & illi Deo vindice disiecti, atque confracti miserrimè periere; securi, laqueo, igne, [a] morboue prodigiosè absumptis; vt eos omittam, qui impiarum opinionum insania abrepti, ad Geneuensem, aliasq. eiusmodi Hæreticorum haras, vt tutiùs inde in Catholicos grunnirent, se receperunt. At non ita multò post tempestas altera exorta est. etenim in immani illa Vrbis direptione, quæ Clemente VII. Pont. Max. contigit IIII. Viri nostri Ordinis autores, ingruente Hæreticorum militum manu, in extremum vitæ, famæq. discrimen sunt adducti. Nam dum Vrbem sanctam scelesti prædones, veluti canes venatici, circumeunt vniuersam, fortè resciscunt aliquot sacerdotes verè Catholicos, hoc est hæreticarum partium impensè osores, in parua casa ad montem Pincium delitescere. Quo illi audito, extemplo vestigant, odorantur, inueniunt, adoriuntur. Quid tunc facerent pectora pijssima? quodve consilium nisi constantiæ, & pietatis in summo periculo capesserent? Ad sacram igitur ædiculam, quam inibi instruxerant, Deum precaturi confugiunt; vtq. erant obeundæ pro Christo mortis sitientissimi, figunt humi genua, & martyrij iam candidati, lethum expectant læti; illud interim animo voluentes suo, felicissimos se futuros, si ante Christi sanctum Corpus, & Sanguinem, sanguinem suum ipsi funderent, & corpora (votas Deo victimas) neci offerrent. Verum impij satellites probro afficere, quàm gladio in eos agere maluerunt. Itaque reuinctis manibus, longè abductos, & titulo nouitatis, dirisq. conuitijs petulanter impetitos, ac variè insuper cruciatos in carcerem trudunt, è quo sanè non diu post incolumes, per Dei gratiam, exiere. Illud tamen hinc elici debet, quoscunque siue in Deum, impios, siue in homines, improbos, nostri Ordinis persecutores, eos in vnam hanc nouitatis labem ipsi affingendam conuenisse, ac veluti collata tessera coniurasse. Hanc igitur maculam, ex se licet fugientem & euanidam, penitus diluere nunc est animus, tum ne vllus vnquam possit, in nos aptare illud Baldaddi Suhitis, [b] (*Hesterni sumus:*) tum vt nos ipsi, dum serimus de priscis moribus sermonem, hunc sanè magnum fructum demetamus, nosse videlicet nostri instituti antiquitatem; cuius si à capite origo arcessenda sit, profectò præter religionem, ritumq. veterum, pene nihil in ea sit reperire: atque adeò sacram hanc
Cleri-

[a] Bonfadius, Otho, Dudith, Fräcus, & alij.

[b] Iob. 8.

Clericorum Sodalitatem Apoſtolicæ ſedis autoritate firmatam, deuoto nobis eſſe animo, cultuq. proſequendam. Etſi enim, vt Arnobius inquit,[a] *autoritas non eſt tempore æſtimanda, ſed numine, nec qua die, ſed quid cœperis cogitandum*; tamen, cùm[b] *vitio conditionis humanæ datum ſit, vt præſentia deſpiciamus, & ſuſpiciamus antiqua*, profectò, memorias legere ſanctæ vetuſtatis, religionis cunabula, & ſuccreſcentis ætatis profectum intueri, conſenſionem morum perſpicere, germanam illam priſcæ Eccleſiæ imaginem, in noſtro ordine, veluti ex antiquo prototypo delineatam, recognoſcere; id videlicet tum multum affert ponderis, tum verò plurimum intereſt publicæ diſciplinæ. Quocirca minuta etiam veſtigia veteris ritus & curioſè indagauimus, & operoſe proſecuti ſumus, rati *in minimis quoque rebus*, vt ille ait,[c] *omnia antiquæ conſuetudinis momenta obſeruanda*. Iam verò tibi, Regularis Clerice, danda opera eſt, vt hoc qualecunque monumentum vetuſti moris, quod tibi obijcere paramus, identidem reſpectare memineris, neque ſinas in te veterum memoriam Patrum vnquam intermori. Sed ecce iam ad Notas tranſeo, ſpe bona fretus, vt labor hic maxime in rem noſtram communem, hoc eſt, in religioſi huius inſtituti incrementum cedat.

a lib. 1. con. Gent.
b Tacit. de Clar. Orat.
c Val. Max. lib. 2.

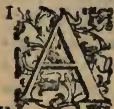

AN-

ANTONII CARACCIOLI CLERICI REG.

Ad primam partem Constitutionum, Notæ.

In Titulum.

I A Titulo nobis incipiendum est. Et meritò *Constitutiones* dictæ sunt nostræ Leges, cùm & Apostoli suas præceptiones per B. Clementem editas, titulo Constitutionum nuncupauerint.

II Clericorum Regularium. Sacrũ id cognomentum, & antiquitus vsurpatum. Certe Augustinus (vt vetustiores omittam) ad Regulares Clericos, duos habuit tractatus. Instituerat enim magnus ille vir, Apostolica lege, sodalitium Clericorũ, quos posterior ætas,[a] vel *Canonicos*, id est Regulares, vel sicut olim Eusebius Alexandrinus,[b] *Cænonicos*, hoc est, communi cibo, cultuq. viuentes, appellauit. At si rem hanc penitius inspexerim, video idem fermè significare Clericum ac Therapeutam; cuius vocis meminit Philo, & vim explicat. Θεραπευταὶ enim interpretantur cultores, *quia didicerunt*, inquit Philo,[c] *à natura & à sacris Legibus colere illud ens & bono melius, & vno sincerius, &* (ne sterilem agrum hunc crederes) *vnitate in generando antiquius, atque, vt ita dicam, principalius*. Clerici verò nomen id ipsum profectò denotat. Augustinum audi ad Clericos scribentem: [d] *Commune*, inquit, *erat nobis magnum, & vberrimum prædium, ipse Deus*. Et alibi ad Clericos trahit [e] illud Matthæi: *Duo erant in agro*, &c. Et Augustinus quidem ad Etymon allusit, nam κλῆρος, prædium significat. Hinc apud Pausaniam [f] legimus; κλήρους τῆς γῆς, prædia terræ. Eadem metaphora & Plato [g] accipit θεραπείαν pro cultu Dei. Neque ij, qui vulgò *Clericum* interpretantur, *in sortem Domini vocatum*, aliud sibi velle debent, quàm in Dei ipsius; vberrimi agri, sortisq. magnæ culturam inuitatum. Notat vero Ioannes à Nigrauelle,[h] autor obscuri cognominis, non obscurus, Clericorum vocabulum ab Apostolis fuisse inditum Sacrorum Ministris; quod ex Actibus Apostolorum [i] fortassis potuit elicere. ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. Et ex Petri priore epistola [k] longè clariùs, vbi Cleri vocabulum profertur, non alia certè significatione, quàm vt sacrum cœtum à profano distinctum intelligeremus: quod Oecumenius in eum locum docet.

a Concil. Mogunt. cap. 9.
b Serm. de die Domin. apud Turrianum.
c De Supplicũ virtut.
d Tract. 1.
e In Psal. 99.
f In Sauromatis.
g In Eutyphrone.
h Lib. 13. Chro. c. 18.
i Cap. 1.
k Cap. 5.

PRAE-

PRAEFATIO AD CONSTITVTIONES.

VAM nos religiosè viuendi rationẽ ex Apostolorum Actis excerptam, Clementis VII. aliorumq. Summorum Pontificum autoritate firmatam, Patrum nostrorum vsu, & consuetudine tot annos receptam, in Generalibus Capitulis sæpius roboratam, Congregatione, Deo fauente, in dies aucta, Constitutionum more calamo scriptam hactenus seruauimus, eam nunc accuratè recognitam typis mandare visum est; vt quæ vitanda, aut sequenda sunt, præ oculis quisque habeat. In his scribendis, edendisve ea mens nostra est, tum, vt quæ naturali, Euangelica, & sacrorum Canonum lege sanciuntur, probè seruemus, tùm verò vt trium sacrorum Votorum nexu, hisq. religiosis Constitutionibus communiti, aditum nobis ad perfectæ charitatis adeptionem, Deo iuuante, faciamus. Ceterùm, vt animarum consulamus tranquillitati, declaramus nullas Constitutiones, aut Regulas nostras, obligare nos ad culpam, sed ad pœnam tantùm, nisi propter præceptum, aut contemptum: præceptum autem apud nos nullum aliud haberi, quàm quod naturali, aut diuina, aut Ecclesiastica lege, aut trium Votorum ratione continetur. Quamuis autem ad culpam obligandi, etiam peccati mortalis, Superioribus nostræ Congregationis non desit autoritas, maximè in rebus grauibus, & si præceptum his verbis exprimant, Præcipimus in virtute Sanctæ obedientiæ, *aut horum similibus: caueant tamen, ne quid vmquam præcipiant temerè; & à multitudine præceptorum abstineant, ne laqueum subditorum animis inijciant. Excommunicandi etiam quamuis habeant facultatem, sobriè tamen, & cum consilio vtantur hoc gladio. Nemo autem, excepto Generali Capitulo (penes quod per Summorum Pontificum Priuilegia, est autoritas nouas condendi leges; & veteres abrogandi) audeat his nostris Constitutionibus aliquid immutare, addere, vel minuere. Hæ in tres præcipuas partes sunt distributæ: In quarum Prima agitur de ijs, quæ ad diuinum cultum pertinent: In Secunda, de obseruantijs quibusdam nostræ Congregationis: In Tertia, de vniuersi ordinis administratione.*

In

In Præfationem, Notæ.

1. QVam nos religiose viuendi rationẽ ex Apo-
stolorũ actis excerptã. E primæuæ Ecclesiæ, hoc est,
illorum credentium, quibus cor vnum fuisse legitur,[a] vetere discipli- a Act. cap. 4.
na, manasse Cœnobitarum, nempe Religiosorum in commune viuen-
tium institutum, fusè tradit Cassianus non vno in loco.[b] At Cleri- b Lib. 2. Instit. cap. 5. Coll. 18. cap. 5.
corum Regularium Ordinem, vitæ formam in Actis Apostolorum
præscriptam, accepisse, & Apostolos ipsos voto, ac professione Cleri-
cos extitisse Regulares, locus iste poscit, vt diligenter ostendamus.
Primò, Regulam communiter viuendi, ex Actis Apostolicis ad nos
deriuasse, facilè patebit intuenti nostrum viuendi modum. Vna om-
nium domus, & (vt Augustinus loquitur)[c] *sicut pascimur ex vno Cel-* c In Reg. ad Clericos.
lario, sic induimur ex vno Vestiario. Nihil cuiquam est proprium,
nihil à quoquam alienum; etenim omnia sunt communia; communis
labor, communis quies, & siquid alicui singulariter mittitur, in com-
mune confertur. Sed illud enixius procurandum est, vt instar primi-
tiuorum fidelium sit nobis *cor vnum, & anima vna. Propter hoc enim,*
vt ibidem Augustinus inquit, *in vnum sumus congregati, vt vnanimes*
habitemus in domo. Cæterum Apostolos vt Clericos eos fuisse nemo,
nisi impius, dubitauerit, ita regulam trium votorum Paupertatis,
Castitatis, & Obedientiæ, quæ Religionem formant, sectatos fuisse,
sunt multa, quæ probent. Primùm illa profectò vrget ratio. Nihil
est dubitandum, quin Apostoli, eas, quas modo dixi virtutes perfe-
ctissimo gradu possederint: perfectissimè autem Pauperes, Castos, &
Obedientes eo modo fuisse dicendum est, vt nedum simplici quodam
voluntatis proposito, sed voto etiam, & eo quidem perpetuo, eas sibi
virtutes excolendas proposuerint. Liquidò enim ostendit D. Tho-
mas[d] perfectiorem existere voluntatem, quæ per votum in bono fir- d 2. 2. q. 88. ar. 6
metur, ea quæ pro libito demutari queat. Apostolos itaque ad reli-
giosam vitam, quæ Christi ipsius consilio, & autoritate promulgata
legitur, perpetuo se voto deuinxisse non est, cur ambigamus. Acce-
dit, non videri verisimile, id, quod Apostolorum primi sectatores fe-
cerint, Apostolos non fecisse. atqui religiosa vota plerosque primiti-
uos Ecclesiæ alumnos nuncupasse Deo, tradunt passim Historici, at-
que Theologi. Sed quid immoror in re hac probanda, quam sancti,
& vetusti Patres suis calculis firmauere? Hieronymus.[e] *Nonne, di-* e Epist. 70. con. Vigil.
scipuli Christi, nonne Apostoli, qui non prius in sacri disciplinatus col-
legio numerantur, quam illud consilium altissimo voto, & cordis desi-
derio professi sunt? Augustinus,[f] *Ergo ipsi* (Apostoli) *primi audiue-*
runt: non autem ad illos tantum ista dilectio, & vnitas fratrum ve-

B *nit:*

nit: venit enim & ad posteros ista charitatis exultatio, & votum Deo. Chrysostomus,[a] *Apostoli huius philosophiæ documenta dederunt*. Idem alibi,[b] vocat Monachos Apostolorum discipulos, ijsdemque, atque Apostoli, legibus educatos, & religiosam philosophiam à Christo traditam docet. Nec satisfuit ijs sanctis Patribus, scripsisse, Apostolos vota, vitamq. religiosam fuisse professos; quin etiã singillatim ostenderunt Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota nuncupasse. De paupertatis Apostolico voto hæc Augustinus. *De terra*, inquit,[c] *suscitatus est ille supra omnes diuites pauper: & de illo stercore erectus supra omnes populos opulentos ille inops, vt sedeat cum potentibus populi, quibus ait; Sedebitis super sedes duodecim, & sedem gloriæ hæreditatis dans eis. Dixerunt enim potentes isti; Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te: hoc votum potentissimi vouerant. Sed vnde hoc eis nisi ab illo, de quo hic continuo dictum est, Dans votum vouenti?* Chrysostomus autem idem breuius asserit.[d] *Ex quibus*, inquiens, *fontibus* (Apostolis scilicet) *religiosa paupertas fluxit vniuersa*. De Castitatis autem voto ita Epiphanius;[e] *Quinam hi fuerunt, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum, nisi generosi Apostoli, ac monasticam vitam degentes, & deinceps virgines?* Obedientia autem Apostolorum patet ex illis Petri verbis, nomine omnium aliorum Apostolorum prolatis;[f] *Secuti sumus te*: hoc est, nos ipsos totos tuis, ò Magister, mandatis mancipauimus: quæ vera est obedientia. Vnde meritò S. Bernardus initio expositionis horum verborum ait, *hoc loco obedientiam colloqui cum salute, nempe Simonem cum Iesu*. Scholastici verò Theologi optimè succinunt sanctis Patribus, & B. quidem Thomas Theologicæ scholæ facilè Princeps, disertè concludit,[g] *Apostolos vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum, relictis omnibus, sunt secuti*. Itaque iuxta B. Thomæ sententiam ijs paucissimis B. Petrus verbis tria illa nota Religionis vota comprehendit. quod & S. Bernardus Abbas ante S. Thomam sensisse visus est, cùm scripsit:[h] *Non terret celsitudo, quam sociat similitudo, amor conciliat, professio maritat; Professionis forma hæc est: Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Hanc secuti Apostoli aiebant: ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Hæc S. Bernardus. Ergo formula Apostolicæ professionis, cùm sua, seq. Christo dediderunt, fuerunt ea B. Petri verba. Neque verò S. Thomas, cæteriq. scholastici Doctores, qui ei in hac præcipuè verborum Petri expositione adstipulantur, limites veri, ac germani sensus excedunt. Quis enim paulò oculatior non videat, tria illa vota ijs verbis comprehendi? Omitto huc citare recentiores reliquos; vnius Francisci Feu ardentij testimonium sat mihi erit. *Huius*, inquit,[i] *religiosæ vitæ perfectionem amplexos se Apostoli manifestè declarant, cùm voce Petri protestantur: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Nam qui vxores habuerant,*

[a] Con. Vitup. vi. Mon. lib. 3.
[b] Hom. 17. ad Pop.
[c] De Ciu. Dei lib. 17. cap. 4.
[d] Hom. 31.
[e] Hom 58.
[f] Matth. 19.
[g] 2. 2. q 88. ar. 4. ad 3.
[h] Serm. 85. in Cant.
[i] In Theomac. Caluin. to. 3. c. 4.

buerant, veluti Petrus, eas, vt cœlibes viuerent, reliquerunt; necnon domos, scaphas, retia, vt paupertatis disciplinam capesserent. Demum sibi ipsis renuntiauerunt, vt se totos Christi mandatis manciparent: quæ vera est obedientia. Stet igitur Apostolos Paupertatem, Castitatem, Obedientiam coluisse, voto firmasse, Religiosorum ordinũ fundamenta iecisse; potissimum verò, Clericorum Regularium institutum, Clericos ipsos in sacrorum ministerium felicibus auspicijs consecrasse.

Quòd si nedum huiusce fontis primitiuam scaturiginẽ, quam modò deteximus, sed decursum etiam per successionem temporum nosse cupias, eum tibi, mi Lector, hoc loco historica methodo breuiter indicabo, si illud prius aperuero, Ordinem Canonicorum Regularium, tametsi vetustum & amplum, non tamen eos omnes Clericos olim comprehendisse, qui in communem vitam regulariter conuenerint. Sed sicut hac ætate, qua omnes ferè religiosi Ordines, ad Episcoporũ subsidium, & ad animarum procurandam salutem adsciti, è Clericis quidem constant, inter se tamen habitu, nomine, regulisq. distinguũtur; ita dicendum est de priscis Ecclesiæ temporibus, quibus tametsi Monachi propriè sumpti, vtpote tunc merè Laici, à Clericis, & Canonicis diuersi essent; nihilominùs Clerici ipsi in commune viuentes non vnius ordinis erant, neque sub vna, eademq. regula militabant. Mitto Clericos, quos merita nuncupatione vocamus seculares, qui cùm seorsum ex suis quisque bonis viuant, à Regularibus Clericis distinguuntur. De Clericis in commune degentibus loquor; atque hos non vnius extitisse generis, aut ordinis asseuero. Nam vt scriptor quidam ex ordine Canonicorum Regularium adnotauit, [a] *alij vitam quandam communem in refectorio, dormitorio, communiq. domo prope sacras ædes degebant, propria tamen bona priuatim possidentes: quorũ Canonicorum institutum describit Concilium Aquisgranense, & Præpositus, atque Abbas: qui huiusmodi Clericos Collegiatos vocant, & à Regularibus differre significant.* Hi igitur Clerici, eò quod religiosa vota non profiterentur, sæculares & ipsi dici debent, potiusquàm Regulares. Ij autem Religiosi Clerici, qui non solùm victum, domumq. communem haberent, sed etiam tribus Religionis votis nuncupatis, nihil sibi propriæ aut facultatis, aut voluntatis reseruarent, adhuc inter se multis distinguebantur modis; nempè regulis, habitu, vocabulo. Regulis quidem, quod aliæ essent S. Augustini regulæ, aliæ Eusebij Vercellensis, aliæ Prosperi aliæ ceterorum Clericalis instituti Ducum, quos inferiùs nominabimus. Habitu, quia vt idem docet Autor, [b] *Canonicorum Regularium proprius habitus est sub nigro pallio albam induere lineam*, quæ tamen neque à Prospero, neque ab Eusebio, neque fortassis ab ipso S. Augustino assiduè delata legitur.

a Io. Trullus lib. 1. cap. 31.

b Lib. 1. cap. 12

c Ser. 53.

tur. Nam quod ſermone quodam ad fratres in Eremo,[c] lineæ tunicæ Auguſtinus meminerit, etiamſi ij ſermones verè ſint Auguſtini, vt certè non ſunt, non ſubitò tamen cogimur fateri S. Auguſtinũ, eiusq. Clericos lineam geſtaſſe extimam, vt his temporibus Canonici Regulares deferunt, eò quòd de linea tunica vnum, aut alterum verbum ſemel protulerit: præſertim cum Auguſtini dictum de linea, videatur à Concilio Aquiſgranenſi[a] exponi de ſubucula, atque intima linea, quæ eo Concilio Canonicis conceditur, Monachis inhibetur. Potius poſſent, vt Matth. Galenus inſinuat albas veſtes à Therapeutis, hoc eſt antiquiſſimis illis Clericis deriuare qui à Philone albis induti deſcribuntur. Denique vocabulo, & nuncupatione diſtinguebantur. Inter primos enim qui vocabuli Canonicorum Regularium meminerint apud latinos, extitit canon[b] Concilij Moguntini circa tempora Caroli Magni celebrati. Vocabuli inquam, nam ſi de re & inſtituto ipſo loquamur, nulli dubium eſt Ordinem Canonicorũ regularium ab Apoſtolis ipſis, veluti à fonte riuum, originem ſuam ducere. Itaq. de vocabulo ipſo Canonicorum nunc nobis eſt ſermo; atque hoc modo eorum præclariſſimi Ordinis antiquitati, nihil per hæc derogabitur Clericorum autem certis, ſacriſq. regulis viuentiũ, & ob id Regularium nuncupatorũ mentio apud ſcriptores extat longe antiquiſſimos. Eorum enim & Auguſtinus ſcriptis ad eos epiſtolis, & præter Auguſtinum Concilia, Patres, & Eccleſiaſticæ hiſtoriæ meminerunt; quorum loca, quia paulò poſt recenſebo, hic adſcribere ſuperſedeo. Quod ſi quiſpiam hic dicat, eos ipſos quos nunc Canonicos vocant, principio vocatos fuiſſe Clericos Regulares, nihil obſto: immo gaudeo, id nobis nunc eſſe nomen quod vetuſtiſſimo & nobiliſſimo Ordini olim fuit eosq. vetuſtos nobis poſtremis præluxiſſe.

a Cap. 115.

b Cap. 9.

Igitur poſt Apoſtolos, quos noſtri inſtituti Principes, primoſque, ſecundùm Chriſtum, autores extitiſſe monſtrauimus, Clericorum Regularium Ordo à Petro ad Vrbanum vſque Primum, inuiolatus,& propoſiti ſui tenax perſtitit. Patet id eiuſdem Vrbani teſtimonio in epiſtola ad omnes fideles; *Scimus*, inquit, *vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter bonos Chriſtianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, maximè inter eos, qui in ſortem Domini ſunt electi*. Hæc ille. Interea verò multa claruerunt per Apoſtolicos viros eo primo Chriſti ſæculo fundata Clericorum Regularium collegia, quorum illud inprimis quod Alexandriæ, Marco inſtitutore, floruit, reticere non debeo; Therapeutas intelligo, de quorum ſancta, & penè cœleſti conuerſatione, officijs, gradibus, ſacriſq. miniſterijs proprio volumine tractauit Philo,[c] & poſt eum Euſebius,[d] Hieronymus,[e] Caſſianus,[f] Epiphanius,[g] Nilus,[h] Io. Diaconus,[i] Nicephorus,[k] & recentiores alij,[l] quorum verba hoc loco ponere non eſt neceſſe. Sat fuerit

c De vit. Contempl.
d Lib. 2 cap. 17
e Catal. ſcript. Eccl.
f Collat. 8 c. 5.
g Hær. 29.
h in Aſcæt. fol. 1
i Lib. 2. vit. S. Grego.
k Lib. 2 ca. 16.
l Copus Dial. 2 c. 3. Galen. de Orig. V6. Rob. Arbor. de Celib.

fuerit scire per hos Clericos fundatam fuisse Alexandrinam illam celebrem scholam, cui posteriore tempore præfuerunt eruditissimi viri, Pantenus, Clemens, Origenes, Pierius, alijq. insequentes. Igitur post Therapeutas, eodem primo seculo recẽsendi mihi sunt Ignatius, Barnabas, Polycarpus, horumq. socij, atque sectatores, qui regularem sanè vitam obseruasse videntur. Nam præter illa verba generalia Vrbani Papæ à nobis paulò ante recitata, eiusdem Ignatij epistolæ non obscure id significant: inquit enim Polycarpum alloquens, veluti Cleri Smyrnensis Principem. [a] *Collaborate vobis mutuò, vnà certate, concurrite, compatimini: vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, vt Dei dispensatores, assessores, & ministri. Placete illi, cui militatis, à quo & stipendia referetis: Nemo vestrum desertor inueniatur.* Hæc certè verba, *Vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, mutuò collaborate*, regularis vitæ disciplinam indicant. Rursus cùm monet eos, ne sint desertores, tametsi videri possit dictum, ne Christi fidem abnegent, nihilominùs rectè exponi potest, ne religiosæ vitæ, & votæ Deo fidei sacramentum abijciant: nam eodem ferè modo loquitur Paulus de Religiosis viduis adolescentioribus Timotheo scribens; [b] *Adolescentiores autem viduas deuita: cùm enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quod de Smyrnensi dico, idipsum autumo de Clero, & Presbyterio Anthiocheno sub Ignatio Episcopo: quam rem eiusdem Ignatij verba significant. [c] *Saluto sanctum Presbyterorum collegium, saluto sacros diaconos:* Et ad Heronem, suum in ea sede successorem; *Saluto*, inquit, [d] *diuinis ornatum moribus Presbyterium, saluto sanctos Condiaconos, quibuscum ego sum & corpore, & spiritu.* Inculcat item sæpissimè Ignatius obedientiam, & subiectionem, quam inferiorum ordinum Clerici debent Episcopis, adducitq. exemplum Apostolicorum Diaconorum. [e] *Quid vero*, ait, *Diaconi? imitatores Angelicarum virtutum, qui purum, & inculpatum ministerium Episcopis exhibent, vt S. Stephanus B. Iacobo; Timotheus, & Linus Paulo; Anacletus, & Clemens Paulo.* Vt scilicet ex ijs verbis intelligat lector, obedientiam, quam hodieq. sacrorum ordinum susceptores, ad præscriptam in libris Pontificalibus formam, spondent suo quisque Episcopo, vestigium esse regularis illius obedientiæ, quam vnà cum ceteris votis, Castitatis scilicet, & Paupertatis, primis Ecclesiæ seculis, Clerici nuncupabant. Præerant enim Episcopi suis Clericis, vt religiosis contubernalibus. Cuius antiquæ consuetudinis extitit diu post, insigne exemplum S. Cuthberti Liudisfarnensis Episcopi, eiusdemq. sui Cleri regularis Præpositi, apud Bedam; & S. Augustini Cantuariensis Episcopi suum itidem Anglicum Clerum iure Præpositi regentis, apud S. Gregorium Magnum, de quibus mox dicemus. Neque huic nostræ assertioni de illius primi Ecclesiæ seculi regula-

a Epist. 6.
b 1. Tim. cap. 5.
c Epist. 9.
d Epist. 10.
e Epist. 2.

ribus Clericis obest, quod Dionysius [a] Christianam aciem suæ ætatis, in Pontifices, sacerdotes, ministros, Therape .as, & plebem sanctam partiens, videatur secernere Therapeutas, hoc est Ascætas, siue Religiosos, à Clericis. Nam, sicut non negamus extitisse eo seculo quàm plurimos simplices Therapeutas, hoc est Religiosos viros nullo insignitos ordine Ecclesiastico, qui proculdubio à Clericis erant distincti, atque de his locutum Dionysium non imus inficias: ita, extitisse etiam eodem seculo, Clericos planè religiosos, qui simul Therapeutæ essent, & Clerici, id tam certum esse arbitramur, quàm certum est Apostolos (quod superius probatum est) & Barnabam, quem suorum bonorum solemnis illa apud Lucam [b] abrenuntiatio paupertatis votum euincit nuncupasse, aliosq. innumeros eius æui Clericos, verè fuisse Religiosos. Denique quidquid sit de Dionysianis Therapeutis, certè Alexandrinos illos, Marco Episcopo, institutos, Clericos extitisse, & Philo [c] significat, & Eusebius, atque Nicephorus Philonis interpretes euidenter affirmant. *Praterea scribit Philo*, inquit Eusebius, [d] *quo pacto præsideant inter eos ij, quibus Ecclesiastica commissa sunt ministeria: diaconatus etiam, & quæ supra cunctos eminent Episcopatus præsidentiæ*. His similia habet Nicephorus. Sed & Clemens Petri discipulus, ac successor, Regulares Clericos, suo, hoc est primo Euangelij seculo, extitisse, confirmat [e] his verbis à Gratiano relatis: *Communis vita*, fratres, *omnibus necessaria est, & maximè his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt* (hoc est Clericis) *& vitam Apostolorum, eorumq. discipulorum imitari volunt*. Et inferius; *Vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis*. Itaque ab Apostolicis regulis, quas Clemente teste primi illi ex voto seruabant Clerici, dicti sunt Regulares, quotquot deinceps vestigia illorum, nuncupatis Deo votis, institerunt. Seriem igitur ceptam prosequamur.

B. Crescens, Pauli discipulus, Gallorum Apostolus, vitæ regularis formam in Gallicanum Clerum primus inuexit: videlicet, vt ex sacro Altari, ministri altaris viuerent, neque aliud quispiam eorum haberet, diceretve suum: Huius religiosi, ac verè Apostolici instituti, vitio succedentium temporum miserè violati, meminit Synodus Moguntina [f] ante 800. annos habita. Vide Turrianum contra Nouatores scribentem, & hanc rem memorantem [g].

Itidem fecisse ceteros Apostolorum discipulos, ab ijs in diuersas orbis oras fundandis Ecclesijs amandatos, pro comperto habeo; tum quòd eo tempore, vt acutè notat Sothus, [h] vna omnibus fuerit disciplina, vt quod de Ignatio, Barnaba, Polycarpo, Crescente probatum est, idem dici iure debeat & de ceteris: tum etiam quòd Clementis, & Vrbani Pontificum testimonijs nuper allatis id religiosi moris bona omnia

[a] Eccl. Hier. cap. 6.
[b] Act. cap. 4.
[c] De vit. contempl.
[d] Lib. 2. c. 17.
[e] Epist. 4. apud Grat. 12. q. 1.
[f] Can. 9.
[g] De iur. Ordi. lib. 2.
[h] Lib. 10. de Iust. q. 4. ar. 3.

omnia relinquendi, & paupertate vota, de communi Ecclesiæ substãtia vitam Episcopo subiectam transigendi, ijs esset seculis in vsu omnibus Clericis.

Pergo igitur vlteriùs, & reperio S. Cyprianum Carthaginiensem Episcopum idem institutum fuisse sectatum. Nam vt Pontius [a] scribit, is adhuc Neophytus per omnia Ecclesiastica munia magno suo merito ad sacerdotium peruenit. Sed priusquàm eos gradus ascenderet, cùm diuinas literas peruolutando, didicisset paupertatis, & castitatis præconia, statim vir beatus in earum virtutum amorem exarsit. Ita factum, vt & continentiam tueretur, & distracto patrimonio, facultates omnes in pauperes erogaret: idq. teste Pontio adhuc Cathecumenus, scilicet vt ante pænè ceperit perfectus esse, quàm didicerit: Hinc Cypriano floridæ illæ laudes virginitatis, pudicitiæ, ac voluntariæ paupertatis. Hinc illi toties de ijs virtutibus sermo recurrit. Hinc cùm ob longam Ecclesiæ pacem Apostolicæ disciplinæ neglectus, Clericos potissimùm, infregisset, à Cypriano [b] his verbis correpti sunt. *Studebant augendo patrimonio singuli, & obliti quid credentes aut sub Apostolis ante fecissent, aut semper facere deberent, insatiabili cupiditatis ardore amplíandis facultatibus inhiabant. Non in sacerdotibus Religio deuota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina.* Hæc ille. Atque adeò ætate Cypriani, feruore Clericorum paulatim remittente, eò peruẽtum est (quod notant Pamelias, [c] & Sothus) [d] vt non sicut ante, omnis Clerus communem, & religiosam ageret vitam, sed in duas classes dispertitus fuerit, alijs in communi viuentibus, alijs priuato victu, cultuq. degentibus; è quibus illi, communi mensa ab Episcopo sustẽtabantur, his verò singulis, pro cuiusque merito, certa nummorum quantitas, alijs maior, alijs minor, distribuebatur. Huiusce duplicis Clericorum Ordinis, qui sequenti etiam æuo in Ecclesia perdurauit, testis est in Afrita S. Augustinus sermonibus duobus de communi vita Clericorum: in Gallijs S. Prosper Aquitanicus: [e] & in Italia S. Hieronymus, de posteriori Clericorum genere loquens, dum Clericorum luxum suis epistolis exagitat. Sed de his posteà.

Interim post Cyprianum occurrit Siluester Papa sanctissimus, quẽ describit Damasus, Clericis copiosis egentes coniunxisse, vtique in conuictu, & contubernio regulari, iuxta primæuam Ecclesiæ formam, qua diuisis facultatibus, prout cuique opus esset, nemo egens erat inter Christi Discipulos, ministrosque.

Non multò post vixit S. Eusebius Episcopus Vercellensis, & Martyr inclytus; ad cuius pro fide catholica exulis, gloriosum reditum, lugubres vestes, teste B. Hieronymo, [f] Italia fermè tota deposuit. Is in Ecclesia sua Vercellensi Clericorum Regularium Monasteriũ tanta religionis obseruatione constituit, vt proinde à B. Ambrosio his ver-

a In vit. Cypr. Vid. Pamel.

b Lib. de lapsis.

c In epist. Cypr. 36.

d Lib. 10. de Iust. q. 4 ar. 3.

e De vit. Contempl. lib. 2. cap. 9.

f Adu. Luciferia.

a Lib. 10. epist. 82.

bis meruerit commendari. [a] *Primus in Occidētis partibus diuersa inter se Eusebius sanctæ memoriæ coniunxit, vt & in Ciuitate positus instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate.* Et post aliquot verba; *Hæc igitur patientia, in S. Eusebio coaluit vsu monasterij, & durioris obseruationis consuetudine hausit laborum tolerantiam. Nam hæc duo in attentiore Christianorum deuotione præstantiora esse quis ambigat, Clericorum officia, & Monachorum instituta?* Clariùs autem S. Maximus Taurinensis [b] eius institutum exponit, laudatq. hoc modo. *Nam vt cetera taceam, illud quàm admirabile est, quod in hac sancta Ecclesia (Vercellensi) eosdem monachos instituit, quos Clericos? atque ijsdem penetralibus sacerdotalia officia contineri, quibus & singularis castimonia conseruatur? vt esset in ipsis viris contemptus rerum, & accuratio Leuitarum: vt si videris monasterij lectulos, instar Orientis propositi iudices; si deuotionem Cleri perspexeris, Angelici ordinis obseruatione gaudeas.*

b Ser. de S. Euseb.

Eadem fermè ætate S. Basilius in epistola ad Amphilochium memorat τῶν κανονικῶν, quos fuisse Clericos declarat Balsamo Scholiastes. Id verò nomen ad nos potiùs pertinere, quàm ad Canonicos Regulares, clarum est, si verba Balsamonis κληρικῶν κανονικῶν latinè vertantur: sonabunt enim, non, *Clericorum Canonicorum*, sed *Clericorum Regularium*. Idem notatum velim in alijs Basilij locis, vbi eorundem meminit. Erant igitur in Cappadocia Basilij æuo Clerici Regulares, quos idem Sanctus non semel instruit monasticas regulas, atque ob id græcis κανονικοὶ, hoc est Regulares nuncupati sunt.

Ex Oriente ad Gallias conuertamur: quam Prouinciam Clericali monachatu B. Martinum Turonensem Episcopum exornasse, præter testimonium Matthæi Galeni [c] eruditissimi viri, & Cardinalis Baronij [d] Scriptoris Amplissimi, sunt argumenta, quæ probent. Primùm, multorum nomina Monachorum de Martini schola, quos Clericos fuisse testatur Sulpitius, dum memorat, Clarum, & Eusebium Presbyteros, Aurelium Diaconum; rursus Refrigerium presbyterum; alium item sacerdotem Martini sodalem, & apud Cæsarem Maximum, conuiuam. Et nisi me coniectura fallit, Clerici fuerunt illi, quos funus B. Martini prosecutos Sulpitius refert; *Agebat*, inquit, [e] *nimirum ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata: & aut emeritorum laborum senes* (presbyteros intelligit) *aut iuratos Christi in sacramenta tyrones*, hoc est, iuniores Clericos, Votis tamen adstrictos. Denique pergit Seuerus, monasterij à Martino fundati Clericos, presbyterosq. seriatim prodeuntes, describere. Constabat enim è Clericis, vt vidimus, & presbyteris, cùm alioqui inusitatum fuerit in cœnobijs simplicium Monachorum aliquem habitare sacerdotem præter vnicum, qui monachis sacramenta ministraret. Vnde in monasterio Scythico apud Cassianum [f] vnus

c Lib. de Orig. mon. p. 186.
d Ad annū 328.
e Epist. ad Basfab.
f Coll. 3. cap. 1.

vnus Paphnutius presbyter legitur, cui in officio Abbatis, simul & presbyteri, vnus Daniel successurus ordinatur. Et apud eundem [a] scriptum reperio quatuor presbyteros, quatuor Ecclesijs monachorum, singulos singulis præsedisse; ceteris omnibus vtique, neque sacerdotio, neque minorum Ordinum gradu pollentibus, vtpote qui merè Laici essent. Imò adeò verum est monachos illius æui fuisse clericatu immunes, vt monasteria plerunque neque vnum presbyterum intra septa Claustri secum cohabitantem habuerint, sed dominico die è ciuitate proxima aliquē liturgum accersere soliti fuerint, quod à B. Epiphanio scriptum, [b] tradidit glossa Decreti. [c] Sanctus etenim Epiphanius excusat se apud Ioannem Episcopum Hierosolymitanū, quod in monasterio eius diecæsis, ipso inconsulto, presbyterum ordinasset, asserens illud ipsum Monasterium diu anteà caruisse sacerdote: & adeò refugere solitos Ascætas eius loci, sacerdotij gradum, vt opus fuerit per vim ordinare vnum ex eis, qui tali ministerio aptus iudicatus fuerat à ceteris fratribus. Itaque nulli dubium esse debet, ea ætate diuersa extitisse monachorum, & Clericorum officia. quod etiam Hieronymus ad Pammachium, & ad Heliodorum, & ad Riparium scribens apertè testatur. Hæc omnia, quæ huc congessimus testimonia, eò tendunt, vt exploratum, compertumq. sit Lectoribus ea monasteria, quæ complures sacerdotes, altarisq. ministros haberent, fuisse Clericorum Regularium collegia, eosq. vocatos alicubi Monachos, non quòd à Clericis, vti hodie fit, distinguerentur; sed quòd (vti superiùs ex Augustino diximus) communem vitam ducerent, & in vnum concordi voluntate conuenirent. Eiusmodi igitur, Martini monasterium extitisse ex his quæ diximus palam est; ac proinde B. Petrus Damianus meritò [d] appellat B. Martinum Clericorum, & Monachorum speculum, vtpote qui vtriusque vitæ munia, laudesq. coniunxerit.

Venio ad B. Hieronymum presbyterum, quem & Regularis Ordinis extitisse, & eius ætate in Vrbe potissimùm Roma, Clericos aliquot in communi, & ad religiosam formam vixisse, testantur eiusdem Hieronymi aliorumq. veterum scripta. Et de sua quidem ipsius regulari professione tradit in epistola [e] ad Pammachium, sic se à Paulino Antiochiæ Episcopo presbyterium accepisse, vt Monachismus, hoc est Deo votis dicata vita, non auferretur. Epiphanius verò [f] scribens ad Io. Ierosolymitanum idipsum significat: asserit enim nullo modo se à Hieronymo obtinere potuisse, vt publicè sacrificaret, & animarum curæ intenderet. Hæc de Regulari B. Hieronymi presbyterio. De alijs autem eius æui Regularibus Clericis, presbyterisque, satis, opinor, clarè patet ex regularis vitæ institutione ab Hieronymo scripta ad Nepotianum Clericum, & ex eiusdem defuncti Epitaphio: quibus locis Continentiam, Paupertatem, & Obedientiam, ceteraq. clericalis

[a] Coll. 10. ca. 1.
[b] Tom. 2. oper. Hier. epist. 60.
[c] In cap. Hinc est. 16. q. 1.
[d] To. 2. ser. 30.
[e] Ep. 60.
[f] Ep. 61.

ricalis religionis officia, idem Hieronymus miris commendat modis. nempe (vt aliqua hic adscribam) Obedientiam, quam Episcopo Clerici, præstabant, ijs verbis; [a] *Esto subiectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe.* Paupertatem verò dum narrat, sacerdotes alienis facultatibus veluti pauperes sustentari; *Turpe est,* ait, *ante fores sacerdotis, Christo crucifixi, & pauperis, & qui cibo quoque vescitur alieno, lictores Consulum, & milites excubare.* Et rursus: *Si autem ego pars Domini sum, & funiculus hæreditatis eius, nec accipio partem inter ceteras tribus, sed quasi leuita, & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens altaris oblatione sustentor, habens victum, & vestitum his contentus ero, & nudam crucem nudus sequar.* Super quæ verba bene notat Scholiastes Victorius, Nepotianum doceri à Hieronymo ea, quæ perfecti sunt Clerici; propterea decimis, & oblationibus (quarum loco sacerdotia, quæ Beneficia vulgus appellat, successerunt) contentum esse debere: Itaque cum iuxta Canones Apostolorum, quos Gratianus [b] recitat, Episcopis data fuerit potestas dispensandi bona Ecclesiastica Clericis, ceterisq. pauperibus secundum cuiusque necessitatem, & gradum; verisimile est, hunc communis vitæ morem, qui Hieronymi quoque ætate, apud quædam saltem Clericorum collegia, deuotissimè seruabatur, ijs verbis significasse, maximè cùm in eadem epistola legatur; *Gloria Episcopi est, pauperum inopiæ prouidere: Ignominia sacerdotis est, proprijs studere diuitijs.* Damnat igitur in Religioso sacerdote proprietatis vitium. Denique castitatis, præclara eodem loco dat Clericis documenta: *Ne feminam quampiam absque honesto comite visitent; Ne soli cum eis sedeant; Ne munuscula recipiant; Ne ijs familiariter sese insinuent; Vt suspiciones caueant, & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante deuitent. Tenui victu, & aspero cultu vtantur, delicias, lepores, risum, vrbanitates fugiant:* hisq. similia alia pleraque scribit, quæ continentiæ thesaurum apta sunt custodire. Vota autem religiosa his verbis non obscurè declarat: *Quantò magis delicias, & lepores, quæ in seculi hominibus detestamur, in Monachis, & in Clericis erubescemus, quorum & sacerdotium proposito, & propositum ornatur sacerdotio?* Vocabulo propositi, firmam mentem, ab eo significatam intellige, iuxta illud Ciceronis; [c] *Cato grauitatem suam perpetua cōstantia roborauit, semperq. in proposito, susceptoq. consilio permansit.* Vnam item Clericis domum communem B. Hieronymus fuisse significat, cùm inquit; *Audi fratrē collegio, patrem senio.* Et clarius; *Inter presbyteros, & coæquales primus in opere, extremus in ordine.* Item; *Talem habeto socios, quorum contubernio non infameris. Si lector, si acolythus, si Psaltes te sequitur, non exornentur veste, sed moribus.* Hæc omnia paulò diligentiùs excerpsi, vt plane cognosci queat, quis fuerit status, quæ religio bonorum illius seculi Clericorum; Bonorum, inquam, iam enim ætate

Hie-

[a] Epist. 2. ad Nepot.

[b] Capp. Eps. & Præcipimus 12. q. 1.

[c] Offic. lib. 1.

Hieronymi plurimi Romæ,& per Italiam erant Clerici vix religionis leue vestigium retinentes, seorsum singuli degentes, prædiorum, ac sacerdotiorum redditibus bene nummati, in viduarum hereditates auidissimè inhiantes, pompas,& ceteras seculi vanitates miserè consectantes, in quorum deprauatissimos mores B. Hieronymus religiosissimus, & vere Regularis presbyter non vno loco validè intorquet stylum [a].

Atque id caussæ extitit,cur Augustinus Hieronymo non admodum posterior, de reformanda Clericorum vita seriò cogitauerit. Ergo in hanc rem intendens vir beatus primum statuit nullum ordinare Clericum, nisi secum vellet habitare,& regulariter conuiuere: ei verò, qui vellet à proposito recedere, clericatum adimere. At cùm postmodum experimento didicisset,tantam Clericorum Hipponensis diœcesis multitudinem, communem vitam ægrè tolerare posse,ab ea sententia discessit. *Ecce,*inquit,[b] *in conspectu Dei,& vestro muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium,quibus non sufficit Deus, & Ecclesia eius, maneant, vbi volunt, & vbi possunt; non eis aufero Clericatum; nolo habere hypocritas*. Itaque ijs, quos propositum vitæ sanctioris illexerat. ceperunt Augustino duce in vnum congregari, & vnanimes habitare in domo Domini, atque (vt Augustini[c] verbis vtar) *pasci ex vno cellario, & indui ex vno vestiario*. Proinde ij, ex his,alijsq. sanctis regulis,quas seruabant,dicti sunt Regulares: ceteri verò,seculares,veluti regulis soluti, & seculi fluctibus,non absque periculo, propiores, vti ex doctrina S. Isidori notat Concilium Aquisgranense.[d] Hanc Clericorum nuncupationem & distinctionem tradunt etiam recentiores Canonum Doctores, videlicet Præpositus,[e] Abbas,[f] alijque.

Augustini propositum Clericos suos ad Apostolicæ vitæ cultum reuocantis, imitati sunt in Africa primum, deinde per omnem ferè terræ ambitum multi: adeò eius regula Clericis lata,sancta & probabilis visa est: Peperit autem hæc sanctissimi Patris Clericorum reformatio, vel ipso adhuc viuente, plurimos sanctos viros, quorum gesta præclara alibi cum Dei auxilio fusius enarrabimus. Hic aliquorum nomina tantummodo recensemus, videlicet, Alipium, Nebridium, Eutropium,Possidium, Euodium, Paulinum, Fulgentium, Hilarium, Vincentium, Prosperum. Hos tametsi alij ordines sibi vendicent,atque ad se trahant, ad nos tamen vel æquè, vel multo fortasse magis pertinere, facile sibi persuadebit is, qui iusta lance rerum istarum momenta ponderabit. Id vt fidenter asseram, facit non sanè nostrorum virtus, & religio Patrum (ea enim,etsi nonnulla quidem ipsa est, nulla tamen est, si cum aliorum sanctorum virorum, quos ceteri Religiosi ordines pepererunt, præclarissimis virtutibus, comparetur.) Sed potius Clericorum vocabulum, professio, habitus, vitæq. nostræ

a To. 1. ep. 17. 18. 22. 43 & li. 1. in Iouin.

b Apud Grat. cap. Certe 12. q. 1.

c in Regula.

d Cap. 101.

e In Appar. c. 4. dist. 41.

f In c. Deus qui de vi. & hon. Cler.

a Ser.1. de vit. Cler. b Ioan.cap.13. nostræ cultus, atque vt cum B. Augustino dicam,[a] *quòd pauperes expectemus misericordiam Dei:* hoc est, quod Apostolorum more[b] *ex ijs, quæ mittuntur*, victitemus; hæc profectò peculiarem quandam nostri instituti cum Augustini regulis, si non expressam, perfectamq. similitudinem, at conatum tamen, atque adumbrationem aliquam præseferre videntur. Sed redeo ad lineam. Contigit itaque primi Augustiniani Monasterij ædificatio, atque adeò Apostolici Ordinis restitutio, anno salutis CCCXCI. Siricij Papæ VII. Theodosij Imp.
c Ep.adMaced. apud Trullum fol.10. xiij. & vt Sigebertus adnotat[c] post festum Penthecostes huius anni.

Post quartum Christi seculum floruit in sede Petri S. Innocentius Pontifex, cuius inter cetera, quæ sanctissime statuit, huiusmodi ex-
d Ep.9. tat de Regularibus Clericis decretum:[d] *De Monachis, qui diu morantes in monasterio postea ad Clericatus ordinem peruenerint, non debere eos à priore proposito deuiare.* Iubet videlicet summus hic Pôtifex perseuerare eos in voto, ac proposito monasticæ professionis: quod est, esse Clericos Regulares, Ecclesiasticis munijs, prædicationi scilicet, Sacrorum administrationi, & animarum plerunque curæ illigatos.

Post plusculos eiusdē seculi annos vixit, scripsitq. S. Prosper Aquitanicus, Rhegiensis Episcopus, & Augustinianæ doctrinæ eruditissimus
e Cap.10. propugnator. Is libro 2. De Vita Contemplatiua[e] meminit Clericorum Regularium suo æuo ex oblatis viuentium; *De Clericis quidem*
f Cap.16. inquit,[f] *dicit Spiritus Sanctus: Peccata populi mei comedunt: sed nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt.* Et infra; *Deo consecratis vtuntur ad necessaria sacerdotes, vt illis omnibus, qui se perfectionis amore sub vno constituunt, & sua sibi non vendicant, Ecclesiæ facultates ad hoc ipsum collectæ sufficiant: vt quicquid omnibus occupationibus soluti perficiunt, fructus illius, qui vnus pro multis occupatus est, fiat. Atque ita ille, qui sollicitudines omnium sub se viuentium portat, in Congregatione sua proficiente proficiat, vt sicut illius occupatio facta est omnium suorum fructuosa vacatio, ita omnium discipulorum perfectio gloriosa, magistri honor habeatur, & gloria.* Et cap. sequ. *Hæc itaque virtus, quæ abstinentia non solum delicatorum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cùm omnibus omnino necessaria sit, tum maximè illis familiarior, atque coniunctior esse credenda est, quibus iuxta illud, quod in Actibus Apostolorum legitur, factum cor vnum est, & anima vna, diuinæ charitatis igne conflata: & quibus sub vnius ordinatione viuentibus, omnia omnium communia fiunt. Si tamen ita eis vna sit vita, sicut sit vna substantia, & nulla sit eis diuersitas animorum, quibus sit vnio facultatum: quia vt fieret, & esset animorum sancta coniunctio, necessaria est facultatum iudicata communio. Ceterùm quid eis prodest, quòd facultates suas abijciunt, qui voluntates proprias non relin-*

linquunt? Cùm sit longè praestantius voluntatibus proprijs abrenuntiare, quàm rebus? His verbis S. Prosper, Clericorum communem vitam, & religiosam eorundem paupertatem, castitatem, & obedientiam describit, vti ante nos doctissimus Pamelius[a] obseruauit.

a In ep. Cypr. 66.

Sequitur S. Fulgentius, religiosus & ipse Clericus ex Augustini regula, atque Clericorum Regularium Restitutor eximius, vt ex eius vita graui, & vetere stylo descripta patet, vbi haec habentur; *Comitantibus ergo Monachis, simul & Clericis, Fulgentius ad exilij locum migraturus, magister egregius vtriusque professionis, exit flentibus omnibus laicis de cathedra honoris ad locum beati certaminis.* Et infra; *Similitudinem magni cuiusdam monasterij, Monachis, & Clericis adunatis sapienter effecit: erat quippe eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul & lectio.* Apparent & alia ibi vestigia veteris Clericorum religionis; nempe, obedientia sub Praeposito & Abbate cap. 25. Studiosorum scholae, ibid. Clericalis ordinatio cap. 29. Mutatio habitus per aliquot dies ab ingressu religionis, cap. 4. Caemeterium commune extra Ecclesiam, cap. vlt. & huiusmodi alia, quae apud nos per Dei gratiam vigent. Quòd si ibidem legas S. Fulgentium monastico habitu, cultuq. vtentem, & Monachum item appellari, ne ob id eum à Clericis secernas velim; sed in memoriam reuoca, mi lector, id, quòd superius non semel dixi, priscos Monachos non habitu, aut nuncupatione distinctos à Clericis, vti hodie distinguuntur, sed ordine, & munere. Itaque ij omnes, qui regularem vitam professi, & ob id etiam Monachi appellati, sacros Ordines suscipiebant, inter Clericos Regulares adnumerandi sunt. Monachi enim vocabulum nihil Clericis officere debere, quin à Monachis propriè dictis, & qui merè laici erant, distinguantur, patet ex Augustino, qui exponens cur ipsemet Regularis Clericus, & Clericorum Restitutor, Monachus tamen appellaretur, inquit ad Clericos suos scribens;[b] *Quare nos non appellemus Monachos, cùm dicat Psal. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum? Mónos enim vnus dicitur.* Haec ille. Post annum verò millesimum nostrae salutis factum est (quod & hodie perdurat) vt Clerici Regulares à Monachis, fermè non nisi habitu, & nuncupatione distinguerentur. quippe cùm & Monachi ferè omnes altari ministrent, & sacramenta non secus ac Clerici Christiano populo dispensent, neque minus à se ipsis monastici Ordines habitu & regulis discrepent, quàm à Clericis Regularibus.

b Ser. 1. de vit. Cleric.

Circa haec S. Fulgentij tempora scripsit in haec verba Sozomenus,[c] *Ecclesiam Rhinocururensem eiusmodi ab initio nactam Antistites, Nigri, Dionysii, & Solonis Episcoporum institutis vti, eamq. bonos, ac pios viros proferre non desistere: quin etiam Clericis,* inquit, *illius Ecclesiae aedes sunt communes, cõmunis mensa, alia denique cõmunia omnia.*

c Lib. 6. cap. 31.

Lego

[a] Act. 1. Lego item in Synodo Constantinopolitana II. sub Menna [a] Apamææ Ecclesiam, quæ in Syria posita est, habuisse eo seculo monasterium Regularium, videlicet Clericorum. Ita enim eam vocem explicare solet Theodorus Balsamon, vt supra dictum est.

Iustus Orgelitanus Episcopus, Iustiniano Cæsari synchronos, inter Religiosorum congregationes admiscet Clericos. Dum enim illud Canticorum edisserit; *Vineæ florentes dederunt odorem suum:* ait, *Congregationes Clericorum, Monachorum quoque, ac Virginum in Ecclesia proficiunt, & per bonam famam, & conuersationem insonuerunt.* Porrò complura huius & posteri seculi Clericorum Regulariũ instituta Collegia possem hoc loco proferre. Parco autem & de nostro iure cedere malo, quam odiosam disputationem aduersus quemquam inire.

Sequenti item sæculo Gregorius Magnus cùm Apostolicam Clericorum vitam, qui magno Ecclesiæ malo à vetere disciplina defecerāt, instaurare pro virili sua percuperet, scribit ad Angliæ Episcopum Augustinum in hæc verba: [b] *Quia,* inquit, *tua fraternitas Monasterij Regulis erudita, seorsum viuere non debet à Clericis suis, in Ecclesia Anglorum, quæ autore Deo nuper ad fidem perducta est, hanc debet instituere conuersationem, quæ initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Hæc ille. Quæ & exemplo suo egregiè in Vrbe præstitit: nam eo Pontifice obseruantissimos Clericos in suam familiam adsciscente; *talis erat* (Io. Diacono teste) *penes Vrbem Romam Ecclesia, qualem fuisse sub Apostolis Lucas, & sub Marco Euangelista penes Alexandriam Philo commemorant.*

[b] Lib. 10. ep. 31

S. Clarus, Viennensis Abbas, eadem ætate vixit & inclaruit. Eius vitam vetus autor grauiter, & sincerè conscripsit. De Clericis verò regularibus hæc habet: [c] *Porrò in domo maiori, SS. Martyrum Apostolicam vitam tenentes, in vnumq. viuentes plurimi Clerici erant, ita vt turmis dispositis mysteria peragerent. Apud S. Seuerum quoque cœtus Clericorum venerabilis.* Concluditque; *Sic tunc temporis ad gloriam omnipotentis Dei Viennensis Ecclesia florebat.*

[c] Cap. 2. tom. 1. Sur.

Octauo autem seculo, Carolo Magno Imperante plura sunt habita Concilia, quibus de Clericis ad pristinam communem vitam reducendis seriò egerunt Patres; vti videre est in Concilio Turonensi, & Moguntiaco. Proinde in suis Constitutionibus idem Carolus sic sanxit: [d] *Qui ad Clericatum veniunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus, vt illi canonicè secundum suam regulam omni modo viuant, & Episcopus illorum regat vitam sicut Abbas Monachorum.*

[d] Capitular. fol. 254.

His consentanea postmodum statuere Patres Aquisgranensis Concilij Ludouico Pio celebrati. [e] Præterea in Ticinense, & Pontigonense, sub Ioanne Bononiense Episcopo; [f] & in Romano, sub Nicolao

[e] Can. 94 & 8.
[f] Apud Sigo. de Episcopis Bononiæ.

colao primo, idem decretum legitur emanasse.[a]

Synodus item Augustana, Othone Augusto, coacta circa annum 952. decreuit, Clericos religionem profiteri cupientes ab Episcopis suis, vt in ea mente persistant, firmandos potius, quam dehortandos: optantibus scilicet illius Concilij Patribus, vt Clerici ad regularem formam viuerent, Apostolico more.

Sequenti seculo floruit B. Iuo Carnotensis, qui Clericorum Regularium Ordinis, quem S. Ioannis Baptistæ Ordinem nuncupauit, institutor fuit. De huius viri sanctitate, eruditione, & præclara in S. Eucharistiam deuotione vide quæ habet Posseuinus in suo Apparatu. De Ordine autem prædicto vide Thomam Vualdensem,[b] & Valentiam.[c] sed pergamus ad posteriora tempora.

Vixit Innocentio II. Pont. S. Episcopus Malachias. In eius verò præclarissima vita, quam S. Bernardus luculenter enarrat, hæc reperio: *Malachias factus Dunensis Episcopus, confestim more suo curauit adsciscere ad solatium sibi de filijs suis conuentum Regulariũ Clericorum. Et ecce rursus accingitur, quasi nouus Christi tyro, ad spirituale certamen: rursus induitur arma potentia Deo, sanctæ paupertatis humilitatem, rigorem disciplinæ cœnobialis, ocium contemplandi, orandi assiduitatem.*

Circa annum verò Domini 1380. Gerardus celebris Doctor Parisiensis, re, & cognomine Magnus, Ioannis Rusbrochij pijs cohortationibus incitatus, contempto nominis, & generis sui splendore, abiectisq. diuitijs, primus eo seculo Dauentriæ instituit Ordinem, quem appellauit Clericorum Regularium. Quo non diu superuiuente, Florentius Traiectensis eius discipulus, vir nobilis, & eruditus, secundum formam, quam à Gerardo didicerat, eis viuendi Regulam præscripsit: *statuitq.* (inquit *Iodocus* Ascensius[d]) *vt quàmproximè possent ad Apostolorum, & primæ Christi Ecclesiæ vitam accederent: ita vt in tota Congregatione esset cor vnum, & nullus quidquam haberet proprium, nemo sacerdotia, aut dignitates ambiret: omnes autem castè, & in paupertate viuerent in eo habitu, quem Gerardus instituerat: nempe picea tunica, pallio crassiore, capitio nigro. Nullus stipem emendicatò cogeret: scriptioni, & scholis incumberent: Primario Patri ex animo, prompteq. obedirent:* & huiusmodi alia, quæ eo loco Iodocus narrat. Itaque cùm ij nihil proprium possiderent, atque libello apologetico in Concilio Constantiensi edicto, Io. Gerson disertè pronuntiauerit, eos non minus esse religiosos, alijs, qui religionis nomine nuncuparentur, proculdubio tam diuersi censendi sunt à recentioribus, quibusdam Sodalibus, quàm nostratibus Clericis vocabulo, & instituto propiores. Neque verò mihi quisquam dicat, eos fuisse Canonicos Regulares. Nam Thomas ipse à Kempis apertissimè tradit non Canonicos, sed Clericos Regulares extitisse: imò verò idem

a Decr. 5.

b To. 3. tit. 10. cap. 14.

c Controu. de Indulg.

d In vit. Thomæ Camp. c. 9.

rò idem ipſe Thomas cùm pluſculos annos inter hos Clericos Regulares verſatus fuiſſet, ab eis poſtmodum diſcedens, inſtitutum Canonicorum Regularium profeſſus eſt, vti de eo Iodocus narrat. Quàm verò egregiam frugem iam dictus Ordo Clericorum Regularium protulerit, geſta virorum ex eo Ordine inſignium, quæ memoratus Thomas Kempenſis literis mandauit, præclarè teſtantur. Sed & literarum ſtudijs, ſcriptisq. plurimi inter eos nomen ſuum, ſuiq. ordinis famam ad poſteros tranſmiſerunt: videlicet (vt aliquot recenſeam) Gerardus Sutphanius, ſcriptor Aſcæticus; Gabriel Biel, Theologus Tubigenſis; Chriſtianus Maſſæus, inſignis Chronographus; Georgius Macropædius, philologus; alijque, quos Autbertus Miræus in ſuo Chronico cum laude memorat.

Denique ſuperiore ſeculo, cum Adrianus VI. Pont.Max. eiusq. ſucceſſor Clemens VII. orbem Chriſtianum, Vrbemq. ipſam Romam, inſcitia, luxuq. ea ætate contaminatam probis Clericorum moribus, atque exemplis inſtructam iri cuperent; neque tamen reperire eſſet inter Eccleſiaſticos viros, qui Chriſtianis populis viam ad pietatem verbo, & opere, quaſi protenſo digito, demonſtrarent, grauis proinde eorum animos coquebat cura Sed tempori ſuccurrit Deus Eccleſiæ ſuæ. Nam cùm tantam Cleri, populiq. iacturam IIII Viri, Patres noſtri, ſcilicet Io. Petrus, Caietanus, Bonifacius, & Paulus imò corde commiſerarentur, atque identidem reputarent, quo pacto, quave ratione Eccleſiæ miniſtri, qui piè, purèq. Deum colerent, & humanas mentes virtutibus imbuerent, formari, atque ad cœleſtem militiam accenturiari poſſent, de Clericorum religioſa ſodalitate ſubijt eorum animos cogitatio. Quam non multo poſt, Deo propitio, factis expreſſerũt; anno ſcilicet Chriſti 1524. & VII. Clementis Primo, ſacris Votis, ſolenni formula, in æde Vaticana ad Aram maximam nuncupatis.[a] Hos autem ſi non merito, tempore ſaltem primos ſecuti ſunt alij multi Clericalium Sodalitatum Conditores, quorum longum fuerit vel ſola nomina recenſere.

[a] Vid. Onuphr. in vita Pauli IV. Genebr. in Chro Hiſt. Monaſt. par. 2.

Habes nunc itaque lector, antiquitatis pleraque momenta, quibus librata noſtra Religio firma ſiſtit. Ea, vt vides, recto deduximus narrationis filo, non quidem pauca, ſed neque omnia. Crebra enim rerum iſtarum in hiſtorijs occurrit mentio. Mihi verò cuncta diligenter excutere neque animus, neque otium fuit. Alias fortaſſe impenſius exquiram, atque proferam. Neque mihi quiſquiam dicat hos quos recenſui antiquos Clericos Regulares, ad Canonicos Regulares referendos. Nam ſi ij Clerici fuere, & à Monachis, qui Laici olim erant reapſe diſtincti eos ad nos etiam quis dubitet, æquè pertinere? Perperam ne fortaſſe ego feciſſe exiſtimer, qui ex eadem, vt aiunt, fidelia duos parietes dealbaui? Gloriatur Bernardus ſuum Ciſtertij Ordinem in Apoſtolis, primisq. Chriſtianis fuiſſe dedicatum:

& nos

& nos non poterimus originem nostri Ordinis iure omni ad vetustos illos Religiosos referre, quos verè Clericos Regulares extitisse, historica autoritate probatum est? Gaudeant itaque Nostri (meritò enim possunt) & Deo gratias agant, se præclarum hoc Institutum ab Apostolis inchoatum, à posteris iugi imitatione stabilitum atque auctum, hac ætate senescentis Ecclesiæ ad Dei summi gloriam procurandam atque exaugendam primos omnium restituisse. Ego verò interim demonstraui quod proposueram, nēpe immeritò fecisse eos, qui adeò vetus institutum nouitatis titulo accusauerint. Et si verò tempus ipsum & ex eo nata Veritas omnem eiusmodi frigidæ calumniæ nebulam propemodum dispulit, libuit nihilominus euanescētem falsitatem graui Vetustatis vento disperdere. Finiam hic igitur, si prius te sincere lector inuitauero ad ea tempora respectanda, quibus perditi homines, calumnias hasce struere non sunt veriti. certè tam misera, atque fœda animaduertes, vt inde facilè concipere poteris, quantanam nostris Patribus ingruerit necessitas, pristinum Ecclesiastici Ordinis robur, noua sacrorum militum instructa acie, reparandi, ad profligandas nimirum Hæreses atque scelera.

II. Congregatione, Deo fauente, in dies aucta.

Nostri ordinis Moderatores, nullam per octoginta fermè annos typis excusam, aut firmam euulgasse legem, mirum videri non debet; cùm & Apostoli, neque à Christo aliquod scripto præceptum acceperint, neque (si Irenæo,[a] atque Nicephoro,[b] vti par est, credimus) per totos quindecim post Christi ascensionem annos, vllo Ecclesiam scripto docuerint. Nam principiò viua tantùm voce, & διὰ τῶν ἀγγράφων fideles instituebantur; vti Eusebius,[c] & Theophilactus[d] tradiderūt. Imò verò Chrysostomus[e] grauiter deplorat, fideles scripta tandem lege indiguisse. *Neque Apostolis*, ait, *scriptum aliquod tradidit Christus, sed pro literis Sancti Spiritus se illis daturum gratiam repromisit. Ille, inquiens, docebit vos omnia: atque vt discas, quia hoc sit multò illo melius, audi Dominum per Prophetam loquentem. Et disponam vobis testamentum nouum. dabo leges meas in mente eorum, & in corde eorum perscribam eas, & erunt omnes docibiles Dei.* Hæc B. Chrysostomus. Accedit, idem fecisse sanctum, & magnum Abbatem Benedictum. Nam vt notat Gallonius siue Baronius in apologetico, Simplicius Abbas è Gallijs rediens, illam quam à S. Benedicto acceperat experiundam Regulam, non ante in Italia promulgauit, quàm per 43. annos assiduo vsu, quasi Lydio lapide fuisset expertus; nimirum vt ea, in lege ferenda, tarditas maiorem vim, & veluti grauiore momento libratam autoritatem sacris regulis afferret. Vetus enim illud Solonis verum est, [f] *Numquam ita quemquam bene subducta ratione ad vitam esse, quin res, ætas, vsus semper aliquid adportet noui.*

a Lib. 3. contra Hær.
b Lib. 2. ca. 41.
c In Matth.
d Præf. in Matt.
e Apud Teren. Adelph.

Itaque quod diu nostras leges priuato scripto exaratas, veluti in Aduersarijs habuimus, operæ certè pretium fuit; vt scilicet quas vsus probasset, figere, quas improbasset, facilè possemus refigere. Nunc verò tandem adaucto Clericorum numero, & huius instituti Colonijs per omnem Italiam ex Vrbe Roma deductis, extructisque, iure & merito Patres has dispositiones firma lege statutas, & Summorum Pontificum autoritate firmatas in lucem ediderunt; peruigili nimirum cura posteris consulentes, *vt hereditatem pietatis, ac religiosæ obseruationis successoribus suis transmitterent*. Quem eundem scopum
[a] Lib. 2. cap. 5. in regulis edendis habuisse priscos Ascætas testis est Cassianus [a].

III. Tum verò vt trium votorum nexu ad perfectæ charitatis adeptionem. Differit apud Cassianum
[b] Coll. 1. cap. 6. Abbas Moses [b] quinam sit religioso viro scopus; *Cùm enim*, inquit, *clarum sit finem nostræ professionis regnum esse cœlorum, futuramq. æternæ beatitudinis retributionem iuxta illud Prophetæ Regis; Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem; adhuc tamen quisnam scopus noster sit, restat inquirendum*. Postq. multa præclarè dicta, scopum, quo opera, laboresq. nostri collineent, charitatem esse concludit: *Vnde*, ait, *liquidò comprobatur perfectionem non statim nuditate, nec priuatione omnium facultatum, aut dignitatum abiectione contingi, nisi adfuerit charitas illa, cuius Apostolus membra describit, quæ in sola cordis puritate consistit. Omnia igitur huius gratia gerenda, appetendaq. sunt nobis. Pro hac solitudo sectanda est: pro hac ieiunia, vigilias, labores, corporis nuditatem, lectionem, ceterasq. virtutes debere nos suscipere nouerimus, vt scilicet per illas ab vniuersis passionibus noxijs illæsum parare cor nostrum, & conseruare possimus, & ad perfectionem charitatis istis gradibus innitendo conscendere*. In eandem prorsus sententiam Religiosissimus ille Pater & autor nostri Ordinis Bonifacius à Colle, ex Augustino sumens ad Gibertum Veronæ Episcopum scripsit: *Vana scilicet sunt omnia etiam apud eos qui seculo renunciauerunt nisi concupiscentiæ perdomandæ & charitati fratrum inuigilet omni industria. Quæ Charitas, vt B. Augustinus ait, tunc præcipuè custoditur, si charitati victus, charitati sermo, charitati vultus aptetur. Addamus nos: Si charitati Vota, si charitati professio, si charitati Religio vniuersa deseruiat: si hanc solam violare, tamquam Deum, nefas ducamus; scientes hanc ita commendatam à Christo & ab Apostolis, vt si hæc absit (vt dixi) inania; si hæc adsit plena sint omnia*. Magni itaque æstimandæ cuiusque sacri Ordinis regulæ, quippe gradus quidam & scalæ sunt, quibus ad veræ charitatis & abnegationis adeptionem peruenimus. Falsa aũt ea charitas est, quæ leges spernit. Et certè verum est, quod B. Thomas docuit, [c] legem nostrã (modò
[c] 1. 2. q. 93. ar. 3

bonam,

bonam, & iustam) nihil esse aliud, quàm deriuationem, & quasi radium illius æternæ legis, quæ est in Deo. Itaque per rectã legis obseruationem, quasi per radium euehimur ad diuini Solis contuitum. Quod cùm omnibus rectis legibus conueniat, in sacris Religiosorum hominum institutis præcipuum locum habet. Quocirca nonnumquam se Deus expressis miraculis, religiosorum legum autorem declarauit: vt de Pachonij, [a] Benedicti, [b] & Francisci [c] regulis legitur euenisse. Atque adeò ab ipso Deo aliorum quoque Ordinum Constitutiones per Apostolicam sedem firmatas profectas esse iure sibi quisque debet persuadere. *Omnes regulæ*, inquit Christus ad B. Brigittam, [d] *quas amici mei inceperunt, & ipsi personaliter tenuerunt, & seruauerunt, aliósque eas efficaciter docuerunt, non fuerunt dictatæ, & compositæ ab ipsorum intellectu & humana sapientia, sed adspiratione Spiritus sancti.* Vide de hac re Gregorium Valentinum, & Richardum Cænomanum [e] Theologos eruditissimos.

a Pallad. in Lausiaca.
b S. Bern. in illud. Ecce nos.
c Bonau. in vita eius.
d Lib. 7. reuel. c. 20.
e In Antid. quã Eras.

III. Nouas leges condendi, & veteres abrogandi. Qua tamen potestate (si me audit) non nisi rarò Generale Capitulum vtetur, & re maturè, diligenterque considerata. *Vetera enim Patrum instituta*, [f] inquit B. Basilius, *non temerè deserenda*. Si quid verò temporum hominumque conditio ferat, quod noua indigeat sanctione, id ita fiat, vt vetus Reipub. vestis, quæ lex est, concinnari potius, vel aptè sarciri, quàm dissui, aut lacerari videatur. Cauenda igitur crebra, & futilis legum mutatio, & memoriæ retinenda vetus illa Parœmia; *Non conualescit planta, quæ sæpius transfertur.* Certumque sit illud Alcibiadis [g] dictum, *Eos hominum tutissimè agere, qui præsentibus moribus, legibusque, etiamsi deteriores sint, minimùm variantes, Rempublicam administrant.* Quocirca nostri Ordinis moderatores deinceps pro libito variare leges, & (vt verbo dicam vetere,) præceptare desistant; non enim multitudo legum, varietasvè, sed earum vel paucarum, quas habet, diligens obseruatio, felicem facit Rempublicam.

f In Asceticis.
g Apud Thucid. lib. 6.

†

PRIMA PARS.

De Horis Canonicis.

Cap. I.

DIVINI preces Officij, nocturnas quidem horis matutinis, diurnas verò interdiu, statis horis, tum Sacerdotes, tum Clerici omnes, ex præscripto, ritu q. Romani Breuiarij, in Choro deuotè, alacriterq. persoluant. Integrum tamen nobis erit pro consuetudine locorum, Patroni tantùm, vel præcipui alicuius Sancti, eius loci, vbi degimus, diem festum, officiumq. celebrare.

Missa solennis diebus festis celebretur: quibus manè, Prima: proximè ante Missam, Tertia: ea peracta, statim Sexta recitetur. Ceteris diebus Prima, Tertia, Sexta simul dicantur. Nona, si quidem ieiunandum sit, ante cœnā; sin minùs, statim à prandio. Vespertinæ preces, siue festus dies, siue profestus sit, hora congruente, vnà cum Completorio. In ieiunijs Quadragesimæ, Vespere ante cœnam; Completorium, vigesimasecunda hora; nisi ob sacras conciones aliter quandoque fieri necessitas, aut populi commoditas postulauerit.

Officium paruum B. Virginis, Officium Mortuorum, Septem psalmi pœnitentiales, & Quindecim Graduales, quibus diebus in Breuiarij rubricis præscribitur, ijs in Choro recitentur. Liberum tamen Præpositis erit ex rationabili caussa, permittere quandoque, vt Matutinum B. Virginis in Choro omittatur. Quo autem tempore, siue ex Breuiarij rubricis, siue ex Superioris facultate omittitur Officium B. Virginis in Choro, faciet quisque vt apud se priuatim dicat: id enim postulat, quæ præcipua nostra debet esse in tantam Virginem pietas.

Psalmos Pœnitentiales genibus flexis; Graduales, & pro defunctis sedentes; reliquos, stantes in Choro recitent. Dum quis in Choro medio stans, de more, ad Matutinas preces, lectiones, vel ad Primam Martyrologium legit, ceteri sedentes audiant, & responsoria ad singulas lectiones respondeant. In Missis solennibus Sacerdos, & ministri ne sedeant.

Nulla nos musica, vel cantus modulatione nec in Missis, quantumuis solennibus celebrandis, nec in quibusuis horis Canonicis recitandis, in Ecclesijs nostris vtimur. Secularibus tamen seorsum cùm indicitur oratio publica, id bis in anno concedi poterit. *Conemur autem* (vt inquit S. Bernardus) [a] *purè semper, ac strenuè diuinis interesse laudibus; non pigri, non somnolenti, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis, nec remissis vocibus, muliebre quiddam balba de nare sonantes, sed virili (vt dignum est) sonitu, & affectu voces Spiritu Sancti depromentes.* Hæc ille. Simul incipiamus, simul desistamus: commodam in versibus pausam faciamus: in penultima, vel antepenultima pro syllabarum quantitate immoremur: in vltima semper moram cauebimus.

[a] Serm. 48. in Cant.

Præpositi, quàm maximè poterunt, domestica negotia in aliud tempus differant, quo singulis horis Canonicis cum alijs in Choro intersint. Idem seruent Vocales, Sacerdotes, Clerici. Neuè sibi quis remissionem quampiam à diuinis officijs assumere audeat, nisi cui, vt studijs, aut lectioni, aut prædicationi operam det, sit aliqua concessa potestas. Qui tamen, si actu ipso non ampliùs legat, aut prædicet, aut lectionibus non intersit, vnà cum ceteris conuenire in Chorum teneatur. Clerici,

quibus

quibus à matutinis horis, studiorum causa, datur aliqua immunitas, ad Ecclesiam priùs veniant; ante altare Sanctissimi Sacramenti orationes fundant, benedictionem in Choro à Superiore petant; tum in suis quisque cellulis sedulò studijs vacent.

Laici ad matutinas preces vnà cum alijs surgant: benedictionem in Choro post Inuitatorium simul petant: preces in Ecclesia fundant; tum ad sua se opera recipiant. De precibus, quas Laici debent persoluere, dicetur infra.

Si quis ad horas Canonicas, postquàm fuerint inceptæ, veniat, ad suum locum ne accedat, nisi priùs genuflexo à suo Superiore benedictionem acceperit. Quod si iam Inuitatorium, & Hymnus in matutinis precibus; primus psalmus in Vesperis; Hymnus, & Antiphona in singulis Horis sint recitati, genuflexus in Choro medio permaneat, donec Superior surgendi fecerit signum; & benedictione accepta ad suum locum se conferat. Post officium, negligentiæ suæ culpam in medio fateatur. Qui iusta de causa detentus, ad Officium tandem venerit, Superiorem in Choro adeat; caussam aperiat; benedictionem petat. Quæ item vel in diuinis laudibus recitandis, vel in celebrandis Missis, vel in præstandis Ecclesiasticis functionibus, vel omnino in his, quæ ad diuinum cultum pertinent, errata commissa fuerint, statim ac diuinum Officium in Choro fuerit absolutum, spontè proferantur. Pœnas Præpositus, aut qui Præpositi eo loco vices gerit, vnicuique debitas imponat.

Ad Cap. I. Notæ.

I. NOcturnas quidem horis matutinis. Matutinos hymnos non media nocte, sed diluculò nostri concinunt. Suffragatur antiquissimus Christianorum vsus. Plinius nepos, [a] *Soliti*, inquit, *stata die ante lucem conuenire, carmenq. Christo, quasi Deo, dicere secum inuicem*. Et Tertullianus [b] è Plinio sumens, *Plinius*, ait, *Traianum consuluit, nihil se de sacris Christianorum comperisse, quàm cœtus antelucanos ad canendum Christo & Deo, & ad confœderandam disciplinam*. Accedunt Sanctiones, ritusq. Patrum. Cyprianus, [c] *Resurrectio Domini matutina oratione celebretur*. Ioannes, siuè Chrysostomus, siuè (vt ego censeo) Damascenus; [d] *Optimi quique viri, ac pietate prædìti quouis die stationem ad Deum faciunt septies: Primùm scilicet notu vigilantes, quod & diluculum appellamus*. Isidorus Hispalensis. [e] *Matutinum officium est, in lucis initio à stella Lucifero appellatum, quæ incohoante mane oritur*. Rabanus Maurus, [f] *Diluculo autem oratur, vt resurrectio Christi celebretur. In vigilia matutina Dominus Israëlem ducens per mare rubrum; Pharaonem, & Aegyptios in ipso demersit: & matutina hora Christus à morte resurgens, populum suum saluans, Diabolum, & Satellites eius æterna captiuitate damnauit*. Fauet vocabulum ipsum: Matutinum enim à Matuta, hoc est Aurora, est. Denique & Sapientis congruit præceptio. *Oportet*, inquit, [g] *præuenire Solem ad benedictionem tuam Domine, & ad ortum*

a Epist. ad Traian.
b In Apologet. cap. 2.
c De ora. Dom.
d In Psal. 118.
e Lib. 6. Orig.
f Lib. 2. Inst. cap. 2.
g Cap. 16.

ortum lucis te adorare. Ceterum ista antiquitatis momenta attuli equidem, vt ritum hunc nostrum firmarem; nequaquam autem vt mediæ noctis psalmodiam vllatenus infirmarem. Scio illud vetus esse, & Apostolicum institutum. Hinc Clemens Romanus Pontifex [a] *ἀλεκτοροφωνίας* indicit, quam Latinè dixeris Gallicinium seu Gallicantũ. Primum verò gallicinium est circa noctis medium. Legimus item Apostolorum æuo supparem Carpum, media nocte surgere ad preces consueuisse, vt tradit antiquissimus autor Dionysius. [b] Laudo igitur eos, qui de diuinis laudibus ne ipso quidem conticinio conticescunt, & ad illos celebrandos Hilarij, & Chrysologi aurea verba deriuo: *Meminerunt* (inquit Hilarius [c]) *hoc esse tempus, quo primitiæ Aegyptiorum meritissima obstinationis clade percussæ sunt: bis ergo horis nõ laxantur in somnum, ne gladio Aegypti admisceantur. Hoc noctis tempore introeunte Sponso sapientes Virgines in nuptias cum lampadibus introibunt: Vigilant ergo, ne cum stultis videantur excludi. Hoc tempore psallentibus Paulo & Syla Apostolis, cathenæ & vincula resoluuntur: non dormiunt itaque, ne vincti sint, nec habet eos nocturni temporis somnus*. Hilario suauissimè succinit Chrysologus: [d] *Hoc tempus est quod deuotum, & iuge pernoctantis demonstrat officium. Hoc tempus est, quo inter præteritos, & futuros labores, ardens animus (sed ad diuina) nihil indulget corpori, nihil quieti: sed antequàm finiat transacti diei opera incipit, & anticipat iam futuri. Ista satis hora est efficax impetrandi. Hoc sciens Propheta, ipsum tempus suæ supplicationis asserit extitisse, cantando; Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In hac hora vigilantibus, semper Sponsus ille cœlestis occurrit, de quo dicitur: Media nocte clamor factus est: Ecce Sponsus venit*. Adderem mellitissima S. Bernardi [e] verba, nisi prolixior videri dubitarem. Patet itaque cùm à nobis, qui anteluculò, tum ab ijs, qui media nocte consurgunt, stare Priscos Patres, ritusq. veterum.

Hoc autem loco non præteribo ligneum illud instrumentum, quo ab excubitore excitamur, è vetustatis penu producere. Scio equidem, olim antequàm æneæ campanæ, Ecclesiarum vsui deseruirent, ligneo quodam crepitaculo Clerum, populumq. ad Synaxim cogi solitum. nam lego apud Amalarium; [f] *Adhuc iunior Roma, quæ antiquis temporibus sub vno Domino cum antiqua Roma regebatur, vsum lignorum tenet, non propter æris penuriam, sed propter vetustatem*. Propter vetustatem inquit: nam vt idem autor subdit, *hoc ipso lignei instrumenti sono vtebatur Ecclesia Romana antiquis temporibus, quãdo latitabat per cryptas, propter persecutores*. Hæc vniuersè dicta sint de ligneis crepitaculis, quæ erant priscæ Ecclesiæ campanæ. At fores præterea singulas, ligneo malleo tundi solitas, vti apud nos fit, indicat Palladius [g] his verbis. *Hoc autem in eo* (Adolio Tharsensi) *magnum, quòd à vespertinis horis vsque ad tempus matutinum, quo rursus*

[a] Const. lib. 8. cap. 36.
[b] Epist. 8.
[c] In Psal. 118.
[d] Serm. 39.
[e] Ser. de duob. Discip.
[f] Lib. 4. de diu. off. c. 25.
[g] Laus. ca. 104.

sus ceteri fratres ad oratorium colliguntur, ille in monte Oliueti stans in eo loco, vnde Saluator assumptus est, psallendo, & orando pernoctare consueuerat, & siue sub nimbis, siue sub pluuijs seu pruinis immobilis permaneret. Qui postquam hoc modo solitum tempus implesset, signo mallei, quo ceteros fratres excitabat, percutiens fores omnium cellarum ad propria Oratoria deducebat. Huc etiam pertinere arbitror, quod scribit Leo Imp. in Panegyrico de Chrysostomo. *His adhuc dubitantibus, Excubitor ad matutina Cantica excitat ligni pulsibus.*

II. Missa solennis diebus festis celebretur. Sacrificij solẽnibus verbis, & sacro cantu, rituq. ab Apostolis celebrati meminit Proclus Episcopus Constantinopolitanus. *Etenim*, inquit, [a] *postquam Saluator noster in cœlum assumptus est, Apostoli priusquam per omnem terram dispergerentur, conspirantibus animis conuenientes ad toto die orandum conuertebantur: & cùm multam consolationem in mystico illo dominici Corporis sacrificio positam inuenissent, fusissimè, & longa oratione Missam decantabant. Hæc enim diuina sacra vna cum docendi ratione coniuncta, ceteris rebus anteponenda existimabãt.* Quibus verbis etsi Proclus non exprimit quoto die Apostoli Missam solenniter celebrarent, Lucas tamen significat frequenter sacrum fecisse. *Erant autem*, inquit, [b] *perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* At Iessæos Apostolis Synchronos, Philo [c] memorat, sabbathum sacrificio celebrasse. Nec mirum Hebræos homines, tum primum Christo credentes, aliquid sabbathici cultus secum in Ecclesiam, Synagogæ filiam, intulisse. *Septimum*, inquit, *diem vt festum, sacratumq. cultu dignantur eximio.* Vtique sacro & liturgico: *Scripsit enim Philo* (inquiunt Eusebius, & Nicephorus) [d] *modum præsidendi eorum, quibus Ecclesiastica liturgia commissa sunt*; siue (vt vertit Ruffinus) *quomodo Sacerdotes, & Ministri exerceant officia sua.* Et Serenus Abbas, Tabennesiotas instituens; *Deinceps* (ait) [e] *pariter ad Ecclesiam procedentes, quoniam hoc nos facere Dominicæ diei solennitas commonet, reuersi post synaxim, ea, quæ Deus ad instructionem communem pro desiderio vestro largitus fuerit, duplicato gaudio conferemus.* S. item Augustinus [f] tradit diebus solennibus publica Missarum sacra coacto Clericorum, populiq. conuentu celebrata. Ritus igitur hic noster Dominicis, aut solennibus potissimùm diebus solenne sacrum celebrandi, satis probatus est, & ab Apostolorum æuo deductus, astipulantibus etiam Iustino Martyre, [g] & Concilijs aliquot. [h]

III. Mane, Prima. Primam non anteluculo vt plerique Religiosi, sed orto iam Sole canimus. Tuetur tamen nos antiquitatis vsus. B. Hieronymus, *Assuescat*, inquit, [i] *exemplo ad orationes, & psalmos nocte consurgere; mane, hymnos canere.*

a De trad. diu. Missæ.
b Act. 2.
c De Vit. contempl.
d Locis supra cit.
e Apud Cass. Coll. 7. c. 34.
f Apud Iuo. Carnot. To. 2. cap. 139.
g Apolog. 2.
h Aurel. 3. c. 18. Nannet. cap. 1. Saleguft. c. 10.
i Epist. ad Lætam.

canere. Et idem alibi; *Præter Psalmorum, & orationis ordinem, quod tibi mane est exercendum &c.* Quibus locis expendenda est vox, mane. dicitur enim mane, cùm lux videtur Solis. Paulus apud festum [a]; *Manare Solem antiqui dicebant, cum radios ex Oriente emittere cepisset, & inde primum diei tempus mane est nuncupatum*. Sed idem ex Cassiano probatur euidentiùs. nam differens hic autor [b] de institutis Cœnobiorum, postquàm egisset de alijs horis Canonicis, de Tertia scilicet, Sexta, Nona, Vespertina, & Matutina, de ea videlicet Matutina, quæ post vigilias nocturnas celebratur, & in qua decantatur Psalmus 62. Deus, Deus meus ad te de luce vigilo: hoc est, de ea Prece, quæ hodie *laudes*, nuncupatur, agit postea de altera Matutina, quam dicit sua primum ætate fuisse in Monasterio Bethleemitico institutam; & ex eo postmodum in Occidentis Regiones vtilissimè propagatam, aitq. celebrari statim post ortum Solis. Vnde apparet hanc Cassiani secundam Matutinam, esse eam ipsam, quam nos Primam vocamus. Proinde Hugo de S. Victore [c] docet, *quod Hora Prima officium celebramus, quia mulieribus aduenientibus orto iam Sole Angeli nuntiauerunt Christum resurrexisse*. Porro vox ipsa, Prima, satis apertè significat, prima diei hora debere celebrari. Idē pluribus explicant, qui de Horis Canonicis libros ediderunt, [d] & aduersam, siue diuersam consuetudinem, confutant, quos qui volet, adeat. Interim hæc mihi dicta sufficiant.

a In Manare.
b Lib. 3. Inst. cap. 4.
c Specul. Eccl. cap. 3.
d Francol. Duran. alij.

IV. Vespertinæ preces vnà cum Completorio.

Et hunc nostrum ritum Vesperas cum Completorio coniungendi è prisco vsu fluxisse ostendemus. S. Basilius has horas iunxisse videtur, cùm inquit, [e] *Completo iam die pro his omnibus, quæ in eo data nobis fuerint, feliciterve nobis euenerint, gratiarum actio* (Vespertina scilicet hora) *succedet. Tum autem primis se iam noctis intendentibus tenebris sequetur precatio* (vtique Completoria) *vt quies, quam sumus capturi, inoffensa, & ab omni perturbatione libera sit. qua hora etiam necessariò nonagesimus recitari Psalmus debet*. Hæc Basilius. quo loco nota antiquissimum ritum recitandi Psalmum, Qui habitat, in Completorio. Accedit etiam huic nostro firmando vsui, quod neque Hieronymus, neque Romanus Clemens Completorium inter statas, sacrasq. preces adnumerant: quod profectò non ideo prætereunt veluti primis Ecclesiæ seculis insolitum: eius enim, & Basilius Hieronymo antiquior, & Cyprianus, [f] & Clemens Alexandrinus [g] multò antiquiores meminerunt; sed quod (vti ego conijcio) vnà cum Vespertinis Completoriæ preces iungere consueuerint, vt eruditè ante nos adnotauit Turrianus. [h] Nos igitur has duas lucernarias Horas rite ex veterum more coniungimus: tametsi eas non ad lucernæ, sed ad solis lumen, vt plebs commodiùs conuenire possit, exsoluamus.

e Reg. fus. c. 37
f De orat. Domin.
g Lib. 2. Pæd. cap. 4.
h In Clem. Cōstit.

Con-

Concludit verò apud nos Completorias preces ſacerdotalis benedictio,& aquæ luſtralis adſperſio. quæ ſunt etiam ex antiquo ritu. Synodus Aquenſis Abbatum Regularium Ludouico Pio Imp. habita: *Benedictio,* inquit,[a] *post Completorium à ſacerdote dicatur.* Ioannes item à Turrecremata[b] docet ea hora nos adſpergi aqua ſanctificata veluti antidoto aduerſus nocturnas diaboli præſtigias. Ad quem etiã finem S. Alexander Papa, & Martyr eam in cubiculis habendam ſanctè decreuit. Idq. Sanctos viros ſeruaſſe legimus. Vnde habetur in vita S. Vuolphgangi Epiſcopi Ratiſponenſis,[c] dixiſſe eum cuidã ſuo familiari; *Accipe, frater, aquam benedictam, quæ eſt apud lectulum meum, & adſperge ea hominem, qui eſt ad cubiculi fores, &c.* Plura alia ſuppetunt exempla, quæ lubens omitto.

a Apud Cuik. in Schol. ad Caſſian.
b Trac. 107. in Reg. S. Bened.
c Cap. 23.

V. Vt Matutinum Beatæ Virginis quandoque Choro omittatur.

Æſtate ſcilicet, cùm adeò breues noctes antelucanam lucubrationem vix permittunt, euſque protendere, donec Matutinum Domini ante claram lucem perſolui queat. Eadem ratione factum, vt ſtudioſiſſimi quilibet viri, & alioqui parciſſimi temporis diſpenſatores, æſtiuas noctes vel integras dormierint; vel quod de Plinio auunculo ſuo Plinius nepos admirabundus narrat,[d] non niſi à Vulcanalibus lucubrare ceperint. Quæ res excuſationi poſita ſit, non exemplo.

d Epiſt. ad Tacit.

VI. Quoties Officium B. Virginis in Choro omittetur, quiſque apud ſe priuatim dicat:

Concilium quidem Claromontanum horarias preces Beatiſſimæ Virgini quotidie perſoluendas ſanctè decreuit. At multò ante priuatim recitari ceptum eſt, cùm, Gregorio VII. ſummo Pontifice; vt habetur in vita B. Petri Damiani; tum verò apud Religioſos Carthuſienſes,[e] quorum familia cùm adhuc recens, & tenera eſſet, & multum à malorum omnium inuentore Dæmone diuexata, legitur fuiſſe in ſancto propoſito roborata à quodam ſene venerabili, caluo capite, capillo criſpo: qui Altiſſimi Dei nomine eſt pollicitus Deiparæ patrocinium, ſi ei dicatas Horarias preces quotidie recitarent. quibus dictis ſenex euanuit. ij vero nihil ambigentes, quin ſenex ille fuiſſet Apoſtolus Petrus, extemplò pijſſimis Apoſtoli monitis communi conſenſu obtemperarunt & Beatiſſimæ Virginis patrocinium deinceps ſibi adfuiſſe ſenſerunt. Præterea Chriſtus ipſe in Regula, quam B. Brigittæ dictauit, iuſſit Brigittanos Religioſos quotidie recitare Officiũ B. Virginis. adeò laudes Deiparæ filio eius placent. Ijs exemplis tã conſpicuis, liquidò patere arbitror, Religioſos quoſque Ordines, Magnæ Dei Matris laudibus celebrandis debere eſſe addictiſſimos. quandoqui-

e Vit. S. Brun. cap. 21.

[a] In Nat. B. Virg. doquidem *Ipsa est* (vt S. Bonauentura ait) [a] *totius religionis mirabile firmamentum*. De nostro autem Ordine hoc vnum dicam, natum esse cum nascente Virgine. nam inter Crucis Exaltationem, & Deiparæ exorientis Octauas, nostra Religio fundata est, [b] nempe vt perpetuò studeamus (quod S. Augustino feliciter accidit) *hinc pasci à Christi vulnere, hinc lactari à Virginis vbere*.

[b] Onuphr. in vita Pauli IV.

VII. Psalmos Pœnitentiales, genibus flexis; Graduales, & pro Defunctis, sedentes: reliquos, stantes in Choro recitent.

Pœnitentiales Psalmos flexis genibus recitandos docet ipsa Pœnitentium abiecta conditio. Decet enim eos, vt Tertullianus loquitur, [c] *adgeniculari: cùm exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis sit disciplina*. Psalmos autem eos, qui defunctorum animis iuuandis destinantur, sedendo debere persolui, admonet priscus Ecclesiæ ritus; cuius nunc vnicum exemplum satis esto. Edinerus Anglus in vita S. Anselmi Episcopi, *Corpus* (inquit) *Osberni Monachi de more lotum, vestitum, in feretro compositum in Ecclesiam delatum est. Tum circumsederunt Patres, psalmos pro eius anima decantantes*. De reliquis verò psalmis, Canonicis horis assignatis, dubitatum est aliquando à nostris, num stando, an sedendo recitari in Choro deberēt. Sed in Comitijs Generalibus discussa hæc dubitatio est, decretumque, ne quis in Choro sedendo psalleret, nisi præ imbecillitate quispiam consistere non posset. Equidem satis mirari non possum, cur de re tam certa, orta fuerit dubitatio apud nostrates præcipuè, qui rituum Ecclesiasticorum habentur scientissimi. Porrò si antiquorum Patrum scripta consulantur, non tam quærendum est, vbi stantes legantur psallere, quàm vbi non legantur; adeò passim occurrit, & in oculos sese ingerit hic standi receptus, præscriptusque vsus. Itaque exempla Patrum, & præcepta non afferam pauca solùm, sed congeram absque ordine fasceatim: vt antiqua se in hac re premere vestigia gaudeant Nostri, & de ritu tam explorato, testatoque, nulla deinceps possit dubitatio suboriri. Philo Iudæus, [d] *Extant hymni inter sacra canendi à stantibus*. Idem alibi; [e] *Vbi viderint deuictum aduersarium, conuenit pulcherrimum, decentissimumq. hymnum canere datori victoriæ Deo: ita vt duo Chori alter è virili, alter è muliebri conclaui è diuerso stantes alterius carminibus sibi respondeant*. Dionysius loquens de Carpo Christi discipulo; [f] *stans autem Carpus ad diuinam precem, & collocutionem non satis intentè, &c.* Idem alio loco; [g] *summus quidem Sacerdos orationem sacram super diuinum altare perficiens, ex ipso adolere incohans, in omnem venit sacri chori ambi-*

[c] De Pœnitent.

[d] De vit. Contempl.

[e] De Agricult.

[f] Epist. 8.

[g] Eccl. Hier. cap. 3.

ambitu, rediensq. iterum ad diuinum altare incipit sacra psalmorum melodia, concinentibus secum sacra Psalmorum carmina omnibus Ecclesiastici ordinis gradibus. Ecce meminit Dionysius chori, & psalmodiæ. Chorus autem dictus est (Isidoro teste,) *quod initio in modum corona circa aras starent, & ita psallerent.* Philo item: *Nocte canebant hymnos* (Therapeutæ) *ad auroram, stantes.* Iustinus Martyr; [a] *Lectore quiescente, Præsidens orationem, quæ populum instruit, & ad imitationem tam pulchrarum rerum cohortatur, habet.* Consurgimus, subdit; scilicet, vt stando psallerent. Athanasius; [b] *Media nocte surgito, & psalmos dicito quantùm potes, stans.* Regula S. Pachomij, & vtriusque Macharij; [c] *Adstantibus ergo ad orationem nullus præsumat sine præcepto eius, qui præest, psalmi laudem emittere.* Basilius; [d] *Facta ad Deum confessione tandem à contemplatione surgentes ad psalmodiam instituuntur.* Chrysostomus; [e] *Cùm ante lucem gallus emittit vocem, omnes cum reuerentia discusso sopore consurgunt à Præsule excitati suo, adstantq. sacro choro; protinusq. expansis manibus, sanctos concinunt hymnos.* Loquitur de Syriæ Monachis, qui nedum stando, sed manibus etiam expansis psallebant. *Pachomius*, inquit Cyrillus Monachus, [f] *reuersus ad gymnasium veritatis inuenit quidem fratres congregatos ad preces, & stans cum ipsis impleuit hymnodiam.* Gregorius Turonensis, [g] *Clericorum* (inquit) *psallentium stare mos est.* Sophronius, siuè Ioannes Moschus, [h] *Ioannes*, inquit, *Abbas eunuchus, rursus nobis enarrauit dicens: Ingressus sum in eodem cœnobio cellulam senis cuiusdam, vidique, quia vbi stare ad precationem solebat, tabula erat supposita: vbi autem genua figebat, & manus, concauum erat plusquam digitorum.* Idem alibi: [i] *Consueuerat Zosimus Abbas constituto diei tempore figere itineris cursum,& stans psallere, & genu flexo orare.* Ecce hic videns nostrum expressum morem: dum psallimus, stamus; dum mente oramus, genua figimus. Monachi Vverdunenses scriptores vitæ S. Ludgeri Episcopi; *Vnde dum noctu stans Ludgerus iuxta lectum matutinales laudes cum Clericis psalleret.* Chrysostomus iterum. [k] *Expergefacti illico stantes propheticos hymnos concinnitate summa, & modulatis carminibus decantant.* Concilium Aquisgranense: [l] *Mox vt datum fuerit signum, festinato omnes Canonici ad Ecclesiam conueniunt, quam non pompaticè, vel inhonestè, vel incompositè, sed cum reuerentia, & Dei timore ingrediuntur. Nec cum baculis in choro (exceptis debilibus) sed religiosissimè illis standum, & psallendum est. sunt etenim quidam Clericorum, qui in secularibus negotijs, & disceptationibus, penè totum infatigabiliter deducunt diem. & mox in Ecclesiam ad diuinum officium vt intrauerint peragendum, ita fatigati videntur, vt nec orationi vacare, nec ad psallendum stare queant, sed potiùs sedentes, non diuinis, sed vanis instare solent loquelis*

a Apolog. 2.
b De Virginit.
c Cap. 1. apud Cuik.
d Epist. ad Neocæs.
e Hom. 14. in 1. Tim.
f In vit. S. Io. Silentia. c. 68.
g De Glo. co. lib. 1. cap. 30.
h Prato c. 184.
i In vit. S. Mariæ Aegypt.
k Ho. de Inst. Mon.
l Cap. 131.

quelis. Itaque psallentes Canonici nedum sedere prohibentur, sed vix etiam debilibus conceditur, vt stando baculis aliquantisper incumbant. Cui decreto affine est illud memorabile, quod de B. Hieronymo Suidas narrat: [a] quòd cùm Sanctus senex ætate iam, & valetudine confectus lecto non posset exsurgere, ad horam tamen orationis fune, qui pendebat apprehenso, sese aliquantulum erigebat, vt eo modo, quo posset, stando psalleret. Sed illi nimirum Deus vires ad se laudandum, colendumq. suppeditabat, vti de Palæstinæ, Syriæq. Monachis apud Nicephorum lego. [b] *Horum*, inquit, *opus est, frequẽtes genuum inclinationes, & graues rursus stationes, desiderio solo corpora eorum sustinente, & voluntariam imbecillitatem recreante. Cum enim egregium virtutis opus peragendum, & preces ad Deum fundendæ sunt, tum robur nouum, & corpus mirificè viuidum cernas, etiamsi senio id iam confectum, & exoletum admodum sit*. Ex horum numero, Elpidius ille erat, quem Palladius [c] refert per totas noctes stando, & orando psalluisse. Idem prorsus, eodemq. standi modo Adoliũ Tharsensem in monte Oliueti fecisse tradit. Suppetunt & alia exempla quàmplura. Simo Metaphrastes in vita S. Quiriaci; [d] *Quamuis autem (inquit) Quiriacus ad tantam peruenisset ætatem, centum scilicet & septem annorum, & esset tam profunda senectute, ne tantillum quidem remittebat de sua statione aa diuinos hymnos*. Theodorus Studita in vita S. Platonis: *Psalmos*, ait, [e] *constanter solebat canere, stationis tolerantiam ferre*. Legitur item in vita S. Abramij Confessoris, Sanctum virum super stoream stando, psalmodiam celebrasse. Sed quid ego in re tam perspicua tandiu moror? Christus ipse nonne hanc ritũ apertè vel indicit, vel indictum significat, cùm ait in Euangelio; [f] *Cùm stabitis ad orandum, dimittite, si quid habetis aduersus aliquem?* Et ne parum videretur instruxisse verbo, docuit & exemplo. Nam hymnum, cuius Matthæus meminit, [g] post extremam illam, magnamq. cœnam, Christus, & Apostoli stantes, erectiq. decantauerunt. Id planè colligitur ex ritu Hebræorum, quem seruasse Christum in ea celebri gratiarum actione, quæ Hymnus magnus à Iudæis nuncupatur, tradit Burgensis, [h] & post eum multi recentiores. [i] Ritus autem erat huiusmodi. Agnum Paschalem recumbentes in triclinijs prisco more comedebant. His epulis ritè expletis surgebant à cœnatorijs lectulis, illumque, quem dixi, hymnum magnum, psalmos sex continentẽ stantes concinebant. & verò, hodie Iudæos stantes concinere hymnũ hunc magnum, me docuit R. Isaac Gauisonius ex Hebræo Christianus, vir optimus. Eundem morem seruasse postmodum Apostolum Petrum, verba Clementis non obscurè significant: *Atque ita*, inquit, [k] *cibo sumpto Petrus Hebræorum ritu gratias agens Deo, quia adhuc aliquantulum diei supererat, iubet nos, de quibus velimus percontari*. Hæc ille. Notanter autem dixit, *Hebræorum ritu*, hoc est, stando, & gra-

a In Hieron.
b Lib. 14 c. 50.
c Laus. cap. 37. & 104.
d Cap. 17.
e Cap. 33.
f Marc. 11.
g Cap. 26.
h In Tit. Ps. 113
i Gagn. & Maldon. in Matth. 26.
k Recogn. li. 5.

gratiarum actionem cum conuiuis celebrando. Denique hunc standi ritum homines mutuati sunt à cœlestibus spiritibus. Isaias enim [a] Seraphicos Spiritus stantes, & diuinum hymnum Trisagion decantantes describit. *Seraphim*, inquit, *stabant super illud, & clamabant alter ad alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*. In quem locum B. Bernardus inquit; [b] *Stant plane Seraphim, quia charitas nunquam excidit. stant attoniti, & suspensi in contemplatione sedentis in throno.* Idem vidit noui testamenti Propheta Ioannes, narratq. in hæc verba: [c] *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis stantes ante thronum Dei, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum, & clamabant voce magna dicentes: salus Deo nostro; qui sedet super thronum, & Agno*. Stant itaque Angelici spiritus, dum psallunt Deo. Hunc ipsum standi ritum seruauit, & docuit Angelus ille, qui psallendi modum suo exēplo Patribus Aegypti præscripsit. Illum quippe Cassianus [d] refert, *medium stetisse, & sublimè erectum duodecim psalmos decantasse*. Quòd si quis obiecerit Cassianum eodem loco narrasse Aegyptiorum morem, qui non erecti, sed sedentes psalmodiam celebrare consueuerunt, ex eodem Cassiano responsionem habebit, referente illos Patres non recitasse quidem psalmos, sed solummodò vnicum psallentem auscultasse. Itaque eo ipso capitulo vtrunque apud Cassianum habetur, & psallentem stetisse, & non psallentes consedisse. Idemq. responderi potest ad similem alteram obiectionem ex alio loco eisdem Cassiani [e] exsurgentem.

Habemus igitur, cœlo, terraq. docentibus, debere nos stādo psallere, & erecto corpore, animoq. Dei laudes celebrare. Ratio est, quam aliud agens adducit Chrysostomus, [f] videlicet, *non esse ministri sedere, sed stare*. Adde Græco Chrysostomo Latinum Tertullianum, & Latinorum antiquissimum, eandem rationem fusiùs, & vehementiùs explicantem his verbis: *Irreuerens est*, inquit, [g] *assidere sub conspectum, contraq. conspectum eius, quem maximè reuerearis, ac venereris: quantò magis sub conspectum Dei viui, Angelo adhuc orationis adstante, factum istud irreligiosissimum est? nisi exprobramus Deo, quòd nos oratio fatigauerit*. Concludo denique hanc Notationem cum verbis Thomæ Campensis recentioris quidem scriptoris, sed probatissimi viri, & religiosorum rituum obseruantissimi: *Ibi est*, ait, [h] *operatio bona, & perfecta, cùm corpore stamus, & ore cantamus*.

Quòd verò cùm à fratribus compellamur, aut alter alteri occurrimus, respondemus, *Deo gratias*, psalmodiæ quædam continuatio est. Quocirca videtur hic locus è vetustate hanc etiam formulam eruendi. Re vera non hominum est humi degentium, sed cœlestium spirituum perpetua Dei laudum celebritas. Nos imbecilles cùm æmulari cælites, aut integris assequi vestigijs non valeamus, identidem nihilominùs

a Cap. 6.
b Ser. 3. In Isai.
c Apoc. cap. 7.
d Lib. 2. Inst. c. 5.
e Lib. 2. Inst. c. 12.
f Hom. 11. in epist. ad Hebr.
g De Orat. ca. 12.
h Lib. 5. de Discipl. Claust. c. 3.

minùs duo ista verbula, *Deo gratias*, proferimus, vt hoc saltem modo diuini Numinis recordemur. Idem sibi volebant Bethleemiticæ Virgines, quæ B. Hieronymo teste,[a] sub hac formula, & quasi tessera, *Alleluia*, ad psalmodiam congregabantur. Idem faciunt Deo dicatæ Virgines, quæ hodie in monasterijs pro *Alleluia* dicunt, *Aue Maria*. formula autem, *Deo gratias* qua nos vtimur antiqua est, & ab Augustino vsurpata. *Hi*, inquit,[b] *insultare nobis audent, quia fratres dum vident homines, Deo gratias dicunt. Debet frater Deo gratias agere, quando videt fratrem suum: non enim non est locus gratulationis, quando se inuicem vident, qui habitant in Christo*. Hæc Augustinus: tametsi antiquius videatur, quod tradit Clemens Alexandrinus,[c] Priscos scilicet Christianos, dum se inuicem salutarent, dicere solitos, *Pax tibi*, huiusmodi ritum à Christi Domini salutatione vt arbitror deriuantes; quemadmodum illud, *Deo gratias* à Deipara Virgine fluxisse ad posteros elicitur ex D. Bonauentura.[d] Huc etiam spectat, quòd Sanctissimus Pontifex Paulus Quartus, alijq. nonnulli graues nostri Ordinis Patres, allocutiones ad fratres his verbis auspicabantur, *Benedictus Deus*; vtique eiusmodi formulam sumpsit Paulus è Chrysostomo, cui ille fuit addictissimus. fatetur enim Chrysostomus[e] se ea verba ferè semper habuisse in ore.

a In Epitaph. Paulæ.
b in Psal. 132.
c Pædag. lib. 1. cap. 2.
d In vit. Christi.
e Hom. 12. post red. ab exilio.

VIII. Dum quis in medio Choro stans, &c. Idem mos erat Aegypti Monachis, vt testatur Cassianus[f] his verbis: *Quotidianos orationum ritus volentibus celebrare, vnus in medium psalmos Domino cantaturus exsurgit: cumque sedentibus cunctis, vt est moris nunc vsque in Aegypti partibus, & in psallentis verba omni cordis intentione defixis, &c.* Itaque è ritu prisco est, vt quotiescunque vnus legit sacram Scripturam, Sanctorum vitas, Martyrologium, & huiusmodi cetera, ipse quidem lector stando legat, reliqui omnes sedendo auscultent. Hinc in medio Choro stantes, dicti sunt Μεσόχοροι quorum aliquando S. Sidonius meminit.

f Lib. 2. Inst. c. 5

IX. In Missis solennibus ne sedeant. Ritus nobis ob breuitatem nostri cantus peculiaris. Ceterorum enim Ordinum Sacerdotes, dum solenne sacrificium peragunt, Choro interim concinente, sedent vnà cum Ministris ad læuam altaris, tum ad Epistolæ lectionem, tum ad Hymnum Gloria in excelsis Deo; tum etiam ad symboli Nicæni solennem pronuntiationem. Id quidem tametsi ritè fiat, & ex præscripto Missalium librorum: nos tamen habemus veteres aliquot, quorum clypeo nostrum hunc morem tueamur. Græci enim (vt tradit Micrologus[g]) ad Epistolæ lectionem non sedebant. Nec Latini dum caneretur, Gloria in excelsis: vt elicitur ex ordine Romano,[h] quo libro leguntur hæc verba: *Incipit solus Pontifex clara voce hymnum*,

g De Eccl. obseru. cap. 9.
h Cap. 1.

hymnum, Gloria in excelsis Deo, cùm tempus fuerit: deinde verò totus respondet Chorus, Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et non sedet priùs Episcopus, antequam dicat post Orationem primam, Amen.

X. Nulla nos musica, &c. Musicos canendi modos in Ecclesijs plerisque antiquitus receptos, ac laudabiliter institutos nemo vnquam negauerit. Dici enim vix potest, quanta ijs insit vis ad emollienda, atque excitanda corda. Id expertus fuerat S. Augustinus, cùm dixit: [a] *Quantum fleui in hymnis, & canticis tuis, suauesonantibus Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, ac currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Hæc ille recens Christo natus, & lactis indigus. Tamen, vt verum fatear, huiusmodi cantillationes, canorasve fistulas, tum demum Christi Ecclesia recepit, cùm timuit, ne teneræ aliquot fidelium mentes hæreticarum cantionum mulcedine inescatæ, à recta fide desciscerent. Id veteris Ecclesiæ historia manifestum facit. Nam, vt tradit Nicephorus, [b] *cùm iam per tria à Christo nato secula simplex cantus, siue potiùs recitatio, nullo modulationis fuco permista, Christi populos nutriuisset; ecce tibi Armonius quidam Bardesani Heresiarchæ hæreticus filius, mali corui malum ouum, cùm sua praua dogmata musicis numeris includeret, & multi ex Syris propter verborum venustatem, & sonorum suauitatem demulsi, paulatim hæreses imbiberent, B. Ephram, ea re cognita, carmina catholicam fidem resonantia veneficis Harmonij versibus opposuit, clauo scilicet clauum trudens. Ea itaque suaui vocum, sonorumq. flexu accommodata Syris audienda præbuit, & canenda. Ab eoq. posteriores Ecclesiæ Cantores, modulorum formulas mutuati, magis, atque magis eas auxerunt, & propagarunt.* Hæc ijsdem penè verbis Nicephorus. Non ita multò post Flauianus [c] Antiochiæ, Chrysostomus [d] Constantinopoli, Ambrosius [e] Mediolani, musicos canendi modulos admittere sunt coacti aduersus virulentas hæreticorum cantilenas. Imò si rem altius repetamus, reperiemus etiam veteri Hebræorum Synagogæ fuisse permissa instrumenta musica, vt Iudæi ab Idolorum fanis, vbi talium illecebrarum erat vsus, auocarentur; quemadmodum Theodoretus Cyri Episcopus abundè testatur. [f] Permissa est itaque musica modulatio, non iniuncta, aut præcepta: quippe lacti similior, quàm solido cibo; ac proinde non necessitati seruiens, sed honestæ voluptati. *Scriptorum diuinorum* (inquit Dionysius [g]) *& cantus, & lectiones, eos quidem, qui minùs perfecti sunt, obstetricum instar foueant, & educant ad vitalem adoptionem.* Et Augustinus ipse, alioqui sacræ musicæ addictissimus, apertè fatetur [h] se idcirco probare suauem, & harmonicum Ecclesiæ concentum, *vt per oblectamenta aurili infirmior animus in affectum pietatis exsurgat.* Idipsum S. Basilius dixerat,

a Conf. lib. 9. c. 6.
b Hist. l. 9 c. 16.
c Cassiod. lib. 5 c. 32.
d Georg. in vit. Chrysost.
e Aug. Conf. li. 9. c. 7.
f in Psal. 50.
g Eccl. Hier. c. 6. Theor. 2.
h Conf. lib. 10. c. 33.

a Hom. 1. in Psal. 1. xerat, sed alijs verbis : *Quando*, inquit, [a] *Spiritus Sanctus nos vidit agrè persuaderi ad complexum virtutis, ac proinde ad ineundam vita rectitudinem propter hoc lentescere, quòd toti ad consectandam voluptatem propenderemus, quid fecit? nimirum scriptura sua dogmatibus mixtim inspersit concinnam istam numerorum modulationem, vt auribus permulctis, ac delinitis medio vocum concentu, clam velut aliud agentes sineremus in animos nostros irrepere eloquiorum vtilitatem.* b Præf ad Psal. 41. c De Musica. d Lib. 3. de Off. Missæ c. 11. e Quæst. 107. Pleraque in hanc eandem sententiam habent Chrysostomus, [b] Seuerinus Boethius [c], Amalarius Fortunatus, [d] atque alij cōplures : vt proinde mirum non fuerit, quòd Autor responsionum ad quæstiones Orthodoxorum [e] tradit *consuetudinem canendi in Ecclesia per instrumenta inanima sua ætate sublata fuisse, & retentas simplices cantiones: eo quòd cantilena ad crepitacula, & organa non viderentur decere Ecclesiam*: tanta antiquis Patribus temperandæ musicæ & ad modestiam, grauitatemq. redigendæ inerat cura. Quod si legas, Sergio Pontifice, Organa hydraulica, & pneumatica in latinam Ecclesiam recepta, grauiores tamen Basilicæ, atque ipsa in primis Vaticana, eiusmodi inanima instrumenta nequaquam admiserunt. Et S. Thomæ Aquinatis ætate aut nullum, aut rarissimum extitisse in sacris ædibus f In 2.2. q. 91. art. 2. vsum organorum ex ipsiusmet B. Thomæ verbis elicit Caietanus [f]. Patres igitur, nostri Ordinis moderatores, primæuæ, ac seuerioris Ecclesiæ exempla sectati, huiusmodi vocum, aut sonorum modulatos flexus à nostris Odæis iure, ac merito excluserunt, non quidem ob id, quòd se aut nos iam perfectos existimarint, sed quòd per hasce cantillationes, & chromaticos flexus, bono magno temporis dispendio à grauioribus nos studijs auocari facile posse, & nostræ Professioni simplicem illum cantandi modum magis congruere censuerint. Idem g In Regula S. Brig. consilium Brigittano Ordini indidit Christus ipse. *Quamuis*, inquit, [g] *bonum & suaue sit audire Organa, nec bonis moribus sit contrarium, nullatenus tamen in Monasterio Matris meæ habeantur: quia ibi debet esse certa deductio temporum, grauitas cantuum, puritas mentium, cultus silentij, continuatio verbi diuini, & præ omnibus humilitas vera, & obedientia sine mora.* Hæc de musicis modulationibus dicta sufficiant.

Verumenimuerò simplex Cantio, atque æquabili vocis tenore prolata, adeò miscet cum pura suauitate grauitatem, vt nihil nobis opus sit aliorum operosis modulis inuidere. Ea siquidem, si antiquitatem spectes, ab Apostolorum tempore fuit in vsu Ecclesiæ, vt S. h De Eccl. off. lib. 1. c. 5. Isidorus clarissimè testatur. *Primitiua*, inquit, [h] *Ecclesia ita psallebat, vt modico flexu vocis faceret psallentem resonare, ita vt pronuntianti vicinior esset, quàm canenti.* Apostolos secuti sunt primi illi i Instit. lib. 2. cap. 5. Ægypti Patres, eosq. teste Cassiano, [i] dum de psallendi modo, psalmorumq. numero ambigerent, & varias ipsi super hac re sententias

pro-

proferrent, *ab Angelo edoctos fama est, vt duodecim psalmos parili pronuntiatione, & simplici vocis tenore deinceps, vt ipse cecinerat, canerent.* Qui mos non in monasterijs modò, sed etiam in Cathedralibus, Ægypti Basilicis diu viguit. Nam de Alexandrino Patriarcho, ita scribit S. Augustinus; [a] *Tutius mihi videtur, quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpè mihi dictum commemini: qui tam modicò flexu vocis faciebat sonare lectorem, vt pronuntianti similior esset quàm canenti.* Hæc ille. Eundem seruasse canendi ritum Ecclesias Africanas Catholicas; Donatistas autem è contrà cum multo melodiæ apparatu cecinisse psalmos, significat idem S. Augustinus alio loco. *Ad suauem* (inquit) [b] *& modulatam melodiam pleraque in Africa Ecclesiæ membra pigriora sunt: ita vt Donatistæ nos reprehendant, quòd sobriè psallimus in Ecclesia, diuina carmina Prophetarum.* Simplicem item, sobriamq. huiusmodi cantionem autor Responsionum ad Orthodoxos, quæ Iustino Martyri tribuuntur, [c] & S. Io. Chrysostomus [d] mirificè laudant. Neque verò dubitent nostri, ne canto æquabili, & puro, atque ab instrumentis musicis alieno, minùs Deo, Diuisq. placeant: Diuinas enim laudes, vt cum S. Sidonio dicam, [e]

a Conf. lib. 10. cap. 33.
b Epist. 119.
c Quæst. 107. ad Orthod.
d Hom. de Monach. To. 5. & Ho. 14. in Ep. 1. ad Timot.
e Lib. 9. Ep. vlt.

Quas leues chordæ nequeunt sonare,
Corda sonabunt.

Itaque finiam Notationem istam cum aureis Chrysostomi verbis: *In hac*, inquit, (simplici nimirum de qua loquitur) *psalmodia quòd quæritur, est solida anima, mens vigilans, cor compunctum, valida ratio, expurgata conscientia. Si hæc habens ingressus fueris sanctum chorum, propter ipsum Dauid stare poteris. Hic non est opus Cythara, neque neruis extensis, neque plectro, nec arte, nec vllis instrumentis: sed si velis te ipsum efficies cytharam cùm carnis membra mortificaueris, & anima cum corpore pulchrum concentum effeceris.*

XI. Conemur autem, vt scribit S. Bernardus purè semper, & strenuè diuinis interesse laudibus.

Idipsum docuit S. Isidorus Hispalensis. *Vox*, ait, [f] *Psalmistæ non aspera, vel rauca, vel dissonans, sed canora sit, suauis, liquida, atque apta, habens sonum, & melodiam sanctæ Religioni congruentem, non quæ traducem exclamet artem, sed quæ Christianam simplicitatem in ipsa modulatione demonstret. non quæ musico gestu, vel theatrali, artem redoleat, sed quæ compunctionem audientibus magis faciat.* Hactenus Isidorus. Christus verò ipse B. Brigittam alloquens ostendit, qualis debeat esse Religiosorum hominum cantus. *Cantus*, inquit [g], *non sit remissus, non fractus, non dissolutus, sed honestus, & grauis, & vniformis, & per omnia humilis.*

f Eccl. off. lib. 11. cap. 12.
g Lib. Extrau. Reu. cap. 4.

D Non

XII. Non parcentes vocibus. Id ita intelligendum est, ne tædio affecti, aut somno debilitati tenuem, & intermortuam vocem emittamus. Non vult autem hoc loco S. Bernardus, vt inconditis clamoribus, acutoq. stridore nos inuicem offendamus. Neque enim à Christo Bernardus dissentire potest, vt paulo ante retulimus, dicente; *Cantus honestus sit, & grauis, & vniformis, & per omnia humilis.* alioqui Stentoreæ illæ voces, quàm indecoræ sint, & deuotionis affectui aduersæ, nemo, arbitror, non videt; peccat tamen in ea re non nemo: seseque, auditoresque, & parietes ipsos, aut acuto stridore transfigunt, aut immani clamore concutiunt. Audiant isti, quæso, quid Concilia, Patresque scriptum reliquerint.

a Can. 75. Trullana Synodus: [a] *Eos in Ecclesiis cum ad psallendum ascendunt, volumus nec inordinatis vociferationibus vti, nec naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum, quæ Ecclesiæ non conueniunt, facere: sed cum magna attentione, & compunctione, psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre.* Concilium Aquisgranense sub Ludo-

b Can. 137. uico Pio. [b] *Psalmi in Ecclesia non cursim, & excelsis, atque inordinatis, & intemperatis vocibus, sed planè, & dilucidè, & cum compunctione cordis recitentur; vt & recitantium mens, illorum dulcedine pascatur, & audientium aures illorum pronuntiatione demulceantur. Quoniam quamuis cantilenæ sonus in alijs officijs excelsa soleat edi voce, in recitandis tamen psalmis huiusmodi vitanda est vox.* Gerson

c Cap. 5. etiam tract. de mystica Theologia practica, [c] videtur sentire huiusmodi altisona raro conferre ad spiritualem profectum: Sanctum verò Augustinum non canticis altisonis, sed suauesonantibus Ecclesiæ vocibus ad effectum deuotionis, fletumque commotum fuisse. B. autem Florentij Clericorum Regularium Conditoris, cuius supra memi-

d Vit. Florentij, cap. 5. nimus, clarior est de hac re sententia; *Altus cantus*, inquit, [d] *conturbat caput, & sensum, ac deuotionem extinguit.* Quocirca appositè

e Hom. 15. in Ep. ad Ephes. huc facit dictum Chrysostomi: [e] *Vna in re dumtaxat vtilis est vociferatio, nempe in prædicando, & docendo, alijs in rebus nequaquam, neque in precationibus etiam.* Et ante hos omnes S. Cyprianus lucu-

f Serm. 6. de orat. Domini. lenter dixerat, [f] *Sit orantibus sermo, & precatio cum disciplina, quietem continens, & pudorem. Cogitemus nos sub conspectu Dei stare. Placendum est diuinis oculis, & habitu corporis, & modo vocis. Nam vt impudentis est clamoribus strepere, ita congruit verecundo, modestis precibus orare. Et quando in vnum cum fratribus conuenimus, & sacrificia diuina cum Domini Sacerdote celebramus, verecundiæ, & disciplinæ memores esse debemus. Non passim ventilare preces nostras inconditis vocibus, nec petitionem commendandam modestè Deo, tumultuosa loquacitate iactare, quia Deus non vocis, sed cordis auditor est; nec admonendus est clamoribus, qui cogitationes videt, prouocante Domino,*

mino, & dicente: Et scient omnes Ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes, & corda. sonet psalmus. conuiuium sobrium sit nobis spiritalis auditio. prolectet aures religiosa mulcedo. Duo itaq. Nostri strenuè, diligenterq. feruent, velim; vt siue precinant, siue succinant, siue per vices canant, vocem semper æquabilem, nec nimis acutam edant. Meam, si hæc fecerint, adstringo fidem, de nostra etiam psalmodia dictum iri id, quod Chrysostomum [a] de suorum Monachorum simplici cantu dixisse commemini. *Neque cythara, neque fistulæ, neque aliud musicum instrumentum talem emittit vocem, qualem audire licet, sanctis cantantibus illis.* [a] Hom. 59. ad pop.

XIII. Simul incipiamus, simul desistamus; commodam medijs versibus pausam faciamus. Idem habet Constitutio Ecclesiæ Gallicanæ his verbis: [b] *Laudes diuinæ per singulas boras non cursim ac festinanter, sed tractim, ac cum pausa decenti, præsertim in medio cuiuslibet versiculi, debitam faciendo inter solenne, ac feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus persoluatur.* [b] Apud Nau Tr. de fil.

XIV. Præpositi quàm maximè poterunt singulis horis Canonicis cùm alijs in Choro recitandis intersint. &c. Id seruabat Chrysostomus, vir alioqui assiduis Constantinopolitanæ Ecclesiæ negotijs, curisq. occupatissimus. De eo namque hæc refert Proclus: [c] *Ceteris omnibus negotijs hasce præfert laudes; quibus interest assiduè in oratione adusque diluculum.* Licet alioqui, vt tradit Georgius Alexandrinus, *adeò in obeundo munere Episcopali esset detentus, vt per obliuionem nonnunquam ad vesperam vsque permaneret incibatus.* Domesticum verò huius sanctæ obseruationis exemplum præbuit nobis pijssimus noster Pater, Ioannes Marinonius, domus S. Pauli Præpositus, qui senio licet, laboribusq. cōfectus, & prædicationibus verbi Dei, atque audiendis pœnitentium confessionibus sæpissimè implicitus, rarò tamen à diuinis officijs aberat. Dum verò canebat, vidisses hominem, voce, vultu, affectu adeò vehementer ad cœlestia raptum, vt non humanis, sed Angelicis immixtum choris credidisses. [c] Apud Geor. Alex.

XV. Neue quis remissionem quampiam à diuinis Officijs assumere audeat. Huic Constitutioni affine est decretum Concilij Venetici: *Clericus, qui matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse, septem die-*

bus à communione habeatur extraneus: quia Ministrum sacrorum eo tempore, quo non potest ab officio suo vlla honesta necessitas occupare, fas non est à salubri cessare. Vide hic, mi Lector, veteris Ecclesiæ seueram disciplinam, potissimum in Diuino cultu procurando.

XVI. Nisi cui, vt studijs, aut Lectioni, aut Prædicationi operam det, sit aliqua concessa potestas.

a Vit. S.Mart. cap.7. Id prudenter dispositum, & exemplo priscorum patrum. Lego enim [a] B. Martinum Monasterium suum ita instituisse, *vt minorem ætatem deputaret literatio, scriptorioq. operi: maiores interim orationi vacarent.* b Cap.20. Et in vita S. Vuolphgangi Episcopi Ratisponensis; [b] *Iuniores voluit S. Præsul scholæ studijs interesse; seniores psalmodiæ, lectioni, orationi vacare:* Si igitur non tam assiduè atque senes, adolescentes psalmodiæ vacabant, vtique exemptos aliquantisper iuuenes extitisse, necesse est intelligere, vt studijs interim litterarum darent operam. Vtrumque scilicet commodè præstabant antiqua Religiosorum hominum Collegia, sacram psalmodiam literarum studijs, confitentium auditionibus, & id genus actionibus intermiscentes.

XVII. Si quis ad Horas Canonicas postquam fuerint inceptæ venerit. &c. c Inst.l.3. c.7. & lib.4.c.16. Cassianus [c] refert Aegyptios Patres eum, qui tardiùs ad sacram synaxim accessisset, punijsse non leuiter. *Si quis,* inquit, *ad congregationem solitam tardius occurrerit, cunctis in synaxi fratribus congregatis, tandiu prostratus in terram veniam postulabit, donec orationum solennitas consummetur, impetraturus eam cùm iussus fuerit Abbatis iudicio à solo surgere.* Spatium verò, intra quod quisque ad Odæum venire debebat, penè tantundem d Lib. 3. Inst. c.7. apud priscos erat, atque apud nos. Subdit enim Cassianus; [d] *Qui in Tertia, Sexta, vel Nona, priusquàm psalmus ceptus finiatur, non ad orationem concurrerit; in nocturnis verò conuenticulis, qui vsque ad secundum psalmum, eidem procul dubio increpationi, ac pœnitentiæ, quam prædiximus, subijciendum, si vltra præstitutam dilationis horam, vel modicum tardet.*

XVIII. Donec Superior surgendi fecerit signum.

Scilicet complosis manibus, aut tabulæ pulsu, vti antiquitus fieri cō- e Inst.lib.2.c.2 sueuerat. Cassianus; [e] *Psallentis progressio, Senioris intercidit ur plausu, quem dans manu sua in sedili, quo sedet, cunctos facit ad audiendū consurgere.* Itaque eiusmodi etiam signo iubebantur pœnitentes à solo surgere, de quo paulò superiùs ex eodem Cassiano dictum est. Ceterum Religiosi hominis partes sunt non solum non tardè, hoc

est, cepta iam psalmodia, ad Odæum accedere, sed maturo etiam accessu præuenire, vt videlicet præparemus corda nostra Domino, eaq. cymbala bene sonantia faciamus. Quid verò præmeditari debeamus, Chrysostomus docet: *Quando*, inquit, [a] *ad Deum accedimus, id esse existimemus Theatrum, sed ex vniuerso orbe terrarum, vel potiùs ex supernis populis collectum, & cœlestem Regem in medio sedere, qui vult nostram audire orationem, & faciamus, vt res sit comparata ad demonstrationẽ. Nullus sit Cytharædus, nullus lyricen, qui ita se praeexerceat scænam ingressurus, timens ne quid insuaue, & inconcinnum canat. Ita & nos ingressuri theatrum Angelorum. plectrum autem sit nobis lingua. &c.* Bene igitur inter nos vsus obtinuit, vt per tertiam horæ partem antequam psallere incipiamus, Odæum ingressi, fixis humi genibus, ad Deum, quem laudare statuimus, corda leuemus. Verissima enim est Hugonis Victorini sententia; [b] *Nulla potest esse perfecta oratio, quam meditatio non prauenerit.*

a In Psal. 4.

b Tract. de orat.

Cap. II.
De Ritibus, & Cærimonijs.

RITVS, & cærimoniæ aptè, compositè, & decorè exerceantur: Hoc enim Clericorum est munus, & maximè conspicuum. Itaque Præpositi per se, aut si occupati fuerint, per idoneum Sacerdotem curent diligentissimè, vt Missalis, & Breuiarij Romani rubricæ accuratè obseruentur. Quandoque Clericos, & Sacerdotes conuocent, curentq. ne in solennibus priuatisve Missis, aut Officijs, processionibus, sacrisve functionibus, quæ Maiore hebdomada, præcipuisq. solennitatibus per annum solent celebrari, error aliquis, aut varietas Sacerdotibus, vel Clericis nostris obrepat. Nihil denique in eiusmodi Ecclesiasticis rebus seruandis prætermittatur: sed omnia studiosè, exquisitè, maturè, cum silentio, modestia, dignitate, & decore fiant. Si quid tamen est, cuius formula ex rubricis peti non possit, à peculiari nostro de Cærimonijs libello petatur: vel si ex eo planè sumi non possit, pristino Congregationis nostræ more stetur.

Ad Cap. II. Notæ.

I. Ritus, & Cærimoniæ aptè, decorè, & compositè exerceantur. Externus Dei cultus magnopere confert ad diuini Numinis interiorem religionem retinendam,

a Hom. 1. in Matt. atque exaugendam. *Idcirco Magistri nostri* (ait Chrysostomus [a]) hoc est Apostoli, *Ecclesiarum institutores vsque ad humilia, & minuta præcepta deduxerunt diligentiam disciplinæ.* Et verò si veteris legis vmbratiles cærimonias Hebræo populo Deus tam diligenter iniunxit, vt de ijs scriptum sit: [b] *Audi Israel cærimonias, atque iudicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie. discite ea, & opere complete:* quantò maiori cum ratione de noui testamenti ritibus Paulus [c] dixisse putandus est; *omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis?* Nam hæc verba de cærimonijs, quæ in Ecclesia obeuntur, intelligi debere, obseruant Chrysostomus, alijq. Patres. Certè priscos fideles, diuini cultus cærimonijs sedulò studuisse, vel ex eo patet, quòd consueuerint eligere certum quempiam virum, Præfectum sacris Ritibus; videlicet monitorem veteris disciplinæ. Id sancti Dorothei Abbatis verba testantur. *Num,* inquit, [d] *Præpositus cærimoniarum, aut quiuis alius è fratribus mihi dixit quidquam: & ego non tuli, sed contradixi?* Et B. Hieronymus [e] Nepotianum laudat, *quòd cerneretur eius in omnes cærimonias sollicitudo disposita.*

b Deuter. c. 5.
c 1. Cor. 14.
d Ser. 22.
e Epist. ad Heliod.

II. A peculiari nostro de cærimonijs libello.

Rectè nobiscum agetur, si extabit huiusmodi libellus aliquis, qui nostrorum rituũ formulas constanti ratione præscriberet. Decet enim esse Μονότροπους, habitantes in domo Dei. [f] Neque id planè fiet, citra veterum authoritatem, atque exemplum. Mitto Rituales libros, quos, vt Cicero tradit, [g] Ethnicorum Hetruscorum Sacrificuli custodiebant de ritibus, & disciplina Ciuitatis. Hos enim turpe fuerit in exemplum Christianis adducere. Mitto etiam Rituale Hebræorum tam accuratè, atque adeò superstitiosè, à miseris Iudæis hodieq. seruatum. Ab eo namq. licet nonnulli Catholicorum [h] testimonium aliquando petant, id tamen contemni facile poterit, veluti Euangelica luce, & lege antiquatum. Dionysium ego propono, & Clementem, quorum alterius Ecclesiastica Hierarchia, alterius Constitutiones Apostolicæ, vix dici potest quàm distinctè, quàm exactè, quàm religiosè primææ Ecclesiæ sacra, ritus, mysteria prosequantur.

f Psal. 67.
g De Diuinat.
h Brug. in Matth. 26. Baro. ad ann. 34.

CAP.

Cap. III.

De munditie, & nitore Ecclesiæ, & sacræ supellectilis.

ECCLESIÆ mundæ sint, & omni religionis cultu ornatæ. Sacerdotum vestes, altarium ornatus, sacra vasa, & cetera, quæ ad diuinum cultum pertinent, splendida, munda, nitida, & suo quæque loco, vt par est, collocata, & distributa asseruentur. Fit enim, vt ex diligentia, & cura, quæ his rebus adhibetur, Religiosorum spectentur animi. Ne quid quod ad sacram supellectilem pertineat, alienis facilè detur vtendum: nam ita sordes, & maculas sæpe contrahunt.

Ne permittatur vt in sacris indumentis familiarum ponantur insignia. In Ecclesijs nostris, in quibus nulla habentur familiarum Insignia, ne sine P. Generalis autoritate fiant: at vbi adsunt, rursus alia, vt apponantur, ne facilè concedatur. Sacella secularibus ædificanda, vel exornanda concedi poterunt, etiamsi familiarum Insignia, & Inscriptiones, modestas tamen, & à nobis antè probatas, velint apponere: ea tamen lege, & conditione, vt nequa lex, aut conditio onerosa, & à nostro instituto aliena nobis vnà imponatur: vt sunt Missæ, & Officia in perpetuum dicenda, quæ nulla vnquam ratione in Congregationem admittantur.

Ad Cap. III. Notæ.

I. Ecclesiæ mundæ sint. &c. Nepotianum presbyterum, vt supra probauimus, Regularem, domus Dei decorem summoperè procurantem his laudat verbis Hieronymus:[a] *Erat sollicitus, si niteret altare; si parietes absque fuligine; si pauimenta tersa; si vela semper in ostijs, crebrq. ianitor in porta; si sacrarium mundū; si vasa luculenta; & in omnes cærimonias pia sollicitudo disposita: non minus, non maius negligebat officium; vbicunque eum quæreres, in Ecclesia inuenires.* Et paulò inferius: *Hoc idem possumus & de Nepotiano dicere, qui Ecclesiæ basilicas, & Martyrum Conchilia diuersis florum, & arborum comis, vitiumq. pampinis adumbrauit: vt quicquid placebat in Ecclesia, tam dispositione, quàm visu, presbyteri laborem, & studium testaretur.* Huiusmodi diligentiæ laudem meruit S. Guido Lakensis Ecclesiæ Clericus, quem incertus, sed vetus scriptor ijsdem pene verbis celebrat:[b] *Dabat igitur,* ait, *sedulò operam, vt altare*

[a] Epitaph. Nepot.

[b] Apud Sur. To. 5.

tare niteret, testudo nihil haberet sordium, pauimentum scopis repurgaretur, Sacrarium mundum esset, & vasa luculenta; denique vt è cærimonijs nihil remissum, aut neglectum videretur. Si quis eum quæreret, in templo reperiebat. diuersi generis floribus, & arborum comis cācellos, & thecas Sanctorum vestiebat; vt quicquid in illa æde vel aspectu, vel dispositione placeret, eius laborem, & studium testaretur. Hæc duo Sanctorum exempla, omnia nitentis Ecclesiæ instrumenta, atque ornamenta vniuersè complectuntur. Nunc verò ea ipsa singillatim inspiciamus.

Euerrendi Ecclesiæ pauimentum, quod iuxta nostri Ordinis morem per nos ipsos Clerici, Sacerdotesq. facimus, non adeò recens est ritus, quin vestigium eius aliquod vetustas reliquerit. Audiamus Paulinum Nolæ Episcopum [a] sui Felicis Aedem euerrere summis votis exoptantem:

[a] Natali 1.

Et foribus seruire tuis, tua limina manè
Munditie curare sines; & nocte vicissim
Excubijs seruare pijs, & munere in isto
Claudere promeritam defesso corpore vitam.

Et quid dico euerrere? vel vnicam festucam de pauimento tollere, gratum Deo, & præmio dignum existimasse veteres, testatur his verbis Cassianus; [b] *Tanta fide* (Palæstini Patres) *vniuersa procurant, atque dispensant, vt etiam ea, quæ despectui habentur, paruaq. reputantur ac vilia, vt si tenuem festucam de Oratario, cellavè summouerint, mercedem se consecuturos à Domino tota credulitate confidant.* Id nimirum perspicacibus fidei oculis intelligebat, pijssimus Pater noster Ioannes Marinonius; inter cuius grandia gesta, quæ alias (Deo volente) narrabo, hoc, quod modò referam, exiguum homines reputabunt, Deo tamen iudice nequaquam erit exiguum. Neapoli Clericus quidam noster Aedem S. Pauli euerriculo emundabat. fortè incidit in scrobiculum humi factum ab artifice lignario, quò pessulus obditis foribus reciperetur. Is, vt assolet, puluere adeò plenus erat, vt pessulum admittere nullo posset modo. Interim Clerico aut fossulam non aduertenti, aut si aduerterat, puluerem inde extrahere negligenti, adstitit repentè Sanctus senex Ioannes, eius sacræ ædis, ac domus tunc Præpositus; atque humi sese abijciens, non euerriculo, aut alio quopiam instrumento, sed digito ipse suo puluerem diligenter inde extraxit. Erubescentem verò Clericum ad tam perspicuum demissionis, & exquisitæ sedulitatis exemplum, facto admonuit, ob pauxillum pulueris è pauimento domus Dei diligenter excussum, mercedem ab immensa Dei largitate expectari posse minimè pauxillam. Neque verò mirum, si suis hæc obsequia manibus sancti homines ob veri Dei cultum præstiterunt, quandoquidem *matres Italas Idolorum fana, passo capillo suo, quamque verrisse*, Mamertinus, [c] alijque vete-

[b] Inst. lib. 4. c. 7

[c] Panegy. Maxim. Liu. lib. 1. alije.

veteres scriptores, memorando, sed execrando exemplo commemorant. Quibus & Christianæ Virgines iure omni, præferendæ sunt, quia illæ Dijs suis, hoc est, Dæmonibus, impijssimè exhibuerunt, vero, & Magno, istæ Numini detulisse perhibentur. De Serena enim Honorij filia, Stiliconis vxore. Claudianus ita cecinit. [a]

a In Encomio Serenæ.

Numinibus, votisque vacas, & supplice crine
Verris humum.

Hæc de munditie: nunc de florido ornatu dicendum est.

Templum, altaria, sacras imagines, sanctarum Reliquiarum thecas, floribus decorabat & prisca ætas. Mitto Ethnicos, quibus in suorum Deorum cultu frequens florum vsus, Ac proinde etiam Compitales lares floribus conspersos legimus, quod Suetonium in Augusto refert his verbis: *Compitales Lares ornare, bis anno instituit, vernis floribus, & æstiuis*. Apud sacros Dei veri cultores, vetustior est florida religio, præcipuè in celebri, festoq. die: *Constituite* (canit Vates regius [b]) *diem solennem in condensis vsque ad cornu altaris*: hoc est, (vt Agellius noster è Symmacho & lxx. eruditè adnotat) *Diem festum agentes, Templum densis frondibus, florumque sertis ornate vsque ad Altaris angulos*. Itaque Hebræis mos iste solennis; & cùm flores per hyemem deessent, ramos, frondesq. sufficiebant. Ita ad ingressum Simonis Machabæi in arcem Hierosolymitanam, [c] festiuitatem celebrarunt, cum laude, & ramis palmarum: Christum item Hierosolymam regaliter ineuntem similiter exceperunt. [d] E Iudæis igitur ad nos ornatum istum, vt & pleraq. alia, arbitror transijsse. Porro Sanctorum Martyrum ædes, atque altaria floribus inspergi solita, sæpè Augustinus, [e] alijque Patres, aut Historici meminerunt. Quocirca Gregorius Nazianzenus ante B. Mariæ icunculã ita canit;

b Psal. 117.
c 1. Mach. 13.
d Matth. 21.
e De Ciu. Dei lib. 22. cap. 8. & sequ. Nicephorus, Socrates, alij.

---Ego fretus his tibi me ardentius
In verba supplex offeram, & suauissimo
Contextam ab horto, qua tuum exornes caput,
Coronam, o Domina, proferam.

Gregorio Synchronos Prudentius, rosis, floribusq. alijs, sacrorum ossium thecas, siue aras vel media hyeme purpurandus pijssimè meditatur. [f]

f Peristeph. Hym. 3.

Carpite purpureas rosas,
Sanguineosque crocos metite:
Non caret his genialis hyems,
Laxat & arua tepens glacies,
Floribus vt cumulet calathos.
Sic venerarier ossa libet,
Ossibus altar & impositum.

De B. autem Henrico Susone scriptores tradunt [g] Sanctum virum sæpe consueuisse Sertum roseum capiti imagunculæ B. Mariæ Virgi-

g Cap. 10. 20. & 38. vitæ eius.

nis

nis aptare, moxque genua flectere, eique se totum ex animo committere: non secus ac Nazianzenum factitasse nuper diximus.

II. Ne permittatur, vt in sacris indumentis familiarum ponantur Insignia. Si priscam Ecclesiæ consulas historiam, profectò non reperies profanam, sed sacram imaginem sacris rebus affixam, siue adpictam. Scribit Tertullianus Latinorum Patrum vetustissimus, [a] suo æuo in calice sacro fuisse sculptum Christum pastorem, qui errabundam ouem in humeros sublatam ad caulam reportaret. Et de S. Athanasio antiquo Episcopo Neapolitano tradit Ioannes Diaconus, [b] *ex argento fecisse eum magnam patenam, sculpens in ea vultum Saluatoris, & Angelorum, quam intrinsecus auro perfudit.* Antiqua etiam Sacerdotum, aut Pontificum indumēta, quæ Romæ adseruantur, nulla habent Gentium symbola, siue stēmatum emblemata, sed Crucem, Agnum, Palmas, Coronas, & id genus mystica, & sacra signa. His vetus Christi Ecclesia delectabatur notis: hæc populorum oculis aspectanda proponebat. Recens, qui adeò frequens inoleuit profanorum insignium vsus, etsi vt auitæ pietatis recordationem ingerit, in Ecclesijs locum habet, ea tamen argumenta haud facilè admittant Nostri, ne sub pietatis, religionisq. integumento, in res sacras, & in ipsa Christi altaria mundanus fastus irrepat.

a de Pudic. c. 7

b In vit. eius.

Cap. IV.
De Ministris Altaris, & ordinibus conferendis.

SACERDOTES, & Clerici nostri tum vbique, tum maximè in Ecclesijs, vbi omnium in se sciunt oculos conijci, ita mores habeant vultu, gestu, incessu, sermone compositos, vt nihil nisi graue, moderatum, religionis plenum præseferant.

Nouitios in Clericorum Ordinem admissos prima tantùm tonsura initiare licebit, vt Diuinum Officium in Choro dicere, Sacerdoti ad Missæ sacrificium administrare, ceterisq. Ecclesiasticis functiònibus deseruire possint. Cum professionem emiserint, eis quatuor minores Ordines conferri poterunt, si Præposito, maioriq. parti Vocalium loci, ita visum fuerit. Pro sacris ordinibus, P. Generalis licentia erit impetranda. In his conferendis cunctanter agatur. Ad Subdiaconatum nemo, nisi tribus minimùm annis; ad Diaconatum, nisi quatuor; ad Sacerdotium nisi quinque post emissam professionem, admittatur. Non quòd tum demum planè debeant admitti, ac non possint in tempus quamuis longinquum à Superioribus reijci.

sed ne quo pacto admittantur ante, nisi aut necessitas, aut magnæ personæ alicuius ratio postulare videatur.

Ad Cap. IV. Notæ.

GEneratim mihi hoc loco monendi sunt Nostrates Clerici, & Sacerdotes, vt diuinum altaris cultum quod (vt B. Hieronymus pijssimè meditatur [a]) torcular est, quo Christi sanguis exprimitur, exquisitissimè curatum velint, si Deum sibi propitium cupiunt; alioqui malè nobiscum agetur in victu, cultuq. temporario, si sacra, & spiritalia negligamus. *Etenim* (vt quidam veterum dixit: [b]) *Omne monasterium, quod in spiritualibus bene regitur, in temporalibus optimè gubernatur. Quod verò in spiritualibus, & in his, quæ sunt ad Deum negligitur, in temporalibus, & exteriore gubernatione cito delabitur, nec ab hominibus reputatur.* Lege huic rei firmandæ Cap. III. libri II. Machabæorum.

a In cap. 5. Isa.

b Auctor vitæ S. Vuaipurgis Tom. 4. Antiq. lect.

I. Nouitios in Clericorum Ordinem admissos prima tantùm tonsura initiari licebit. Vt Clericis prima tonsura concedatur, optimè constitutum, alioqui non possent attonsi degere, vt Clerici solent. Id enim vetuit Concilium Nicænum II. [c] his verbis: *Et quoniam videmus tonsuram Cleri pueriliter quosdam suscipere, qui nondum ab Episcopo manus impositionem acceperunt, iubemus, ne posthac id fiat.*

c Can. 14.

II. Sacerdotes, & Clerici ita mores habeant vultu, gestu, incessu, sermone compositos, &c. Gregorius Nazianzenus mores religiosi hominis, cultumq. describit, vt cetera solet, elegantissimè. *Gressus*, inquit, [d] *constans, oculus minimè vagus, subrisus blandus, vel potiùs subrisionis impetus quidam, risus petulantiam castigans; sermo à ratione incitatus; silentium sermone præstantius: laudatio sale condita, non ad blanditias comparata, sed ad meliora dirigens, obiurgatio laudatione optabilior, moderatio animorum, relaxationis, & tristitiæ, atque vtriusque permixtio, & connexio; mollities fortitudine, austeritas pudore temperata, sic vt neutra ab altera lædatur, sed vtraque alterius opera laudem consequatur; modus tum in commune prodeundi, tum secedendi, illud ad alios instituendos, hoc vt ipsi spiritus mysterijs imbuantur.* Hæc diuinus Theologus. neque alia opus est adijcere, adeò ille paucis multa. Si quis tamen

d Orat. 12. de pace.

a Hom. de Domin Resur. b Formula hon. vitæ. tamen plura desideret, adeat Chrysostomum potissimùm [a] atque Bernardum [b].

III. In Ordinibus conferendis cũctanter agatur.

Antiqui Patres quàm fuerint in hac re prudenter cunctabundi, patet ex vetustissimo Concilio Sardicensi, vbi hæc, dictante Osio Episcopo, c Cap. 13. sanciuntur: [c] *Potest per has promotiones, quæ habebunt vtique prolixũ tempus, probari qua fide sit, quave modestia, qua grauitate, qua verecundia, & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur.* d Ep. 3. ad Felicem Nucer. Episc. Consonat huic decreto synodico, Innocentij Papæ oraculum: [d] *Non probibentur*, inquit, *huiusmodi ad Clericatus sortem assumi, ita sane vt in eos tempora à maioribus constituta seruentur, nec citò quilibet lector, citò acolythus, citò diaconus, citò sacerdos fiat, quia in minoribus officijs si diu perdurent, & vita eorum pariter, & obsequia comprobantur.* Hæc S. Innocentius. Tempora autem à maioribus constituta e Can. 11. f Dist. 38. Siqs. intelligit ea, quæ Siricius, Syluester, [e] Fabianus, [f] alijq. summi Põtifices decreuere. Mihi certè sat fuerit Siricij Papæ decretum hoc loco promere, vt inde videatur, quàm tardè grauiterq. veteres Patres ad Ecclesiasticos gradus, Clericos promouere consueuerint. Siricius igitur sanxit, ne Subdiaconus, nisi exacto vigesimo; Diaconus, vigesimo quinto; Sacerdos, trigesimo fieret. Quam sanctionem à g Dist. 37. cap. Quicunque. Gratiano inter sacros Canones recensitam habes. Hoc denique loco notandum est, graui pœna multandum, longeq. serius ordinandum esse eum, quicunque is tandem extiterit, quem Patres olfecerint aliquo modo ambire, aut etiam honesto in speciem prætextu cupere sacros Ordines. *Indignus* namq. *sacerdotio est, qui non fuerit initiatus* h L. si quemq. C. de Ep. & Cl. *inuitus:* vt inquit Augusta Sanctio[h]. Alioqui si ad capessendos honores, dignitatesq. ambitioni locus detur: *Siq. malos* (vt Crispus ait[i]) i Not. ad c. 2. 3. partis. *præmia sequentur, haud facilè quisquam gratuitò bonus erit.* Sed de hac re quæ certè magni est momenti, plura dicemus inferius.

IV. Ad Sacerdotium.

Nostri, & quorundam aliorum Ordinum moris est, vt cùm quis Sacerdotium attigerit, prænomen Domni illicò consequatur. Quamobrem non abs re fuerit circa huiusmodi tituli originem, vsumque veterum aliquantisper immorari. Primùm antiquissimæ Litaniæ ante 700. & 800. annis calamo exaratæ appellant Summum Pontificem, Domnum Apostolicum, vt videre est apud Serarium libello de Litanijs. Sed & alijs ea appellatio præbita. nam ante 1300. annos S. Mirocles vocauit S. Anathalonem Mediolanensem Episcopum, *Domnum probatum*, vt habetur in eius Epitaphium apud Baronium in Notis ad Martyrologium. Et Gregorius Turonensis (lib. 10. cap. vlt.) loquens de S. Martino Episcopo, inquit, *Domnus Martinus*. quo etiam prænomine insignitur ille à Fortunato (in

to in præfatione ad lib. de S. Martino. & S. Benedictus in Regula sua; *Abbas*, inquit, *dicatur Domnus Abbas*. At ad rem nostram propiùs facit, quòd quilibet sacerdos hebdomadarius in Ecclesiastico officio *Domnus* dicitur, quotiescũque ad eum Cãtor conuersus inquit, *Iube Domne benedicere*. Hæc tametsi vera sint, Nostri tamen Veteres Patres cum Sacerdotibus scriberent, libenter huiusmodi Titulum ijs tribuebant; sibimet autem vix vnquam; ob id scilicet quod is Titulus honorem & dignitatem significet. Domnus enim nihil aliud est nisi Dominus.

V. Ad Diaconatus ordinem. Libet hoc loco quod ad Diaconi ministerium pertinet in medium proferre; videlicet rectè nos facturos, & è veterum vsu, non permittendo Presbyteros, sed solos Diaconos, etiam solennibus, maximisq. festis Leuiticum munus obire. Lego enim [a] Stephanum Iacobo; Timotheum, & Linum Paulo; Anacletum, & Clementem Petro; & posteriore æuo [b] Laurentium Xysto, Cyriacum Marcello, Eleutherium Dionysio, Meinulphum Badurhedo, alios alijs, Diaconos scilicet presbyteris, ministrasse, presbyteros autem presbyteris, nequaquam. Et Concilium quidem Tridentinum [c] velle videtur, vt in suo quisque ordine ministerium exerceat; quippe quòd hoc modo Ecclesiasticæ Hierarchiæ series clariùs elucescat.

a Apud Ign. ep. 2.
b Vid. horum gesta apud Surium, aliosq.
c Sess. 23. c. 13. & 17.

VI. Confessarij præcipuam exhibeant charitatẽ. Tanti est peccatorum animas à Diaboli laqueis extricare, vt hoc potissimùm Sacerdotes Confessarij curare debeant, qua id ratione consequi possint. Quocircà anteaquam tantum opus aggrediantur, ijs est magnoperè obsecrandus Deus, animarum omnium creator, & amator, vt Spiritum Sanctum suum suis operarijs infundat; atque adeo id propemodum facere debent, quod vetus Codex Pœnitentialis præscribit hisce verbis: [d] *Cùm venerit aliquis ad sacerdotem confiteri peccata sua, mandat ei Sacerdos, vt expectet modicum, donec intret in cubiculum ad orationem*. Sed fusiùs, atque ardentiùs B. Ephræm Syrus Sacerdotes instruit: *Si quis* (inquit) [e] *suas tibi enarrauerit cogitationes, suaque detexerit errata, ne mente eum contempseris, tanquam qui talia peregerit, sed potiùs de fratris mutatione, & resipiscentia admirare. Nam quòd quis sponte sua peccata spiritualibus viris prodit, correctionis vitæ signum est: occultare verò, animi malè affecti indicium existit. Nullus enim cum furibus currens, & partem cum adulteris ponens, hæc prodit vnquam, quia nimis passioni, & affectioni indulget. quare oportet cum omni humilitate eum, qui familiariter sua exponit peccata, consolari, sicut scriptum est; Considerans te ipsum, ne & tu tenteris*. Et Origenes Ephræmo antiquior, definit, [f] illum esse idoneum

d Apud Baro. in Notis ad Martyr. iij. Id. Iun.
e Ser. in illud Attende tibi.
f Homil. 2. in Psal. 38.

neum tanto numeri *qui præter doctrinam sciat infirmari cum infirmante, flere cum flente, quiq. condolendi, & compatiendi nouerit disciplinam, atque eruditum se medicum, & misericordem ostenderit.* Hæc animo documenta inferat Sacerdos Confessionum auditor; exemplumq. sibi à S. Ambrosio præstitum inspiciat, ad alienas exomologeses vbertim complorantem. [a]

a Paulin. in eius vita.

VII. Maximè si Religioni nostræ velint relinquere, ne se ijs admisceant. Huc facit illud Apostoli [b] Euangelicum ministrum instituentis. *Rogamus autem vos, fratres, vt honestè ambuletis ad eos, qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis.* Huc etiam spectauit S. Ambrosius, cùm inquit [c] *Euangelicum ministrum subsidij secularis adminicula non debere requirere.* Et id quidem quotidie exploratum habent Sancti viri, qui quò minus de bonis temporalibus sunt solliciti, eò magis de se, suaq. alenda familia sedulam Dei prouidentiam, eximiamq. munificentiam experiuntur. Contrà ijs, quos cœleste Numen, terrenis lucris, sub nomine, & professione paupertatis, inhiantes videt, assiduo animi angore macescere, & miserè excruciari permittit. Sed de hac re inferiùs redibit sermo.

b 1. Thess. 4.

c In Luc. lib. 6. c. 9.

VIII. Ad mulierum confessiones audiendas Sacerdotes iuniores ne facilè exponantur. Seuerior in hac re fuit veterum disciplina, nullum omnino iuniorem ad confessiones, vel virorum, audiendas admittentium: Tametsi, vt verum fatear, rarior primis Ecclesiæ seculis, quàm nunc in fæce ista emarcidi Orbis, peccantiũ numerus extiterit. Itaque seniores satis erant huic muneri. Porrò Sozomenus, expositurus quem suo æuo Confessionibus auscultandis censuerint idoneum, ita scribit, atque describit [d]. *Seniorem quempiam vitæ integritate quàm maximè spectabilem, secretorum etiam tenacem, ac sapientem huic officio præfecerunt. Eum accedentes qui peccarant, acta vitæ suæ confitebantur.* Notabis autem, Sozomenum paulò antè vsum fuisse voce ἱερέως, hoc est sacerdos; hoc verò loco posuit τὸν πρεσβύτερον, idest seniorem, vt intelligeremus Ecclesiam eo tempore magnam habuisse ætatis rationem, ne videlicet adolescentes huic muneri præessent. Ceterum cuique confessionũ auditori, quantumuis prouectæ ætatis fuerit, verba S. Gregorij Theologi memoriæ commendanda sunt: *Caue*, inquit [e], *ne quis alius tibi tanquam firmo in fide cogitationum suarum affectus narret, si inualidus fueris in affectuum certamine. Hinc enim animæ tua perditio nascetur, & fiet bellum duplex, cùm non sit id intra modum virium tuarum.*

d Lib. 7. c. 16.

e Apud Meliss. cap. 16.

rum. Hæc ille ſapientiſſimè. *Difficile enim eſt contrectare picem, neque inquinari ab ea* [a].

[a] Ecclesiastici c.13.

IX. Confeſſiones earum niſi in Eccleſia ne audiantur. Et infrà, Sedilia pro auſcultandis. &c. Exigunt hæc verba, vt cuiuſmodi fuerit ſitus pœnitentium, dum peccata ſecretò exponerent, aperiamus. Et Sacerdotis quidem ſedes nō erat, quali nunc vtimur bimembris: atque adeò non ad aurem, latusq. ſacerdotis genua figebant pœnitentes, ſed in ſimplici ſella aſſidenti presbytero, ſupplex ſeſe peccator ad genua prouoluebat, vultu demiſſo, oculis ad genua illius, pedesq. deiectis. Ex huiuſmodi habitu, ſituq. ad humilitatem compoſito, ortum habuit obſcœna illa, atque impia Ethnicorum calumnia in Chriſtianos, quam pudoris gratia lubens prætereo. Eam curioſus lector apud Minutium [b] reperiet. Hoc idem quod de ſitu pœnitentium dixi, ſignificat & Tertullianus Minutio antiquior, *Exomologeſis*, inquit [c], *proſternendi, & humiliſicandi hominis diſciplina eſt, conuerſationem iniungens miſericordiæ illicem: de ipſo quoque habitu, atque victu mandat, ſacco, & cineri incubare, corpus ſordibus obſcurare, animum mœroribus deijcere, ingemiſcere, lacrymari, & mugire dies noctesq. ad Dominum Deum, presbyteris aduolui, ſeruis Dei adgeniculari*. Hæc Tertullianus. Ad genua igitur, non ad latus presbyteri accedebat Pœnitens. Recens autem mos ſitusq. pudori conſulit magis.

[b] In Octauio.

[c] de Pœnit. c. 8

X. Sedilia ita ſint collocata, vt & mulier, & Sacerdos facilè videri poſſint. Sedes huiuſmodi olim extitiſſe publicè conſpicabiles, exemplum S. Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani ſatis apertè declarat. De eo Guido Carthuſienſis refert his verbis: [d] *Mulierum confeſſiones non minùs cautè, quàm benignè ſuſcipiebat: non enim in angulis, aut obſcuris, ſecretisq. locis eas audire ſolitus erat, ſed potiùs vbi à pluribus conſpici poſſet. Et aurem quidem ſatis familiariter applicabat; oculorum autem in alteram partem vertebat aſpectum; auditum ſolum propter inſidias Diaboli huiuſmodi negotijs aſſerens applicandum*.

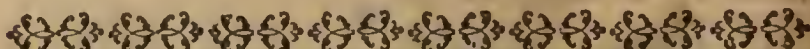
[d] In vita S. Hugonis.

XI. Qui earum confeſſiones audire ſolent, eas raró admodum, & conſideratè viſitent: ceteri verò ab huiuſmodi viſitationibus abſtineant. Prudenter id decretum: nam ſpiritu acediæ ſæpiſſimè eos agi, qui feminas frequenter inuiſere volunt, teſtis eſt Caſſianus his verbis per mime-

mimesim dictis. *Quedã etiam (spiritus Acedia) pia & religiosa dictat officia; illam religiosam deuotamq. feminã, præsertim parentum præsidio destitutam magnum opus esse pietatis frequentius inuisere; ac si quid ei sit necessarium, quæ à proprijs parentibus negligitur atque despicitur, sanctissimum procurari: magisq. oportere in his operam pietatis impendi, quàm infructuosum ac sine vllo profectu in cellula residere.* Id profectò vidit summus sanctusq. Pontifex Lucius I. sanxit enim [a] *ne Clericus humilitatis, aut officij prætextu frequentet Matronarum domicilia, ne quid secretè per Clericos, aut domesticos mandet. Agnitus deponatur, & ab Ecclesiæ liminibus arceatur.* Adeò seuerè Clerici primæuæ Ecclesiæ coercebantur. Si quando autem caussa inerit feminas visitandi, Hieronymi cautio seruanda erit, qui Nepotianum his verbis instruit. [b] *Si per officium Clericatus aut vidua visitatur, aut virgo, nunquam domum solus introeas. solus cum sola secretò, & absque arbitro, vel teste ne sedeas.* Postremò, proderit meminisse, quod supremo ad fratres sermone, veluti testamento, nobis reliquit pijssimus P.N. Ioannes Venetus. *Cum mulieribus*, inquit, *loquendo estote breues, & austeri, & in earum familiaritatem nemo sese insinuet. Cauete ab eis, nequa à feminis labes, aut clades nostro Ordini proueniat.* Adijcerem & grauissima verba S. Prosperi Aquitanici, quæ huc mirificè facerent: sed ne lectori meo molestus sim, consultò omitto. Qui ea volet legere, adeat libri eius secundi de Vita contempl. Caput quartum.

[a] Apud Grat. dist.81. c. Clericus.

[b] Epist. 2.

Cap. V.
De regendis Monialibus.

AD Monialium, aliarumq. mulierum in Congregatione viuentium confessiones audiendas, ne quis nostrum mittatur. Liberum tamen sit Præpositis id bis in anno, aut ter, vt præscribit Concilium Tridentinum, pro Cõfessionibus extraordinarijs concedere.

Moniales Monasterij Sanctæ Mariæ de Sapientia Neapoli, quòd à sorore Pauli IIII. Congregationis nostræ Institutoris extructum sit, solas sub nostro regimine retinemus. P. Generalis de Consultorum consilio Sacerdotem Confessarium pro illis audiendis eligat: aliumq. ex Patribus aliquem, loco ordinarij, qui eas regat, & moderetur, ac de ceteris rebus curam habeat: tamen vt is eo tempore ne sit Præpositus. Ordinarius, & Confessarius quotannis, si videbitur, ijdem in eodem munere reficiantur. Verum vltra triennium prorogari, aut sibi inter se alter alteri succedere non possint.

Visitatores pro Romana, & Neapolitana Prouincia, cùm domos nostras quotannis visitabant, Sanctimoniales iam dicti Monasterij eodem quo fratres modo, & ordine visitent. Priuata munuscula neque ab ijs, neque à quibusuis alijs Monialibus recipiantur. Nulli Nostrum regere Seminaria, aut curã illorum habere permittatur.

In

Ad Cap. V. Notæ.

I. MOniales Monaſterij S. Mariæ de Sapientia, ſolas in fide noſtra, & clientela retinemus. Quàm ſit vetuſtum religioſos viros Monaſterijs Virginum præeſſe, abundè teſtantur Patres, & Concilia. Tradit Philo Iudæus[a] religioſas olim Virgines Θεραπευτρίδας à Ieſſæis religioſis viris fuiſſe inſtructas. Et apud Palladium in Lauſiacis,[b] lego, cùm pleroſq. alios, tum verò præcipuè Heliam Abbatem in Athlebe Ciuitate rexiſſe monaſterium trecentarum Virginum. Concilium item Spalenſe II. decreuit,[c] vt Virginum monaſteria, Monachorum adminiſtratione gubernarentur. Omitto alijs teſtimonijs in re comperta onerare lectorem.

a De vit. contempl. & Niceph. lib. 2. ca. 16.
b Sect. 38.
c Can. 11.

II. P. Generalis Confeſſarium pro ijs audiendis eligat. Similiter ſacræ Virgines S. Pachomij regulis inſtitutæ à peculiari Presbytero Chriſti ſacramenta ſumebant, vt tradit Palladius his[d] verbis: *Præter Presbyterum, & Diaconum nullus tranſit ad monaſterium feminarum; & hoc per dominicum diem tantùm.* Vtiq. ob ſynaxim, quæ, (vt inquit Caſſianus,[e] ſingulis Dominicis celebrabatur. Refert etiam S. Proſper Aquitanicus,[f] *cùm ipſe eſſet Carthagini, aſcendiſſe cum eo ſacerdotem quendam in monaſterium puellarum Dominico die illuſcente, vt matutinum illic ſacrificium ſolitò offerretur. quo in ſacrificio pars diuini corporis puellæ cuidam porrecta eſt.* Hæc ille totidem verbis. Idem habetur ex Concilio Epaunenſi,[g] quod ita ſanxit: *Monaſteria puellarum, niſi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ, ad quamcunque neceſſitatē, vel miniſtrationem, ne permittantur intrare. Ad faciendam Miſſam ingreſſi, exacto ſtatim miniſterio regredi feſtinent: aliàs nec Clericus, nec Monachus iuuenis vllum eò acceſſum habeat.*

d Sect. 37.
e Coll. 23. cap. vlt.
g Cap. 38.

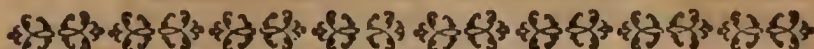
III. Aliumque ex Patribus aliquem loco Ordinarij, qui eas regat, & moderetur. Habebat & antiquitus huiuſmodi ſacerdos penè omnimodam, & vt loquuntur, ordinariam in ijs moderandis, puniendiſvè poteſtatem, vti ex hoc, quod Palladius refert, exemplo liquidò patet. *Eas*, inquit,[h] *quæ pacem*

h Sect. 37.

cum ceteris non habebant, atque conscia erant illius, quæ fuerat calumnijs impetita, & quæ dicta sunt, crediderant, Presbyter septennium segregauit, eas excommunicans.

IV. Priuata munuscula à Monialibus ne recipiat.

Memorabile est exemplum relatum à B. Gregorio in vita S. Benedicti
a Cap. 19. Abbatis: *Monachus*, ait, [a] *à Sanctimonialibus feminis rogatus mappulas accepit, sibique eas abscondit in sinu: qui mox vt reuersus est, eum Vir Dei vehementissima obiurgatione cepit increpare dicens; quomodo ingressa est iniquitas in sinum tuum? &c.* Et huiusmodi quidem munuscula veluti animorum interdum non decentissima internuntia, quippe quæ virilem mentem aliquando emolliant, deque probitatis nonnunquam gradu detrahant, Clericis, religiosisque viris
b Epist. 2. esse vitanda, B. Hieronymus Nepotiano scribens [b] grauissimè monet: *Crebra*, inquit, *munuscula, & sudariola & fasciolas. &c. sanctus amor non habet.*

Cap. VI.
De Concionatoribus.

AD munus concionandi deputentur, qui bonæ indolis sint, virtutisq. specimē dederint. Ij primùm Superioris consensu priuatis declamationibus inter communem refectionem se exercitent. deinde palàm prædicent. facultatem solus Præpositus Generalis tribuat; & non nisi qui philosophiæ priùs operam dederint, & sacra Theologiæ studium absoluerint, vel eius Lectiones saltem per triennium audiuerint, & conclusiones Philosophiæ, & Theologiæ defenderint; & præter virtutis, & morum testimonium à duobus, aut tribus Patribus ad id à P. Generali deputatis, accuratè prius de Philosophiæ, Theologiæ, & Conscientiæ casibus examinati, & approbati fuerint. Illis, qui id nimis auidè, & non ex proximi charitate appetere videbantur, ne facilè concedatur. Qui prædicare non valebunt, quin cibis quadragesimali ieiunio vetitis vtantur, ne censeantur idonei ad concionandum, nisi fortè morbus casu acciderit.

In Concionando ei rei potissimùm opera detur, vt Auditorum mores probè informentur, & ad Dei amorem excitentur animi, atque inflammentur. Ab inutilibus rerum, & verborum lenocinijs abstineatur. Qui contrà fecerint, eis prædicandi facultas ne detur. Quod si eam habeant, & à Superioribus sæpe moniti non se correxerint, à Generali Præposito prædicandi facultate priuentur.

In Ciuitatibus, vbi nos habitare contigerit, & in Ecclesijs nostris, quoad eius fieri potest, Nostri prædicent. Quòd si iusta causa nata fuerit, de Præpositi Generalis licentia, aliò ad prædicandum mitti poterunt: socium tamen quisque habeat virum probum, & modestum, à suo Præposito datum, qui in itinere, & dum prædicat, concionatorem comitetur; quique ei tanquam suo Præposito in rebus omnibus obediat. A domibus assignatis propè tempus prædicandi rectà proficiscantur, nec de-

flectant

flectant via. Viaticum à Patribus loci, vbi prædicauerit, persoluetur.

Nemo nostrum eleemosynas, quasi suæ prædicationis stipendium petat, aut etiam eo nomine oblatas accipiat, sed eas tantùm, quæ à fidelibus sponte daræ fuerint. Quæ omnes, exceptis sui itineris impensis, illius domus esse censeantur, in cuius Ecclesia, siue Ciuitate prædicauerit, nisi fortè à secularibus nominatim alicui domui fuerint destinatæ.

Qui quotidiè concionem habuerint, Chori omnino sint immunes. Qui solis Dominicis, & festis, ij semel saltem in diebus singulis à Choro exemptionem habeant, nisi Præposito æqua de caussa videatur crebrior exemptio concedenda. Qui ad Moniales, vel in Oratorijs sermones habent, Superioris arbitratu exemptionem aliquam obtineant.

Ad Cap. VI. Notæ.

I. II primùm Superioris concessu priuatis declamationibus inter communem refectionẽ se exercitent. Huius rei extat è prisco æuo non incertum vestigium. Lego in regulis Sanctorum vtriusque Macharij, & Paphnutij: [a] *Venientibus ad refectionem nulli licebit loqui, nec alicuius audiatur sermo, nisi diuinus, qui ex pagina profertur, & eius, qui præest, vel eorum* (quod ad nostram iam dictam oratoriam exercitationem facit) *qnibus iste iusserit loqui, vt aliquid de Deo communicent.*

a Apud Henric. Cuik. in Notis ad Cassian.

II. In concionando ei rei potissimùm operadetur, vt auditorum animi probè informentur. Longiuscula hæc adnotatio erit: habebit tamen, vt spero, quod sacræ Rhetorices iuniores candidatos (ad hos enim mihi sermo est) seriò legisse non pœnitebit. Aspectent ij, primùm velim, Apostolicum exẽplar, quod veritatis præco Paulus proponit imitandum. *Loquimur*, inquit, [b] *non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis; neque in occasione auaritiæ: Deus testis est; nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs.* Id potissimum Apostoli exemplum vrget, ne verba diuina captandæ humanæ gloriæ fundicemus. Sic enim ab omni fuco, affectataq. nouitate verborum, longè erimus. Porro Apostolicum, hoc est serium, solidumq. dicendi genus, egregiè seruauerunt Apostolorum discipuli Therapeutæ. *Septima die* (inquit de his Philo [c]) *conueniunt in cœtum communem. Tum progressus in medium natu maximus, & dogmatum eius instituti peritissimus, disserit vultu ad grauitatem composito, voce moderata, non*

b 1. Thess. 4.

c De vit. contempl.

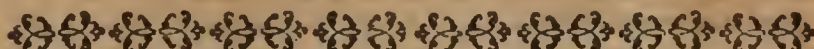
cum ceteris non habebant, atque conſciæ erant illius, quæ fuerat calumnijs impetita, & quæ dicta ſunt, crediderant, Presbyter ſeptennium ſegregauit, eas excommunicans.

IV. Priuata munuſcula à Monialibus ne recipiāt.

Memorabile eſt exemplum relatum à B.Gregorio in vita S.Benedicti Abbatis: *Monachus*, ait, [a] *à Sanctimonialibus feminis rogatus mappulas accepit, ſibique eas abſcondit in ſinu: qui mox vt reuerſus eſt, eum Vir Dei vehementiſſima obiurgatione cepit increpare dicens; quomodo ingreſſa eſt iniquitas in ſinum tuum? &c.* Et huiuſmodi quidem munuſcula veluti animorum interdum non decentiſſima internuntia, quippe quæ virilem mentem aliquando emolliant, deque probitatis nonnunquam gradu detrahant, Clericis, religioſiſque viris eſſe vitanda, B. Hieronymus Nepotiano ſcribens [b] grauiſſimè monet: *Crebra*, inquit, *munuſcula, & ſudariola & faſciolas. &c. ſanctus amor non habet.*

a Cap. 19.

b Epiſt. 2.

Cap. VI.
De Concionatoribus.

AD munus concionandi deputentur, qui bonæ indolis ſint, virtutiſq. ſpecimē dederint. Ij primùm Superioris conſenſu priuatis declamationibus inter communem refectionem ſe exerceant. deinde palàm prædicent. facultatem ſolus Præpoſitus Generalis tribuat; & non niſi qui philoſophiæ priùs operam dederint, & ſacra Theologiæ ſtudium abſoluerint, vel eius Lectiones ſaltem per triennium audiuerint, & concluſiones Philoſophiæ, & Theologiæ defenderint; & præter virtutis, & morum teſtimonium à duobus, aut tribus Patribus ad id à P.Generali deputatis, accuratè prius de Philoſophiæ, Theologiæ, & Conſcientiæ caſibus examinati, & approbati fuerint. Illis, qui id nimis auidè, & non ex proximi charitate appetere videbantur, ne facilè concedatur. Qui prædicare non valebunt, quin cibis quadrageſimali ieiunio vetitis vtantur, ne cenſeantur idonei ad concionandum, niſi fortè morbus caſu acciderit.

In Concionando ei rei potiſſimùm opera detur, vt Auditorum mores probè informentur, & ad Dei amorem excitentur animi, atque inflammentur. Ab inutilibus rerum, & verborum lenocinijs abſtineatur. Qui contrà fecerint, eis prædicandi facultas ne detur. Quod ſi eam habeant, & à Superioribus ſæpe moniti non ſe correxerint, à Generali Præpoſito prædicandi facultate priuentur.

In Ciuitatibus, vbi nos habitare contigerit, & in Eccleſijs noſtris, quoad eius fieri poteſt, Noſtri prædicent. Quòd ſi iuſta cauſa nata fuerit, de Præpoſiti Generalis licentia, aliò ad prædicandum mitti poterunt: ſocium tamen quiſque habeat virum probum, & modeſtum, à ſuo Præpoſito datum, qui in itinere, & dum prædicat, concionatorem comitetur; quique ei tanquam ſuo Præpoſito in rebus omnibus obediat. A domibus aſſignatis propè tempus prædicandi rectà proficiſcantur, nec de-

flectant

flectant via. Viaticum à Patribus loci, vbi prædicauerit, persoluetur.

Nemo nostrum eleemosynas, quasi suæ prædicationis stipendium petat, aut etiam eo nomine oblatas accipiat, sed eas tantùm, quæ à fidelibus sponte datæ fuerint. Quæ omnes, exceptis sui itineris impensis, illius domus esse censeantur, in cuius Ecclesia, siue Ciuitate prædicauerit, nisi fortè à secularibus nominatim alicui domui fuerint destinatæ.

Qui quotidiè concionem habuerint, Chori omnino sint immunes. Qui solis Dominicis, & festis, ij semel saltem in diebus singulis à Choro exemptionem habeant, nisi Præposito æqua de caussa videatur crebrior exemptio concedenda. Qui ad Moniales, vel in Oratorijs sermones habent, Superioris arbitratu exemptionem aliquam obtineant.

Ad Cap. VI. Notæ.

I. II primùm Superioris concessu priuatis declamationibus inter communem refectionẽ se exercitent. Huius rei extat è prisco æuo non incertum vestigium. Lego in regulis Sanctorum vtriusque Macharij, & Paphnutij: [a] *Venientibus ad refectionem nulli licebit loqui, nec alicuius audiatur sermo, nisi diuinus, qui ex pagina profertur, & eius, qui præest, vel eorum* (quod ad nostram iam dictam oratoriam exercitationem facit) *qnibus iste iusserit loqui, vt aliquid de Deo communicent.* a Apud Henric. Cuik. in Notis ad Cassian.

II. In concionando ei rei potissimùm operadetur, vt auditorum animi probè informentur. Longiuscula hæc adnotatio erit: habebit tamen, vt spero, quod sacræ Rhetorices iuniores candidatos (ad hos enim mihi sermo est) seriò legisse non pœnitebit. Aspectent ij, primùm velim, Apostolicum exẽplar, quod veritatis præco Paulus proponit imitandum. *Loquimur*, inquit, [b] *non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis; neque in occasione auaritiæ: Deus testis est; nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs.* Id potissimum Apostoli exemplum vrget, ne verba diuina captandæ humanæ gloriæ fundìtemus. Sic enim ab omni fuco, affectataq. nouitate verborum, longè erimus. Porro Apostolicum, hoc est serium, solidumq. dicendi genus, egregiè seruauerunt Apostolorum discipuli Therapeutæ. *Septima die* (inquit de his Philo [c]) *conueniunt in cœtum communem. Tum progressus in medium natu maximus, & dogmatum eius instituti peritissimus, disserit vultu ad grauitatem composito, voce moderata, non* b 1. Thess. 4. c De vit. contempl.

sine magna prudentia, secus quam Oratores, aut ætatis nostræ sophistæ ostentatores loquacitatis; vtpote vir, cui magis cordi sunt graues sententiæ, diligensque, & accurata harum enarratio, quæ non summis insidat auribus, sed per auditum penetret in animum, ibiq. firmiter inhæreat. Reliqui omnes auscultant per summum silentium annutantes oculis tantùm, aut capite. O verè Apostolicos Euangelij præcones à Clericis Apostolicis imitandos! Hinc videre est, quàm longè ab officio Euangelici concionatoris discedant, ij qui ridicula verborum insolentia, & poëticis phrasibus cœlestem Euangelij grauitatem, puritatemq. deturpant. Misereor certè plerosque ego iuuenes, qui cum huic se facultati totos dedant, & verò indole, ingenio, eloquio, alijsq. naturæ dotibus oppido quàm valeant, hæc tamen omnia per miseram huiusce vanitatis consectationem citissimè corrumpunt. Et ab eximijs Concionatoribus, qui in nostro alijsq. Religiosis Ordinibus floruerunt aut florent, non decora membra, non succum aut colorem venustum, sed næuos & verrucas, exprimunt atque imitantur. Sed misereor magis auditorum infelicem conditionem, qui in tales incidunt rerum diuinarum tractatores. His enim auditis etsi gestiunt nonnulli, aut complaudunt, rarus tamen est, qui melior inde redeat, quàm intrauerat. Verbis enim suis vim omnem ipsi adimunt, qui

a Lib. 1. de Inuent.

præbere debuissent: *propterea quòd* (vt Cicero inquit [a]) *ex eiusmodi dicendi modo suspicio quædam apparitionis, atque artificiosæ diligentiæ nascitur, quæ animos auocat, ne fidem dictis præbeant.* Istam itaque ego multorum mentis, atque oris luem hac potissimùm ætate per suggesta longe, lateq. grassantem, sanatam cupio; vt alios scelerum morbo correptos suis ipsi concionibus deinceps sanare queant. Audiant igitur ij, quæso, Ioannem Chrysostomum, summum illum Christianæ eloquentiæ columen, ex testimonio ipsorummet veterum oratorum huiusmodi vitia his verbis insectantem. [b] *Verborum sanè, & orationis curiositas superflua est, & sophistis digna, vel potiùs ignaris adolescentibus; vt ipse quoque apud eos Philosophus Plato inducat magistrum suum Socratem, admodum hanc artem apud Iudices coarguentem, pollicentemque, quòd verba ab ipso audient, simplici, & (vt ita dicam) subrustica doctrina, nullis vocabulorum fucata illecebris.* Et meritò quidem, ac iure quodam suo, huiusmodi pueriles affectatiunculas obiurgat noster Chrysostomus, quippe qui illustre illud Chrysostomi cognomen, non à pigmento, aut figmento dictiuncularum per vanum laborem, & miserandam industriam, ex imo fundo idiomatis quæsitarum, sed ab ore sincero, & à pura illa, ac verè aurea verborum simplicitate sit consecutus. [c] Sciunt, qui magni huius viri scripta peruolutant, quàm casta, quàm placida, quàm leniter, & sponte sua fluens, quàm omnium hominum sensibus, ac mentibus accommodata sit eius oratio. Et memini apud Georgium Alexandrinum [d] me

b Hom. 1. in Ioan.

c lege Metaphrast. in vit. Chrysostomi.

d In vit. Chrysost.

me legisse, Chrysostomum, vt liberè ferri sineret Atticam suam facundiam, *excussisse Libanij Sophistæ imperium ob dictiunculas*: nimirum, quòd cerneret se ad dictiunculas inani fructu consectandas à Libanio duriter adigi. Quocirca dum illud potissimùm curauit Chrysostomus, ne verba sua nimis curaret, amplissimam frugem suæ prudentissimæ (vt ita dicam) negligentiæ retulit; videlicet, vt sicut Demosthenes ob hoc præcipuè Ciceroni anteponitur, [a] quòd eius sermo minus scholam sapiat: Ita etiam noster Chrysostomus Basilium, & Gregorium existimatus sit [b] superasse non ob aliud, quàm quòd in dicendo non adeò operosè cultus extiterit, & aurum suum maluerit inelaboratum fundere, quàm molestè elaboratum trutinare. Neque equidem hæc dico, quod putem Gregorium, aut Basilium, aut Libanium, aut M. Tullium istius horridæ verborum affectiunculæ fuisse studiosos (absit enim, vt tantorum virorum clypeo tueri se possint hi, quos insipida eiusmodi orationis scitamenta delectant) sed vt interim ostendam (quod nostri Pauli Aresij præstantis ingenio & eruditione Theologi, Sacrorum Rhetoricorum libri, propediem prodituri copiosius ostendent) quantum nempè deceat Christianum Oratorem non fucata dictio, & sine impedimento per aures in animum illabens, & in viscera. *Nam*, vt Fabius, inquit, [c] *vtendum sermone, vt nummo, cui publica forma est; alioquin si peregrinum offeras, respuetur: nihil enim odiosius affectatione est*. Vtq. cum Seneca dicam, [d] *si fastidiunt quæ ex more sunt, & quod nouum est, quærunt; & modò antiqua verba, atque exoleta reuocant, & proferunt; modò noua fingunt, & ignota deflectunt*; continget illis, vt in sua ipsi patria peregrini videantur, & longinquo cœlo, ac solo nati. Dicet fortasse quispiam; ornatum igitur orationis damnas? Damno? Imò equidem probo, & laudo; modò vestis decora sit, quæ pudicam virginem deceat, non autem ignoti velleris, siue schematis, quam ab altero orbe peregrinus aduehat, neque tinnula, & versicolor, quam ostentet saltatricula. Locutiones aliquot nimis pictas, & floridas, quæ B. Cypriano adhuc adolescenti, & neophyto exciderant, meritò improbat Augustinus; [e] & nos laudabimus insuetas illas voces, & è gutture exhalatas, quas vel Tusci ipsi, è quibus conquisitæ sunt, vix intelligant? Ah, Valeant tãdem huiusmodi verborum, phrasiumq. ineptiæ: *dent verò operam* huiusmodi Concionatores, *ne*(vt ille ait [f]) *adeò molestè loquantur, sed sensum animi quamapertissimè exprimant*. Plura equidem possem è sacris, profanisq. in hanc rem promere; sed Auidij Cassij illud hic valeat: *Aut hoc, quod produxi testium satis est, aut nescio quid sit satis*.

[a] Viues lib. 2. Rhet.

[b] Horont. in præfat. ad Chrysostomi Comment. in Matth.

[c] Lib. 1. c. 6.

[d] Epist. 104.

[e] Lib. 4. Doct. Christ. c. 14.

[f] August. apud Suet. c. 86.

III. Qui contrà fecerint, sæpe moniti, prædicandi facultate priuentur. Ob eandem causam publicè,

grauiterq. obiurgatum legimus Triphyllium Ledrenſem Epiſcopum à S. Spiridione Apoſtolici ſpiritus viro. *Cùm enim is pro grabbato, quod in Euangelio legitur,* [a] *ſcimpodem, hoc eſt lectum humilem dixiſſet; indignatus Spiridion, Tune,* inquit, *melior es Chriſto, qui dixit grabbatum, quòd eius verbis vti pudeat? quo dicto exilijt è ſede ſacerdotali populo inſpectante: atque hoc modo Triphyllium ad ſermonis modeſtiam erudiuit.* Hæc Sozomenus his ipſis penè verbis narrat. [b]

a Matth. 9.

b Lib. 1. c. 11.

Benedictionem verò à Prælato accipiant concionaturi, exemplo S. Amandi Traiectenſis Epiſcopi: quem, antequàm Epiſcopus eſſet, idem antequam conciones haberet feciſſe, tradit Beda vitæ eius ſcriptor.

Huc pertinet aliquid dicere de ligneo illo ſepimento, quod noſtri Patres inter viros, atque mulieres in ſacris ædibus erigendum primi omnium ſuperiore ſeculo inſtituerunt. Id verò accepere ex antiquiſſimo Ieſſæorum ritu. *Philo;* [c] *Id commune* σεμνεῖον*, in quod ſeptimo die conueniunt, ſepto clauditur duplici, ſeparatis virorum, & mulierũ cœtibus.* Et paulò inferius: *Medius autem paries à ſolo ſurgit tribus, quatuorve cubitis in modum loricula; ſuperiora vſque ad tectum patent. vnde gemina prouenit commoditas, & quòd pudori feminei ſexus conſulitur, & quòd verba doctoris exaudiuntur facilè abſque obſtaculis, quæ vocem intercipiant.* Clemens autem Romanus Philoni penè æqualis ab Apoſtolis id indictum innuit his verbis: [d] *Horum cura laici ſedeant cum omni quiete, & ordine. mulieres quoque ſeparatim ſedeant.* Quocirca miror qua ratione Chryſoſtomus dixerit ſe à ſenioribus audiuiſſe hos parietes non fuiſſe ab initio; niſi intelligat, in Syria, aut Antiochia non fuiſſe. Ligneos verò extitiſſe ſua ætate tradit idem Chryſoſtomus: *Oportet,* inquit, [e] *in interiore pariete viros à mulieribus ſeparari. Verùm quoniam non vultis, neceſſarium eſſe patres noſtri putauerunt ligneis parietibus ſeparari.* Meminerunt eiuſmodi ſepimenti complures alij, nempe Nazianzenus, [f] Ambroſius [g], Auguſtinus, [h] Cyrillus Hieroſolymitanus, [i] Ordo Romanus [k], alijſq. poſterioris æui ſcriptores. Hunc morem iam deſuetum Patres noſtri, vt dixi, ad Eccleſiæ decorem, honeſtatemq. reuocarunt. [l]

c De vit. contempl.

d Conſt. lib. 2. c. 57.

e In Matth. hom. 74.

f Orat. de Anaſtaſia.

g ad Virg. lap. cap 6.

h De Ciu. lib. 3 cap. 28.

i Præfat. ad Catech.

k de off. Miſſę.

l Galeotus in ſuo M.S. Teſtimonio.

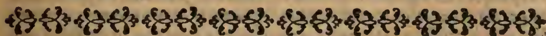
IV. Socius in itinere, & dum prædicat, Concionatorem comitetur, eiq. tanquam ſuo Præpoſito in rebus omnibus obediat. Idem ſeruabant Tabenneſiotæ. Reperio enim in regula ab Angelo dictata hanc ſanctionẽ [m]: *Maiores quicunque è fratribus mittuntur foras, quandiu ibi fuerint, habebunt ius Præpoſitorum, cuncta gerentur arbitrio eorum.*

m Reg. cap. 3.

V. Nemo noſtrum eleemoſynas quaſi ſuæ prædica-

dicationis ſtipendium petat. Apoſtolum imitabimur. nã etſi vnà cum eo noſtri concionatores dicere poſſunt; [a] *Si nos vobis ſpiritualia ſeminamus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus?* Prudentiſſimè tamen ipſemet ſuo nobis exemplo oſtendit Apoſtolus id non eſſe faciendum, ne ob lucrum temporale Euangelij verba nundinari videamur, & ſimus ijs ſimiles, quos Propheta coarguit, cùm inquit; [b] *Caupones veſtri miſcent vinum aqua.* hoc eſt, B. Ambroſio exponente, *functionum diuinarum præſules facti ſunt humanarum ſectatores rerum.* Ideo poſt verba nuper dicta, idem ſubdit Apoſtolus; *ſed non vſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Chriſti.* Apoſtolo bene concinunt Patres, atque Concilia, meritoq. damnant huiuſmodi hominum mendicabula, qui ſacras res, ſacra verba, ad vilem quæſtum fœdiſſima nundinatione proſtituunt.

a 1. Cor. 9.
b Iſai. 1.

Cap. VII.
De Oratione Mentali.

SEMPER quidem, vt ipſa Veritas pronunciat, oportet orare: præcipuè tamen bis in ſingulos dies, ſigno dato, ad communem orationem magno tam animi, quàm corporis ſilentio, & quiete per horæ dimidiæ ſpatium nixi genibus oremus: idq. fiat, primùm quidem ſtatim poſt perſolutas preces Matutinas: deinde verò ſi ſit hiems, prima nocte: ſin æſtas, ſtatim poſt meridianam quietem. Oremus autem ſimul in Choro, vel in Eccleſia, quoad eius fieri poterit. Bis etiam in die, ſemel ante prandium, iterum antequàm eatur cubitum, rationem dicti, facti, cogitati nobiſcum putemus. Quotidie poſt cœnam, & gratias de more actas, lotis cum ſilentio manibus abeant in Eccleſiam, Deum pro benefactoribus; præſertim quos in menſa recitatos audiuerint, oraturi.

Ad Cap. VII. Notæ.

1. PRecipuè tamen bis in ſingulos dies nixi genibus oremus. Sanctum hunc, bis die, mente exorandi Numinis ritum, viſi ſunt ſuo exemplo, atque autoritate firmaſſe duo ſanctiſſimi veteris teſtamenti Patres, Iſaac, atque Dauid. Illum etenim legimus [c] inclinato iam die egreſſum in agrum ad meditandũ;

c Gen. 24.

istum verò de se ipso dixisse,[a] *Mane adstabo tibi, & contemplabor*. Ita namq. Augustinus legit, pro, *Videbo*, quod vulgatus habet. Sed & noui Testamenti Proceres idem firmarunt institutum. *Manè Petrus* (narrat Clemens[b]) *assumptis fratribus, & me, ad locum quendam secretiorem secessimus orationis gratia*. Philo de Therapeutis; [c] *Quotidie bis precari solent: manè, ac sub vesperam; oriente Sole petentes diē vere felicem, vtq. mentes eorum cœlesti repleantur lumine: occidente verò vt anima in totum exonerata sensibus, moleq. rerum sensibilium, veritatem vestiget in intimo cubiculo*. Hæc ille de primis Christianis Alexandrinis, vt Eusebius, ac Hieronymus interpretantur. Id verò faciebant prisci Patres post psalmodiam, vti & nos facimus. Athanasius; [d] *Post psalmos precatio, genuumq. flexio*. Sophronius; [e] *Consueuerat enim* (Zosimus Abbas) *in constituto diei tempore figere cursum, & stans psallere: deinde genu flexo orare*. S. Bernardus siue Adilredus Abbas [f]: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu? Cum sub paupertate degeremus militiæ regularis, & staremus ad psallendum in nocturnis vigilijs, & post vigilias absconditi incumberemus orationibus, illis beatissimis interuallis, quam magna tunc erat in cordibus nostris multitudo dulcedinis?* Chrysostomus de monachis sui temporis loquens; [g] *Hymnis verò*, inquit, *iam decantatis, genibus flexis Deum vnanimes pro his orant, quæ nec in mentem quidem multorum facilè veniunt. nihil enim præsentium petunt rerum, quippe quarum nulla omnino sibi cura est: sed vt intrepidi cùm filius Dei ad iudicandum viuos, & mortuos venerit, ante tribunal illud terribile assistant, vt nullus illam vocem audiat, Nescio vos: & laboriosam hanc vitam, rectā peragant conscientia: vt difficillimum hoc mare secundo nauigent vento. Huius orationis dux, & caput præcipuum est eorum Pater, atque Præfectus*. Habes igitur ex his manè, vesperiq. orandum flexis genibus, & quibus de rebus orandus sit Deus. Addo & aperto capite orandum. Ita enim S. Pachomius, Angelo dictante, sanxit; [h] *Nullus habebit opertum caput meditationis tempore*. Videtur autem & Paulus idem voluisse ad Corinthios scribens: [i] *Omnis vir orans, aut prophetans velato capite deturpat caput suum*. Super quem locum Chrysostomus ait: *Virum non semper detecto capite esse cogit, sed tantùm dū orat*. Qui ritus à nostris etiam seruatur, aliquibus dumtaxat ob capitis debilitatem exceptis. Si cui autem videatur breuius, quàm par sit, dimidiatæ horæ spatium, adeat Chrysostomum loco nuper citato, & Cassianum eius diaconum, dilaudantes breuia, sed crebra orationis spatia. Nihil verò hoc loco dixerim, quàm necessaria sit orationis, meditationisq. rerum sacrarum exercitatio ijs, qui inter vitæ huius fluctus, & pericula deuehuntur. Illud Isaaci Abbatis huc adduxisse sat fuerit: *Impossibile est*, inquit, [k] *absque precationis præsidio cum virtute degere. Etenim qui fiat, vt quis virtutem exerceat, nisi conti-*

a Psal. 5.
b Recogn. li. 8.
c De vit. contempl.
d Lib. de Virginit.
e In vit. S. Mariæ Aegypt.
f Ser. de duob. discip.
g Hom. 69. in Matth.
h Reg. nu. 10.
i 1. Cor. 11.
k Inst. lib. 2. c. 10. & Collat. 9. c. vltimo.

nenter

nenter adeat, & supplex ad genua accidat ei, qui virtutem omnem suppeditat, ac largitur hominibus?

II. Post meridianam quietem. Vetustissimum meridiandi morem vetustissimus scriptorum Iobus memorat: [a] *Inter aceruos*, inquit, *eorum, meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt.* Et Dauid Rex, vtique meridiatus fuerat, [b] *cùm surrexit de strato suo post meridiem:* nisi hunc locum non de accubitorio, sed de cœnatorio strato velit quis intelligere. Vtcumque sit, non deerunt alia vetusta huius ritus exempla: Mitto profanos autores, Varronem, Senecam, Plinium, ceteros. Inter sacros habes Chrysostomum ad Antiochenses ita loquentem: [c] *Post mensam ad somnum conuertebámini.* Loqui verò eum de prandio, non de cœna, ex contextu patet. Sanctus item Sidonius, [d] aulicos Theodorici Regis describens, tradit eos meridiari consueuisse. Et vt ad Monachos, religiososque viros transeamus, sancit B. Benedictus Abbas, [e] vt *post sextam horam surgentes à mensa, pausent in lectis suis cum omni silentio: aut fortè qui voluerit sibi legere, sic legat, vt alium non inquietet.* Id ipsum significat Ioannes Climacus, cùm inquit: [f] *Manè primo languentes medicus visitat: acedia verò Monachos circa meridiem.* Rodulphus Rabani discipulus in vita S. Liobæ virginis; *Discretionem*, inquit, [g] *in omni actu, ac dispositione sua magnopere seruauit, & rerum faciendarum finem semper attendit, ne fortè inconsultè cepta, postmodum imperfectione sua pœnitentiam sibi generarent: & quia ad orationis studium, & lectionis industriam, mentis intentionem sciebat esse necessariam, in vigilando, sicut & in ceteris virtutum studijs, modum tenere consueuit. Nam licet semper modicum, tota tamen estate post prandium, tàm ipsa, quàm cunctæ sibi subiectæ sorores pausabant; nec vlli earum indiscretè vigilare volenti consensit. dixit enim adempto somno, sensum adimi, maximè legendi.* Petrus Damianus in vita S. Domini Loricati: *Aliquando*, inquit, [h] *cum per quietem sacrosancto die Paschæ, ceteris fratribus iuxta morem meridiè dormientibus. &c.* Edinerus[i] Anglus: *Cum igitur fratres meridiana hora in lectis, ex more quiescerent.* Et iterum; *Vna dierum fratribus loci illius post mensam in lectis suis pausantibus, subito fragore cœlum intonuit.* Ex his verò, quæ diximus, habes, Religiosos quosdam æstate solùm meridiatos fuisse, alios verò etiam hieme. Et S. quidem Benedictus hiemem non excipit, sed vniuersè loquitur. Ioannes autem Diaconus scribit [k] etiam hieme meridiatum: *Alio quoque tempore dum in die natalitio eiusdem* (Andreæ) *Apostoli, iam meridianis horis, fratres requiescerent, subitò quidam frater, &c.* Sed reuera præstat æstate tantùm meridianam quietem (vti nos facimus) signo dato, omnibus indici. Nam vt omnes per hiemem quoque meridientur, superfluum videatur. Et vt

Lori-

a Iob. 24.
b 2. Reg. 11.
c Hom. 10. ad pop.
d Lib. 1. ep. 2.
e Reg. cap. 48.
f Grad. 13.
g Cap. 11.
h Cap. 12.
i In vit. S. Anselmi.
k Vit. S. Greg. l. 1. c. 12.

Loricatus dicebat; *Quid tam longinquis noctibus in die dormire?* Si quis verò nostrum matutino labore, vigiliaque fatiscat, potest & hieme aliquantisper post prandium requiescere: id enim neque iniungit, neque prohibet regularis Sanctio. Porrò verum est, & antiquitus vsurpatum, quosdam ea esse corporis constitutione vt (quod Varro de se scribit) *nisi insititio somno diem diffiderent, non viuerent.* Deque Plinio seniore iunior[a] tradit, *dormijsse meridie minimùm; mox quasi alio die studuisse in cœna tempus.* Perbellè autem, inquit, *quasi alio die*; quippe quòd meridiano somniculo refectis, dies quasi altera videatnr exoriri. Iuuat igitur plerosque homines quotidiana per totum annum meridiatio, modò somnus breuis sit, & (vt Plinius ait) *minimus*: alioqui nocet capiti, & corporem, otiumque nutrit. Id vitium vitabitur, si meridiatio, saltem æstiua, non iacendo, sed sedendo fiat. Hoc situ, habituque corporis Augustus meridiabatur. *Post cibum meridianum*, scribit Suetonius, [b] *ita vt vestitus, calceatusque erat, rectis pedibus (*hoc est sedens, & capite tantùm, ac corporis trunco in lectum reclinato*) paulisper conquiescebat.*

[a] Epist. ad Tacit.

[b] In Augusto c. 78.

Sed antequam è tractatu de somno, & quiete discedamus, libet aliquid dicere de dormientis modesto habitu tantopere à Sanctis Patribus laudato. Chrysostomus loquens de Antiochensibus Monachis; *Somnus,* inquit, [c] *ijs modestus, ac sobrius. nemo enim ibi stertentem quempiam viderit, aut anhelantem, neque inter quietem corpore iactabundum, vel nudum. Dormiunt sanè cubantes modestius, quàm vigilent cæteri: quod profectò è quadam bene instituti animi ratione efficitur.* Sanctus verò Abbas Bernardus; [d] *Si quem fortè Religiosum in dormiendo, seu durius stertentem audisset, seu minus compositè iacentem vidisset, patienter ferrè vix poterat, sed carnaliter eum, seu sæculariter dormire causabatur.* Quocirca bene factum, vt si non vestiti, (qui monachorum mos est) interiorem saltem subuculam induti dormiamus. Carthusianus enim, [e] absque linea cubare, contrarium honestati censet. Et iure dixit olim Ennius, [f] *Flagitij principium esse nudare inter Ciues corpora.* Id mundi asseclis indecorum: à mundo autem semotos aliquid amplius decet, nempe vt ne noctu quidem, neque inter tenebras nudent corpora.

[c] Hom. 59. ad pop.

[d] Guliel. in vit. eius lib. 1. c. 4.

[e] In Tob. c. 8.

[f] Apud Cic. Tusc. 4.

III. Rationem facti, dicti, cogitati nobiscum putemus. Quod & olim Ethnicos factitasse non vnus scriptor memorat. *Pyrrhus Eliensis* (apud Laertium) [g] *deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, suæque à se vitæ rationem reposcens, rogatusque quid solus ageret; Meditor, inquit, esse probus.* Publius item Sextus laudatus à Seneca [h] vir, *consummato die cum ad nocturnam se quietem recepisset, interrogare solebat animum suum: Quod hodie malum*

[g] Lib. 6. c. 11.

[h] De Ira lib. 3. cap. 37.

malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es? Sed hæc è profanis libasse sit satis. ad nostros venio. *Irascimini*, monet Propheta, [a] *& nolite peccare; quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris, compungimini.* Quæ verba ad examen, quod dixi, facere, magnus ille Chrysostomus aureo exponit commentario. *Ecce habes*, inquit, *codicem, vbi scribas quotidianum expensum: habes codicem conscientiam tuam, & scribe quotidiana peccata. quando accubueris super stratum tuum, & neminem infestum pateris, antequàm veniat tibi somnus, profer in medium, codicem, conscientiam tuam; & reminiscere peccata tua, si quid in verbo, seu in facto, vel in cogitatione peccasti. Hoc enim dicit Propheta; Irascimini, & nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini.* Idem alibi: [b] *Quando in lectulum tuum veneris, vt sopori membra concedas, ad tranquillum portum, cùm nemo tibi molestus est, nemo pulsat, dicito in corde tuo, & in anima tua: Expendimus diem ò anima: quid boni fecimus? aut quid mali operati sumus? etsi boni quid fecisti, gratias age Deo; si quid mali, de cetero ne facias. Et reminiscens peccatorum tuorum effunde lacrymas: & poteris in lectulo tuo positus ea delere. Roga Deum tuum, & sic permitte animam tuam soporari.* Cassianus [c] autem huc etiã trahere videtur illud Psalmi 93. asseritq. debere quemque apud se examen in se ipsum instituere, exemplo Dauidis hæc de se narrantis. [d] *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui, & meditatus sum nocte in corde meo; & excitabar, & scopebam spiritum meum.* Porrò erit id veluti præparatio ad confessionem postero die promptiùs, exactiùsq. faciendam. Proinde inquit Chrysostomus, [e] *Cum reputare tibi cœperis, tanquam in eculeo suspende cogitationes tuas, & vngula timoris Dei radito eas. Propone tibi timorem gehennæ, superducito ei sectura ictum non habentem vulnus, iudicium facito tibimetipsi terribile, leuiorem præpara confessionem cogitatuum tuorum, vt non in futuro die ignauior sis ad perscrutanda peccata.* Ab eodem sensu est illud Io. Climaci: [f] *Cùm calculi singulis horis ponuntur, totius diei ratio postmodum clariùs agnoscitur.*

†

a Psal. 4.

b In orat. de confess. & pœn.

c Coll. 1. c. 20.

d Psal. 93.

e In Psal. 50.

f Gradu V. ad fin.

Cap. VIII.
De suscipiendis Sacramentis.

VNA cum orationis assiduitate, coniungendus etiam nobis est frequens sacramentorum vsus. Quare Clerici, & Laici, & si mortiferi peccati sibi conscij non sint, tamen ad sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum ne antè accedant, quàm se per Confessionem, quo æquum est pij animi studio, reddiderint puriores. Sacerdotes, qui quotidie celebrant, si non singulis diebus, saltem id sæpius in hebdomada faciant. Confitebitur autem quisque nostrum suo Præposito, aut cui volet ex Confessarijs, quos Præpositus deputauerit. Sacerdotes quotidie Missam celebrent; si impediti fuerint, re Superiori significata, ab eo licentiam impetrent. Clerici, & Laici diebus Dominicis, & præcipuis festis, videlicet Christi Domini, B. Mariæ Virginis, & SS. Apostolorum in hebdomada incidentibus simul communicent. Missam audiant Clerici, & Laici quotidie: Sacerdotes, quibus diebus sacrum non fecerint.

Qui in lectulis diuturno morbo detinentur, ad eos semel in mense sacratissimum Domini Corpus deferatur. Vbi morbus ingrauescet, curabit Præpositus, vt non modò sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Vnctionis extremæ oportunè ministrentur, verùm etiam vt aliqui præstito sint, qui eos moneant, consolentur, & ad cœlestem patriam disponant, & instruant. Cùm vicinam mortem intelligunt, signo dato, omnes vnà fratres in decumbentis cellulam conueniant, egredientemq. animam psalmis, atque orationibus comitentur.

Ad Cap. VIII. Notæ.

I. SAcerdotes, qui quotidie celebrant. Innumera ferè suppetunt sanctorum Patrum quotidie sacrificantium exépla, siue monita: sed ne fastidium ingeram lectoribus, seligam, quæ videntur illustriora. Paulus Apostolus; [a] *Per Christum offeramus*, inquit, *sacrificium laudis omni tempore Deo. Omni tempore*, idest, singulis diebus, vt quondam huius vim sententiæ Patres assecuti, factitarunt. Sequitur Paulus; *Idest fructum labiorum nostrorum*: Alludit ad Oseam, [b] & sic appellat Eucharistiam, ne mysterium profanis prodat: quæ priscis cautio frequentissima. Et quidem Christi Corporis sacramentum fructus est labiorum ac vitulus, ore scilicet sacerdotum, factus. Hæc igitur Apostolus Paulus. Andreæ verò Apostoli clariora sunt ad Ægeam Proconsulem verba: [c] *Ego omnipotenti Deo, qui vnus, & verus est, omni die sacrifico*. De Petro Apostolorum Principe refert Symeon Metaphrastes, [d] quod Romæ quotidie synaxes

a Hebr. 13.
b Cap. 14.
c Acta S. Andreæ.
d In vita Petri.

naxes celebrauerit. Hippolytus martyr his verbis profert Christum Iudicem, sacerdotes, qui quotidie celebrauerint, dilaudantem: [a] *Venite Pontifices, qui preciosum corpus, & sanguinem meum immolastis quotidie*. Cyprianus item martyr, [b] *Vt sacerdotes*, inquit, *qui sacrificium Dei quotidie celebramus, hostias Deo, & victimas præparemus*. Et alio loco: [c] *Si Deo*, inquit, *& Christo eius, quibus seruio, & quibus puro, atque immaculato ore sacrificia, & in persecutione pariter, & in pace indesinenter offero, plenissimè satisfeceris, cõmunicationis tuæ poterimus habere rationem*. Ambrosius Deũ obsecrans ita loquitur; [d] *Rogo te Domine per ipsum sacrosanctum mysterium Corporis, & Sanguinis tui, quo quotidie in Ecclesia tua pascimur, & potamur, abluimur, & sanctificamur*. Gregorius Magnus refert, [e] Cassio Narniensi Episcopo morem fuisse *quotidianas Deo hostias offerre, ita vt penè nullus dies vitæ eius abscederet, quo non omnipotenti Deo hostias placationis immolaret*. Quam consuetudinem Deum adprobasse idem S. Pontifex narrat his verbis: *Nocte quadam cuidam eius presbytero Dominus per visum adstitit, atque dixit; Vade, & dic Episcopo: Age, quod agis; operare, quod operaris; non cesset pes tuus; non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & recipies mercedem tuam*. Beda, historiæ Anglicanæ sanctus, & disertus scriptor, *Heduualdi Martyres*, inquit, [f] *hymnis, & psalmis semper, & orationibus vacabant, & quotidie sacrificium Deo victimæ salutaris offerebant, habentes secum vascula sacra, & tabulam, altaris vice, dedicatam*. Scribit itẽ Vuandalbertus [g] fuisse solennem consuetudinem S. Goari presbytero, *vt omni die Missarum solennia celebrans sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi pro statu Ecclesiæ offerret*. Laudati igitur fuere quotidie sacrificantes. E contra reprehensos lego eos, qui per interualla cessauerint. Quocirca Basilius Magnus [h] Gregorio presbytero comminatur, eum cessationis sacrificandi rationem redditurum. Et Carthusianus, primò, deuotionis, & reuerentiæ prætextu, cessasse; postmodum inter eos statutum, vt quotidie celebrarent, tradit Ioannes Busæus [i] ad Petrum Blesensem Notis. Quòd si cui dubium suboriatur, eò quòd legat [k] S. Basilium, quater tantùm in hebdomada sacrificasse; & apud Epiphanium, [l] prisci æui sacerdotes quater item per hebdomadam synaxim celebrasse; Ambrosium etiam [m] non quotidie Missam facere solitum; & si qua sunt alia eiusmodi exempla: Hic, inquam, sciat, vel de tempore ieiuniorum ea intelligi debere, quo Græci partim sacrificabant, partim præsanctificatis vtebantur: vel de Ecclesiæ, religionisve alicuius peculiari vsu. quamquam vniuersè dici potest ijs diebus, quibus sacrum non fieret, Eucharistiæ nihilominùs sacramento veteres communicasse, vt elicitur ex epistola S. Gregorij Papæ ad quæsita Augustini Anglorum Episcopi, [n] & ex alijs SS. Patrum locis. Alioquin quotidie sacrificare consueuisse, adeò est explo-

a Orat. de consumm. seculi.
b Epist. 54.
c Epist. 69.
d Orat. præpar. ad Missam.
e Hom. 17. in Euang.
f Lib. 5. c. 11.
g In vit. S. Goaris.
h Vid. Gale. in Heb. 11.
i In Epist. 86.
k Epist. ad Cæsarien.
l Her. 68.
m In illud Pauli, Nisi ad inuicẽ fciẽ fraud.
n Lib. 10. epist. 31. ad Interog. 3.

exploratum, vt & ſæpiùs in die quoſdam id feciſſe, probare facilè poſſem, niſi ad alia calamus properaret. Tu interim vide Cyprianum [a] martyrem, Veſpertinum, & matutinum ſacrificium memorantem; Auguſtinum ſcribentem de hac re ad Ianuarium; [b] Aegyptiacam Eccleſiam bis quotidie offerre ſolitam, [c] & certis quibuſdam feſtis (vt die S. Ioannis Baptiſtæ, & Natali Dominico) etiam Romanam, [d] Item Leonis I. Papæ decretum de iteratione Miſſæ, [e] eiuſdemq. factum, memorabile potiùs, quàm imitabile, ſepties in die quandoq. ſacrificantis. [f] Poſtremò valida eſt hic ratio, quam præſtantiſſimus Theologus ad hanc rem firmandam adducit; [g] *nempe quòd licet Laicis regulariter non ſit conſulendum, vt quotidie communicent, ſacerdotibus tamen conſulendum eſt, vt quotidie ſacrificent. nam munus ſacrificandi non eſt priuatum, ſed publicum, & toti prodeſt Eccleſiæ, ideoq. non debet (modo indignus non ſit ob peccatum mortale, pœnitentia, & confeſſione non expiatum, & moralem, ac humanam diligentiam adhibeat) quamuis ſit imperfectus, à ſacro hoc munere ceſſare.* Accedit quòd B. Gregorius Papa [h] apertè ſignificat, etiam ob priuatum cuiuſque ſacerdotis ſpiritale lucrum, quod ſibi acquirit in ſacrificij oblatione, vtile eſſe, vt quotidie ſacrum faciat. *Inter hæc autem*, inquit, *penſandum eſt, quòd tutior ſit via, vt bonum, quod quiſque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe, dum viuit, per ſe. Beatius eſt quippe liberum exire, quàm poſt vincula libertatem quærere. Debemus itaque præſens ſeculum, vel quia iam conſpicimus defluxiſſe, tota mente contemnere: quotidiana Deo lacrymarum ſacrificia, quotidianas Carnis eius, & Sanguinis hoſtias immolare.* Quo magni viri, magno, & ſaluberrimo conſilio Notationem hanc concluderem. At vereor, ne ex his, quæ ad ſubleuandos nimis verecundos dicta ſunt, magis, magiſq. frontem proijciant ij, qui modò quotidie ſacrificent, cetera, vitamne tali inſtituto dignam trãſigant, ſuſq. deq. habent. Vitant hi fortaſſis grauiora crimina: verùm dum ad negotia ſecularia præter ius, faſq. effrænatè ſe dedunt, & à Deo, cui ſe ſacræ militiæ profeſſione probauerant, paulatim recedunt, inde fit, vt (quod S. Bernardus grauiſſimè deplorat [i]) *indeuoti pariter, & ingrati, minus ſciant, quæ à Deo donata ſunt eis. Proinde timorem Domini relinquunt, religioſam omittunt ſolitudinem, verboſi, curioſi, faceti, etiam detractores, & murmuratores, vacantes nugis, fugitantes labores diſciplinæ, quoties ſine nota id licet, quaſi verò confeſtim ſit etiam ſine noxa. facilè* [k] *contriſtant proximos, puſillorum ſcandala paruipendunt, ad increpationem aliorum aut dormitant, aut iraſcuntur, pſallunt cum alijs ſed ineptias meditando, & ne ipſo quidem tremendo Angelis participare verentur Dominici corporis ſacramento.* Atque à nugis, garritu, detractiunculis, continuò inuolant, & irruunt in ſacra Dei altaria. Diuina verò illa verba, precesq. adeo celeriter, & indecorè percurrunt, vt conuoluere

a Epiſt.63.
b Epiſt.118.c.5
c Soto.lib.7.c.19.
d Amal. lib.3. c.38. Vualafr. cap.21.
e Epiſt.81.
f Apud Vualafr. c.21. Durand.Rational. lib.6.c 1. Rhenan.in Tertull. de Coro. Militis, alioſq.
g Suar.Tom.3. diſp.80.ſect.2.
h Dial.lib.4.c.58.
i Ser.3. de Annunt.
k Ser. contra Ingrat.

noluere potius atque vorare, quàm distinctè legere, & meditatè, vti par fuerit, proferre videantur. Deus bone, hoccine se modo ad tantarum rerum tractationem componant ij, quos vt tibi à cubiculo, & à secretis essent, tu ipse, sepositos à profanis turbis, intra tuas ædes, atque adyta excipere voluisti?

II. Sacerdotes si non singulis diebus, sępius tamen in hebdomada confiteantur. Pœnitentiæ sacramētum, purificandæ animæ salutare, aptumq. instrumentum sæpissime veteres vsurpabant. Lego ex regula S. Columbani sancitum, vt sæpius quolibet die peccatorum confessio fieret.[a] Etenim si eluere consueuimus quotiescunque vultus, manusve sordes contrahunt, cur animum toties peccato fœdatum, Christi sacro latice identidem non abstergimus? Prudenter igitur statuere Patres, ne Nostri æquo rariùs peccata faterentur. Verissima enim est Ioannis Climaci sententia[b]: *Sicut volucrum oua, si foueantur in stercore, viuificantur, & in fetum erumpunt; ita & cogitationes, nisi ex cordis abdito producta manifestentur, in opus prodeunt.* Est verò præterea, cur nos incitemur ad crebram confessionem vel domestico exemplo. Nam Andreas noster, pijssimus ille seniculus, qui superiore anno, non sine constanti sanctitatis fama, Neapoli obijt, in ipsa decrepita ætate, magnis licet bonorum operum meritis cumulatus, & cœlo, atque immortalitati iam proximus, de se tamen adeò demisse, humiliterq. sentiebat, vt labeculas suas (si quæ essent) nullum finem faceret confitendi, & cum gemitu, lacrymisq. quater, quinquiesq. in dies singulos ad genua Sacerdotibus accidendi.

a Apud Ionam in vita S. Burgundoforæ.

b Grad. 27.

III. Confitebitur autem quisque nostrum aut Præposito, aut cui volet ex Confessarijs, quos Præpositus deputauerit. Diu antequàm Clemens VIII. Confessarios præter Præpositum aliquot, suo diplomate constitueret, S. Abbas Benedictus in regula sua idem cauerat, vti ex his eius verbis est intelligere. *Si animæ*, inquit,[c] *peccati caussa latens fuerit, tantùm Abbati, aut Spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua, & aliena vulnera, non detegere, & publicare.* Ecce igitur nedum Abbatem, sed etiam seniores aliquot, audiendis Monachorum Confessionibus Benedictus præficit. Quam certè sanctionem sumpsisse videtur ex regulis S. Basilij. Is enim ita decreuerat:[d] *Debet autem vnusquisque eorum, qui inferiores sunt, mentis suæ arcana aperire fratribus ijs, quibus datum illud negotium sit, vt, adhibita lenitate, atque misericordia, ægrotantes curent.* Et vt posteriorum temporum adij-

c Cap. 46.

d Respons. 26.

a Lib. 3. cap. 46 adijciamus exemplum, habet Chronicon Dominicani ordinis a Albertum Magnum, dum Germaniæ prouinciam moderaretur, sanxisse, vt semel saltem annis singulis, fratres, Monasterij Præfecto (quem Priorem vocant) peccata faterentur. Hinc liquidò deducitur, eos reliquo tempore non Priori, sed alijs deputatis Presbyteris errata patefacere consueuisse.

IV. Clerici, & Laici, Dominicis & præcipuis festis communicent. E veteri id more, atque ritu. De Dominico quidem die, habeo insignem locum in Actis b Apostolorum: *Vna autem Sabbathi* (hoc est prima die hebdomadæ, ipsa inquam Dominica luce) *cùm conuenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis*. Augustinus epistola ad Casulanum, c Beda in hunc locum, alijque multi intelligunt ea verba de sacramento Eucharistiæ, die Dominico, Christianis distributo. Huc etiam pertinere arbitror illud Apostoli Pauli ad Corinthios scribentis: d *Per vnam sabbathi vnusquisque apud se seponat*. Porrò firmat Chrysostomus id, quod dixi. nam ea verba exponens, reddensque rationem cur Paulus collectas fieri voluerit per vnam Sabbathi: *Quoniam*, inquit, *venerandis ac immortalibus communicare mysterijs, magnam affert, & immittit animi alacritatem*, ad eleemosynas scilicet erogandas. In huius etiam rei typum primus dies, quo manna è cœlis depluit, Solis fuit, & prima Sabbathi, vt apertè ex libro Exodi e colligitur. Hunc ipsum præterea ritum alij etiam vetusti scriptores tradiderunt. Clemens Romanus: f *Die Dominico, qui est dies Resurrectionis, studiosius templum Domini adite. quo quidem die precationes tres stantes facimus, memores eius, qui post triduum resurrexit; in quo item adhibetur Lectio Prophetarum, Euangelij prædicatio, oblatio sacrificij, & sacri cibi sumptio*. Iustinus item Martyr: g *Solis, qui dicitur, die, omnium, qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eundem locum conuentus fit, & commentaria Apostolorum, aut scripta Prophetarum quoad tempus ferè leguntur. Deinde lectore quiescente Præsidens orationem, qua populum instruit, & ad imitationem tam pulchrarum rerum cohortatur, habet. Sub hæc consurgimus communiter omnes, & precationes profundimus: &, sicuti retulimus, precibus peractis, panis offertur, & vinum, & aqua. Et Præpositus itidem, quantum pro virili sua potest, preces, & gratiarum actiones fundit, & populus faustè acclamat, Amen: & distributio, communicatioque fit Eucharistiæ sacramentorum cuique præsenti, absentibus autem per Diaconos mittitur*. Is ipse paulò inferius: *Solis autem die communiter omnes conuentum agimus, quandoquidem is primus dies est, quo Deus tenebris & materia, quam prius creauerat, versa, mundum effecit, &* *Iesus*

b Cap. 20.
c Epist. 86.
d 1. Cor. 16.
e Cap. 16.
f Const. lib. 2. c. 59.
g Apol. 2.

Iesus Christus Saluator noster eo ipso die à mortuis resurrexit. Hæc Iustinus, quæ verba prolixius recitauimus, quòd ijs contineatur idem modus celebrandæ diei Dominicæ, atque is, qui etiam nunc perdurat. Sed percurramus exempla posteriorum temporum. Theonas Abbas apud Cassianum: [a] *Multò,* inquit, *iustius est, vt cum hac cordis humilitate, qua credimus, atque fatemur illa sacrosancta Mysteria nunquam pro merito nos posse contingere, singulis ea Dominicis ob remedium nostrarum ægritudinum præsumamus.* Palladius Hellenopolitanus: [b] *Ingredientes autem ad Christi communionem sabbatho, & Dominica, &c.* Atque idem alibi. *Helles Abbas accessit aliquando ad quosdam Monachos, & cum esset dies Dominicus dixit eis: Cur hodie non egistis synaxim? ij apertè dicunt; Eò quòd non venerit Presbyter.* Hæc verò ad Hellem Abbatem Monachorum responsio firmat etiam id, quod superius sæpe asseruimus, priscos scilicet Monachos fuisse Religiosos Laicos, atque ob synaxim accersere solitos Presbyterum è proxima Ciuitate. Cui rei firmandæ facit etiam illud quod decreuerunt SS. Paphnutius, Macharius, & Pachomius in Regulis Monachorum (apud Henricum Cuikium) vt nullus posset in Monasterium excipi Clericus, præterquam aliquis qui fortè eò detruderetur ad pœnitentiam peragendam. Idipsum docet S. Thomas in 2. 2. q. 180. art. 8. ad secundum, quo loco plane tradit priscos Monachos fuisse merè laicos. Redeo nunc ad institutum. Clemens, & Agathangelus fortissimi Christi Martyres [c] *eis, qui relicti fuerunt pro custodia Sanctorum, instabant vehementer rogantes, & orantes, vt liceret eis ad Ecclesiam Christianorum ire, & esse intemeratorum participes sacramentorum: & tunc quidem dies Dominicus celebrabatur, & quicunque erant in insula (Rhodo) Christiani (pauci autem erant) ad templum concurrebant.* S. Augustinus [d] hortatus est aliquando pœnitentem, *vt contraria pro ijs, quæ pœniteret, ageret; & Eucharistiam omnibus diebus Dominicis supplex, & submissus vsque ad mortem perciperet.* Chrysostomus verò hunc diebus Dominicis communicandi morem, perperam suo æuo & tantùm dicis caussa seruatum dolet his [e] verbis: *Diebus festis negligenter, ac temerè ad hanc mensam accedunt haud intelligentes, quòd communionis tempus non est festum, aut celebritas, sed conscientia pura, vitaque à peccatis reseruata.* Denique adeò increbuerat mos iste antiquitus, vt ob eam rationem dies Dominicus dies Panis, appellatus fuerit; quod idem Chrysostomus alibi [f] non obscurè significat. Addo hoc loco eosdem ritus seruasse veteres in percipienda sacra Eucharistia, ac nos seruamus. Percurramus eos sigillatim.

Petimus à Præposito benedictionem, antequàm communicemus: petebant & veteres Religiosi, vt tradit S. Dorotheus hic verbis: [g] *Abbas cum benedictione eos misit ad sacram communionem.*

[a] Coll. 23. c. 21
[b] Sect. 35. Hist. or. Laus.
[c] Apud Metaphrasten.
[d] De Eccl. dog. cap. 51.
[e] Orat. de S. Philogo.
[f] Hom. 5. de Resurr.
[g] Serm. 9.

Linteamen nitidum ante pectus, vel in manibus expansum tenebant quidem olim feminæ, vt testatur Augustinus, [a] non tamen viri: hi enim manu sumebant. Manasse autem inde consuetudinem, quam in hanc vsque diem retinemus, vt communicaturi nitidum linteamen ad pectus habeant, iure arbitrantur recentiores, [b] qui de sacris Ritibus scripserunt.

a Ser. 255. de Temp.

b Durant. lib. 2. cap. 16.

Dixisse item & priscos Eucharistiam suscepturos verba illa Euangelica, *Domine non sum dignus, &c.* Significat Origenes: [c] *Quando, inquit, sanctum illum cibum, illudque incorruptum accipis epulum, quando vitæ pane, & poculo frueris, manducas, & bibis corpus, & sanguinem Domini, tunc Dominus sub tectum tuum ingreditur. Et tu ergo humilians temetipsum imitare hunc Centurionem, & dicito: Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur anima mea.* Mitto antiquissimas SS. Patrum Liturgias hoc ipsum habere.

c Hom. 6. in diuers.

Præterea non alius, quàm Præpositus, sacramenta nobis Dominica præbere solet. Ita & antiquitus factum. Tertullianus: [d] *Eucharistiæ sacramentum non de aliorum manibus, quam de Præsidentium sumimus.* Quod & Apostolico æuo factitatum significant Dionysij verba: [e] *Summus Sacerdos accipiens, & tradens Dominicam communionem in sacram gratiarum actionem desinit.*

d De Cor. mil. cap. 3.

e Eccl. Hier. cap. 3.

Si quis verò autor, hoc munus Diaconis tribuere videatur, [f] intelligendus est (nisi fallimur) non de sacræ hostiæ, sed de sanguinis dispensatione, iuxta illud Laurentij sanctissimi Diaconi ad Sixtum Summum Pontificem: *Experire, vtrum idoneum ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem. Sanguinis*, inquit, non corporis sub specie panis; vtique & hoc dicturus, si Diacono id quoque licuisset. Stet igitur Eucharistiam à Primore Presbytero distribui solitam fidelibus intra Ecclesiam communicaturis. Nam ijs qui ab Ecclesia abessent per Diaconos, imò & per inferiores Ministros mitti solitam, non negamus. Lege Iustini martyris verba paulò superius recitata.

f Apol. 2. ad finem.

Neque verò id muneris alijs facilè cedat Præpositus (quod tamen ex vrbanitate quadam haud sanè bella plerique faciunt.) Nam pascere gregem non est præcipuè cuiusque sacerdotis, sed proprij pastoris officium. Itaq. meminerit Præpositus se constitutum esse à Domino *super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram.* [g] Ad hunc enim sensum accommodare ea verba videtur Ecclesia in Missali Romano.

g Luc. cap. 12.

Quod verò die Cœnæ Domini non solùm Clerici, & Laici, sed omnes etiam Sacerdotes de sui Præpositi manu Eucharistiam sumimus, exemplo id facimus antiquorum. Nam incertus sed vetus Scriptor Vitæ S. Vuillelmi Abbatis Roschildensis, hunc ipsum ritum ea ætate serua-

seruatum tradit his verbis: *Postero die, qui erat Cœna Dominicæ ad sacram aram* (Vuillelmus) *sacrificaturus accessit, & omnibus fratribus Eucharistiam suis manibus porrexit*. Hæc ille. Ortum autem habuit ea generalis illius sanctæ diei communio à Christo Domino in postrema illa Cœna, suum corpus omnibus præbente. Nam vt notat eruditissimus Lucas Brugensis,[a] Apostoli in illa Cœna, non Sacerdotum, sed populi locum tenuerunt, Christo sacerdote consecrante, diuidente, & porrigente eis Corpus suum; cuius postquàm eos participes fecit, fecit & ministros, atque adeo Sacerdotes, dicens; *Hoc facite in meam commemorationem*[b].

a In Matth. 26
b Luc. 22.

V. Missam audiant Clerici, & Laici quotidie; Sacerdotes etiã, quibus diebus sacrum non faciunt.

Idipsum seuerè cauit primum Concilium Toletanum[c] in hunc modum: *Quilibet Ecclesiæ deputatus Clericus, si intra Ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si ad Ecclesiam, aut ad sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab Episcopo noluit promoueri*. Porro de B. matre sua Monica refert S. Augustinus;[d] *Memoriam suam ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei prætermissione seruierat*; Diaconissæ videlicet officio, ex veteris Ecclesiæ ritu. Lego etiam[e] S. Meinulphum Clericum, vnà cum tintinnabulo, quo ad Missæ ministerium vsus fuerat, fuisse sepultum: inde vt pateat, quanti fecisset vir beatus Sacrum audire, & sacerdoti celebranti administrare. Et de B. Thoma Aquinate, memorando posteris exemplo, narratur,[f] quotidie eum Missam celebrasse, & quotidie insuper celebranti ministrasse.

c Can. 5.
d Conf. lib. 9. cap. 13.
e Gobelinus in eius vit. c. 12.
f Ganzo. in vit. eius.

VI. Cùm vicinam mortem intelligunt, omnes, signo dato, in decumbentis cellulam conueniunt.

Apostoli ac Timotheus, Hierotheus, aliijq. Apostolici viri, ad Deiparæ obitum, atque abitum nube rapti, non tintinnabulo vocati sunt;[g]

Diuerso ab orbe nube rapti præpete
Bisseni ituram ad astra cernunt Virginem.

Signo nihilominus campani æris ad eam rem vsos etiam Veteres lego apud Eghinardum:[h], *Necdum*, inquit, *primorum modulatio psalmorum Completorij penè perfecta est, cùm subitò tactu signi notissimi, Sorores ad egressionem animæ migrantis euocatæ sunt*. Id contigit in monasterio S. Cæciliæ apud Coloniam. Duæ verò sunt præcipuæ caussæ ad moriturum conueniendi; altera, vt eius precibus qui conuenerint, sese commendent: altera vt proficiscentem animam orationi-

g Dion cap. 3. diu. Nom. Damasc. orat. 2. de Dormitio. Deiparæ.
h In vita S. Annonis c. 23.

bus ipsi iuuent. Vtramque complectitur S. Gregorius Papa, B. Stephani Rheatini, & Theodori pueri obitum narrans: *Hunc*, inquit,[a] *Dei virum, cùm dies mortis egredi de corpore vrgeret, conuenerunt multi, vt tam sanctæ animæ de hoc seculo recedenti suas animas commendarent*. Habes priorem caussam; subdit & alteram: *Cùm extremum spiritum Theodorus ageret, conuenerunt Patres, vt egressum illius orando protegerent, qui tantò pro eo ceperunt enixiùs orare, quantò eum iam videbant sub celeritate discedere*. Secundam hanc, illa omissa, exprimit nostra Constitutio, monens, vt *Egredientem animam psalmis, atque orationibus comitentur*.

a Lib. 4. Dialo. cap. 19. & 37.

In quem locum non abs re fuerit è vetustate depromere quosnam sacros Codices, de scripto recitauerint, legerintve, quasve, orationes fuderint Veteres, morituris eo articulo iuuandis. De Adunato Episcopo, habetur[b] in gestis Metensium Episcoporum, *adstantes circa lectum eius Euangelia legisse, & psalmos, hymnosq. cantasse*. Quænam verò Euangelij pars lecta fuerit, quive psalmi decantati, non exprimit Onuphrius, qui id refert. At distinctiùs alij: & est, qui verba ipsa cum fide exscribat, cuiusmodi sunt ea, quæ reperi apud Ioannem Carpathiorum Episcopum,[c] validissima quidem, & dignissima, quæ vel à morituris, vel super morituros recitentur aduersus Dæmonem infestantem. *Quid tibi nobiscum est alienate à Deo? Quid tibi nobiscum fugitiue de cœlo, & serue nequam? Non habes vllam in nos potestatem: nos enim omnes in Christi potestate sumus. Ipsi peccauimus, ipsi respondebimus, pignus habentes ipsius misericordiæ erga nos, & salutis nostræ pretiosam eius in Crucem. Tu vero apage procul à nobis pestis, & exitium: Nihil tibi cum seruis Christi*. Referre hæc verba hoc loco libuit integra, & ex fide, quòd nec multa sint, nec liber ille, è quo hausimus, sit passim obuius. Insigne autem est illud, quod de Sancto Seuerino Abbate tradit Eugippius eius discipulus ad Paschasium scribens. *Ille enim paulò antequàm obiret, se ipsum crucis signo per singula pene membra signauit, muniuitque: mox psalmum, Laudate Dominum in sanctis eius, pronuntiauit, & adstantibus psallendum, se pracent ore contradidit. Itaque ipse etiam, qui extremum ducebat spiritum canere cum adstantibus voluit, vt internam lætitiam exprimeret*. Idem fecisse leguntur S. Clarus Viennensis presbyter, S. Vuillelmus Episcopus Bituricensis, B. Gerardus S. Bernardi Abbatis frater, alijq. multi. Et benè, Angelos beatos, Sanctosq. omnes ad Deum laudandum inuitant pij viri spiritum efflaturi, quandoquidem ij sunt (vt Chrysostomus docet[d]) *qui, satellitum more, sanctè morientium corpora stipant, eorumq. spiritus rectà in cœlum abducunt*. Alij sacra Missarum solennia coram se celebrari voluerunt, vt de S. Basilio, Amphilochius, & de alijs sanctis morti proximis scriptores alij tradunt. Alij præclaram fidei professionem illa hora ediderunt, in quibus

b Apud Onuphrium Opusc. fol. 90.

c Cap. 13. Hortatorio ad Monachos.

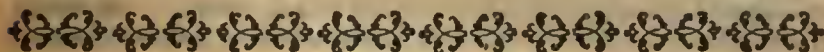
d Lib. 6. de Sacerd.

quibus præter exemplum S. Petri Martyris, inter vulnera, atque immanes cædis cruciatus, Apostolorum symbolum pronunciātis, egregia profectò fuit S. Amati Episcopi, quam moribundus protulit, publica Catholicæ fidei denunciatio. Iussit enim vt se audiente, ac vultu, oculis, nutuq. firmante, de scripto legeretur celebris illa Magni Leonis [a] Epistola ad Flauianum; meritoq. eam potissimùm elegit, qua veri dogmatis seriem fateretur, quandoquidem tanti illam æstimauit antiquitas, vt de eius vel apice ambigentem anathemate feriendum Gelasius [b] sanxerit. Vulgare autē illud est, & ferè nunquam non vsurpatum, vt agentes animam, Christi IESV passionem ab Euangelistis enarratam auscultent. At Marinonius noster, illud item adiecit, scilicet, vt se audiente, tametsi morbi, senijq. vi extremùm laboraret, legeretur Christi sermo in Cœna ad Apostolos habitus, & tractatus secundus S. Bernardi de B. Andrea Apostolo. Quàm præclari sensus, quamq. ignita verba, dum hæc legerentur, ex ore pijssimi senis veluti scintillæ exilierint, tunc exponam, cùm de vita eius, Deo volente, scripsero.

a Epist. 12.

b Dist. 40.

Hoc interim loco non est prætereundum, vbi primum quis spiritū exhalauerit, campano ære pulsato, id significari debere. nam ista veteres factitasse, palàm est, ex ijs, quæ scribit Nicephorus Gregoras in vita S. Antonij Patriarchæ Constantinopolitani. Eo scilicet vel scopo vel fructu, vt exteri ac longinqui, eo signo audito, & preces pro mortuo fundant, & se quoque aliquando morituros meminerint.

Cap. IX.
De Orationibus pro Defunctis.

CVM iam quis defunctus fuerit siue is professus, siue Nouitius, siue hospes fuerit, deducentibus omnibus, corpus in Ecclesiam deferatur. Deinde, oportuno tempore, totum officium Defunctorum in Choro dicatur. Fiat officium sepulturæ, & celebretur Missa solennis: atque si professus fuerit, Sacerdotes per triginta dies pro eius anima sacrificent. Clerici diebus totidem dicant Vesperas Defunctorum: Laici tricies B. Virginis coronam. Ceteris domibus res significetur quamprimùm: vbi pariter in Choro dicatur officium Defunctorum, & celebretur Missa solennis: à Sacerdotibus dicatur Missa priuata: à Clericis semel Vesperæ: à Laicis corona B. Virginis. Quòd si quis à domo sua ad aliam profectus, prædicandi, aut alia Congregationis negotia pertractandi gratia, diem suum obierit, vtraque domus par ei persoluat officium, ac si vtrique fuisset assignatus. In obitu P. Generalis idem fiat in omnibus domibus. In obitu Summi Pontificis totum officium Defunctorum, & Missa solennis cum responsorijs ad tumulum vbique dicatur. Idem in obitu Episcopi ex nobis assumpti. Episcopo Ciuitatis defuncto, dicatur ibi Missa solennis, & ad tumulum Responsoria. Die post fidelium Defuncto-

rum commemorationem dicatur Missa solennis, & Responsoria ad tumulum pro Defunctis fratribus nostræ Congregationis.

Ad Cap. IX. Notæ.

I. DEducentibus omnibus, corpus in Ecclesiã deferatur. Honorifica eã deductio ornat pompam funeris, vti religiosos viros decet. *In exitu mortuorum* (monet Clemens Romanus [a]) *psallentes eos deducite, si fideles fuerint in Domino: preciosa enim in conspectu Domini mors sanctorum eius*. S. verò Pachomius idem præcipit: [b] *Si frater dormierit, omnis eum fraternitas prosequatur*. Antequàm autem ea deductio fiat, cadauer abluitur, induitur, & decenter componitur in feretro, ad exaugendam scilicet funeris grauitatem. Et hæc etiam omnia è vetusto sunt ritu. Lego enim in historia de lue Alexandrina, quam Dionysius Episcopus ad Hieracem scripsit; [c] *Sanctorum corpora supinis manibus, ac sinu exceperunt, oculos depresserunt, ora clauserunt, vnanimes, & pariter affecti strictim complexi sunt, lauerunt, & ad sepulturam ornarunt*. Distinctius hæc habet Chrysostomus, Monachorum obitum, funusq. describens: [d] *Cùm vltimo*, inquit, *spiritu laborantem* (fratrem) *habuerint, circumsedent, vltimaq. eius audiunt verba: manus circumpalpant: adhortationes, & monita alia de industria adhibent: os deosculantur vltimo osculo: exinde cùm reddiderit animam, manus componunt, oculos claudunt*, &c. Huc facit quod scribit Vetus autor & Pipino Regi Synchronos in vita S. Huberti Episcopi Leodiensis: *Corpus eius*, inquit, [e] *ablutum limphis, atque circundatum peplis, tumulo superponunt*. Eodem modo curatum funus S. Mariani Gregorius Turonensis tradit. [f] *Quem*, ait, *ablutum, dignisq. indutum vestibus sepelierunt in Ecclesia*. Edinerus Anglus: *Corpus*, inquit, [g] *defuncti* (Osberni Monachi) *de more lotum, vestitum, in feretro collocatum, in Ecclesiam delatum est*. Finio hanc seriem, vetustissimo Apostolicorũ Actuum exemplo. *Factum est autem in diebus illis, vt infirmata* (Tabitha) *moreretur, quã cum lauissent, posuerunt eam in cœnaculo*. [h] Itaque cadaueris lotio, compositio, delatio sunt Apostolici æui ritus.

At ne nos in obitu, & tumulatione religiosi fratris vehementiùs contristemur, hoc est, eiulatus indecoros misceamus, ad instar Ethnicorum, qui resurrectionis increduli, nulla vitæ melioris spe subleuantur, cum præclarè his ferè verbis hortatur Apostolus, [i] tum verò Apostolici viri Hieronymus, atque Chrysostomus egregia exempla atque

a Const. lib.6. cap.30.
b Reg. nu.71.
c Apud Euseb. lib.7.c.22.
d Hom. 1. in Iob.
e Cap.16.
f De Glo.Conf. cap 1.
g In vit. S.Anselmi.
h Act.9.
i Cor.1.

atque monita posteris reliquere. *Sacerdotes*, inquit Hieronymus in in epitaphio Paulæ) *Lampades, cereosque pratulerunt funeri: exhinc non eiulatus, non planctus, vt inter seculi homines fieri solet, sed psalmorum, linguis diuersis, examina concrepabant. Imitemur agricolas*, ait Chrysostomus, [a] *qui cùm triturari granum vident, nihil turbantur: dum verò superstes integrum, solidumque in agro est, metuunt, tremunt. mox vbi trituratum, iam & dissolutum conspicantur, gaudent: futuræ enim satiouis exordium est solutum granum. Ita nos cùm corruptibilis ista domus ruit, gaudeamus: nam homo seminatur.* Et alibi [b] clarius, atque fusius: *Corpus Monachis est anima; si hac priuentur, iacturam non faciunt, sed proficiunt: mihi namque viuere Christus est, inquit, & mori lucrum. Sic enim verè vinculis absoluuntur. Vox exultationis in tabernaculis iustorum. Nunquam illic vlulatus audiri potest, nunquam deploratio; mundum est ab his molestijs tectum, purum ab hoc clamore. Moriuntur quidem, & ex eis aliqui (non enim sunt immortales corpore) sed morientes nesciunt mortem. Hymnis defunctos prosequuntur. Honorem hoc appellant, non funus. Etsi nuntiatum fuerit, quod ille mortuus est, multùm vbique lætitiæ, & voluptatis multùm: quin verò nec vllus audet dicere, ille mortuus est, sed ille consummatus est. Tum verò gratiarum actio, lætitia, gloria multa, vnoquoque talem habere finem exoptante, & orante ita certamen hoc exire, à laboribus, & certaminibus quiescere, videre Christum.* Ita, hæc narrante Chrysostomo, faciendum censeo in eorum defunctorum funere, quos fidenter sperare possumus non ad tormentorum loca, sed ad cœli gaudia transijsse. Quòd si legis Apostolos Stephani mortem planctu magno deplorasse, profectò (cum Hieronymo dicam [c]) *planctus ille magnus non in plangentium examinatione debet intelligi, sed in pompa funeris, & frequentia exequiarum.*

a Hom. 41. in I. Cor.

b Hom. 59. ad Pop.

c Epist. 25.

Ceterum si fratribus ad Christum abeuntibus gratulari debemus, nostra tamen orbitas, nobis, qui hic in medijs fluctibus relinquimur, certè deploranda est. Verùm enim & scitum est illud Seueri dictum [d]. *Pium est gaudere Martino; & pium est flere Martinum, dum vnusquisque & sibi præstat, vt doleat, & illi debet, vt gaudeat.* Atque hoc modo Gregorius Theologus factum refert in obitu Basilij Magni: *Psalmodiæ*, inquit, *resonabant luctu permixta, & sapientia deperibat ob affectus magnitudinem.* Quidni enim se afflictarent oues, tanto Pastore destitutæ?

d Epist. ad Basfulum.

Ritum autem, quem nos seruamus, alligandi calicem sanctum inter manus defuncti sacerdotis, expressum reperies apud Amalarium Fortunatum, qui ex Beda, narrans funus S. Cuthberti, exponit, quomodo vestiri oporteat sacerdotem defunctum; aitq. [e] *Cuthberti cadauer primò lotum, postmodum caput sudario circundatum, vestimento sacerdotali indutum, oblatis super caput sanctum positis, cerata syndo-*

e Lib. 4. c. 41.

ne demum inuolutum, sepultumq. fuisse. Subdit verò Amalarius, non esse dubitandum, quin huiusmodi ritus in curando funere à Romana Ecclesia in Anglicanam, vbi Cuthbertus obierat, profectus fuerit. Ac proinde colligere possumus hunc ritum collocandi calicis, & patenæ super defuncti pectus (id enim Amalarius Oblata vocat) Romæ, atque alibi iam tum vsitatum. Quod confirmatur memorabili exemplo S. Birini primi Episcopi Dorcestriensis, qui ab Honorio Papa in Angliam missus, obijt circa annum Domini DCXL. *Eius deinde corpus cùm ad digniorem locum transferendum esset, aperto sepulchro inuentum est integrum, cum duplici stola, & infula rubra è panno serico, atque cum cruce è metallo confecta pectori eius imposita, denique cum calice ad vmbilicum eius posito*. Ita habet scriptor vitæ eius: *Placent autem Deo*, inquit Augustinus,[a] *talia pietatis officia, eaq. significant, corpora quoque mortuorum ad diuinam prouidentiam pertinere, propter fidem resurrectionis adstruendam*.

a De Ciu. lib. 1. c. 13.

Præterea non intra sacræ Ædis ambitum, sed in Cæmeterio sepelimur, more scilicet maiorum. isq. ritus adeò vetus, & firmus est, vt etiam vetitum non semel fuerit quenquam intra Ecclesiam sepeliri. Concilium Vasense.[b] *Probibendum est etiam secundum Maiorum instituta, vt in Ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in Atrio, aut in Porticu, aut in Exhedris Ecclesiæ*. Idipsum sanxerunt Concilia Triburiense, & Nannetense. Proinde rectè concludit S. Optatus Episcopus Mileuitanus;[c] *Hæc sepultura in domo Dei exhiberi concessa est*. Porrò virorum sanctorum solummodò id priuilegium erat. Ideo scriptum est in vita S. Fulgentij Episcopi: *Primus planè in eadem Basilica* (Fulgentius) *Pontifex poni meruit, vbi nullum mortuum neque Sacerdotē, neque Laicum sepeliri consuetudo sinebat antiqua*. Perdurauit autem ea consuetudo vsque ad tempora Synodi Moguntinæ I. vt conijcio ex his verbis:[d] *Nullus mortuus intra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, aut fideles Laici*; alioqui antequam prius illud seuerius institutum in desuetudinem abijsset, neque ipsis Regibus fas erat intra Ecclesiæ ambitum humari. Idcirco Nicephorus sepulchra Imperatorum describens; *Theodosius*, inquit[e], *mox in paterno monumento Romani lapidis repositus est in dextera sublimi SS. Apostolorum templi porticu; in qua porticu, eodemq. lapide Pater quoque Archadius, & mater Eudoxia, necnon auus Theodosius siti sunt. In sinistra autem, qua ex aduerso porticu sacri templi Iouianus iacet*. Idipsum Chrysostomus significat:[f] *Hic*, inquiens, *Constantius Constantinum Magnum eius patrem bonore magno censuit baberi, si pro foribus Piscatoris paternum corpus collocaret: & quod in Regijs sunt ianitores Regibus, hoc sunt in monumento Piscatoribus Reges*. Et alibi:[g] *In Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant, non si propè Apostolos, sed si vel extra eorum vestibula corpora sua sepeliantur,*

b Cap. Præcipimus de consec. dist. 2.

c Lib. 3. de schism.

d Cap. 52.

e Lib. 14. c 58.

f Hom. 66. ad pop.

g Lib. q Christus sit Deus.

tur, fiantq. Reges Piscatorum Ostiarij. Nos itaque vetus tuemur institutum, qui intra Ecclesiam nemini nostrum, paucis admodum alienorum, sepeliri concedimus? sed cæmeterio ad id vtimur, Episcopali benedictione, sanctisq. precibus consecrato.

Quodquidem plerisque locis bipertitum habemus; altera videlicet parte nostris, altera alienis assignata. Simile quid significat S. Ephræmus Diaconus ad sodales suos loquens: [a] *Neque in vestris monumentis me vnquam deposueritis. Caussam verò, ac rationem habeo, vt cum Deo meo habitem inter peregrinos, & aduenas, quandoquidem & ego aduena sum, & peregrinus, sicut & illi. Cum ijs ergo me quiescere faciatis, quoniam omnis caro, fratres mei, adhæret ei, cuius est particeps, & quilibet homo suo gaudet simili*. Ecce duplex cæmeterium in monasterio S. Ephræmi; Monachorum alterum, alterum exterorum. Vir autem beatus, ob admirabilem animi demissionem, se indignum æstimat communi fratrum cæmeterio. Euagrius etiam simile exemplum narrat: [b] *Thomas*, inquit, *Syrus, vir sanctus, cum reuerteremur in hospitale ægrotantium, quod in suburbio Daphne est, ad incorruptibilem vitam transiuit, cuius corpus in sepulturam exterorum asportarunt*. Ob huiusmodi cæmeteriorum distinctionem Dionysius Areopagita disertis verbis [c] scribit: *Honorato loco cum alijs eiusdem ordinis corporibus recondi debere corpora mortuorum*. Et eodem ferè seculo Hierosolymis extitisse agrum Haceldema, sepeliendis exteris coemptum pretio venditi Christi, narrat S. Matthæus.[d]

a In Testam.

b Lib. 4. c. 35.

c Eccl. Hier. par. vlt.

d Cap. 27.

II. Per triginta dies, pro anima eius sacrificent. A B. Gregorio Magno id institutum manasse, Missæ ipsæ, quæ Gregorianæ appellantur, satis apertè declarant. *Ab hodierna die*, inquit Gregorius, [e] (*qua* videlicet Iustus Monachus obierat) *diebus triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, qua pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur*. Id autem aliud erat à celebritate Trigesimæ diei. Hac enim non triginta dies continenter, sed solummodo trigesima ab obitu die celebratur, atque hæc longè antiquior Gregorio est: nam & à Palladio in historia Lausiaca, [f] & ab Ambrosio in funere Theodosij, & ab alijs priscis scriptoribus memoratur.

e Dial. l. 4. c. 55

f Sect. 23.

III. Ceteris Domibus res significetur. Affine est huic sanctæ consuetudini illud Nicæni Concili decretum, de funere Episcopi, Corepiscopi, & Archidiaconi in hæc verba sanciētis: [g] *Nūtietur de morte eorum omnibus Ecclesiis, & monasterijs illius Parecia, vt fiat oratio pro eis*. Idem institutum videtur significare Chrysostomus, cum ait: [h] *Si nuntiatum fuerit, quòd ille mortuus est, multum vbique lætitia: quin verò nec vllus audet dicere, Ille mortuus est; sed,*

g Can. 65.

h Hom. 59. ad pop.

ille consummatus est. Sed clarius id elicitur ex Edinero Anglo ita narrante: [a] *Missis circumquaque epistolis pro anima sui Oberni Monachi, orationes fieri petijt, & obtinuit.* Clarissime autem ex Blasio Vallambrosiano: [b] *Atque eius obitum, vt habet consuetudo, omni Congregationi is, quem Suppriorem vocant, literis nuntiauit.* Hæc Blasius de obitu S. Ioannis Gualberti.

a In vit. S. Anselmi.

b In vit. S. Io. Gualb. c. 14.

IV. Dicatur Missa solennis pro Anniuersario fratrum Defunctorum. Alexander IV. Max. & pijssimus Pontifex huic nostro firmando ritui illustre præbuit exemplum, cùm decreuit, vt pro summis Pontificibus, atque Cardinalibus defunctis Anniuersaria celebritas fieret, & adstante Papa, Missa in Pontificia Cappella pro eorum spiritibus solenni ritu offerretur. Atque ea constitutio, dum Alexander vixit, viguit: vt refert Marcellus Corcyrensis Episcopus in suo de cærimonijs libro. [c] At propius ad nostrum hunc ritum accedit, quod sanxit S. Isidorus Hispalensis in suis Monasterijs obseruandum: *Pro spiritibus,* inquit, [d] *defunctorum altera die post Pentecosten sacrificium offeratur, vt beatæ vitæ participes facti, purgatiores corpora sua in die resurrectionis accipiant.* Notabis verò ætate S. Isidori, hoc est, quadringentis circiter annis ante B. Odilonem, qui vniuersalem omnium fidelium Defunctorum memoriã primus instituit, non iiij. Non. Nouembris, sed proxima post Pentecosten die anniuersariam fratrum defunctorum celebritatem fieri consueuisse. Reperio etiam legi quotidie solitum post lectionem martyrologij defunctorum Diarium, vt qua quisque die mortuus esset, scirent viuentes, & pijs precibus defunctos iuuarent: Hinc Radulphus Riuius: *In officio,* inquit, [e] *Capituli post Primam, primò fit memoria Sanctorum in Lectione Martyrologij. Secundo memoria Defunctorum in Anniuersarijs recitandis cum psalmo Miserere mei Deus, & Collectis.* Recitabant autem Defunctorum nomina ex libro, quem Annalem appellabant. Proinde Beda in historia Anglicana [f] refert Osuualdi Regis obitum scriptum fuisse in Defunctorum Annali Codice. Præclara profectò consuetudo, & prorsus digna, quæ apud nos renouetur ac perpetuò vigeat.

c Lib. 2. c. 34.

d Cap. vlt. Regulæ.

e Propos. 14.

f Lib. 4. c. 14.

Partis Primæ Finis.

SECVN-

SECVNDA PARS CONSTITVTIONVM CLERR. REGG.

Et ad eas

ANTONII CARACCIOLI CLERICI REGVLARIS

Notæ.

De tribus Religionis Votis. Cap. I.

RIA Religionis Vota, quæ summo Deo polliciti sumus, & sanctè reddere, & firma tueri fide debemus. Proinde illorum consuetudinem valde probamus, qui Patrum nostrorum exempla secuti, antequàm cubitum se recipiant, flexis coram Deo genibus professionem iterare consueuerunt.

Obedientiam accuratè seruare, & in ea magnopere excellere quisque studeat. In his, quæ Superiores iusserint, ne externè tantùm eis obediant, verum etiam magno eos amore, & intima reuerentia prosequantur. Nostrarum actionum regula sit Superioris voluntas, quam dabimus operam, vt perspectam habeamus, sequamur, exequamur. Quem cuiuis rei superior præfecerit, ei perinde ac Superiori sine querimonia obtemperetur.

Ad castitatem seruandam adhortari, minimè opus esse arbitramur. Religiosis enim viris non tam præclarum est eam virtutem colere, quàm turpe non colere. Itaque nihil hoc loco adijciendum, nisi vt aspectu, incessu, sermone, & totius corporis forma Angelicam quodammodo in terris puritatem imitemur.

Paupertas, expedita ad Deum via, & Religiosæ Christi familiæ magnum, certúq. vectigal, publicè, priuatimq. exercenda est. Nemo igitur, omnino aliquid possideat proprium, sed omnes in communi, & de communi viuant. Eleemosynæ, ac bona omnia, siue Confessarijs, siue Prædicatoribus, siue quibusuis alijs à quibuscunque siue consanguineis, siue extraneis, quocunque nomine datæ sint, ad Superiorem delatæ in communi reponantur; diuidantur autem à Superiore, prout cuique opus fuerit.

fuerit. Ne quis vestem, librum, aut quoduis aliud munusculum absque sui Superioris licentia, & benedictione vtendum accipiat. Apud externos ne quis horum aliquod depositum, quod Præpositus non probet, retineat: id enim proprietatis habet speciem. Quæ cuipiam à Superiore concessa sunt, ea ne dentur alijs ex fratribus, aut secularibus absque Superioris licentia.

Et si neque per professionem, neque per sacros Canones prohibeamur annuos redditus in communi possidere: per Concilium autem Tridentinum id nobis sit concessum: nihilominus (voluntariè tamen, vt nullo vnquam vinculo adstringamur) ab illis abstinemus, quò à secularibus negotijs liberiores paupertatem Christi Domini, Apostolorum, & multitudinis illorum, quibus cor vnum, & anima vna fuisse legitur, imitemur; illud habentes in memoria: [a] *Nolite solliciti esse, quid manducetis, aut quid bibatis; scit enim Pater vester, quia omnibus indigetis*. Nouitijs nostris dum bonis suis ante professionem renunciant, annuos redditus, quoad ipsi vixerint, nostræ Congregationi vt relinquant, ne permittatur. Ne procuret item aliquis ex Nostris, siue Professus sit, siue Nouitius, vt sibi, quoad vixerit, annui reditus à parentibus, consanguineis, alijsve relinquantur. Ne procuret, aut permittat aliquis, vt pecuniarum quidquam secretò ab eis erogandum, relinquatur: sed quàmprimùm Superiori suo rem omnem aperiat.

a Matth. 6.

De altari, & Euangelio viuere nos Clericos oportet, & de ijs, quæ sponte à fidelibus offeruntur. Itaque neque per nos ipsos, neque per alios petantur à secularibus eleemosynæ, sed tota spes nostra in Christi Domini verbis posita sit, qui ait: Primùm quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Secularibus ne permittatur, vt tanquam quæstores petant pro nobis eleemosynas. Quòd si nobis inscijs id facere sint aggressi, cùm primùm ad nos perlata res fuerit, prohibeantur. Nec item alicui ex nostris, aut pro suis propinquis, aut pro extraneis liceat eleemosynas petere. Si fortè pecuniarum aliquid sponte traditum fuerit, vt pauperibus erogetur, id neque apud se habere, neque alicui erogare quis audeat sine Superioris licentia.

Paupertas item priuatim eniteat in cellulis, vestibus, ac reliqua supellectili singulorum. Nemo apud se habeat horologia cuiusuis metalli specie fabricata, nec aureas, vel argenteas reliquiarum, sacrarumq. rerum capsulas, aut libros auro, vel sericis coopertos, aut magno pretio sculptas, vel pictas Sanctorum imagines. Neque item armarijs ita ornatis, vt scriptoria (quæ vulgò vocant) videri possint: aut tabulis, vel oratorijs nuceis vtantur. Nemo nostrum armaria, vel arcas clauibus obseratas absque Superioris expressa licentia habeat, exceptis ijs, qui res communes asseruant. Visitentur quandoque à Præposito cubicula singulorum, ne in ijs curiosa, pretiosa, & nostræ Congregationi minimè conuenientia, vel plura, quàm concessa sint, penes se retineant, & in proprietatis (quod absit) vitium quis incidat; neve quid sordidum, incompositum, aut ineptius ornatum apud se quisquam habeat.

Ad Cap. I. Notæ.

I. PRofessionem iterare consueuerunt. Quandoquidem Professio, qua quis se, suaque omnia Deo offert, est veluti alter baptismus (vt infra multorum Patrum autoritate monstrabimus) meritò celebramus professionis memoriam, quemadmodum Annotimum baptismi festum veteres

teres celebrasse reperimus apud S. Gregorium in sacramentario, & apud Micrologum lib. de diuinis officijs. [a] Extant præterea exempla SS. Francisci Confessoris, [b] & Gertrudis Virginis [c] (vt reliquos taceam) sacrorum votorum nuncupationem deuotissimè, ac frequentissimè instaurantium. Porrò formulam huic innouandæ Professioni concinnè, nisi fallor, accommodatam, huc ex Deuteronomij [d] libro transferre libuit. Ea est huiusmodi: *Profiteor hodie coram Domino Deo, qui exaudiuit me, & respexit humilitatem meam, & laborem, atque angustias; & eduxit me de Aegypto in manu forti, & brachio extento, & introduxit ad locum istum, & tradidit mihi terram lacte, & melle manantem: & iccirco offero nunc primitias terra huius, quam Dominus dedit mihi. Respice tu Domine de Sanctuario tuo & de excelso cœlorum habitaculo munera, quæ obtuli tibi hodie, & vota Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, quæ tibi, te inspirante, quondam nuncupaui. & benedic famulo tuo N. & terræ, quam dedisti ei lacte, & melle mananti. Ecce tu Domine Deus meus inspirasti mihi, vt faciam mandata hæc, atque iudicia, vt custodiam, & impleam ex toto corde meo, & ex tota anima mea. Ecce Dominum elegisti N. vt sit tibi Deus, & ambules in vijs eius, vt custodias vota tua & obedias eius imperio. En Dominus elegit te N. vt sis ei famulus peculiaris, & custodias præcepta, & consilia illius. Caue, ne obliuiscaris, vt sis seruus sanctus Domini Dei tui. Amen.* Facit autem ea promissorum frequens iteratio, vt animus religiosi viri, propositi tenacior, virtute ditior, & merito cælestis indipiscendi præmij cumulatior euadat. quo quid vtilius ijs, qui non temporario, sed perpetuo voto Dei se obsequijs manciparunt? Vt autem vel ob hoc maximè læteris, Regularis Clerice, quod habiturus sis in domo Domini omnibus diebus vitæ tuæ; audi B. Augustinum [e] sapientissimè censentem, *plus ardentur ferri in cupiditatem adeundi seculi eos, qui non desperant eiusdem voluptates. Qui autem perseuerantiam Deo vouerint, ipsam spem subtrahunt, quæ fomes amoris est. Vnde facilius concupiscentia refrenatur, quæ nulla expectatione succenditur.*

[a] Cap. 56.
[b] Apud Bonau.
[c] Lib Insin. diu. amo.
[d] Cap. 26.
[e] De bo. viduit. cap. 20.

11. Obedientiam accuratè seruare, & in ea magnoperè excellere quisque studeat. Nam apud Aegypti Patres, *prima virtus erat parere alieno imperio*. Et iure id Sulpitio dictum; [f] *quippe ea sola est* (Gregorio iudice [g]) *quæ ceteras virtutes menti inserit, insertasq. custodit.* Quod præconium is ab Augustino accepisse videtur, qui diu antea edixerat [h] *eam virtutem in creatura rationali matrem quodammodo esse omnium, custodemq. virtutum.* Meritò itaque tanti eam fecisse veteres lego Patres, qui, vt Cassianus refert, [i] *Obedientiam cunctis virtutibus ita præferebant, vt huic*

[f] Dial. 1. de vit. S. Mart.
[g] Moral. lib. 35. cap. 10.
[h] Lib. 14. de Ciu. cap. 12.
[i] Inst. lib. 4. cap. 12.

huic iudicarent omnia postponenda, & vniuersa dispendia subire contenti essent, dummodo hoc bonum in nullo violare viderentur. Hinc est, quod aliqui religiosi Ordines, nempe Benedictinus, Carthusianus, Dominicanus, in solenni formula professionis, solam obedientiam secundum Regulam promittunt, & vouent: nimirum quia sub Obedientia regulari, Paupertas, & Castitas continentur, vt elicitur ex SS. Thoma,[a] & Antonino[b].

a Quodl. 1 art. 20.
b Sum. Par. 3. tit. 16. cap 3.

III. Ad Castitatem seruandam. Nos, qui ad conciliandam sanctionibus nostris autoritatem, hisce Notis, antiquorum Patrum exempla, atque monita pleraque comprehendimus, præterire nullo modo deberemus, quam ipsi cautelam siuè legem seruandæ castitati adhibuerint: Nisi certò sciremus silentio gaudere pudorem, non legum aut præceptionum strepitu. Plerumq. enim fit, vt niuem hanc qui tractat, maculet; & lilium istud Castitatis, qui Spinis munit, laceret, aut pungat. Quocirca dicam solummodo atque vniuersè, Vana fore veterum monita, & exempla, si mentis arcem segnis custos teneat. Animus itaque roborandus est, ne assiduis delassatus prælijs, hosti se dedat: sensuum fenestræ claudendæ, ne inde mors intret ad interimendam castitatem. Orationi, precibusque assiduè vacandum: Iudicia cum primis, suspicionesq. de aliorum vita, ac moribus vitandæ: simplicitas, sobrietas, puritasq. modis omnibus consectandæ sunt. His, alijsq. virtutibus mens communita sperare poterit per Dei gratiam, etiamsi carne circundata sit, angelicam se vitam in terris victuram, & Castimoniæ pollicitationem, qua se homo holocaustum Deo obtulit, incorrupta seruaturam fide.

IV. Paupertas expedita ad Deum via. Plurima congerere huc possem sanctæ paupertatis elogia: Vnus tamen mihi sat erit Ioannes Climacus, qui de hac virtute eadem ferè dicit, atque nostræ constitutiones hoc capite dixerunt. *Nuditas*, inquit,[c] *rerum omnium, curarum est depositio, securitas vitæ, viator omnibus impedimentis liber, mœroris alienatio, mandatorum fides*. Et pulchrè quidem ait hominem sponte sua pauperem, viatorem esse omnibus impedimentis liberum; idipsum diu ante Climacum Minutius Felix[d] eleganter dixerat. *Quomodo potest pauper esse, qui non eget, qui non inhiat alieno, qui Deo diues est? magis pauper ille est, qui cum multa habeat, plura desiderat. Igitur videtur qui viam terit eò felicior, quo leuior incedit, ita beatior in hoc itinere viuendi, qui paupertate se subleuat, non qui sub diuitiarum onere suspirat. Magno viatico breue vitæ iter non instruitur, sed oneratur*. Hæc ille. Super hanc verò firmissimam basim Ordo noster potissimum fundatus est. donec

c Grad. 7.
d In Octauio.

super

super ea steterit, non erit de casu, aut vacillatione timendum. Stabit autē, si exemplo animabimur eximij Patris nostri Caietani Thienæi, quem Onuphrius Panuinius;[a] alijq. multi meritò sanctum beatumq. appellant. Iste igitur vir Dei, sanctæ paupertatis amore succensus, dum amplissimas opes, Christo seruiturus, erogaret, sæpissimè dicebat: *Non desistam abijcere quidquid possideo, donec pro Christo adeò pauper ipse euadam, vt aliena misericordia vix sepulturam ipsam obtineam*. Præclaram scilicet sententiam protulit, & religiosi Ordinis parente dignam. Iam enim tunc intellexerat,[b] *Breuissimum ad Charitatis perfectionem iter esse paupertatem voluntariam*. E contrà, *Venenum charitatis esse spem adipiscendarum, & retinendarum rerum temporalium*, vt S. Augustinus sapientissimè dixit.[c] Neque mihi quisquam hoc loco obijciat Ecclesiastici verba,[d] sapientiam cum diuitijs commendantis. Ea enim intelligenda esse de felicitate naturali, nō autem de supernaturali, ad quam nos Christus per Euangelium inuitat, eruditè & copiosè ostendit Cornelius Iansenius.[e] Ipsum lege.

a In vit. Pauli IV Diar. Orat. Vicetini fol. 9. Fortunatus in Calend. Sanctorum Vicetiæ. alijq.

b S. Greg. lib. 2. Moral. c. 27.

c Lib. 83. qq. q. 33.

d Cap. 7.

e Par. 2 Concord. c. 39.

V. Nemo igitur omnino aliquid posſideat proprium. Ex Augustini Regula, hæc verba desumpta sunt: *Non dicatis*, inquit, *aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia*. Porrò proprietatis vitium adeò detestantur sancti, Dei viri, vt non solùm quidpiam priuatim possidere, sed ne verbo quidem proprium nuncupare licuerit. *Hanc paupertatis regulam*, inquit Cassianus,[f] *videmus strictissimè nunc vsque seruari, vt ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid suum, magnumq. sit crimen ex ore Monachi processisse, Codicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunicam meam, caligas meas, proq. hoc digna pœnitentia satisfacturus sit, si casu aliquo per surreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum de ore eius effugerit*. Cassiani magister Chrysostomus idem habet:[g] *Non est ibi*, ait, (hoc est in Syriæ monasterijs) *meum, & tuum, sed hoc verbum eliminatum est, infinitorum causa bellorum*; Et huius instituti rationem, atque originem profert Basilius Magnus: *Verba hæc*, ait,[h] *Meum, & Tuū, in vniuersum à fratribus vsurpari ratio vetat. erat enim*, inquit,[i] *multitudinis credentium cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat*. Et sanè id nobis prohibetur etiam per sacros canones his verbis:[k] *Nemo vllam rem sibi propriā nec habeat, nec nominet*. Ceterùm si tantoperè vitanda est vox proprietatem significans, quantò magis opus ipsum, propriumq. peculium abhorrendum erit? Saltem vel ob ipsa, quæ parit, ingentia mala. Ea Dionysius Carthusiensis disertè explicat; & libet hoc loco exscribere ex eo, vt quisque videat in quanta se discrimina, peculium possidendo, conijciat. *Viri*, inquit,[l] *prudentes, & sancti, Religionum*

f Lib. 4. Inst. c. 13.

g Hom. 58. ad popul.

h Interog. 32.

i Act. 2.

k De sta. Mon. cap. Nemo.

l De refor claustr. art. 16. & de Refor. Monialium art. 9.

num institutores, ex proprietate, seu peculio multa mala prouenire dixerunt; vt contumaciam, superbiam, contentionem, factionem, auaritiam, inanem gloriam, inuidiam, mendacium, luxuriam, occupationem infructuosam, curam superuacaneam, dissolutionem variam, mentis distractionem, acediam, negligentemq. diuini officij persolutionem. Abundantes enim peculio, ad resistendum suis Superioribus fiunt audaces, disciplinam, & correctionem ægreferunt, & excutiunt; factiones concitant, rebelliones fouent; comessationibus, & ebrietatibus vacant, ex quibus in vitia carnis labuntur, & quotidie magis exæcantur, & obdurantur. Hæc ille. Quocirca veram paupertatem Græci Theologi elegantissimè nuncuparunt ἀπημόσυνην, hoc est, *peculij omnis abalienationem*. Peculij autem vocabulo intellige etiam vsum cuiuspiã rei comprehendi, si vsus huiusmodi certus sit, & qui amoueri nequeat, vti pluribus idem autor concludit. De qua re vide, quæso, S. Antoninum,[a] Humbertum,[b] Turrecrematam,[c] Siluestrum,[d] Seruatium,[e] aliosque, quos præter institutum fuerit hoc loco prolixe referre.

a 3 p tit. 16 c. 1
b In Reg. Augustini Capp. 1 & 2.
c In c. Non dicatis 12. q. 1.
d Religio 6 q. 7
e Optice, spec. 45.

VI. Nequis vestem, librum, aut quoduis aliud munusculum absque sui Superioris licentia, & benedictione vtendum accipiat. Itaque proprietatis labes non solùm in pecuniæ, verum etiam in cuiusuis rei priuata possessione consistit, quod & Augustinus his verbis declarat: [f] *Quicunque in tantum progressus fuerit malum, vt occultè ab aliquo litteras, vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltro confiteatur, parcatur illi, & oretur pro illo: Si autem deprehenditur, atque conuincitur, secundum arbitrium Præpositi grauiùs emendetur.* Subditq. rationem, cur aliquid occultè, idest, absque Superioris licentia accipi nequeat: *Cùm huius*, inquit, *nostræ Congregationis fratres non solum facultatibus, sed etiam voluntatibus proprijs in ipsa ordinationis susceptione renuntiauerint, & se per promissam obedientiam penitus aliorum potestati, & imperijs in Christo, & pro Christo subdiderint, certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere debere sine Superioris licentia. Quod si propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primò quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur, si ipse mandauerit: De quo tamen nihil fiat, nisi quod Priori placuerit.* Hæc sapientissimè sanxit Clericorum Regularium restitutor Augustinus. Obseruabis autem inter piacula proprietatis primum locum tenere in Augustini verbis, occultam literarum acceptionem. Non enim ignorabat prudentissimus ille Pater, quàm atrocium scelerum, furtiua huiusmodi litterarum datio, acceptioq. soleat esse initium, & indicium, vti, miserabili exemplo, Sabiniano illi Diacono contigisse legitur, cuius cum sacra Virgine per furtiuos codicillos execranda

f Ser. 3. de cõm. vit. Cler.

com-

commercia B. Hieronymus copiosè deplorat. [a] Cassianus item [b] noxæ illius reos, apud antiquos Patres seuerè punitos narrat.

[a] Epist.48.
[b] Instit.l.4.c.16.

VII. Voluntariè ab annuis redditibus abstinemus.

Primæuæ Ecclesiæ fideles, venditorum agrorum suorum, domorumq. pretia *ponebant* [c] *ante pedes Apostolorum, qui diuidebant singulis, prout cuique opus erat.* Quæ Lucæ verba optima ratione à Præpositis nostris recitantur de libro Apostolicorum Actuum, dum quispiam Nostrum solennia Religionis vota nuncupat; vt videlicet cuique intelligere liceat se vitam profiteri Apostolicæ paupertatis. Et verò Christus ipse non certo reditu, censuque, sed spontanea fidelium oblatione vitam transigebat. Ea enim, *quæ mittebantur* (inquit B. Ioannes [d]) Iudas, cui loculi commissi fuerant, *portabat*. *Habebat itaque loculos Christus*, concludit S. Augustinus, [e] *à fidelibus oblata conseruans*. Atque vt hoc loco obiter adnotemus, qualisnam Ecclesiastici patrimonij origo extiterit, constituendum est, eodem B. Augustino [f] afferente, Ecclesiasticæ pecuniæ possessionem à Christo Domino primùm institutam: ipsum etenim non emendicata stipe, vitam degisse cum discipulis palàm est, (nisi quis emendicationem vocet à Samaritanis hausſtū aquę; & in paschate à quodā cęnaculū poposcisse) sed habuisse eos facultatulas aliquas in cōmuni, graui Decreto Ioannes xxij. declarauit, [g] eorum, qui contrà sentiebant, meritò opinione damnata. Quod Romani Pontificis Decretum, haud multum cum sacris litteris conuenire, satis quidem temerè, & pernicioso exemplo, Platina Cremonensis [h] ausus est scribere. Ita igitur res se habuit: Christus, & Apostoli de rebus oblatis victitarunt. Postero item tempore ex vltroneis fidelium oblationibus, quas Paulus Apostolus tam sæpe memorat, atque ex diuenditorum agrorum pretijs, Clerici, Viduæ, pupilli, pauperes, sustentabantur. Inde, eiusmodi pijssimo instituto paululum immutato, non iam possessionum, aliorumve bonorum pretio, [i] sed ipsismet fundis, bonisque, Ecclesiæ, atque Episcopo, veluti dispensatori, attributis, ortum habuit annuus census, prouentusq. Ecclesiasticorum. De qua re latè, & doctè disserunt Achilles Statius, [k] Nauarrus, [l] Antonius Quintanaduenna, [m] Turrianus, [n] atque alij. Postremis autem, idest, senescentis hisce, atque effœti mundi tēporibus, longè alia Ecclesiasticę facultatis distributio est, deq. pensionibus sacerdotijsque, hoc est, de votis fidelium, pretijs peccatorum, & patrimonijs pauperum, illud quandoq. contingit, quod sacra Concilia, decretaq. Sūmorum Pontificum, ne contingeret, præcauerunt, sanctiq. Patres iam suo æuo ceptum (tametsi rarò) fieri, seuerissimè reprehenderunt. [o]

Tantùm æui longinqua valet mutare vetustas. [p]

[c] Act.4.
[d] Cap.13.
[e] In c.13.Ioan.
[f] Tract.62. in Ioan.
[g] Extrau. de verb.sig.Capp. 4. & 5.
[h] In vit.Ioann. 21. alias 22.
[i] Vid epist.Vrbani I. ad omnes fideles.
[k] De redd. Eccl.
[l] Con. Sarmie.
[m] Lib.1.Ecclesiasticon.
[n] Epist.ad Episcopū Laodic.
[o] Apud Statiū lib.iam dicto.
[p] Tertull. de Pallio.

Sed vt ad rē reuertamur, maluit noſter Ordo primæuā Chriſti, & Apoſtolorū viuendi rationē amplecti; videlicet non certo cenſu, ſed vltroneis fidelium oblationibus. Hoc modo plurima ſollicitudinū ſpinoſa ſeges, vnico ictu præciſa eſt; eique, ne in mentis horreum intraret, ab Apoſtolica iſta paupertate fores præcluſæ ſunt. Longè itaq. à litibus abeſſe cupimus, & ferre potius nobis intentas ſcimus, quàm inferre. Quocirca de religioſa hac inopia dicere non veremur, quod Tertullianus de Christiano Pallio dixit: [a] *Nihil foro, nihil campo, nihil Curia debet, nihil officio aduigilat, nulla roſtra præoccupat, nulla prætoria obſeruat, cancellos non adorat, ſubſellia non contundit, iura non conturbat, cauſſas non elatrat, non iudicat, non militat, non regnat, ſeceſſit de populo, imò vnicum negotium illi eſt, nec aliud nunc curat, quàm ne curet.* O beatam igitur Paupertatem!

a Cap. 5. nu. 98.

VIII. Ne procuret, aut permittat aliquis, vt pecuniarum quidquam ſecretò ab eis erogandum relinquatur. Huius ſancti Decreti ea eſt ratio, quam B. Cyprianus martyr exponit de re ſimili ad Clerum Furnitanum ſcribens; [b] *Singulos videlicet diuino ſacerdotio honoratos, & in Clerico miniſterio conſtitutos, non niſi altari, & ſacrificijs deſeruire, & precibus, atque orationibus vacare debere.* Profectò ab alieni nummi procuratione abſtinuiſſe Sanctos Patres, Hiſtoria prodit Eccleſiaſtica. Nam cùm S. Hilarion, Antonij Magni diſcipulus, à quodam rogaretur, vt acciperet oblatam pecuniam in eleemoſynas elargiendam, abnuit ille; *Stultè*, inquiens, [c] *ſe, qui ſua reliquiſſet, aliena procuraturum.* Sanctè igitur B. Hilarius monet, [d] *non debere nos tanquam mercenarios alieni patrimonij procuratione ſubijcere.*

b Epiſt. 66.

c Apud Hier. in vit. Hilar.

d in Matth. ca. 23.

Prohibemur item Depoſita priuatim ſeruare; neque id caret veterum exemplo. *Commendatum aliquid etiam à germano fratre nullus accipiat*, B. Bachomius ſanxit. [e]

e Reg. nu. 61.

IX. De Altari, & Euangelio viuere nos Clericos oportet, & de ijs, quæ ſpontè à fidelibus offeruntur. Redit huc ſermo ſupra habitus de victu Clericorum Regularium ex ſponte oblatis. Sanè adeò id exploratum eſt, vt primos etiam fideles hac ratione vixiſſe, vel impij Luciani teſtimonio probari queat. Is enim [f] in quodam ſuo Cynico dialogo ita ſcribit. *Proinde apud illos* (Chriſtianos) *omnia ex æquo habentur contemptui, exiſtimanturq. eſſe communia, quæ citra exploratam fidem in communem vſum à quoquam deferente ſuſcipiunt. A deferente* (inquit) *ſuſcipiunt;* non emendicatò cogunt. Quocirca B. Auguſtinus liberè pro-

f Dial. de morte Peregr.

protestatur : [a] *Ante oculos vestros sumus: nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra: Si aliquid vultis Clericis dare, omnes offerte, quod vultis, offerte de voluntate vestra.* Et alio loco [b] *Sunt aliqui,* ait, *mecum simul expectantes misericordiam Dei*; Diuitibus scilicet inspirantis, vt bonorum quippiam in Augustini sequaces Clericos erogarent. Is ipse explanans illud Psalmi nonagesimi noni; *Seruite Domino in iucunditate: Quidquid,* inquit, *eis infertur à fratribus, eum sufficientia, & cum charitate vtuntur.* Hoc idem B. Hieronymus docet, cum Nepotianum Clericum instituit. Hoc & B. Ioannes Climacus; *Nudus,* inquit,[c] *monachus totius mundi est Dominus: Deo enim curam sui credidit, & per fidem omnes possidet seruos. Non dicet homini necessitatem suam, sed quæ afferuntur, quasi de manu Domini suscipiet.* Hæc ille de Monachis: quid dixisset de Clericis? Neque verò timendum est seruulos suos à Deo vnquam desertum iri. Excitabit ille fideles aliquot, qui vel non petentibus necessaria suggerent. Nonne id apud nos prodigiosis experimentis æternum illud Numen sæpissimè declarauit? *Diuites eguerunt, & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* Quo magno Sanctissimi Regis vaticinio Notationem istam lætus concludo.

a Ser. 50. de diuers.
b De vit. Cler.
c Gradu 5.

X. Itaque neque per nosipsos, neque per alios petantur à secularibus eleemosynæ. Non est, cur hoc loco disseramus, An Christus Dominus aliquando mendicauerit (de qua tamen re doctè, & fusè disputarunt multi.[d]) Modò hoc sit constitutum, priscos plerosque Clericos ab huiusmodi coactitia stipe abstinuisse, vt præter ea, quæ superius diximus, B. Cyprianus grauissimis verbis insinuat: *Hæc nunc,* ait, [e] *ratio, & forma in Clero tenetur, vt qui in Ecclesia Domini ordinatione Clerica promouentur in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestijs, & negotijs secularibus alligentur, sed in honore sportulantium fratrum, tanquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari, & sacrificijs non recedant, sed die, ac nocte cælestibus rebus, & spiritualibus seruiant.* Hæc ille. inque eum locum Pamelius obseruat, oblationes, quas Christiani Ecclesiæ ministris faciebant, olim per Episcopum diuidi solitas, sportulisq. inclusas in Clericos distribui. Hac itaque ratione Africanæ Ecclesiæ Clerici victitabant. Reuerà enim discursare per alienas domos, stipem vicatim quærere, diemq. ferè totum panis emendicatione transigere, laboriosa quidem res est, & in exercitium humilitatis de Ecclesiæ autoritate probè in aliquo Ordine instituta; crebris tamen incursionibus, periculisq. exposita: notatq. Chrysostomus, vt solet prudentissimè [f], sacris viduis, quæ ea ætate pro templorum foribus stipem cogebant, eiuscemodi rem haud satis cessisse prosperè: qui tametsi non rei, sed

d Caiet. in Matth. 5. Med. 22. q. 40. ar. 3. Castro u. Mendicus. Boud. de glo. Christi c. 21. Quintanad. lib. 2. Ecclesiastico & alij.
e Epist. 66.
f Lib. 3. de Sacerdotio.

personæ vitium narret, inde tamen elicitur non passim cuiq. sexui, ætati, generiq. hominum conuenire hostiatim circumire mendicando. Neque enim immeritò deplorabat B. Hieronymus; [a] *quòd mendicaret infelix Clericus in plateis, & ciuili operi mancipatus, publicam à quolibet deposceret alimoniam, quodq. misericordia desolatus ad hanc ignominiam deuenisset*. Itaque perspiciens prudens Lector quid quemque deceat, Franciscum, Dominicum, ceteros Sanctos, Religiososq. omnes, qui paupertatis, & humilitatis ergò mendicasse feruntur, laudet: nos, vnà cum B. Augustino Clericorum Reformatore [b] *Dei misericordiam expectantes*, nostræq. conscios imbecillitatis, circumitus collectitiæ stipis euitantes, ritè, vt æquum est, probet.

a Tract. de septem Ord. in cap. Diaconi dist. 93.

b Ser. 1. de vit. Cler.

XI. Paupertas item priuatim eniteat in cellulis, vestibus, ac reliqua suppellectili singulorum. *Nam paupertas vera*, Bonauentura ait, [c] *nihil pretiosum habet*. Porrò pauper immeritò dicitur is, qui pauper quidem esse vult, [d] *eo tamen pacto, vt nihil ei desit*: Omnis igitur veri pauperis cultus, nulla alia re magis, quàm paupertate nitescat: paupertate, inquam, non sordibus. Animi enim illiberalis est in conuictu sordescere, sodalibusq. nauseam creare. *Sit itaque*, vt ille ait, [e] *victus, vestitus, supellex munda, non splendida*. Ne verò sub falso munditiæ nomine, in ipsa etiam pulla, & trita veste nimius affectetur cultus, vt nonnulli faciunt per otium, & vanitatem eleganțuli, meminerit quisquis eiusmodi est Bernardinæ sententiæ: *Clericum ornatum non facit nitida vestis, sed munditia mentis*. Quocirca inter rusticam illuuiem, & affectatum nitorem media, quam virtus tenet, incedendum est via. Sed de hac re infra redibit sermo.

c In expos. Regulæ.

d S. Vinc. in Regul.

e Auson. Paneg. ad Gratianum.

XII. Nemo nostrum armaria, vel arcas clauibus obseratas. &c. Id quippe Io. Cassianus, hoc est, religiosæ vitæ magister acriter damnat. *Adhac*, inquit, [f] *nos miserabiles quid dicemus, qui in cœnobijs commorantes, ac sub Abbatis cura, & sollicitudine constituti, peculiares circunferimus claues?*

f Lib. 4. Inst. c. 15.

XIII. Aut libros auro, & sericis coopertos. Sanctus enim Hieronymus nec semellis huiusmodi superfluos ornatus concedebat: *Diuinos codices*, inquit, [g] *amet* (Fabiola,) *in quibus non auri, & pellis Babylonicæ vermiculata pictura, sed ad fidem placeat emendata, & erudita distinctio*. Porrò explorata res est, nullos, aut raros homines seriò litteris incumbentes, huiusmodi inanibus ornamentis delectari. Lege de hac re Chrysostomum. [h]

g Epist. ad Lætam.

h Apud Florileg. Hom. de doct. & correptione.

Visite-

XIV. Visitentur quandoque à Præposito cubicula singulorum, ne in ijs curiosa, superflua.

Id ipsum habet regula S. Isidori Hispalensis Episcopi: *Per singulos*, ait, [a] *menses Abbas, siue Præpositus lectulos cunctorum inspiciat, ne quid indigeant fratres, neque superfluum habeant.* [a] Cap. 19.

His autem verbis habes non illud solummodo, sed hoc item, cellulas scilicet assignari debere singulis singulas. Nam & si reperio priscos habitasse quandoq. in vna plures cellula, tutiùs tamen erit, & longè commodius singulos separatim degere. Id videre est apud Philonem, [b] qui de Therapeutis hæc scribit. *Singuli autem habent sacras ædiculas vbi solitarij sanctæ vitæ mysterijs dant operam.* Ne quis autem interpretetur sacella potius fuisse, quam cellas, prohibet idem Philo scribens præter has singulorum cellulas extitisse apud eos commune, σεμνεῖον, quo statis diebus, horisq. ad celebrandas Dei laudes, liturgiasq. conuenirent. Ceterum & Iustinianum Imperatorem idem sanxisse lego, [c] vt *Monachis scilicet vna quidem sit domus, vna cænatio: diuersa tamen cubicula (*cuique vigelicet suum*) & sua cuique exedra.* Quam rem eruditissimus Cuiacius adnotauit in eum locum scribens. Concilium item Turonense idem decreuit his verbis: [d] *Hæc cellas eis(*religiosis viris*)liceat habere communes, vbi non bini maneant, sed singulares iaceant.* [b] De vit. Contempl. [c] Nou. 5. de Monach. [d] Turo. 2. c. 15.

Recensendæ etiam mihi videntur hoc Capite eæ cærimoniæ, quibus in solemni Votorum professione ex nostrorum Patrum præscripto iam olim vtimur, & singillatim eruendæ è diuite vetustatis penu. Carafa noster solennem profitendi formulam, eiusmodi instructam ritibus; ad recentis à se fundati Clericorum Ordinis exaugēdam dignitatem, primus instituit: & quis alter eo potuisset melius? Scit Orbis hic Christianus, & fatentur sinceri Historici, [e] vix quicquam boni ab insequentibus Romanis Episcopis patratum, quod ipse non occeperit, & veluti lineas duxerit futuræ imaginis exprimendæ. Aliàs, cum volente Deo, ista exponam diligenter, ostendamq., strenuam tanti Pontificis virtutem, raro Dei beneficio, ad illa vsque tempora reseruatam, vt senescentem, atque effœtum Orbem senex ipse, velut Nohas alter, innouaret. & sublimis, firmiq. muri instar sese fortiter opponeret pro domo Israel aduersus impias hæreticorum phalanges, & arietantia capita scelestorum. Sed ad rem. Sunt porrò quatuor præcipui in Votorum nuncupatione Ritus. [e] Onuphr. in vita Pauli IV. ad fin.

Primus est veteris vestimenti expoliatio, & noui inductio. Antiquissimus est, & ab Apostolorum æuo repetitus. Audi Dionysium, Apostolicorum rituum enarratorem: *Quæ*, inquit, [f] (vota) *vbi is, qui initiatur, continenter professus est se esse facturum, sacerdos signo* [f] Par. 3. & 3. c. 6. Eccl. Hier.

 Crucis

Crucis eum consignatum tondet appellans tres personas diuinæ beatitudinis, omniq. veste detracta eum alia induit. Subdit deinde sapientissimus Theologus, quid ea res mysterij habeat: *Hæc verò, ait, vestis detractio, & alterius inductio, significat à media sancta vita ad perfectiorem traductionem*: hoc est, à communi Christianorum vita, ad Religiosam. Pergit Dionysius, comparatq. professionem baptismo: *Quemadmodum*, inquit, *in ortu à Deo siue baptismo, vestis vicissitudinem, ac mutationem à vita, quæ expiabatur, ad contemplationis, sapientiæque statum, & habitum, migrationem significare dicebamus.* Hæc ille.

Sed & nomen aliud (vti nos facimus) indebatur, antiquato priore. Vnde in vita S. Danielis Stylitæ legitur,[a] Edrano cuidam, qui in eius monasterio, Monachi habitum acceperat, mutato vocabulo, impositum nomen Tito. Id ipsum alijs exemplis probare possem, sed breuitati consulens, omitto. Imponebatur verò nomen vel in ipso ingressu, mutationeq. vestium, vel in ipsa professione.

[a] Apud Metaphr. c. 38.

Communicat denique ea die sacra Eucharistia is, qui Vota professus est. quod & olim factitatum, idem testatur Dionysius:[b] *Participem*, inquiens, *eum facit diuinorum mysteriorum.* Quid verò id significet, his verbis mox exponit: *Sanctè indicans illum, qui consecratus est, si verè ad Monachorum institutum, quod singulare est, peruenerit, non solùm spectatorem sacrorum fore, sed etiam venturum esse ad diuinæ societatis adeptionem.*

[b] Cap. 6 Eccl. Hier.

Præterea, peracta iam professione, ad amplexus excipitur, veluti iam in ordinem adscitus, & membrum corporis factus. Non recedo ab Areopagita: habet hic vnus omnia. Itaque postquam narrauit, *Præsulem cum alijs sanctis viris, qui adsunt, salutare eum, qui nuper sacra militia autoratus est*, is ipse eius rei mysterium exponit: *Quod sacerdos, & omnes sancti, qui intersunt, eum, qui initiatus est, consalutant, intellige sanctam eorum, qui diuinitatem imitantur, societatem amanter cum diuina lætitia inter se gratulantium.* Vide ex his, lector, quàm antiqui, quàm sancti sint nostræ Religionis ritus.

Ea autem die ne conuiuia, aut lautitiæ ciborum apparentur, benè statutum. Nam Synodus Cameracensis idipsum cauit: *Quandoquidem*, inquit,[c] *rarò admodum terminantur fine bono, quæ malo inchoantur principio, vetat sancta synodus, vt in ipsis diebus Professionum, & primitiarum fiat lautus sumptus, lautusq. apparatus, quantus plerisq. locis fieri solet; sed sint fragalia omnia, & moderata.* Enimuerò quàm turpe est purissima Castitatis, & Paupertatis vota, crapula, & voraci ingluuie dehonestare? *Diuina, & sancta* (inquit Dionysius[d]) non profana, & turpi *lætitia gratulari inter se* debent tantorum munerum participes.

[c] Tit. de Monast. c. 10.

[d] Loco iam dicto.

Libet autem ad finem huius tractatus, quem de Religiosis Votis habui-

habuimus, nonnulla de ipsius Votorum Nuncupationis, quam Professionem vocant, merito, laudeq. è SS. Patribus expromere.

Primùm, gratissimum Deo holocaustum esse, cùm *quis omne, quod habet* (paupertate:) *omne, quod viuit* (Castitate:) *omne, quod sapit* (Obedientia:) *Omnipotenti Deo vouerit*, disertè docet [a] S.Gregorius Magnus his ipsis verbis: Et tanti quidem ea vota fecerunt Patres, vt teste D.Thoma, [b] nouum baptismum appellauerint. Quocirca insultantibus Diabolis aduersus B. Antonium, & quæ in seculo patrarat errata obiectantibus, Angeli sancti responderunt, [c] *non debere eos à natiuitate eius delicta narrare, quæ iam Christi essent bonitate sopita. Si qua autem scirent ex eo tempore, quo esset factus Monachus, & Deo se consecrasset, licere proferri.* Quibus verbis illud sanè Angeli significarunt, omnia peccata ea die, qua Deo consecramur, obliterari. Quod & Symeoni, & Ioanni, sanctissimis adolescentibus professuris, à quodam ex fratribus clarissimè dictum est, vt Leontius Cyprius narrat: *Beati estis*, inquit, [d] *quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, sicut nati estis, ab omni peccato, perinde ac si ipso die essetis baptizati.* Visiq. sunt ijs diebus, quibus induto monastico habitu Vota nuncuparunt, splendidissimis coronis, & magno lumine diuinitus circundati, vt idem autor refert. Adde his ea, quæ B.Anselmo Cantuariensi cœlitus reuelata legimus; [e] *peccata nimirum, quæ ante suam professionem Osbertus Monachus fecerat, in ipsa professione deleta inuenisse antiquum serpentem.* Sanctus verò Thomas idipsum doctissimè, more suo, concludit dicens: [f] *Rationabiliter dici potest, quòd per ingressum Religionis aliquis consequatur remissionem peccatorum omnium. Si enim aliquibus eleemosynis factis homo potest statim satisfacere de peccatis suis, secundum illud Dan.4. Peccata tua eleemosynis redime: multò magis satisfactioni pro omnibus peccatis sufficit, quod aliquis se totaliter diuinis obsequijs mancipet per religionis ingressum, quæ excedit omne genus satisfactionis etiam publicæ pœnitentiæ, vt habetur in Decretis.* Hæc ille sapientissimus Doctor, quæ iam antè graui, & breui sententia B. Abbas Bernardus complexus fuerat; *Meruit*, inquiens, [g] *monasterialis disciplina hanc prærogatiuam, vt secundum baptisma nuncupetur.* Magna certè laus huius disciplinæ est, cui qui strenuè subijciuntur, omnibus moriuntur peccatis, & viuunt Deo. *Agnosce igitur*, ò Regularis Clerice *dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire.* [h]

De nostrorum, Fratrum professione hactenus multa diximus, eaq. minuta, & (nisi fallimur) non omnibus passim obuia. Nunc locus iste exposcere videtur, vt & de exteris, qui ad Votorum operumq. nostrorum lucra participanda per Generalem Præpositum admittuntur, aliqua ex antiqua SS. Patrum doctrina, exemplove disseramus. Primò

[a] Hom. 20. in Ezech.

[b] 2.2. q. 189. art. 3.

[c] Apud Athanas. in vit. Antonij.

[d] In vit. S. Symeonis Sali. cap.8.

[e] Apud Edinerum in vit. S. Anselmi.

[f] Loco supra dicto.

[g] Tract. de præcepto & Dispens. c.22.

[h] Leo 1. ser. 1. de Nat. in.

igitur firma res eſt poſſe à Prælatis Religionum applicari extraneis participationem ſuffragiorum ſuorum ſubditorum, ſed, cùm ea, ſicut & omnia fidelium in gratia diuina exiſtentium opera, habeant vim, tum ſatisfaciendi, tum impetrandi (omitto nunc de ijs loqui, vt meritoria ſunt, quandoquidem operis meritum eſt operantis tantummodò) & poſſint conſiderari vel præterita, vel præſentia, vel futura: ideo in hac re, diſtinctione opus eſt. Dico igitur ab huiuſmodi Prælatis non poſſe applicari ſatisfactiones ſubditorum præteritas. Ea enim opera, quæ ſunt facta à ſubditis, ſi ea ipſiſmet operarijs ad ſatisfaciendum pro ſe, neceſſaria non fuerunt, eo ipſo accedunt ad cōmunem Eccleſiæ theſaurum, qui per eos ſolos diſtribui poteſt, qui in ipſa vniuerſali Eccleſia ſunt verè Prælati, nempe Summus Pontifex, Concilium Generale, & ex parte etiam Epiſcopi, vt egregiè docet S. Thomas.[a] Generales autem Patres Religionum excluduntur ab hac poteſtate, quia non præſunt ſuis Ordinibus veluti Rebuſpub. & politicis Eccleſiæ populis, ſed veluti particularibus quibuſdam familijs, vt ex eodem S. Thoma probant Theologi recentiores.[b] Itaque cùm bonorum operum Ordinis, aliquem participem faciunt, de operibus, quæ non ſunt præterita, id intelligi debet, vt rectè, & doctè explicat Sothus.[c] Qui etiam notat, poſſe ex graui cauſſa Superiores Religionum alijs applicare futura bona opera ſubditorum non modò, quæ ipſis ſubditis ſupererunt, ſed etiam quæ ipſis ad ſatisfaciendum pro ſe, neceſſaria erunt: tametſi quoad hoc poſtremum, oppoſitum tueatur Cordubenſis in ſuis Theologicis quæſtionibus.[d] Probatur autem Sothi ſententia, ex eo, quòd omnia, quæ ſunt ſubditorum, ſunt per votum Obedientię ſubiecta Superiorum voluntati. Et quemadmodum non eſt contra charitatem, vt quis propria ſua intentione accommodet alteri, ex graui cauſſa, ſatisfactionem ſuam, qua fortaſſis ipſemet indiget: ita neque contra charitatem erit, vt ex voluntate Superiorū eiuſmodi applicatio fiat. Vt plurimùm tamen eas ſolas ſatisfactiones, quæ ſubditis ſuperſunt, per Superiores Ordinum alijs applicari exiſtimandum eſt. Hæc de applicatione operum, vt vim habent ſatisfaciendi. Si verò agamus de Orationibus, alijsq. bonis operibus, vt vim habent impetrandi, dicendum eſt omnia ſimpliciter poſſe applicari abſque vllo ſubditorum detrimento. ſiquidem non minùs alicui prodeſt oratio propria, ſi pro pluribus fiat, quàm ſi pro ſe tantùm: nititur enim abſolutè diuinæ miſericordiæ, quæ infinita eſt. De ſatisfactione autem, ſecus, vt dixi, iudicari debet; vtpote cuius vis nititur perfectioni operum, quatenus ex diuina gratia procedunt. quæ operum perfectio ſicuti eſt finita, ita eò minus ad ſatisfactionem valet, quò pluribus ad hunc finem applicatur. Atque id cauſſæ eſt, cur Prælati Religionum non debeant eſſe nimis liberales in concedendo huiuſmodi participationes. Accedit etiam *facilè contemni*,

quòd

a 4. diſt. 20. q. 4 & in Suppl. q. 26. ar. 1. & 3.

b Val. q. 5. de Indulg. §. & quidem, & §. ſecundò quia.

c 4. diſt. 21. q. 1 art. 4.

d Lib. 5. q. 42 §. ſecundum dictum.

quòd facilè obtinetur. Eiusmodi verò beneficium, magnum æstimari debet ob insignes fructus, atque lucra quæ secum gerit, quæ latè prosequitur Vualdensis Carmelita, [a] & Antonius Cordubensis. [b] Nostri veteres Patres, paucissimos eosq. nobis insigniter beneficos adsciscebant. Quàm sit autem antiqua ea consuetudo applicandi exteris, bona subditorum opera, fusè docet Vualdensis aduersus Vuiclefum hæreticum disserens, qui vsque à Paulo Apostolo repetit originem huius ritus, contenditque, non obscurè significari per verba illa ad Philippenses scripta: [c] *Ego audiens fidem vestram, quæ est in Domino Iesu, & dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis, mentionem vestri faciens in orationibus meis*. Mihi verò (ne hic sim longior) aliorum Patrum, tametsi non adeò antiquorum, testimonio vti sufficiet: nempe B. Iuonis Carnotensis, [d] qui concessit Adeelidæ Comitissæ participationem suffragiorum Ordinis S. Io. Baptistæ; S. Anselmi Cantuariensis, [e] qui eidem primariæ feminæ participationē sui Canonicorum Ordinis concessit; atque Stephani Abbatis Cisterciensis, [f] qui Regem Galliæ ad Cistertij sodalitatem hac item ratione adsciuit. Extat item vestigium eiusmodi applicationis in regula S. Brigittæ viduæ. [g] Eam verò, quæ fertur edita à S. Benedicto Abbate, habeturq in diplomate quodam Gordiani, sciens, & prudens omitto, veluti suppotititiam, vti euincit Gallonius, siue Baronius in Apologetico aduersus Bellotum [h] non longe à medio.

a To. 3. tit. 10. q. 94.
b loco iam citato.
c Cap. X.
d Epist. ad Adeelid.
e Epist. 68.
f Apud Bern. ep. 68. Vid. Vuald. q. 95.
g Reu. extrauag. cap. 33.
h Pag. 92.

Cap. II.
De Vestibus.

VESTITVS noster niger sit, & simplex: videlicet qui honestos deceat Clericos, sacris Canonibus non repugnet, & in quo munditia cum paupertate sit coniuncta. Vestis interior ne sit aperta, sed conclusa vndique: Clericorum talaris, Laicorum paulò infra suram pertineat, honesta tamen, & religiosis viris congruens. Biretis vtantur Clerici in crucem formatis, Laici rotundis, qui cùm domo egrediuntur, pileo vti poterunt. Clericis tā domi, quàm foris eiusdem qualitatis, pretij, & modi inter se erit vestitus: itidem inter se Laicis. Lectuli sint lati palmos non amplius quatuor, sine conopæo, aut vlla re consimili, sine ornatu, vna culcitra, vno, vel ad summum duobus puluinaribus. Ne quid vnquam reperiatur sericum in nostris lectis, aut indumentis, vel à nostra professione alienum, aut indecorum. Vestes omnes tam laneæ, quam lineæ in communi Vestiario reponantur, exceptis ijs, quæ cuique Superioris arbitratu vtendæ distribuuntur. Ne quis rem suam propriam nominare, vel habere audeat. Capillum, & barbam, omnes tondeant; ne nutriant, neve radant.

Ad Cap. II. Notæ.

I. VEstitus noster niger sit, & simplex: videlicet qui honestos deceat Clericos, & in quo munditia cum paupertate coniuncta sit: Forma itaque, Color pullus, Mundities, Vilitas in nostris indumentis requiritur. Hæc singula ab antiquitate firmanda sunt.

Forma, siue genus.

Quod scilicet honestos Clericos deceat; nempe talaris tunica, siue, lacernæ vice, pallium. Clemens quidem VII. pallium nobis exertis manicis attribuit, eoq. Patres nostri aliquandiu vsi. Atque ob id Franciscus Modius,[a] Episcopale pallium nos indutos descripsit. Verum quia eo Romanæ aulæ Prælatos plerosque vti cernebant, modestiæ ergo, deinceps abstinuerunt, nosq. abstinemus, sumpta eius loco lacerna, similiter talari. Quo vestis genere Nepotianum indutum Hieronymus refert, & *par tunicæ operimentum* appellat. Omninò pallium & tunica vetustissima sunt Ecclesiæ ministrorum indumenta. Christum ipsum, Apostolos, & antiquos plerosque Clericos tunicatos, & palliatos veteres picturæ, & literæ referunt. Euthymius certè in illud Ioannis 13. *Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua: hoc est,* inquit, *pallium.* nam eo solemus exui aliquid operis facturi. Eusebius[b] item, & Sozomenus[c] testantur apud Cæsaream Philippi, vsque ad suam ætatem stetisse æream statuam, quæ præferebat Christum Dominum tunica, & pallio indutum; eaq. posita credebatur à muliere sanguinis profluuio ab Iesu liberata. De Apostolis verò abundè id probant illa Christi ad eos verba; [d]*Si petierit tunicam, da ei & pallium:* &, [e]*Nolite possidere duas tunicas:* ergo inhibet binas, concedit singulas. Quin & ipsemet Petrus se palliatum, tunicatumq. describit. *Indumentum autem,* inquit, *hoc est mihi, tunica cum pallio.* Ita Clemens Romanus, hoc est, Petri discipulus, & peregrinationis comes, Petrum locutum refert. [f]Illud item Angeli ad Petrum in vincula coniectum; *Circunda tibi vestimentuum tuum:* exponentibus Tertulliano,[g] & Ephræmo,[h] de pallio debet intelligi. Firmat inquam hanc expositionem Tertullianus pallium describens, atque laudans, quod vnico circumiectu omnia hominis contegat. Et iconismi quidem

a Lib. de hab. Relig.
b Lib. 7. c. 14.
c Lib. 5.
d Matth. 5.
e Matth. 10.
f Recogn. l. 10.
g Lib. de Pallio.
h Doc. var. ca. 88.

dem veteres,& recentes id ipsum de omnibus Apostolis repræsentant: tum maxime quod Ioannis tunicam delatam in Vrbem S. Gregorius narrat,[a] & ex eo Ioannes Diaconus[b] in vita eiusdem S. Pontificis; additque, hanc strictiores habuisse manicas: inde vt colligas laxas illas, & fluentes manicas, Monachorum esse, nostras verò adstrictiores, ex vsu, rituq. Apostolico. Apostoli igitur tunicati, palliati: Sed & alij veteres Ecclesiæ ministri. De Iessæis hæc Philo:[b] *Consident decenti habitu manus continentes sub pallio*: ab eodemq. tuniculas ijs attributas lego. Tertullianus item Carthaginiensis presbyter, tunica, & pallio indutus depingitur, & ipsemet ad pallium ita loquitur, vt planè ostendat ad Christianos omnes vitæ arctioris formam amplexos eiusmodi indumentum transijsse: *Gaude*, inquit, *pallium, & exulta; melior te iam philosophia dignata est, ex quo Christianum vestire cepisti*. Origenes verò apud Eusebium[c] narrat, Heraclam presbyterum, vulgari veste, & communi, qua ante Sacerdotium vsus fuisse, exuta, philosophi apparatum assumpsisse, hoc est, pallium cum tunica;

a Lib.2.Regist. ep.3.
b Lib.3.cap.59
b De vit. Contempl.
c Lib.5.c.15.

Quæ talaris. Id elicio ex Beda[d] scribente S. Albanum martyrem induisse vestimentum Clerici, quem fugitiuum domi exceperat, nempe Caracallam. Hanc verò talarem extitisse tradit Aurelius Victor in Antonino. Sed & Græca Synodus apud Martinum Bracarensem[e] præcipit Clericos, ad instar Aaronici cultus, talarem gestare vestem, vt *sint in habitu decoro*.[f] Igitur Clericorum tunica (vt nostra Constitutio habet) talaris sit; quippe quæ grauitatem conciliet, & honestatem præseferat. Nihilominùs vltra talos eam demittere, adeò vt terram radant laciniæ, & imæ oræ conspurcentur, id sanè tam absurdum videtur Clementi Alexandrino, vt seriò exclamet; [g] *Trahere vestes ad summos vsque pedes demissas, valde est arrogans, & superfluum, quòd ambulandi actionem impedit, cùm vestis instar verriculi, quæ in soli sunt superficie sordes secum attrahat*. Eos verò huiusmodi laciniosa veste vtentes vocat idem Clemens συρσιπέπλους, id est, *vestimenta* non gerentes, sed *raptantes*; ijdemque, vt alia fini dixerunt Petrus,[h] & Iudas Apostoli, appellari possent σπίλοι, hoc est, cœnum, maculasq. trahentes, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὕλης. Porrò vestium lacinias eo modo trahere (nisi mysterium & decorem, vt in Episcopis, habeat) theatricum est, & scenæ congruum. Hinc, pallam trahere, Varroni dicuntur Cytharædi, qui spatiosam vestem, longo syrmate, humum verrentem, gerere solebant, vt notat doctissimus Turnebus[i]. Seruetur itaque modus, quem Concilium Lateranense indixit his verbis: [k] *Clerici clausa deferant desuper indumenta, nimia breuitate, vel longitudine non notanda*. Nam quæ longiora sunt, & laciniam retrò trahunt, sacris Præsulibus congruunt, non Clericis Regularibus: quæ verò breuiora, laicis nostratibus; quibus nostræ leges tunicam præscribunt, quæ paulò infra suram pertineat, *eo nempe* (vt Tertullianus loqui-

d Lib.1.c.7.
e Cap.66.
f 1.Timoth.c.2
g Lib.2.Pedag. c.10.
h 2.Pet.c.2.
i Lib. 30. aduers.c 9.
k Sub Innoc. III c.13.

a Lib. de Pallio. loquitur) [a] *mensuræ temperamento, quòd neque trans crura prodigæ, neque intra genua inuerecundæ.*

Color.

Multa sunt, quæ suadere videantur priscos Ecclesiæ ministros non vsos pulla veste. Primùm, Therapeutæ, hoc est ex primoribus Apostolorum discipulis, candidati à Philone describuntur, non pullati: *Vbi verò,* inquit, [b] *conuenere candidati, & læti cum summa grauitate, &c.* Præterea lanæ natiuus color, albus plerunque; at Apostolos, primosq. eius seculi Clericos, vt pote pauperculos, natiuis lanis, & nullo colore infecti indutos sit verisimile. Denique à B. Hieronymo prohibetur Nepotianus Clericus, pulla veste incedere: *Vestes*, ait [c], *pullas æquè deuita, vt candidas.* Ex quo Hierónymi loco Amplissimus quidam Historicus, [d] Clericorum vestes violacei olim coloris extitisse colligit. Qua id ratione concludat, post videbimus. Interim hæc argumenta non obstant, quin fidenter asseuerem, Clericorum vestes olim atras fuisse. Non desunt veterum loca, quæ id firment. Profectò nemo inficiari potest, olim perfectiori Christianorum vitæ deditos, & maximè Clericos, pallio vsos; & exempla, autoritatesq. suppetunt passim apud scriptores harum rerum, quas iam superiùs recensui. At pallium philosophicum, & Christianum præsertim, nigrum erat, vt è vetere historia patet. Scriptor vetustus vitæ SS. Galactionis, & Epistæmi Martyrum, qui sub Decio passi sunt; *Eorum,* inquit, [e] *Galaction, qui sunt nigro pallio induti, ipsos dixit esse similes Angelis, nimirum qui se à mundo separant, & ab his, quæ sunt mundi, & seruant virginitatem, & elegerunt habere vitam Christo consimilem.* Seuerus Sulpitius; [f] *Sed vbi Martinum* (tunc Clericum) *in veste hispida, nigro, & pendulo pallio circumtectum vident, &c.* Et ad Bassulam ipse Seuerus describens, Clericos, Monachosque, qui funus B. Martini prosecuti fuerunt, vocat *agmina palliata*, hoc est nigris pallijs induta; nigris inquam: nam albati ad nuptias, atrati ad exequias procedebant, vti ex Varrone, [g] alijsq. liquido patet. Tunica item, nigri coloris, vsi, veteris Ecclesiæ ministri. Vnus Hieronymus id satis probauerit. Scribens enim ad Heliodorum de obitu Nepotiani, vtique Clerici; *quis,* inquit, *hoc crederet, vt Consulum pronepos, & Furiani germinis decus, inter purpuras Senatorum, furua tunica palliatus incederet?* Idem ad Rusticum: *Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa.* Videtur his verbis philosophantium habitum depingere, atque adeò & Christianorum, & Ecclesiasticorum. nam philosophorum habitum ad Christianos, ac proinde ad se presbyterum transijsse, gratulatur Tertullianus non vno in loco. Ea autem, quæ obstare videbantur, diluuntur facilè. Primum etenim nihil officit;

b De vit. Contempl.

c Epist. 2.

d Baro. ad annum 393.

e Apud Sur. to. 6. cap. 9.

f Dial. 2. c. 4.

g Apud Noniũ in exequiãtur.

officit; eò quòd ibi Therapeutæ deſcribuntur diſcumbentes. Veſtis autem cœnatoria, alba, vti vel ex hoc B. Hieronymi (vt alios prætercam) dicto liquidò patet. *Fauent tibi* (Iouinianum increpat)[a] *craſſi, nitidi, dealbati:* hoc eſt, conuiuijs, & popinis dediti. Præterea ij Ægyptij erant, qui ferè albis induebantur, ritu genti peculiari, vt tradit Clemens Alexandrinus.[b] Secundæ ratiunculæ facimus ſatis, ſi dicamus, natiuum hunc colorem non vnum eſſe, ſed quatuor, teſte Plinio,[c] nigrum ſcilicet, album, fuluum, rutilum. Quid ergo prohibet nigris velleribus vſos vel Apoſtolos, vel Apoſtolici æui Clericos? Certè hic color eorum profeſſioni longè decentior, *nam nigra veſtis* (inquit Bernardus[d]) *inſinuat humilitatem mentis*. Quocirca S. Athanaſius; *Indumentum tuum*, inquit,[e] *fuſcum ſit, non tinctum, ſed natiui coloris*. Quo loco obiter notabis fuſcam illum veſtem tribuiſſe presbyteræ, ad quam ſeribit, vtique coniugi presbytero concolorem. Iam locus B. Hieronymi damnantis pullam in Clerico veſtem perinde ac candidam, Ampliſſimum Scriptorem fefellit, quippe qui non animaduerterit, pullam veſtem Hieronymo, alijſque, idem ſæpe eſſe ac ſordidam. Voluit igitur neque nimis cultum, neque exquiſitè incultum Nepotianum incedere. Porrò ſordidum appellari pullum, vſitatiſſimum eſt. Calpurnius de popularibus; Ecloga 7.

Venimus ad ſedes, vbi pulla ſordida veſte
Inter femineas ſpectabat turba cathedras.

Plinius iunior:[f] *Nonne cùm ſurgis ad agendum, tum magis tibi diffidis? tum commutata non plurima, ſed omnia cupis? vtique ſi latior ſcæna, & corona diffuſior? nam illos quoque ſordidos, pullatosq. reueremur*. Et Quintillianus,[g] *Collidere manus, terræ pedem incutere, femur, pectus, frontem cædere, mirè ad pullatum circulum facit*. Ecce vilem plebeculam, Plinius *ſordidam*, Quintilianus *pullatam* nuncupat. Porrò hac puto de cauſſa Auguſtinus[h] atras funerum veſtes vocat *ſordes luctuoſas*. Verùm quid eſt opus plura teſtimonia congerere? ipſe ſe B. Hieronymus exponit. Perpende mecum eius verba: *Veſtes*, inquit, *pullas æquè deuita, vt candidas*. Benè: at quid ſequitur? *Ornatus vt ſordes, pari modo fugienda ſunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet*. Ecce igitur, quas *pullas* dixerat, *ſordes*, poſt, appellat. Et altera epiſtola eiuſdem Nepotiani epitaphium celebrans hanc ipſam vocem declarat: *Excepta*, inquit,[i] *vili tunica, & operimento pari, quo tecto tantum corpore frigus excluderet, nihil ſibi amplius reſeruauit. Cultus ipſe, prouinciæ morem ſequens, nec munditijs, nec ſordibus notabilis erat*. Quòd verò Scriptor Ampliſſimus aſſerit, priſcum Clericorum indumentum fuiſſe caſtanei, vel violacei coloris, oppoſitum habeo è vetuſtis illius ætatis priſcæ ſcriptoribus. Nam Clemens Alexandrinus,[k] & Tertullianus,[l] neque ipſis feminis, aut effeminatis iuuenibus concedunt fucatos colores, *& tinctura adul-*

a Lib. 2. ſub fin.
b Lib. 2. pædag. c. 10.
c Lib. 8. c. 48.
d Lib. ad Sororem.
e Lib. de Meditat.
f Lib. 7.
g Lib. 10.
h Lib. 2. de Ser. Domini c. 12.
i Epiſt. 3.
k Pæd. l. 3. c. 11
l De hab. mul. c. 8.

adulterio (vt ipsi loquuntur) *insertos*: inter quos recensent *Hiacynthinum*, hoc est, violaceum; & sanè quilibet recensebit; quippe quē nullum vellus natiuum habeat, sed ascititium. Addo ex Socrate Historico [a] Clericos olim, atque etiam Episcopos atratos incessisse, non cæruleos. Nam cùm Sisinnius Nouatianus Episcopus albas vestes, more, & astu suæ sectæ gestaret, atque huius rei à quodam è domo Arsacij Constantinopolitani Episcopi notaretur, respondit; *Tu priùs dic mihi, vbi sit scriptum, Episcopum debere nigra veste vti?* Vellicans scilicet hoc responso Arsacium, ceterosq. Episcopos Catholicos nigris vestibus vtentes.

a Lib. 6. c. 20.

Mundities.

Ferè candorem mentis vestis mundicies repræsentant. Ideo legimus, sanctos viros non affectasse sordidam vestem, sed mundam gestasse libentius. Pelagius is fuit, qui vt sub veste Monachi teterrimam hæresim confoueret, illuuie & pædore sordidus incedebat. Hūc irridens B. Hieronymus; *Cauete*, inquit, [b] *Clerici: cauete Monachi: viduæ, & virgines periclitamini, nisi sordidas vos & pannosas vulgus aspexerit*. E contra idem B. Pater licet Eremum frequenter incoleret, tamen de se ipso ait: [c] *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorem?* Et lego apud Godefridum Clareuallensem [d] S. Bernardo Abbati. *In vestibus paupertatem semper placuisse, sordem nunquam: nimirum animi fore indices aiebat, aut negligentis, aut inaniter apud se gloriantis, aut gloriam fore affectantis humanam*. Huc proinde facit id, quod nostræ indicunt Regulæ; paupere quidem dignam, sed *quæ tamen honestos deceat Clericos* tunicam nobis induendam. Aliam etenim Clericum decet, ideſt, Sacrorum ministrum, aliam Anachoretam. *Congruunt vestes* (ait Clemens [e]) *ætati, personæ, figuris, naturæ studijs*. Ea igitur sit Clericorum vestis, *quæ* (vt Philo inquit [f]) *nos semper decoris, honestatisq. admoneat*: hoc est, pulla, talaris, munda, & circunquaque clausa. denique talis, vt qui eam gerit, *possit non aliud æstimari, quàm cernitur*; [g] nempe vt ex ipso indumento hominis ingenium, & virtutis professio significetur: neque soli, qui indumenta vident ceteri, sed ipsemet, qui ea gerit, *reuerentiam habitus sui* (vti Gregorius admonet [h]) *in actu, in locutione, in cogitatione sua semper circunspiciat; vt ea, quæ mundi sunt, perfectè deserat, & quod ostendit humanis oculis habitu, hoc ante Dei oculos moribus prætendat*. Porro in munditie procuranda non decet adeò esse anxios, vt tempus expoliendis vestibus nimium conteratur. Seruetur Senecæ monitum: *Non splendeat toga, nec sordeat quidem*: Alioqui scimus, Liuio teste, [i] apud ipsos etiam Ethnicos *Minutiam Vestalem, stupri suspicionem dedisse, propter mundiorem iusto cultum*.

a Lib. 1. contra Pelag.
c Eod. lib.
d Vit. Bernard.
e Lib. 3. Pæd. c. 11.
f De fortitud.
g Amb. in ep. 1. Tim. c. 3.
h Hom. 17. in Euang.
i Lib. 8.

cultum. Simus itaque, vt Campaniæ nostræ gloria Paulinus docet,[a] *ornatu pudico inornati, & decenter inculti, & honorabiliter despicabiles*; iungendo scilicet cum munditia paupertatem. quod certè facilè assequemur, si in eo indumentorum schemate persistamus, quod nobis Patrum nostrorum frugalitas reliquit; omne genus exoticorum amictuum, qui nouitatem, aut vanitatem præferant detestantes. Vetuit[b] Augustinus *Clerico habitum notabilem*, idest, præter communem formam ceterorum. Vetuit Pachomius,[c] Angelo ipso dictante, *in vestimento, & habitu aliquid noui præter ceteros caussa decoris inuenire.* Et rationem harum Sanctionum videtur Cassianus[d] afferre: *Quidquid enim inter famulos Dei præsumitur ab vno, vel paucis, nec catholicè per omne corpus fraternitatis tenetur, aut superfluum, aut elatum est, & per hoc noxium est iudicandum.*

a Epist. 7.
b in Reg. ad Cler.
c Reg. nu. 55.
d Inst. li. 1. c. 3.

Vilitas.

Noxia autem, & superflua, sancta paupertas incidat, *ea* (inquam) *beata virtus, quæ gaudet vestium vilitate.* [e] Et verò Religiosum virum, & paupertatem, humilitatemq. pollicitum, quæ demum vestis decet, nisi ea, quæ non pretium, & elegantiam, sed vilitatem, & simplicitatem præseferat? *Homo*, inquit Clemens Alexandrinus,[f] *non alia de caussa opus habet vestimentis, quàm vt tegatur corpus ad maxima frigora, & vehementes æstus propulsandos, ne nos lædat ambientis aeris immoderatio.* Quòd si id cuique hominum dictum est, quantò magis Regulari Clerico Apostolicæ paupertatis imitatori? *In vestitu* (inquit Sapiens[g]) *ne glorieris vnquam.* Cuius dicti rationem videtur reddere is, quem sæpe citamus, Clemens: *Oportet*, inquit,[h] *vt mihi videtur, id quod tegitur, ex tegumento ostendere se esse eo melius, vt templo imaginem, & corpore animam, & veste corpus.* Iam si tam anxiè quærat aliquis ad induendum, *non quod vtilius, sed quod subtilius inuenitur; non quod repellat frigus, sed quod superbire compellat;*[i] *non denique (iuxta Regulam) quod pauperes deceat, sed quod venustius, imò vanius ostentetur*, is certè leuis animi meritò æstimabitur. Bene igitur habet nostra Constitutio: *Vestitus noster simplex sit.* Simplicitas enim definitur ab eodem Clemente[i] *habitus, qui tollit superflua.* Huc verò etiam pertinet, ne quid sericum in vestibus habeamus. Facessat hinc Anastasius Hierosolymitanus splendidis, & sericis indumentis (Cyrillo teste[k]) vestitus. Chrysostomus nobis potiùs audiendus, qui sericam in Clerico vestem, vt & alia pompatica, & superflua his verbis damnat:[l] *Dic, quæso, sericisnè sacerdos vestitur? Si id facit, ego reprehendam, & non parcam, imò ipsum sacerdotio quoque indignum dico. quomodo enim admonebit alios, ne superfluis vacet, cùm se ipsum ipse admonere nequeat?* Hieronymus item imitandus, presbyter

e Tho. Camp. de discipl. claustr.
f Lib. 2. pædag. c. 10.
g Eccl. 11.
h Loc. iã dicto.
i Bern. in Apolog. ad Guillel.
i Lib. 3. Pædag. c. 11.
k in vit. S. Euthymij.
l Hom. 9. ad Philip.

a Epist. 99. ad Asellam.
byter ille sanctus, & verè Regularis, qui de se ipso ita loquitur: [a] *Numquid me vestes serica, nitentes gemmae, picta facies, auri rapuit ambitio?* Vtroque longè Vetustior Clemens Stromataeus, adeò serici vestimenti molliciem odiuit, vt ne feminis quidem voluerit concedere: [b] *Iubet namq. valere Indicos seres, & operosos bombyces, eò quod superflua haec, & splendida mentem minimè constantem arguant.* Ab eodem sensu est Sanctio illa Aquisgranensis Concilij, qua nedum Religiosis viris, sed praesbyteris etiam, atque Episcopis serica vestis inhibetur. [c]

b Lib. 2. Paedag. c. 10.

c Apud Cuik.

Mutationem verò vestimentorum per hiemem, aestatemq. huic sanctae paupertati minimè aduersari, meritò existimarunt nostri Ordinis Moderatores. Iam enim dixi ex sententia Clemētis Alexandrini vestē non solùm ad tegendum vtcunque corpus, sed ad maxima etiam frigora, aestusq. propulsandos, esse comparandam. Accedit quod huiusmodi vestium vicissitudo olim viris Religiosis, & paupertatis obseruantissimis in vsu fuit, Philo de Therapeutis; [d] *In veste autem*, inquit, *eadem apparet simplicitas ad arcendos calores & frigora; pro pelliceis crassa tunica in hieme; aestate verò exomis aut interula linea*: ritu scilicet Aegyptiorum, quibus lineus amictus est frequentissimus. Basilius autem Magnus, [e] vniuersè definit *vestimentorum hunc vnum scopum esse debere, vt integumentū tum ad hiemem, tum ad aestatem accommodatum carni praebeant*. Basilij sectator Benedictus Abbas, cuius Regula, B. Gregorio teste est *sermone luculenta, discretione praecipua*, id clariùs sanxit: [f] *Vestimenta, ait, fratribus secundum locorum qualitatem, vbi habitant, vel aerum temperiem dentur: quia in frigidis regionibus amplius indigetur, in calidis verò minus. Hos in mediocribus locis sufficere credimus Monachis per singulos cucullam, & tunicam: cucullam in hieme villosam, in aestate puram, aut vetustam.* Trecentis circiter post Benedictum annis, Synodus Clericorum Regularium Aquisgranensis, Ludouico Pio imperante, celebrata est, [g] eandemque Religiosis viris vestimentorum mutationem concessit, quam Benedictus antè concesserat. Denique adeò ea priscis vsitata, vt mirum visum fuerit Constantio presbytero scriptori vitae S. Germani Episcopi Antisiodorensis, [h] *Sancto Praesuli neque hieme accessisse adiectionem, neque aestate leuamen admissum esse.* Atque hoc ipsum veluti insolitum admiratur Damascenus in Barlaamo. Quocirca ex laudabili horum sanctorum in seipsos austeritate, illud mihi concludere posse videor, etsi qui requirant carpi non posse, qui tamen contemnant, non parum laudari debere. Nostraeq. sententiae illud S. Augustini apertè consonat: *Si fieri*, inquit, [i] *potest, ad vos non pertineat; quod vobis indumentnm pro temporum congruentia proferatur.*

d De vit. Contempl.

e Reg. fus. art. 2. & apud Damasc. lib. 2. parall. c. 65.

f Reg. Monach.

g Apud Cuik.

h Cap. 9.

i in Reg. Cler.

Pileus.

Restāt nunc breuiora indumenta ex antiquitate discutienda, pileus scilicet, & cingulus. *Pileo*, vt nostra habet Constitutio, *vtuntur Clerici in Crucem formato; Laici rotundo, domi; & foris petaso*. Generatim autem omnes capitis vetustos amictus huc aduehere, non est nostri argumenti opus. Si quis harum rerum sit curiosus, videat Bayfium,[a] Pancirolam,[b] Pierium,[c] Lipsium.[d] Ego verò dicam solummodò, quo operculi genere vsi sint Ecclesiastici viri, Clerici scilicet, & Monachi. Et hi quidem variè caput amiciebantur. Alij cucullo, quem acuminatum describit Nicephorus loquens de Tabennesiotis:[e] *Capitis*, inquit, *tegmen acuminatum, vt simplices sint, & iniurias non vindicent, pureq. & innocenter viuant*. Quod item, vt pueris est, lineum extitisse, idem autor significat, cùm subdit: *Lactantium puerorum instar, quorum capita eiusmodi lineis mitellis operiri solent*. Idem habet B. Hieronymus Heliodoro scribens:[f] *Caput opertum linteo, galeam recusat*. Et verò vetustæ monachorum Orientalium icones, quæ hodieq. Constantinopoli in Monasterio Sulà depictæ videntur, linea habent capitum amicula.[g] Acceperunt ea, nisi fallimur Monachi veteres ab Apostolis Ioanne, & Iacobo, qui cùm laminam auream, sacerdotis insigne, legantur capite gestasse, verisimile est eiusmodi laminam Cydari infixisse. Cydaris autem erat capitium sacerdotum lineum, & inuolucrum quoddam candidum.[h] Cydari verò adnectebatur lamina aurea proprium sacerdotis gestamen. Lege Benedictum Ariam in Apparatu. Itaque Monachi veteres ablata lamina, quæ dignitatem præseferebat, reliquo lineo capitis amictu Apostolos imitantes vti voluerunt. Firmat id, quod diximus de Apostolorum Cydari lineo, expositio quædam insignis de Apostoli Pauli semicinthijs narrata à Beda presbytero,[i] in hæc verba: *Multi nostrum quid semicintbia significent, ignorant. Verum Gregorius, qui nunc est Apostolicæ sedis Antistes* (Gregorius scilicet eius nominis secundus) *cùm esset adhuc Archidiaconus, sciscitanti amico de Britannia, & hoc inter alia rescripsit, genus esse sudarij, quo Hebræi vtuntur in capite*. Hæc ille. Atque adeò hinc patet probabiliter nos posse asserere, antiquos Monachos ab Apostolis sumpsisse linea capitis velamina. Clericis autem priscis ijs maximè qui de Monachismo ad Clerum assumerentur, frequens erat vsus cucullorum; vti ex historicorum, & veterum iconum autoritate superius diximus. Recentioribus verò adeò cuculli odiosi, vt etiam Pontificia sanctione legantur eis ad pœnam inflicti. Nam Vrbanus II. Canonicum, idest, ex instituto S. Augustini Regularem Clericum è suo Ordine ad monasticum absque superiorum permissu transeuntem damnat ad deferendum cucullum.

a De re vestiar.
b Cap. de fibula.
c Hierogly. li. 40.
d In Saturnalibus.
e Lib. 9. c. 14.
f Epist. 1.
g Vid. Gerar. Voss. in Iconem Ephræmi.
h Arias in Appar. Vid. Ezec. 44.
i Retract. in Acta c. 19.

cullum. [a] Ceterum tam Clericos, quàm Monachos pileo caput operijsse reperio. Erat autem multiplex, vel hærens, adstrictusq. cuti capitis, & vti lepidè Tertullianus loquitur, [b] *quasi vagina capitis, & operculum verticis*, qualem scilicet videtur gessisse B. Hieronymus presbyter, qui de pileolo sibi à Paulino donato hæc inquit: [c] *Pileolū textura breuem, charitate latissimum, senili capiti confouendo libenter accepi, & munere, & muneris autore lætatus*. Et benè inquit *textura breuem*: pileoli enim textiles breuiores fere sunt ceteris, & cuti inhærent propius. Pilei aliud genus à capite assurgit altiusculè. Huius duæ veluti species. Alij nullam recipiunt complicationem, suntq. assimiles illis, quibus Hispani lugubres, & pullati caput operiunt. Hac forma pileum gestat presbyter prisci æui ad dexteram B. Siluestri Papæ depictus in vetustissima quadam imagine Christi Domini, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & aliorum quorundam veterum, quæ Romæ visitur. Ad eandem ferè speciem pilei, vt ita dicam, incomplicabilis, reduci potest ille, quem Tertullianus Carthaginiensis presbyter ad frontem suorum operum ad viuum expressus gerit, nisi quòd tres illi globuli, quos vertice habet, eum ab his, de quibus modò loquimur, non parum discriminant. Vtcunque sit, hoc certè habes, pileo tectos æui prisci presbyteros, eosq. ad cutem presso, & incomplicabili. Tecti item veteres, complicabili pileo, qui plerunque non textilis est, sed sutilis. isq. in quaternionem complicatus crucis quandam signat formam. Ex eo arbitror ortum habuisse Clericalem pileum, quo nunc vtimur cruciato, & à capite in angulos quatuor altius assurgente. Cepit enim hic pileus à pressa illa, & cuti prorsus inhærente forma, paulatim assurgere; primùm altiusculè apud Canonicos Regulares; mox apud Seculares, Regularesq. Clericos magis, ac magis altè, schemate videlicet crucem expressius præferente. Itaque non ex mitra Episcopali compressa, vt Agellius noster Præsul ille eruditissimus existimabat, sed potius ex pileolo complicabili, Clericale hoc capitis integumentum (vt arbitror) duxit originem. Vide de hac re Pierium Valerianum in Hieroglyphicis, [d] nostræ huic sententiæ nonnihil suffragantem.

[a] Cap. Damnamus 19. q. 3.
[b] De cultu femin. Vide & Luciani Dipsadem.
[c] Epist. 153.
[d] Lib. 40 de Pileo. ad fin.

Cingulus,

Tunicam comitatur cingulus, quo adstringitur, vt corpori inhærescat. Eius vsus antiquissimus est. Neque enim ambigo veteris testamenti Patres, Heliam: [e] Elisæum, Prophetasq. ceteros, & horum postremum, sed præcipuum Ioannem, [f] cingulos gessisse. Eos enim renibus accinctos sacræ litteræ ostendunt. Habeo item in nouo testamēto Christum, [g] eiusq. discipulos Petrum, [h] & Paulum [i] zona præcinctos: imò vniuersè dico Orientales tunicatos, cingulo vsos.

[e] 4 Reg. c. 1.
[f] Matth. 3.
[g] Ioann. 13.
[h] Act. 12.
[i] Act. 21.

Tunica

Tunica enim (vt Tertullianus inquit[a]) *debet cingulo corripi*. Quocirca miror, qua ratione pictores plerique recentiores Christum Dominum, eiusq. Apostolos depingant fluentibus tunicis, nec cingulo adstrictis. Sed vt ille[b] ait;

—— Pictoribus, atque Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Cùm autem cinguli materies varia sit, fueritque; videamus, an cingulus noster laneus, priscam habuerit originem. Et Heliæ quidem pelliceus, siue (vt exponit Clemens Stromathæus[c]) è pilis contextus placuit, quem secuti sunt Elisæus, Io. Baptista, Basilius, atque Dorotheus,[d] horumq. sectatores. Et de Elisæo quidem, ac Ioanne patet ex locis superius citatis. De Basilio verò, & Dorotheo Basiliano Monacho habeo descriptum eorum habitum his verbis: *Vestitus noster is est; Colobium, zona pellicea, anabalus, & cucullus*. Alijs autem quibusdam Monachis, zona linea Oresiesis. [e]*Sufficit*, inquit, *nobis habere zonam lineam*. Quæ & Pachomianis in vsu erat, vt B. Hieronymus his verbis narrat: [f]*Baltheolum vnusquisque habebat lineũ*; Nonnullos autem fune præcinctos lego, eos nempe monachos, quos Paulinus Nolanus describit,[g] non baltheo, sed reste succinctos. Quæ materies omnium vilissima, & infimis mancipijs propria, iuxta illud Iobi: [h]*Baltheum Regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum.* Ideo sanctissimus Pater Franciscus, mundi contemptor, & paupertatis amator eximius, funiceum sibi, suisq. sodalibus delegit cingulum. Laneus verò noster, vnde? à Christo ipso est. Id certò asserit Ioannes Iprensis;[i] & vniuersè significat Chrysostomus,[k] siue quis alius Operis imperfecti autor. Ea profectò cingulorum materies apud Palæstinos fuit, à quorum communi more, cultuq. Christus non recessit.[l] Proinde Marcellæ, quæ Palæstinam incoluit B. Hieronymus è lana cingulum commendat. *Sit*, inquit,[m] *cingulum laneum, & tota simplicitate purissimum, quod possit magis adstringere vestimentum, quàm scindere*.

E cingulo autem pendeat clauis. Ita B. Gregorium Turonensem imitabimur: *Oblitus* (loquitur de se ipso[n]) *clauem capsæ porrigere, quæ cingulo dependebat*. Quocirca non laudo nostrum aliquot non è cingulo pendentem, sed in sacculum, aut alibi inclusam habentes clauem. Esset & de priscorum Clericorum calceamentis hoc loco aliquid notandum: sed cùm eos calceatos incessisse, aut saltem sandalijs vsos clarius sit, quàm vt à me post Iansenium, & Suarezium eruditissimos viros ostendi debeat; & alioqui ex Tertulliano Carthaginis, & Clemente Alexandriæ presbyteris id liquidò probari queat, visum est ad lectum properanti, id absque lectoris noxa prætermittere.

a De Pallio c. 4.
b Horat. in Arte Poët.
c Lib. 2. Pæd. c. 10.
d Ser. 1. S. Doroth.
e Inst. Mon.
f Præfat. ad Regul. Pachomij.
g Epist. 7.
h Cap. 12.
i De vit. Christi c. 21.
k In Matth. 3.
l Iprensis ibid. alijq.
m Epist. 23.
n De glo. mart. lib. 1. c. 35.

II. Lectuli sint lati palmos nō amplius quatuor.

A vestibus ad lectulos transeo, & vicino quidem flexu. quid enim aliud est lectus, quàm nocturnum indumentum? Igitur in hoc quoque frugalitas religiosa seruanda est. *Nobis* (inquit Clemens Alexandrinus [a]) *hoc est Christi gymnasio institutis vt rationi conuenit, simplici cubili, & frugali vtendum est, quod habeat id, quod nos iuuet commoderatum, & conueniens: si æstas sit, quod contegat: si sit frigus, quod foueat. Sit autem lectus non affabrè, & curiosè factus, pedesq. habeat planos, ac lenes. Nimis enim curiosæ, & exquisitæ tornaturæ sunt sæpe reptilium semitæ animantium. In primis autem cubilis mollitiem commoderatè, & conuenienter virilem esse oportet, & masculam: non est enim opus somnum esse omnimodam corporis solutionē, sed tantùm remissionem: & ideo eum dico esse assumendum non ad otiū, & socordiam, sed ad negotiorum, & actionum quietem. Ita ergo dormitandum est, vt facilè excitemur.* Sint enim, inquit, [b] *vestri lumbi præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, donec reuertatur a nuptijs. Beati serui illi, quos, cùm venerit Dominus, inueniet vigilantes.* Hæc ille grauissimus morum censor. Porrò formam honestissimi, ac verè virilis strati perfectè seruauit pijssimus Pater noster Ioannes Marinonius, quem vel super nudos asseres, vel super herbaceam culcitram decubuisse, satis exploratum, certumq. est. Imitabatur sanctus senex magistrum suum Caietanum Thienæum virum Apostolici spiritus, cui postrema ægritudine decumbenti, cùm submittere medicus decreuisset laneam culcitrellam, qua senio, laboribus, ægritudine, fessa membra quiescerent, ad eius ille rei nuncium sanctè subirascens; Mihine, inquit, molliorem culcitram? In cinere, & cilicio mori debeo, & volo. Atque hæc verba identidem proclamans, in suo duro, & stramentitio lectulo, omni reiecta mollicie, constanter hìc obijt, & æternæ illic vitæ initium fecit.

a Lib. 2. Paed. c. 9.

b Luc. 12.

III. Vno, vel ad summum duobus puluinaribus.

Neque verò plures S. Isidorus [c] suis permisit Monachis, *Geminusque*, inquit, *sit ad caput puluillus*: vt scilicet eleuatiore capite quiescentes, promptiores essent ad expergiscendum. Vnde & reclines sellulæ ad hunc ipsum vsum, finemq. apud Pachomium [d] memorantur. Si ijs igitur, qui induti diurnis vestibus, & sedentibus magis, quàm iacentibus similes, duo tantum concessi puluilli sunt, multò iustius ea nobis frugalitas seruanda est, qui vestimentis exuti, & toto reclinati corpore decumbimus, si non mollissimè, at saltem non prorsus incommodè.

c in Regula.

d in Reg. n. 50.

IV. In

IV. In communi Vestiario reponantur. Essænos idem seruasse institutum tradit Philo: Omnibus, inquit, [a] *vnum est promptuarium, vnde vestitus*. Et antiquus Monachorum institutor Oresiesis; [b] *Demus, ait, vestes ei, cui creditum est cellarium, vt deferat ad eum locum, vbi vestimenta pariter omnium reseruantur*. Hos videtur imitatus Augustinus, qui ad Clericos ita loquitur: [c] *Vestes vestras in vnum habeatis sub vno custode, vel duobus, vel quot sufficere possint ad eas excutiendas, ne tineis lædantur; & sicut pascimini ex vno Cellario, sic induimini ex vno Vestiario*. Huic verò Præfectus (vt & id obiter adnotemus) Plauto [d] Vestispicus, quasi inspector, & curator vestimentorum: priscis Ecclesiasticis Vicedominus, [e] vel, vt nobis in vsu est, Vestiarius, [f] reperitur appellatus.

a Lib. quod probus.
b De Inst. Mon.
c In Reg.
d Trinummo.
e Apud Onuph. lib. de vo. Eccl.
f Apud Anasta. in vit. Steph. 3.

V. Capillum, & barbam omnes tondeant, ne nutriant, nevè radant. Barbæ, comæque aut promittendę, aut amputandæ diuersus apud diuersos ritus fuit; quem diligenter persequi, neque mihi otium, neque operæpretium fuerit. Dicam solummodò qui priscorum mos extiterit Clericorum. A Petro incipiam, summo illo Clericorum Principe. Eum Beda visum refert detonsum: *Cui*, inquit, [g] *puerulo beatissimi Apostolorum Principes dignati sunt apparere, Petrus detonsus vt Clericus, &c.* Adstipulatur Nicephorus tradens [h] Petrum gessisse comam barbamq. non admodum promissam: *Capilli*, inquit, *& capitis, & barba crispi, & densi, sed non admodum prominentes fuere*. Nos itaque, qui capillum, & barbam neque nutrimus, neque ad cutim radimus, à Petro sumpsisse videmur. At extant & alij prisci Patres, quorum autoritate, & exemplo hunc nostrum morem tueamur. Et de coma quidem habetur Sanctio Aniceti Papæ in hæc verba: [i] *Comam Clerici ne nutriant: sed desuper caput in modum sphæræ radant*. Et de Cypriano Carthaginiensi ad fidem Christi conuerso canit Prudentius; [k]

Defluа cæsaries compescitur ad breues capillos.

Clericum item priscæ Ecclesiæ videtur describere impius ille Lucianus, cùm ait: [l] *Pallium putre, sine calceis incedens, detonsa coma*. Quo loco, illud, sine calceis, ne intelligas excalceatum penitus, sed soleatum, vt in re simili ea verba intelligi debere Lipsius me doctissimus admonet. [m] Sat igitur patet, promissam comam Clerico inhibitam. Maior quidem dubitatio est num è prisco ritu barba nobis attondenda sit. Et affirmo. Nam Alexander Papa III. [n] seuerè sanxit: *Clerici, qui comam nutriunt, & barbam, etiam inuiti tondeantur à suis Archidiaconis*. Et diu ante eum B. Hieronymus [o] censuerat, *capillos in tantum demittendos, vt operta sit cutis*, vt videlicet honestus

g Lib. 4. Hist. cap. 14.
h Lib. 2. c. 37.
i Epist. ad Episcopos Gall.
k Peristeph. Hym. 13.
l In Philopat.
m Ad Tac. li. 2.
n De vit. & ho. Cler.
o In c. 46. Ezec.

habitus sacerdotum, facie demonstretur: quibus verbis, per capillos videtur, & barbam comprehendere, vti & Concilium Agathense,[a] comæ vocabulo etiam barbam intellexisse, exponunt duo summi Pontifices Gregorius VII. & Alexander III. verba suorum decretorum è prædicto Concilio desumentes. Tondenda igitur barba est: non autem aut ad cutim radenda, aut è contra longius promittenda. Vtrumque in Clerico displicet, & habeo vtriusque extremi vituperatores. Contra rasionem, illud in primis est Christi exemplum. Christus etenim aliquo saltem modo barbatus describitur ab Isaia, cùm sub eius persona hæc inquit: [b] *Et genas meas vellebant.* Accedunt vetustæ imagines, quæ Christum modicè barbatum præferunt. Clemens item presbyter Alexandrinus vicinus Apostolorum ætati, vniuersè docet, barbam tondendam quidem, non autem radendam: *Si quis*, ait,[c] *barba nonnihil tondeat, ea tamen non est omnino denudanda. est namque turpe spectaculum: barbaque ad cutem tonsus, non videtur procul esse à læuore, & vulsione.* Et post pauca subdit: *Qui in superiori parte labij inter comedendum polluuntur pili, tondendi sunt non nouacula (est enim illiberale) sed forficibus.* Eiusdem sententiæ esse videtur S. Hilarius Pictauiensis, dum ait: [d] *Barba virilis ornatus est.* Itaque si ea omnino deradatur, amittet naturæ ornatum humana facies. Posteriore ferè seculo vixit S. Simeon Stylites, qui referente Io. Moscho[e] Menam Diaconum Ecclesiæ Raithensis, forficibus totondit, non nouacula: hoc est medios dissecuit, non autem radicitus abrasit. Vidi ego, & quisque poterat, antequàm Gregorianæ Aedis vetustas illas imagines Baronius Cardinalis, vt nouas induceret, obliterasset, in monasterio S. Andreæ ad cliuum Scauri, effigiem S. Gregorij Magni, non rasa, sed leuiter attonsa barba. Et consentit Ioannes Diaconus scriptor vitæ eius,[f] qui designat S. Gregorium, *cum barba subfulua, & modica.* S. item Sidonius[g] Apollinaris, Maximum Clericum detonsum quidem describit, non autem rasum. Adalbertus etiam Episcopus, & Martyr, tonsam barbam ferebat, vt ipse de se fatetur, suosque Clericos monuit, vt attonsi, non autem ad cutem abrasi incederent: Id ex his eius verbis[h] elicio: *Tonsa barba comas prodire non probibeamus.* Quòd si quis contendat ad cutim vsque radendas Clericorum barbas, eò quòd Gregorius Papa VII. non tondendi, sed radendi verbo vsus sit, cùm scripsit de hac re ad Iacobum Episcopum Caralitanum, sciat illud eo loco verbum non significare cutaneam rasionem, sed modestam detonsionem; tum quòd alioqui Alexander Gregorio aduersaretur, tum etiam quòd nouum non sit, vt rasio pro tonsione sumatur. Ita enim sumitur (vt aliorum autorum alia mittam loca) in vita S. Lupi Senonensis Episcopi,[i] vbi hæc leguntur: *Cernens verò Rex Clotharius eum afflictum, corpus eius macie confectum, caput intonsum, barbamq. minimè rasam, iubet eum honorificè tracta-*

[a] Cap. 10.
[b] Isai. c. 50.
[c] Pæd. l. 3. c. 40.
[d] In Psal. 131.
[e] Prat. c. 118.
[f] Lib. 4. c. 84.
[g] Epist. 5.
[h] In eius vit. ad fin.
[i] Apud Surium.

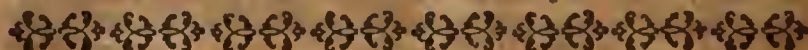
tractari, comamque, & barbam tonderi. Ecce prius illud, *rasam*, exponitur per, *tonderi*. Huc etiam facit Decretum Concilij Carthaginiensis quarti: [a] *Clericus neque comam nutriat, neque barbam radat*. Sic enim legunt MM. SS. Vaticana, Victoriana, & Gandensia, atque Isidori liber Parisijs impressus, vt testatur Ioannes Sauarus diligentissimus Sidonij Scholiastes, Notis in epistolam S Sidonij ad Turnum. [b] Qui inquit illud, *radat*, erasum fuisse in plerisque sacrorum Canonum codicibus à quodam malè feriato homine, qui vna litura maximas altercationes excitauit. Et ratio quidem, quam Sauarus subijcit, profectò vrget. Nam siuè illud Decretum, quod hodie in sacrorum Canonum Codicibus habetur, sumptum est ex Concilio Carthaginiensi, in eo, vt diximus constanter legitur; *neque barbam radat*: siue ex Decretis Aniceti, in ijs nulla barbæ mentio est, vt patet ex 23. dist. cap. Clericus. Adde, quòd neque Vsuardus, neque Innocentius III. neque Marianus Scotus inter sanctiones Aniceti barbę rasionem numerant. Satis igitur superq. probatum est, barbam Clerico non ad cutem radendam: Clerico inquam: nam de Monachis plerisque, alia est ratio; eliciturq. è S. Paulino, [c] atque ex Helia Cretensi [d] barbam ad cutim rasam ad Monachos pertinere. Sed neque è contra, longius, Cynici in morem, promittenda est, aut fouenda, vt adolescat. Superflua est ea cura in re superflua, atque adeo vbi hominem videris barbæ, comævè satagentem suæ, illico dici poterit cum Seneca: [e] *Nihil ab eo speres forte, nihil solidum: non est enim ornamentũ virile concinnitas*. Si huius æui Regulares Clerici recepto vsu barbam alerent, tolerari vel in nostratibus posset barbæ prolixitas. Verũ vt à ceteris omnibus, & à nobis ipsis Clerici, aut Presbyteri è nostris aliquot exorbitent, nulla est ratione permittendum. Nam nostrę leges vniuersè, & nullo excepto iubent, *Capillum, & barbam omnes tondeant, ne nutriant, neve radant*. Decet quippe *vnius moris esse habitantes in domo Dei*. [f] Et verò prisci nostri Patres ad vnum omnes barbam totondere. Nemo quidem rasit, sed nemo nutrijt. Icones verò Pauli Quarti, & Pauli Consiliarij cum prolixis barbis, non ab ijs expressæ, dum intra claustra stetere; sed postquàm ille ad Summum Præsulatum, iste ad Pontificij Cubiculi Præfecturam euectus est.

Iungenda est clericali comæ Clericorum insigne, corona. Non ignoro, quod alioqui tritum est, eam à Petro ad coronæ figuram, vertice capitis detonso, habuisse originem, vt tradunt Beda, [g] Amalarius, [h] alijque multi. At quanam forma eam gestauerint veteres Clerici, latanè circa totum caput, an breuiori circulo in summo vertice, id neque tritum, neque à multis scitum. Nam de S. Cutberto Clerico ita loquitur Beda, vt tempora potius, quàm verticem tonsuræ coronam circumiuisse significet: *Postquàm*, inquit, *seruitutis Christi iugum, tonsuræque Petri formam in modum coronæ spineæ*

[a] Can. 44.
[b] Lib. 4. Ep. 14.
[c] Epist. 7.
[d] In orat. 19. Nazianz.
[e] Epist. 115.
[f] Psal. 67.
[g] In vit. S. Cutberti.
[h] De Eccl. off. lib. 4. c. 19.

Cristi caput cingentis Domino adiuuante Cutbertus susceperat. &c. Si in modum coronæ spineæ Christi caput cingentis, ille tonsus est, vtique non in summo vertice, sed latè circa tempora videtur tonsus. Huic dubitationi satisfieri potest ex doctrina S. Isidori, qui libro primo de Ecclesiasticis officijs [a] apertè tradit sua ætate, duas Clericos habuisse tonsuras; alteram in summo vertice, alteram inferius circum tempora: illaque, tiaram sacerdotalem, hac verò regium diadema significari; iuxta illud B. Petri dictum: [b] *Vos estis genus electum, regale sacerdotium.* Posterioribus autem seculis, lata ista corona Monachis relicta, Clerici illam solummodò in summo vertice tonsuram retinuerunt. Obseruaui præterea consueuisse veteres Clericos, adiurare per Clericalem tonsuram, siue Coronam; adeò illam magni fecere prisci Patres. Per eam adiurat Hieronymus Augustinum. *Dominum*, inquit, [c] *meum Alipium, & Patrem meum Euodium vt nomine meo salutes, precor coronam tuam.* Et Augustinus scribens Proculeiano Donatistæ: [d] *Honorant nos*, ait, *vestri: honorant vos nostri. Per coronam nostram nos adiurant vestri, per coronam vestram vos adiurant nostri.* Mitto plura huc congerere de Clericali corona. Adeat lector S. Isidorum lib. 1. de diu. off. cap. 4. Amalarium item, Rabanum, Iuonem, ceteros.

a Cap. 4.
b 1. Pet. 2.
c Epist. 20.
d Epist. 147.

Cap. III.
De Mensa, atque Ieiunijs.

CIBORVM parsimoniam, & sobrietatem (quod paupertatis proprium est) diligenter seruemus. Ieiunia ab Ecclesia indicta accuratè custodiamus. Addimus ieiunium Aduentus Domini, & ob præcipuam reuerentiam erga Saluatoris nostri sacratissimam passionem, ieiunium sextæ cuiusque feriæ, nisi festum, pro quo pridie fit ieiunatum, aut festum Titularis Ecclesiæ, S. Stephani, S. Ioannis Euangelistæ, & Circuncisionis Domini in eam incidat. Ieiunamus præterea in Vigilia Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, & sanctissimi Corporis Christi; In vigilia exaltationis S. Crucis, quòd ea die nostra Congregatio sumpserit initium; in vigilia Natiuitatis, & Purificationis Sanctissimæ Virginis. In secunda, & tertia feria ante Cineres. Quarta quaque feria, quia tum Dominus à Iuda proditus esse perhibetur, à carnibus abstinemus, nisi festum fuerit primæ Classis.

Primæ communi mensæ omnes studeant interesse: nec sine rationabili causa, aut sine Superioris licentia ad eam venire quis prætermittat. Qui ad primam venire nō poterunt, ad alteram statim veniant, ne tertiam cogamur struere. Communis omnium mensa, communis cibus, idem omnibus ferculorum numerus, eadem qualitas. Primæ, & secundæ mensæ nullum sit discrimen, nullum personarum.

Communi mensæ nunquam desit sacra lectio, vel ex sacra Scriptura, vel ex SS. Patribus, vel ex autoribus alijs valde probatis: vt anima æquè cœlesti, ac terreno corpus

corpus cibo nutriatur. Lectionem omnes auscultent silentio. Eius errata corrigere, aut de ea verba facere præter Superiorem audeat nemo.

Culpæ, quæ in alijs domesticis operibus, vel quibusuis alijs rebus non Ecclesiasticis, commissæ fuerint, hæ in principio mensæ, flexis in Refectorio genibus, dicantur. Pœnas Præpositus, aut qui Præpositi vices in eo loco gesserit, cuique debitas imponat.

Post prandium, & gratias de more actas, cum silentio lotis manibus, in chorum abeant, & Nonam dicant. Post cœnam pari ratione abeant in Ecclesiam, Deum pro benefactoribus, præsertim quos in mensa recitatos audierint, oraturi.

Ieiuniorum tempore ad serotinam cœnulam simul accedant: cibum sedentes sumant; spiritualis lectionis cibo reficiantur. Quibus ad primam non est visum venire, ij non nisi ad secundam, post horæ dimidium à primo signo dato, conueniant; deinde Refectorij fores claudantur. Cibis, qui in communi mensa apponuntur, quisque contentus sit; nec aliquid amplius requirere, aut extra mensam sumere sine speciali Superioris facultate liceat.

Ad Cap. III. Notæ.

1. ADdimus ieiunium Aduentus Domini. Sunt, qui asserant Gregorium Magnum hoc ieiunium instituisse; sed planè falluntur. habeo enim, qui eius obseruationis meminerint Gregorio antiquiores. Chrysostomus: [a] *Si ingrueret*, inquit, *solennis Epiphaniæ dies: addo etiam, si tempus Aduentus Domini sacri, nedum Epiphaniæ, aut Quadragesimæ*, &c. Beatus etiam Hieronymus in suo Lectionario habet, quinque Dominicas Aduentus ante natale Christi Domini. Quòd si quis contendat hæc loca indicare quidem tempus Aduentus, quoad peculiarem celebritatem Officij sacrarum precum, non autem quotidianum eius temporis ieiunium, afferam Concilium Turonense, [b] vbi legitur hæc sanctio: *De ieiunijs antiqua statuta à Monachis seruentur, vt de Pascha vsque ad Quinquagesimam exceptis Rogationibus, fratribus omni die prandium præparetur. Post Quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Postea vsque ad Kal. Augusti ter in Septimana ieiunent, secunda, quarta, & sexta die. In Augusto quotidie prandium habeant. In Septembri, Octobri, Nouembri, ter in Septimana ieiunent. In Decembri vsque ad Natiuitatem omni die ieiunent. Inter Natalem, & Epiphaniam vsque ad Quadragesimam excepto triduo item prandebunt. Post Epiphaniam vsque ad Quadragesimam ter in Septimana ieiunent.* En disertè hic habes quotidianum ieiunium in mense Decembri, idq. vt Concilium inquit, ex antiquo Monachorum ritu. Celebratum autem fuit hoc Concilium diù ante Gregorium Magnum, nempe sub Pelagio Papa I. circa annum DLV. Sed has istius ieiunij antiquitates alij diligentius exquirant. Mihi satis est probasse nostrum hunc eo men-

a Hom. 3. ad Ephes.

b Turon. 2. can. 17. Tom. 2. Concil.

mensę ieiunandi morem non esse recentem, sed priscis religiosis ad vnum omnibus vsitatum.

II. Ciborum parsimoniam,& sobrietatem exactè seruemus. Memoranda sunt verba Ioannis Cassiani: *Eligendus*, inquit, [a] *est cibus non tantum qui concupiscentiæ flagrantis æstus temperet, sed etiam qui ad parandum sit facilis, & quem ad comedendum oportuniorem vilioris pretij compendium præstet; quique sit conuersationi fratrum, vsuiq. communis*. Hæc de ciborum qualitate Cassianus, qui & de quantitate, sic alibi scribit: [b] *Generalis continentiæ modus est, vt secundum capacitatem virium vel corporis, vel ætatis, tantum sibimet cibi vnusquisque concedat, quantum sustentatio carnis, non quantum desiderium saturitatis exposcit*. In potu quoque sobrietas tenenda est, adeò vt Sancti Patres Augustinus, Isidorus, & Isaias poculorum numerum suis sodalibus definierint, quem non liceret excedere. Et Augustinus quidem fratribus secum conuiuantibus numerum poculorum, Possidio teste,[c] præfixerat. Isidorus vero,[d] *Ternis*, ait, *poculis fratrum reficienda est sitis*. Et Isaias: [e] *Ad ternũ vsque cyathum vinum bibat*. Finio cum egregia illa S. Io. Chrysostomi sententia: [f] *Vilis, & tenuis mensa bonæ valetudinis est mater*. Valetudinis scilicet animi & corporis. Nam, *Qui abstinens est, adijciet vitam*, inquit Sapiens.[g]

a Inst.l. 5.c.23
b Coll.2.c.22.
c In vit. Aug.
d Reg.c 9.
e Orat.3.
f Ho.22.in Io.
g Eccl.37.

III. Ieiunium quartæ, & sextæ feriæ. Vniuersam Christi Ecclesiam his diebus à carnibus abstinuisse, patet ex Augustino [h] scribente ad Casulanum. Extatq. diu ante Augustinum editus Canon Apostolorum in hæc verba à Clemente relatus; [i] *Si quis Episcopus, &c. Quartam feriam, & Parasceuem non ieiunauerit, deponitor; præterquam si impediatur corporis imbecillitate: Sin Laicus sit, communione priuator.* Ne quis autẽ interpretetur hunc Canonem de sola Quarta feria, & Parasceue hebdomadæ Sanctæ, eò quòd vox Parasceue illam solummodo diem significare videatur, notandum est consueuisse priscos Græcos, quamlibet per annum feriam sextam vocare Parasceuem: quemadmodum Ordo Romanus singulos dies Dominicos appellat dies Paschæ, vt Collector Liturgicarum antiquitatum acutè obseruauit. Accedit Epiphanius, qui omnem de hac re dubitationem aufert: testatur enim [k] ieiunium quartæ, & sextæ feriæ è traditione Apostolica processisse. Imò S. Isidorus à veteri lege hãc obseruationem deriuat: *Statio*, ait, [l] *est obseruatio statutorum dierum, vel temporum; dierum, vt quartæ, & sextæ feriæ ieiunium ex veteri lege præceptum. de qua statione in Euangelio dixit ille. Ieiuno bis in sabbatho, idest, quarta, & sexta sabbathi*. Hos sanè dies, totus, vt dixi,

h Epist.86.
i Can.68.
k In fin.Panar.
l Etym. lib 6. cap.vlt.

xi, Christianus Orbis, præcipuè vero Orientales ieiunio obseruabāt. Hinc frequens eius ieiunij mentio apud Patres. Ignatius ad Philippenses; *Post Dominicæ passionis hebdomadam* (qua tota ieiunabant plerique nihil sumentes) *ieiunare quartis, & sextis ferijs ne negligatis*. Clemens Stromatæus: [a] *Nouit Christianus ænigmata horum dierum, quarti inquam, & sexti*. & Clementis discipulus Origenes. [b] *Habemus Quadragesimæ dies consecratos ieiunio, habemus quartam, & sextam septimanæ dies, quibus solenniter ieiunamus*. His concinit Epiphanius: [c] *Per totum*, inquit, *annum ieiunium bis seruatur in eadem sancta Catholica Ecclesia, quarta scilicet, & prosabbatho vsque ad horam nonam*. Ratio autem vtriusque diei ieiunij, eadem est, nimirum Crucis Christi memoria, vt præter Epiphaniū Apollo Abbas,[d] Theophilactus,[e] alijque [f] tradunt. Origenes verò præcipuè, & luculenter his verbis: [g] *Pridie quàm pateretur Dominus, consilium inierunt de capiendo Iesu. quo factum est, vt & quarta in hebdomada ieiunium seruemus, eò quòd dies illa Dominicæ passionis fuerit initium*. Ideo S. Maglorius, antiquus Dolensis Episcopus,[h] *quarta & sexta feria prorsus nihil sumebat: quarta quidem feria, quod tum impij Iudæi in necem Domini Iesu conspirarunt: sexta autem, quòd eum crucifixerunt*. Addit Pantaleo Diaconus,[i] ideo ieiunari quarta feria, quòd ea die Angeli rebelles è cœlo fuerint eiecti B. Michaële pugnante. Hæc Sancti Patres de quartæ, & sextæ feriæ ieiunio. Sed & Sabbathi ieiunium Apostolicum esse liquet ex ipsis Apostolorum verbis, quæ Sanctus Epiphanius contra Audoënos recitat. *Quando ipsi Iudæi conuiuantur* (nempe in sabbathis) *vos, ieiunantes pro illis, lugete*. Eandem rationem affert Augustinus: [k] *Ad hoc*, inquit, *ieiunemus, vt quando illi* (Iudæi) *lætantur, nos pro ipsis gemamus. Lætitia enim sua admonet dolorem nostrum, & faciunt nos recordari, quam miseri sint adhuc*. Altera nihilominus sabbatharij huius ieiunij caussa affertur ab eodem Augustino: [l] nimirum, quòd sabbatho Petrus, & vnà secum omnes, qui tunc Romæ erant, fideles ieiunauerint, pridie scilicet, quàm Apostolorum Princeps cum Simone Hæreticorum Primipilo dimicaret. Itaque trium horum dierum ieiunia ex Apostolica institutione proueniunt. Postero autem tempore, quartæ feriæ ieiunio ad religiosos viros ablegato, sextæ tantum feriæ, & sabbathi obseruationem Romana Ecclesia retinuit. Et illud quidem satis testatur Beda,[m] tradens sua ætate, quarta feria, cunctos religiosos viros ieiunasse. Ceteris verò Christianis, solius bidui obseruationem, remissa austeritate, remansisse, videlicet ciborum potius delectum, quàm ieiunium, liquet ex verbis Gregorij Papæ VII. à Gratiano relatis.[n]

a Strom. lib. 7.
b Hom. 10. in Leuit.
c In Anaceph.
d Apud Palla. in lau s.
e In Mat. 14.
f Clem. lib. 7. cap. 24. Augu. lib. de ieiunio & epist. 86. Ba sil. de Barlaā martyre.
g In Marcum.
h Vit. cap. 8.
i In Encomio de S. Mich.
k in Psal. 98.
l Epist. 86.
m Lib. 5. Hist. c. 5.
n De Consec. dist. 5. cap. 31. Quia Dies.

IV. Nisi festum, pro quo pridie sit ieiunatum.

Nam

Nam solennes huiusmodi dies etiam prisci à ieiunio exemerunt. Epiphanius: [a] *In quinquaginta diebus Pentecostes, non est ieiunium, nec in die Epiphaniæ, & Aduentus, quando scilicet natus est in carne Dominus, ieiunare licet, etiamsi contingat, vt sit quarta, aut prosabbatum*. Ex eo autem quòd S. Ambrosius, [b] aliique Patres dicunt intra quinquaginta dies illos post Pascha non esse ieiunium; nolim, aliquis cõcipiat, nos contra ius, fasque, ieiunare per id tẽpus sextis ferijs, & quartis abstinere à carnibus. Sensus enim SS. Patrũ non est prohibere spontanea ieiunia, sed tantũ eo tẽpore non indicere cũ præcepto. Itaque de hac re dici potest illud Apostoli: [c] *Præceptum Domini non habeo, consilium autem do*. Nec desunt exempla veterum. Nam nonnullos speciali deuotione ieiunasse totos etiam quadraginta dies, qui ab Octaua Paschæ ad Pentecostem intercurrunt, expectantes videlicet aduentum Spiritus Sancti, patet ex Amalario Fortunato, [d] & ex Isidoro, [e] cuius verba, quia dubitationem omnem discutiunt, referre libet, vti ea & Gratianus [f] retulit inter sacros Canones. *Post Pascha*, inquit, *vsque ad Pentecostem, licet traditio Ecclesiarum abstinentiæ rigorem prandijs relaxauerit: tamen si qui Monachorum, vel Clericorum ieiunare cupiant, non sunt prohibendi: quia Antonius, & Paulus, & cęteri Patres antiqui, etiam ijs diebus leguntur abstinuisse, neque soluisse abstinentiam, nisi in die Dominico*. Imò pœnitentes his diebus ex præcepto ieiunasse probat Collector Liturgicarum antiquitatum. [g] erant enim ijs plures Quadragenæ per annum iniunctæ. Hæc itaque nostra consuetudo discreta, & laudabilis est, ac multis religiosis Ordinibus communis. Deque huiusmodi consuetudinibus habes regulam S. Augustini [h] memoratu dignissimam; *Quod neque contra Catholicam fidem, neque contra bonos mores esse conuincitur, indifferenter est habendum, & pro eorum, inter quos viuimus, societate seruandum*.

a In fine Panarij.
b Ser. 61.
c 1. Cor. 7.
d Eccl. off. lib. 1. c. 36.
e Eccl. off. lib. 1. c. 42.
f Dist. 76. post Pascha.
g Tom. 1. de Pasch.
h Cap. Illa autem. Dist. 12.

V. Vigilia Exaltationis S. Crucis, quòd ea die nostra Congregatio sumpserit initium.

Refert Ioannes Molanus, vir sacrarum antiquitatum peritissimus [i] se hæc verba reperisse in vetusto quodam Martyrologio Cœlestinorum: *Sexto Idus Octobris dedicatio Ordinis Cœlestinorum, vbique locorum præfati Ordinis vno die solenniter celebranda*. Meritò itaque & nos in fastis retulimus sacram hanc nostri Ordinis anniuersariam diem, toto quidem Orbe ob recuperatæ siue exaltatę Crucis memoriam celebrãdam, sed nobis speciali cultu venerabilem, quòd ea die Quatuor illi Viri Patres nostri, sacrum hunc Ordinem faustissimè condiderunt, votisque Magno Deo in Aede Apostolorum Principis nuncupatis, Ioannis Chrysostomi, aliorumq. Sanctorum, qui eadem luce triumphatis terris

i Notis ad Martyrol.

terris ad cœlos quondam euolauerant, felicibus auſpicijs, ſalutarem Crucem ſibi, nobiſq. inuictè ferendam leuauere. Et ieiunium quidem pridie eius ſolennitatis benè indicitur, eò quòd ſimiliter in pleriſque Eccleſijs ieiunari ſoleat pridie feſtiuitatis Patroni, ſiue Tutelaris Sancti.

VI. Secunda, & tertia feria ante Cineres.

Tametſi Quadrageſimale ieiunium non à Teleſphoro primum inſtitutum, ſed Apoſtolica iam traditione profectum, nouo ab eo decreto firmatum ſit, vt tamen ſolenne hoc ieiunium ante Paſcha à Quinquageſima Clerici inchoarent, & per ſeptem hebdomadas obſeruarent, Teleſphorus ſanxit. Debeo eius hic verba ponere, vt huiuſce inſtituti antiquitatem, & firmitatem agnoſcant Noſtri, & gaudeant ſe vetuſtorum Clericorum veſtigia premere. *Cognoſcite*, inquit, [a] *à nobis, & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta, & Apoſtolica Sede congregatis ſtatutum, vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum Paſcha omnes Clerici in ſortem Domini vocati, à carne ieiunent: quia ſicut diſcreta debet eſſe vita Clericorum à Laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio. Et ſicut hi amplius ſunt applicati diuinis cultibus, & familiares Domini dicuntur Saluatoris: ita moribus, & conuerſatione, atque ſanctitate debent eſſe diſtincti. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes Clerici à carne, & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atque orationibus Domino inhærere die, noctuq. ſtudeant.*

a Ad finē Epiſt. To. 1. Epiſt. Decret.

VII. Communis omniũ menſa, communis cibus.

S. Ioannes Chryſoſtomus [b] inter cæteras laudes Monachorum, ſua ætate in Syria degentium, hanc recenſet: *Vna menſa omnibus & adminiſtrantibus, & his, quibus adminiſtratur: eædem epulæ, eadem domus, idem viuendi ordo.* Deinde ſubdit, eam rerum epularumque communitatem oriri ex paupertatis ſtudio, atque ex charitate: *Cur autem*, inquit, *miraris, ſi vnus viuendi modus, vna menſa, vnus veſtitus omnibus ſit, cùm omnia quoque vna ſint vniuerſis, non dico ſecundum ſubſtantiam* (id enim ſimiliter omnibus eſt) *ſed ſecundum charitatem. Abeſt inde meum, & tuum: eiectum inde omnino hoc verbum eſt, quod multorum cauſſa eſt bellorum.* Hunc ipſum morem ſignificat S. Auguſtinus [c] religioſam vitam laudans: *Quicquid eis infertur*, ait, *à pijs fratribus, cum ſufficientia, & charitate vtuntur. Nemo ſibi vſurpat aliquid, quod alter non habeat: omnes inuicem ſe diligunt, omnes inuicem ſe ſuſtinent.*

b Hom. 73. in Matth.

c In Pſal. 99.

VIII. Communi menſæ nunquam deſit ſacra lectio. *Venientibus ad refectionem* (Regula eſt S. Macharij, & Paphnutij)

a Apud Cuikiũ. b Can. 7. nutij) a *nulli licebit loqui: nec alicuius audiatur sermo nisi diuinus, qui ex pagina profertur*. Idem sanxit Concilium Toletanum b Tertium: & apud Gratianum de Consecratione c extat item aliud in hanc rem decretum sacrorum Canonum. Duæ verò eius sancti instituti caussæ rationesq. afferuntur à Patribus: altera à Cassiano, d vt scilicet silentium facilius seruetur: *Illud autem*, inquit, *vt reficientibus fratribus sacra lectiones in cœnobijs recitentur, non de typo Aegyptiorum processisse, sed de Cappadocum nouerimus; quos nulli dubium est non tam spiritualis exercitij caussa, quam compescendæ superfluæ, otiosæq. confabulationis gratia, & maximè contentionum, quæ plerunq. solent in conuiuijs generari, hoc statuere voluisse: videntes eas aliter apud se cohibere non posse*. Altera caussa est, quam S. Augustinus habet in Regula: *Ne sola nobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant verbum Dei*. Nostra Constitutio Augustinum imitatur cùm ait: *Vt anima æquè cœlesti, ac terreno corpus cibo nutriatur*. Eandem rationem adducit Eutychianus PP. e his verbis: *Recitetur sacra lectio, vt non tantum corporali cibo, imò verbi cœlestis alimento conuiuantes se refectos gratulentur*. Et bene factum, alioqui in huiusmodi comedones, qui ore tantùm, non auribus edunt, quadrabit Varronianum dictum; *Notha voluptate, dum edunt, duntaxat gula gaudet*.

c Dist. 5. cap. in omnibus.

d Inst. lib. 4. cap. 17.

e Apud Pœnitentiale Rom. Tit. 5. cap. 2.

Lector autem sicubi inter legendum errauerit, à Superiore est corrigendus, neque ei vnquam noxia conniuentia parcendum est. *Cum discumberet S. Antoninus* (inquit vitæ eius scriptor f) *lectorem habuit, in quem cum esitare crederes, ita vtramque aurem surrigebat, vt vel minimum labentem emendationis statim baculo castigaret*. Hæc ille. Quin etiam iterasse lectorem eadem verba reperio, si quando ea iterum legenda Superior demandasset. g *S. Hugo Cartusianus cùm aliquid à Lectore audiret de diuinis vel seueritatibus, vel miserationibus insigne, id ipsum bis, aut ter dicere compellebat*. Quod institutum etiam nostris vsitatum Patribus ferunt, præcipuè sancto illi seniculo, Ioanni Marinonio Veneto, vti nos in vita eius, Deo annuente, dicemus.

f Apud Sur. To. 3.

g Guigo in vit. S. Hugonis.

Sanctificatur itaque quodammodo sacra lectione pauperum Clericorum refectio: quin & alijs spiritualibus delicijs condietur. Hæ sunt, Benedictio, Culparum publica confessio, Silentium, Gratiarum actio, Ad Ecclesiam profectio, vt pro benefactoribus oretur. Horum singulorum exempla ab antiquitate petamus, vt noui, qui videntur ritus, à vetustate profecti (vt æquum est) censeantur.

Et de benedictione quidẽ clara res est, & frequens apud historicos mentio. Extat antiquissimi Aristææ de lxx. Interpretibus commentarius. In eo hæc lego: h *Etenim vt à mensis incipiamus, rectè sussit Moses tunc Deum laudari, cùm mensæ accumbimus*. Id ipsum Iessæos, & primos ex Iudæis Christianos; *cum summa grauitate stantes antequàm*

h To. 7. Biblio. SS. Patr. Col. 17.

quàm discumberent, decenter sublatis ad cœlum oculis, & manibus, factitasse, refert Philo Iudæus oculatus eorum, quæ de his scripsit testis. Porro vtilitatem, quæ ex benedictione, orationeque ante cibi sumptionem facta, proficiscitur, Chrysostomus [a] exponit, docens, eam, cùm ad Dæmones abigendos, tum etiam ad nos ipsos in sobrietate continendos valde prodesse. Tertiam huius sancti instituti rationem adijcit S. Basilius Magnus [b] Gregorio Theologo scribens, vt scilicet non solùm pro his caducis escis laudetur Deus, sed etiam pro ijs, quæ in posterum nobis in cœlis repositæ sunt, spiritualibus escis, sanctisque delicijs.

a De fid. Anne.

b Epist. 1.

Benedictione iam peracta, si quid fuerit, à quoquam culpæ fatendum publicè, tunc potissimum fatendum est. Neque enim alter priscis ad noxas propalandas, pœnasq. irrogandas aptior visus est locus, quàm is, quem Refectorium dicimus. Ideo Conuentus Aquisgranensis [c] sub Ludouico Pio decreuit, vt *si quis negligenter quippiam fecerit, vel aliud quid excesserit, in Refectorio mox à Priore veniam petat.* Quem ritum veteres Religiosos passim obseruasse, è sacris scriptoribus liquidò patet. Denique habemus domesticum exemplum pijssimi P. N. Io. Veneti, quem ferunt adeò acutè culpam in suis gestis agnouisse, vbi culpa plerumque nulla inerat, vt cùm frequentissimus esset, in se, palam, conuescentibus sodalibus, accusando, neque ab hac consuetudine posset amoueri, vix tandem sibi persuaderi passus est (ne tædium ingereret) vt culpas non in conclaui, sed in sacrario coram aliquot Patribus fateretur.

c Apud Conc.

Silentium. *In mensa* (inquit Aristæas) *nihil quidem ad confabulandum concessit, quod diuini numinis memoriam abijceret.* Hæc ille antiquissimus, cui alterum addam testem, non adeò quidem vetustum, sed qui de viris religiosis peculiariter loquitur. Is est Io. Cassianus, qui inter instituta Renuntiantium (vt ipse vocat) præcipuam silentij in sumendo cibo obseruationem recenset. *Apud Aegyptios,* ait, [d] *& maximè Tabennesiotas, tantum silentium in conuiuijs exhibetur, vt cùm in vnum tanta numerositas fratrum refectionis obtentu consederit, nullus ne mutire quidem audeat præter eum, qui suæ Decaniæ præest.* Omitto alia, quæ addere possem exempla: nec enim opus. Illud tamen, quod huc pertinet, adnotatum velim, quòd neque Præpositus ipse, si quid inter comedendum contigerit, quod poscere, aut iubere debeat, voce vtatur, sed signo tantùm, plausuq. manus. Itaque factum suo æuo Cassianus refert: [e] *Decanus,* inquit, *si quid mensæ superinferri, vel auferri necessarium esse prouiderit, sonitu potius quàm voce significat.* Idem statuisse videtur S. Pachomius, [f] *iubens eum, qui præest, primum omnium in mensa manum extendere.* Quod intellige, cùm ad mappulam (vt nos facimus) resoluendam, tum ad quippiam extenta manu significandum.

d Inst. lib. 4. cap. 17.

e Eod. loco.

f Reg. nu. 11.

Gratia-

Gratiarum actio refectionem immediatè consequitur. De ea hæc habet Moyses in Deuteronomio :[a] *Cùm comederis, & biberis, & satiatus fueris, memor esto Domini Dei tui*. Quem locum videtur egregiè explanare Chrysostomus :[b] *Absurdum*, inquiens, *fuerit, si cùm famuli nostri, si quando partem aliquam eorum, quæ apposita nobis sunt, acceperint, nobis gratias agant, beneq. nobis precantes abeant; nos cùm tot, tantisq. fruamur bonis, ne hoc quidem honoris Deo persoluamus, præsertim cùm hinc multam simus assecuturi securitatem. Vbi enim precatio, & gratiarum actio, eò Sancti Spiritus aduenit gratia, abiguntur Dæmones, & omnis aduersaria potestas diffugit, ac discedit*. Seruauit autem hunc ritum Christus ipse, vti Concilium Nannetense paulò post citandum obseruauit. Nam post cœnam illam postremam, & magnam ab eo cum Apostolis pridie quàm pateretur, sacratissimè celebratam surgens, stansq. vnà cum eis hymnum cecinit gratias agens, vt Matthæus refert.[c] Hinc etiam obiter elicere potes Christum ipsum, & Apostolos eius, tametsi alioqui in prædicatione Euangelij occupatissimos, prolixè psallere consueuisse. Recitat quoque Chrysostomus[d] formulam gratiarum actionis, qua Monachi Orientales vtebantur. Sed quid dico Monachi? omnibus Christianis vsitatissimum fuisse, meritoq. obseruatum vt tam ante, quàm post cibum hymni, precesq. adhiberentur, tradit Clemens Alexandrinus in doctissimis suis Stromatum libris,[e] ostendens Ethnicis, quænam Christianis viris viuendi norma esset. Denique ipse, alijq. veteres scriptores[f] tam crebrò memorant hunc ritum, vt superfluus sim, plura si velim addere.

a Cap. 8.
b Hom. 10. in Gen.
c Matth. 26.
d Hom. 57. ad pop.
e Strom. lib. 1.
f Basil. epi. 1. ad Lug. Euseb. lib. 9. de præp. Euang. cap. 1. Chrys. Hom. 30. in Gen.

Hæc autem ferè omnia quæ singillatim ex antiquitate protulimus, Concilium Nannetense[g] breui, & graui decreto complexum est: *Quando*, inquit, *presbyteri ad conuiuium conueniunt, prior eorum aliquis versum ante mensam incipiat: cibum autem, potumq. per vices benedicant. tum secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes. Ex eorum Clericis, aliquis de scriptura sancta aliquid legat. Post refectionem hymnum, Domini exemplo, dicant, seq. talibus in locis contineant, vt ne ministerium vituperetur*. Hæc prisca illa Synodus.

g Can. 54.

Oblitus autem penè fueram adnotasse quòd fragmina panis, cista olim, vt nos facimus, ad finem comestionis, veteres collegerint. Mitto vulgatum Marci, & Ioannis locum de Christo mandante; *Colligite fragmenta, ne pereant:* Meminit Io. Cassianus[h] amanuensis sportæ, quam Græco vocabulo procherium vocat, in hunc vsum fabrefactæ. Ex ea paxamacia promebant; inque eam, quæ supererant, recondebant in Abbatis Pauli cœnobio Syri Ascetæ. Lege collationis xix. cap. iv.

h Coll. 19. c. 4.

Cum

IX. Cum ſilentio lotis manibus. Neque hoc prætererunt veteres. Pachomius enim in ſua verè Angelica Regula ita ſcribit: [a] *Si egreſſus fueris à cibo, ne loquaris in redeundo, donec ad locum tuum perueneris.* Et prudenter id cautum ob loquacitatem, quæ eo potiſſimum tempore ingruit. [a] Reg. n. 14.

X. Pro benefactoribus, quos in menſa recitatos. &c. Eleemoſynas publicè legi ſolitas additis largitorum nominibus tradit in Ezechielem ſcribens B. Hieronymus: [b] *Publicè,* inquit, *Diaconus in Eccleſiis recitat offerentium nomina: tantùm offert illa, tantum ille pollicitus eſt.* Quod igitur olim in templo fiebat per Diaconum, hoc nos in conclaui facimus per lectorem, non vt ij, qui largiti fuerint, *placeant ſibi ad plauſum populi* (quod B. Hieronymus eodem loco deplorat) ſed vt id nobis incitamentum ſit ad diuinam eis miſericordiam, & gratiam implorandam. Idcircò ſtatim poſt refectionem ad Eccleſiam vnà pergimus, ibiq. gratitudinis ergò orationes fundimus vel priuatas ſi (vt in diebus ieiuniorum) Nona iam recitata fuerit; vel in alijs diebus publicas, Nonam ſcilicet à prandio perſoluendo. [b] Lib. 6.

Probat verò Chryſoſtomus id inſtitutum laudandi Deum poſt ſumptum cibum, exemplo Annæ Samuelis Prophetæ matris. Libet hic ponere eius verba, quæ verè aurea ſunt ab aureo ore: [c] *Surrexit,* inquit, *Anna, poſtquam illi comederant, & biberant in Silo, & conſtitit in conſpectu Domini. Quod omnes faciunt tempus relaxationis, illa fecit tempus deprecationis, poſt conuiuium accurrens ad ſupplicationem: fontes lachrymarum emiſit, mentemq. præ ſe tulit ſobriam, & vigilantem: ac poſt epulas adeò intentè orauit, vt donum acciperet ſupra naturam, ſolueretq. ſterilitatem, ac naturæ imbecillitatem corrigeret. Hoc igitur à fœmina lucri conſecuti ſumus, vt ſciamus & poſt conuiuium orare. Quiſquis enim ad hoc præparatus fuerit, nunquam in ebrietatem, aut vinolentiam incidet, nunquam edacitate diſtendetur: ſed quoniam expectationem deprecationis habet pro freno impoſitam animo, conueniente menſura attinget, ex omnibus, quæ fuerint appoſita, multaq. benedictione tum animam, tum corpus implebit.* Si cupimus itaque, vt nobis vel non petentibus eleemoſynæ pro victu, cultuq. ſatis copioſè erogentur; grati ſimus Deo, grati Dei miniſtris hominibus, qui ſe nobis munificos oſtendunt. *Ne igitur* (ſubdit Chryſoſtomus) *tantum negligamus lucrum: ſiquidem conuiuium, quod à precatione ceptum in precationem deſinit, nunquam deficiet, ſed quouis fonte vberius nobis omnia afferet bona.* [c] De fid. Annæ.

XI. Aut extra mensam aliquid sumere. Ea fortassis de caussa sancitum legimus apud Pachomianos fratres, [a] *vt nullus in cella sua reponat aliquid ad vescendum prater ea, quæ à dispensatore acceperit*. Certè Cassianus testatur, [b] tanti fecisse veteres Patres vitium furtiuæ comestionis, *vt si quem eius noxæ reum reperissent, non increpatione solummodo, qua leuiora errata plecterentur, sed vel plagis emendarent, vel expulsione purgarent*. Id intellige iuxta dictam Pachomij sanctionem, nempe, si quis furtiuè, & inscio Prælato præter ea, quæ à Superiore, vel eius licentia à dispensatore acceperit, habere, aut clam comedere ausus fuerit. Quocirca hoc ipsum velut proprij peculij crimen etiam à S. Isidoro graui pœna multatum legimus. *Nullum*, inquit, [c] *esus furtiua contaminatio polluat, aut impudens, vel priuatus extra communem mensam appetitus. Excommunicationis enim sententiæ subiacebit quisquis vel occultè, vel extra communem mensam aliquid degustauerit*. Excommunicatio autem non adeò rigidè, vt sacri Canones accipiunt, hoc loco sumenda est, sed vti Benedictus, alijq. nonnulli Ascætici scriptores frequenter vsurpant; nempe pro ignominiosa segregatione à consortio fratrum per aliquot dies. Notandum insuper est, non solum cibum extra communem refectionem, sed etiam vini potum furtiuum prohibuisse priscos Patres. *Vinum*, inquit B. Dorotheus, [d] *extra symbolam ne bibas*. Has verò seueras leges, hoc loco adducere volui, non vt Clericis Regularibus graue onus superimponerem, sed vt sciant nostri, atque exteri, nostros ritus, moresque, veterum exemplo, atque autoritati solidè niti: tantoq. diligentiùs nobis curandum, vt hæc leuiora seruemus, quando veteres illi multò difficiliora, atque duriora subijsse cernimus. His profectò exemplis, monitisq. permouebatur religiosissimus P. N. Thomas Golduellus Asaphensis Episcopus; pro fide Catholica ex Anglia extorris; cui licet Episcopalis dignitas, & longæua senectus aliquid supra ceteros, inter quos degebat, Clericos videretur posse concedere; eum tamen adeò odisse tradunt occultam, priuatamq. cibi sumptionem, vt proinde nihil aut pomorum, aut bellariorum, aut huiusmodi, quæ gulæ ipse irritamenta vocabat, in cellula sua vnquam seruare voluerit.

In domo autem Laicorum secularium nobis comedere non licet, nisi peregrè profectis. Quam laudabilem, & verè religiosam consuetudinem, B. etiam Benedictus suis Monachis seruandam indixit. *Fratres*, inquit, [e] *qui pro quouis responso proficiscuntur, & ea die sperant reuerti ad monasterium, non præsumant foris manducare, etiamsi à quouis rogentur, nisi fortè eis ab Abbate præcipiatur. Quòd si aliter fecerint, excommunicentur*. Pulchrè huc facit S. Hieronymi dictum [f]: *facilè contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, non recusat*.

[a] Reg. n. 43.
[b] Inst. lib. 4. c. 16.
[c] Reg. c. 9.
[d] Serm. 10.
[e] Reg. c. 51.
[f] Epist. 2. ad Nepot.

sat. Nunquam igitur petentes, rarò accipiamus rogati. Sanctus item Ambrosius: [a] *Prudenter, ait, factis conuenire Ecclesiasticis, & maximè ministrorum officijs, arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales sitis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobrio locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Subrepunt etiam fabulæ frequenter de seculo: ac voluptatibus claudere aures non potes; probibere, putatur superbia. Subrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est tua domi semel excuses, quàm aliena frequenter: & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua.* Hæc grauissimus ille Præsul & Christiani officij Censor eximius.

a Lib. 1. Off. c. 20.

Cap. IV.
De curandis Infirmis.

MAGNOPERE curandum est, vt cùm in morbum quis nostrum incidet, ei necessaria ministrentur accuratè, ne consanguineorum beneuolentiam, aut domus suæ commoda desiderare posse videatur. Qui febri, vel graui alio quouis morbo laborant, eis in cellam deferatur cibus. Lecti latiores cum duabus culcitris, & pluribus puluinaribus concedi poterunt. Præpositus virum sedulum & cùm ceteris virtutibus, tum charitate, & patientia præditum ægrotis curandis præficiat. Is det operam, vt medicorum mandata, & omnia, quæ fuerint factu necessaria, conficiantur tempore. Præpositus, & ceteri (si modò fieri poterit) quotidie, aut saltem alternis diebus ægrotos visitent, eosq. ad patientiam, diuinarumq. rerum desiderium cohortentur. Multi autem ne commorentur simul in eorum cellulis; res friuolas ne tractent; submissa voce loquantur; nec sermonem æquo longiùs producant.

Senum, & qui imbecilla sunt corporis valetudine, ratio habeatur. Si Præposito visum fuerit, ieiunandi eos lege soluat: illisque, si necessitas postulare videatur, fratrem Laicum miuistrare iubeat. Si pro sua quis tuenda valetudine loci, aut cœli mutatione indigere arbitretur, ad orationem primùm confugiat, rem deinde totam P. Generali notam faciat. Demum quæ ille decreuerit, tanquam omnium optima, summa animi quiete, & tranquillitate recipiat, neque amplius vrgeat, aut requirat.

Communis medicus pro infirmis omnibus curandis à Superiore deligatur, neque alius à quoquam sine eius licentia adhibeatur.

Ad Cap. IV. Notæ.

I. MAgnopere curandum eſt, vt cùm in morbum quis Noſtrum incidet, ei neceſſaria miniſtrentur accuratè. Rigidiſſimis etiam Monachis moris fuit, in ægrotos omnia charitatis, & lenitatis officia depromere. Teſtis huius rei locuples eſt Pachomius, monaſtici rigoris alioqui obſeruantiſſimus Magiſter, & cultor. Is enim cùm de ægrotis ſermonem habet, è rigidiſſimo euadit placidiſſimus: adeò (Apoſtolo teſte) *Charitas benigna eſt*. *Si quis*, inquit, [a] *ægrotauerit, & habuerit neceſſitatem, ſiue deſiderium comedendi liquamen de piſcibus, vel aliquid eorum, quæ comedere non conſueuerunt, non manducabit cum fratribus ceteris, ſed ſeparabitur, & dabitur ei à miniſtris ad omnem abundantiam, vt in nullo frater languidus contriſtetur*. Et B. Hieronymus de eorundem inſtitutis agens, [b] egregium Pachomianæ charitati teſtimonium præbet: *Aegrotantes*, ait, *miris ſuſtentantur obſequijs, & ad omnem copiam præparatis cibis*. Porro Patres noſtri in hac præſertim virtute præſtantiſſimi extitere, eorumq. eximiam in curandis ſodalibus ſolertiam, laborum tolerantiam, humanitatem, à Principibus quoque viris, magnis laudibus celebratam ſcio. Et verò quidnam hominum eſt ſub cœlo apud quos melius collocari beneficium queat, quàm apud chariſſimos fratres, miſerè ægrotantes, quos vna, eademq. Religio, hoc eſt eadem pijſſima Mater, Magno Parenti Chriſto genuit, aluit, ſanctisq. laboribus exercuit?

a Reg. nu 23.

b Præfat. ad Regul. S. Pachomij.

II. Præpoſitus virum ſedulum ægrotis curandis præficiat. Idipſum habet Auguſtini, hoc eſt Clericorum Ordinis inſtitutoris Religioſa ſanctio: [c] *Aegrotantium*, inquit, *cura ſiue poſt ægritudinem reficiendorum, ſiue aliqua imbecillitate, etiam ſine febribus ægrotantium, vni alicui debet iniungi, vt ipſe de cellario petat, quod cuique opus eſſe perſpexerit*. Mirum certè ſe in hoc munere præbuit (vt alios prætercam) Matthæus noſter Bencius, vir ille, omni virtutum genere ornatiſſimus. Valetudinario præfuit complures annos, Ad ceteras Ordinis dignitates propemodum præcepto eum cogi oportuit: adeò omne, quod ſublime videri poſſet, auerſabatur: Aegrorum verò curam lubens ſuſcepit, indefeſſus habuit; ſcilicet vt illic ſuam ille ſedulitatem, charitatem, prudentiam, factoſq. ad humani-

c Reg. c. 8.

manitatem mores, cum multorum eximio fructu exercendi daretur occasio. Itaque vidisses hominem non inuisere solùm, aut verbo tenus solari grauiter ægrotantes; sed præesse diligenter, imò adesse, & aduigilare assiduè, sua illa comitate alleuare mœrentium animos, lenire languores, dolores minuere decumbentium; in his, quæ fieri potuissent, occurrere desiderijs singulorum: Si quid verò à quoquam cupitum, quod vel ratio, vel nostri Ordinis leges vetuissent, excusare se adeò sincerè, & humaniter, vt facilè iudicari non posset, quid ægroto optabilius, aut vtcunque præstari, quod poposcisset, aut tàm belle, benigneq. negari. Omninò cuncta ille sapientissimè prouidere, exequi verò strenuè, & diligenter. Sed ad præclaras eius virtutes, quas Tyronum magister, Visitator, Præpositus ostendit, hæc ipsa, quæ modò narramus, quantula sunt? Finio igitur, neque enim hic locus. Beatam illam animam nunc cœlum habet; nos miseros, qui talem amisimus, illi similem non admodum facilè reperturi.

III. Multi autem ne commorentur simul in eorum cellulis. Benè id cautum. Licet namq. scriptum sit:[a] *Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.* Ea tamen non est censenda, aut vocanda visitatio, quam multorum turbant garritus, nugæ, clamores. Ideò S. Pachomius, Angelo sanciente, scripsit:[b] *Ægrotantem absque concessu Maioris nemo visitet.* ne videlicet molesta conflueret turba, & tædio afficerent languentem, qui debuissent esse solatio.

a Eccles. c. 7.

b Reg. n. 24.

IV. Senum, & qui imbecilla sunt valetudine ratio habeatur. Ad hoc ipsum firmandum spectant Augustini verba,[c] quæ superius retuli. Iussit etenim Sanctissimus Præsul non eorum solummodo, qui febri, affixi lectulis, vexarentur; sed etiam qui alia quapiam imbecillitate laborarent, curam esse habendam. Et Concilium Veneticum[d] huc etiam facit, statuens vt *probatis senibus post emeritos labores, ac etiam propter infirmitatis necessitatem, asperior ab Abbatibus regula remittatur.* Iccircò S. Theodosius Cœnobiarcha instituisse legitur[e] separata cubicula ob valetudinarios senes, & monachos laboribus debilitatos, appellasseq. Græco vocabulo Γηροκομεῖον. Id ipsum fecisse S. Ioannem Abbatem Synaitam videre est apud S. Gregorium Papam, epistola ad eum scripta:[f] quippe cui ad souendos senes dono mittit benignissimus Pontifex lænas, hoc est, stragula, quindecim. Et vniuersè dico senes eximendos esse à ieiunio, alijsque religiosæ vitæ laboribus; ijsque, si opus habeant, administrum è Laicis aliquem assignandum, vt & antiquitus factum le-

c Cap. 8.

d Can. 7.

e In eius vita.

f Lib. 11. ep. 16

go in vita S. Ioannis Silentiarij, *Iustum autem esse putaui* (Ioannes
a Vit. cap. 7. inquit [a]) *dum sum adhuc robusto corpore ministrare, & seruire, vt quando ero imbecillus, minimè condemner, si mihi ministrent alij.* Aequa videlicet ratione, vt qui antea se arctè coluisset, senex postmodum liberaliter, officioséq. tractaretur. Quocirca huiusmodi emeritæ virtutis viri, etiamsi velint laboribus insistere, exhortandi sunt, vt sibi senio, laboreq. fractis iam tandem parcant. Exhortare
b Gradu. 26. (inquit Climacus [b]) *ex charitate senes, scientia, & actione claros, qui corpora sua in exercitatione contriuerunt, modicum sibi quietis indulgere.* Profectò exhortari non solum, sed propemodum præcepto adigere opus fuit strenuum illum, & veteranum Christi militem, Andream nostrum Auellinum, qui licet ferè nonagenarius esset, vix tamen à communibus nostri instituti operis, arctoq. cultu segregem se aliquando fieri passus est. Aemulabatur, opinor, ardens illud B. Bernardi pro
c Lib. 1. vitæ eius. Christo patiendi studium. de eo enim Gulielmus Abbas [c] hæc refert; *Videres, ait, hominem imbecillum, & languidum conari, & aggredi quæcumque vellet, minus considerare quid posset, sollicitum pro omnibus, circa seipsum negligentem, omnibus in omnibus alijs obedientissimum, sed de se ipso vix aliquando, seu charitati, seu potestati obedientem, semper enim sua, nulla reputans, maiora moliebatur.* O da mihi tales senes, *& ego cibo eos, si vis etiam auro & poto balsamo;* vti de Sanctissimo Martyre Timotheo is ipse S. Bernardus aliquando dixit. [d]
d Ser. 30. in Cant. Hæc de senibus, atque imbecillis, nunc ad ipsos redeo ægrotantes; quorum si quis graui morbo decumbat, iuuandus erit adsistente sibi diu, noctuque è nostris aliquo, vt factum legimus Gregorio Magno
e Dial. lib. 4. narrante, [e] dum Gregorius Monachus grauissimè ægrotaret. ei etenim Iustus frater administrauit, hoc est, per diem adstitit, noctu per interualla aduigilauit. Prorsus id omne exposcit sollicita charitas, & mutua in languentes beneficentia, atque pietas, tantopere à Christo Domino commendata.

V. Si pro sua quis tuenda valetudine loci, aut cœli mutatione indigere arbitretur.

Duo hoc mihi loco dicenda sunt. Alterum Præpositis, vt officij meminisse velint: ægrotis alterum, vt se pauperes Clericos tum maximè existiment, cùm aduersa laborant valetudine. Et Præpositos quidem non ego, sed Augustinus docet, quamnam methodum adhibere debeant ad ægros di-
Reg. cap. 8. gnoscendos, curandosque. [f] *Primum, vt si patens est ægritudo, etiamsi recuset æger, exequatur consilia medicorum. Si autem velit aliquid medicamenti, aut leuamenti sibi præberi, & fortè non expedit, suæ cupiditati non obediatur, aliquando enim etiamsi noceat, prodesse creditur quod delectat. Si verò latens est dolor in corpore, famulo Dei dicenti*

quid

quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Hæc ille magnus doctor prudentissimè. Qui verò intelligi debeant famuli Dei, quibus vult S. Augustinus, vt sine dubitatione credatur, hoc opus, hic labor est. Si vocabulum Præpositus attendat, omnes sunt famuli Dei; si rem ipsam, vereor, non adeò omnes. Hæc itaque ancipitia quis explanabit nobis? Humbertus explanabit; ille inquam, qui vniuersum Prædicatorum Ordinem, à B. Dominico Quintus, cum laude rexit. Is igitur ea Augustini verba declarans [a] docet, *famulum Dei, de quo sanctus ille præsul loquitur, eum præsumi, qui diem, noctemq. in Dei obsequio impendere anhelat; qui in suis regulis humiliter, & deuotè se exercet; qui libenter sui Prælati voluntatem, non suam, implet; qui bonum communitatis, non priuatum, quærit; qui proximum verbo, & exemplo pascit: tali famulo Dei* (concludit Humbertus) *dicenti quid sibi doleat, sine dubitatione credatur.* Verumenimuerò quamuis iuxta hanc germanam Humberti interpretationem, vti iure suo Præpositus possit; nihilominus subditi, etiam non adeò perfecti, languores verine sint, an ficti acutius perscrutari, internumq. cuiusque sensum anxiè rimari, charitatem non rarò lædit, ægritudinemq. si non adsit, inducit. Itaque ab eiusmodi subtili quæsitione Præpositus (si me audit,) abstinebit: præterquàm cùm viderit è cuiuspiam semper meliùs, atque melius, numquam bene se habentis, perpetuis medicationibus, Religiosam Ordinis obseruationem pessum ire, & ea illum arte laboribus, sanctisq. virtutum studijs facillimè se subducere. Nunc ad ipsos veros ægrotos me conuerto, quos non meis verbis, sed sapientissimi Regum Salomonis compellabo: [b] *Fili in tua infirmitate ne despicias teipsum* (hoc est) *ne curam tui, desperando de recuperanda sanitate, deponas:) sed ora Dominum, & ipse curabit te. His nimirum verbis hortatur ægrotos, ne ante omnia arripiant medicorum remedia: sed vt in primis precibus ad Deum confugiant, declarando se illi maximè fidere, illumque primum esse autorem recipiendæ sanitatis, qui vt verè solus sanitatem confert, ita ex animo precantes exaudit, si saluti eorum expedire conuenerit.* Hoc ipsum autem est, quod ait nostra Constitutio: *Ad orationem primum confugiat, rem deinde totam Patri Generali notam faciat. demum quæ ille decreuerit tanquam omnium optima summa animi quiete, & tranquillitate recipiat, neque amplius vrgeat, aut requirat.* Petijsti loci, cœlique mutationem, quam necessariam putabas tuæ valetudini. Qui scis, si quam vtilem putaueras, exauditus à Superiore, perniciosam aut corpori, aut animæ, aut fortè vtrique experireris? Quisquis domi tuæ fueris, pauperem te nunc in domo Dei esse memento; paupertatem enim professus es: Suam quisque sortem metiatur. diuites grandi pecunia salutem sibi quærant: pauperes etiam in ægritudine, imò verò tunc maximè, quòd tunc propiores cœlo sint, paupertatem, cuius regnum cœlorum est,

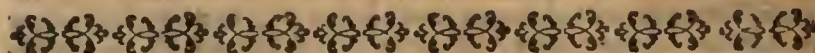
a Cap. 114.

b Eccl. 38. ex Commentario Iansenij.

a Ser. 30. in Cant. feruent. Alioqui (dicam cum Bernardo [a]) *valde dissonum à paupertate erit, in totis fluuijs, hortis, cellarijsuè reperiri vix posse quod comedas, aut vt ab altero Orbe petantur pharmaca, quæ tibi sub tegmine, & nomine necessitatis, siue discretionis, carnis prudentia suggerit adhibenda.*

Claudat hanc Notationem Marinonij nostri memorabile factum. Cui suprema valetudine decumbenti, cum à Villano Collateralis Cõsilij Triumuiro Perdix opiparè apparata dono missa esset, eam intuitus vir beatus; Egonè, inquit, senex misellus & peccator tam pretiosè comedam? Atque eam illico ad quendam virum in Nosocomio Insanabilium miserrimè ægrotantem asportari iussit.

Addam aliquid hoc loco de Conualescentibus. Hos Augustinus vocat *post ægritudinem reficiendos*, deque his ita scriptum, decretumq. reliquit: [b] b Reg. cap. 8. *Sanè quemadmodum ægrotantes necesse habent minus accipere, ne grauentur; ita & post ægritudinem sic tractandi sunt, vt citius recreentur, etiamsi de humillima seculi paupertate venerint, tanquam hoc illis contulerit recentior ægritudo, quod diuitibus anterior consuetudo. Sed cùm vires pristinas reparauerint, redeant ad feliciorem consuetudinem suam, quæ famulos Dei tantò amplius decet, quantò minus indigent, ne cibi eos teneat voluptas iam vegetatos, quos necessitas leuarat infirmos. Illos sanè existimet ditiores, qui in sustinenda parcitate fuerint fortiores: melius est enim minus egere, quàm plus habere.* Hæc sanctus ille Pastor, vt solet, prudentissimè.

Cap V.
De recipiendis, & instituendis Nouitijs.

AD diuinum cultum, & totius Religionis progressum plurimùm interest, vt ijs tantùm, qui à Spiritu Sancto ducuntur, & spectatæ vitæ sunt, quiq. vsui Religioni esse possunt, pateat aditus. Quare priusquam quis recipiatur, precationi se totum tradere Patres iubeant. Probetur deinde eius spiritus, & accuratè, ac diligenter examinetur de Fide Catholica, de vita, de moribus, de fama, de eruditione, de ætate, sitne ex legitimo matrimonio natus, & vtrum in aliam Congregationem, vel etiam an alibi in nostram dederit operam vt adscisceretur, aut sit aliquando adscitus: habeatne sorores collocandas, an parentes egẽtes, aut infirmos; sitne ære alieno grauatus, & si qua horum sunt similia. Quòd si diligentissimè, & per plures hebdomadas examinatus, nihil impedimento fuerit, quominus idoneus videatur qui admittatur, de consensu maioris partis Vocalium loci, modò ne Præpositus dissentiat, recipi poterit. Quòd si forte in aliqua domo non adsit nisi Præpositus, atque alter tantùm Vocalis, si in recipiendis Nouitijs, aut habitu induendis, aut ad professionem admittendis, Vocalis ille cum Præposito non

non

non consentiat, res tota deferatur ad P. Generalem.

Qui de hæresi vnquam suspectus, aut delatus fuerit; qui in alia religione professionem fecerit, nullo pacto recipiatur. Qui alius Ordinis habitu tantùm fuerit indutus, Si P. Generali cum Consultoribus videbitur, poterit recipi. Qui in nostram semel admissus posteà recesserit; Qui à Patribus cuiuspiam Domus repulsam passus ad aliam se contulerit; Qui ex legitimo matrimonio natus non sit, nulla ratione nisi ex consensu P. Generalis recipiatur. Quòd si quis eiusmodi ex rei ignorantia receptus sit, is ne induatur habitu, neve ad professionem admittatur, nisi Præpositi Generalis facultate impetrata. Si quis in aliquam ex nostris Domibus, vt admittatur, postulauerit, ne recipiatur absque illius Domus Patrum licentia, in quam prius vt ingrederetur, petierat: nisi fortè in eam Ciuitatem ita se contulerit, ibiq. fuerit commoratus, vt domicilium mutasse censeatur.

Vbi primùm quis receptus fuerit, tradatur à Præposito instituendus Nouitiorum Magistro, cuius electio à Præposito, maioreq. parte Vocalium (modò ne Præpositus dissentiat) singulis fiat annis; idemq. per plures, si videbitur, annos refici poterit. Deligatur autem ex Sacerdotibus, qui præcipua vitæ integritate, morumq. grauitate sit præditus: qui prudentia, & discretione polleat: qui mansuetudine, & seueritate, pro rerum, & personarum qualitate, vti optimè nouerit: Qui nostræ Congregationis communes labores libenter, & assiduè cum alijs subeat: qui rebus diuinis, & Ecclesiasticis non mediocriter sit eruditus: qui mandata Dei, atque consilia, perfectionisq. viam verbo, & exemplo alios edocere valeat. Is pro facultate sibi à Præposito concessa diligenter, & sollicitè informet Nouitios sibi commissos, Deum ex animo amare, mundi huius voluptates, & illecebras contemnere; paupertatem, & humilitatem in rebus omnibus colere; Obedientiam prompto, & alacri animo amplecti; puritati, & vitæ innocentiæ magnopere studere; bis saltem in die conscientiam examinare, ter in hebdomada confiteri, diebus Dominicis vnà conuenire, ac coram Magistro culpas suas dicere. Hortetur etiam eos, tentationes, atque adeò cogitationes singulas Magistro suo quam citissimè, & sua spòte detegere; tempus in rebus inutilibus non conterere; vanas seculi occupationes deuitare; silentium oportunis locis, ac temporibus seruare; orationis feruorem, & assiduitatem diligere; rebus diuinis magnopere delectari, atque cetera Religionis nostræ instituta diligentissimè tueri.

Postquam in nostram Congregationem quis admissus fuerit, per aliquot dies suo habitu seculari, vitæ nostræ rationem contempletur. Tum si perseuerandi spem exhibuerit, Clericali habitu indutus pro hospite habeatur. Si pro Clerico est admissus, per menses quatuor; si pro Laico, per annum pro hospite reputetur. Hospites, si in sacris sint, ante susceptum habitum ne ministrent in suo ordine. Si sint Sacerdotes, perrarò, & non nisi diebus festis, de Præpositi licentia, Sacrum faciant. Si sæpius fieri necessitas loci, aut alia ratio postulare videatur, Præpositi Generalis facultas erit impetranda. Nouitij ad nullum Ordinem promoueantur, sed sola Clericali tonsura, si eam non habeant, initiandi sunt. Si quis Nouitius sit Sacerdos, nulla ratione Confessionibus audiendis exponatur. Ante professionem, nisi aliter P. Generali certa de caussa videatur, nemini nec Philosophiæ, nec Theologiæ lectionibus interesse facultas sit; sed diuino cultui, Ecclesiasticis cærimonijs, sui ipsius abnegationi, atque deuotis, & ad pietatem accommodatis legendis libris vacent.

Professi cum Nouitijs ne versentur, neque vllo pacto colloquantur, ne illi quidē, qui vt ingrederentur, operam dederunt, aut eorum confessiones audierunt.

Qui ad functiones Ecclesiasticas inhabilis, aut Religioni oneri futurus esse existimatur, is nulla charitatis, aut misericordiæ specie ad professionem admittatur.

Laici scribere, aut legere ne discant, sed cum simplicitate, domesticis operibus vacent, quæ ita temporibus distribuant, vt ad communem orationem cum alijs veniant. Missæ intersint quotidie. Pro Matutino orationem Dominicam, & salutationem Angelicam quindecies; pro quaque Hora ter dicant.

Ad Cap. V. Notæ.

I. QVare priusquam quis recipiatur, precationi se totum tradere Patres iubeant, Probetur deinde eius spiritus, &c.

Quàm duro examine probarentur olim ij, qui claustrum ingredi deposcerent, tradit Cassianus eleganter hoc modo: [a] *Igitur ambiens quis in Cœnobij recipi disciplinam, non ante prorsus admittitur, quàm diebus decem vel eò ampliùs pro foribus excubans indicium perseuerantiæ, ac desiderij sui, pariterq. humilitatis, ac patientiæ demonstrauerit. Cumque omnium prætereuntium fratrum genibus prouolutus, & ab vniuersis de industria refutatus, atque despectus, tamquam qui non religionis, sed necessitatis obtentu monasterium optet intrare; iniurijs quoque, & exprobrationibus multis affectus, experimentum dederit cõstantiæ suæ, qualisq. futurus sit in tentationibus, opprobriorum tolerantia declarauerit.* Seuerus item Sulpitius [b] narrat exactam eiusmodi probationem his verbis: *Præcipua, ait, ibi virtus, & prima, Obedientia est: neque aliter adueniens ad monasterium Abbatis suscipitur, quàm qui tentatus prius fuerit, & probatus, nullum vnquam recusaturus quantumlibet arduum, ac difficile, indignumq. toleratu Abbatis imperium.* Addit his verbis duo, eaq. admiranda probatæ obedientiæ, ac patientiæ exempla, quæ lubens omitto. Mihi interim, omnibusq. nostris esto compertissimum, necessarium esse, si non adeò durum, saltem diligens aliquod & diuturnum experimentum, eorum omnium qui Religionis portum expetunt: videlicet, *vt in sublimia perfectionis fastigia, talia initiorum fundamenta consurgant*, inquit Cassianus; [c] alioquin frustrà speretur, posse tam arduum longumq. iter conficere eum, qui in ipsis viæ initijs cespitauerit.

a Lib. 4. Inst. cap. 1.

b Dial. 1. c. 11.

c Lib. 14. c. 2.

II. Qui in aliena religione professionem fecerit, nullo pacto recipiatur. Ratio, quam S. Thomas [d] affert, cur transitus de vna religione ad aliam non sit laudabilis, concludit etiam, ne vnquam, vel rarissimè recipiantur huiusmodi transitum flagitantes. Ea autem est, quæ sequitur, de lib. S. Thomæ huc exscripta his ipsis verbis: *Transire de religione in religionem, nisi propter magnam vtilitatem, vel necessitatem, non est laudabile: tum quia ex hoc plerunque scandalizantur illi, qui relinquuntur; tum etiã*

d 22. q. 189. ar. 8.

quia facilius aliquis proficit in religione, quam consueuit incolere, quàm in illa, quam non consueuit, ceteris paribus. Vnde in Collationibus Patrum [a] *Abbas Nestorius dicit: Vnicuique vtile est secundum propositũ, quod elegit, vt summo studio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire festinet, & nequaquam à sua, quam elegit semel, professione discedat*. Et postea subdit dicti rationem: [b] *Impossibile namq. est vnum & eundem hominem simul vniuersis fulciri virtutibus: quas si quis voluerit pariter attentare, in id incidere eum necesse est, vt dum omnem sequitur, nullam integrè consequatur. Diuersæ enim Religiones præeminent secundum diuersa virtutum opera*. Hæc S. ille Doctor. sed quia ij, qui migrant de vno Ordine ad alium, plerunque nituntur autoritati eiusdem S. Thomæ [c] docentis ea, quæ supra dixit non obstare, *quin laude digni sint ij, qui zelo perfectioris siue obseruatioris Religionis, transeunt de vna Religione ad aliam;* aduertere hos ego cupio ne fallacis boni specie illecti, spe sua (vt sæpissimè accidit) miserè defraudentur. Nam *qui sic intrat* (inquit Augustinus) *quasi securitatem sperans, neminem quem toleret habiturus, nescit quid interius agatur, nescit quomodo vento intrante, etiam naues in portu collidantur*. Nescit denique mysticum hoc religionis lilium, dum in his terris est, sine spinis non esse. Vigeat, vireat, floreat; spinas tamen habet, hoc est, religiosus quisque Ordo humani aliquid patitur; quippe qui ex hominibus, non ex Angelis conflatus est. Itaque frustrà in hac vita queri statum aliquem nullis malis admixtum, perfectè quietum: Nã lilium quidem est, sed (vt sapientissimus Regum cecinit) inter spinas. Id enim ijs significasse verbis (missa literali expositione, quam eruditè profert Michael Glislerius noster, libri Canticorum explanator insignis) declarat S. Augustinus in Psalmum nonum supra nonagesimum scribens. Omnino istiusmodi homines, primum locum, cui insederant, deserentes, vt meliorem inueniant, rarissimè ducuntur vel bono, vel prudenti consilio. Et ideo optimè sanxit nostra religio *vt nullo pacto recipiantur*.

[a] Coll. 8. c. 5.

[b] Cap. 6.

[c] Eod. art. 8.

III. Deligatur autem Nouitiorum magister ex Sacerdotibus is, qui præcipua vitæ integritate.

Nouitiorum magistrum, hoc est, Tyronum in Christi militia ductorẽ, atque instructorem omni virtutum genere debere esse conspicuum notiùs est, quàm vt antiquiorum exemplo autoritateq. à me probari oporteat. Vnum nihilominus exploratissimum Io. Cassiani dictum [d] hoc loco ponam, dignum sanè quod ab omnibus absque hæsitatione credatur; *Non posse scilicet alios vtiliter institui ab eo, qui virtutum laboriosa certamina re ipsa non fuerit expertus. Harum enim rerum ratio*, inquit ille, *nequaquam potest otiosa meditatione, doctrinaq. verborum*

[d] Epist. ad Castorem.

borum vel tradi, vel intelligi, vel memoria contineri: totum namq. in sola experientia, vsuq. consistit. Et quemadmodum tradi nisi ab experto non queunt, ita nec percipi quidem, vel intelligi nisi ab eo, qui ea pari studio, ac sudore apprehendere elaborauerit, possunt. His similia habet S. Basilius sermone de rerum abdicatione. ipsum adi.

IV. Informet Nouitios sibi commissos obedientiam prompto, & alacri animo amplecti. Id quoque idem Cassianus inquit his verbis:[a] *Cuius*, Institutoris, *hac erit sollicitudo, & eruditio principalis, per quam iunior introductus ascendere consequenter etiam culmina religionis summa praualeat, vt doceat eum primitus suas vincere voluntates, quem studiosè in his & diligenter exercens, hæc illi semper imperare curabit, quæ senserit animo eius esse contraria*. Plura in hanc rem addit Cassianus, quæ consultò, ne longiores simus, omittimus. Non tamen præteribo Christi sententiam hoc primum omnium deposcentis à discipulo suo, *Vt abneget semetipsum* (hoc est, vt in eum locum Patres exponunt) Vt per obedientiam animus, spiritualis Deo victima offeratur. Meritò igitur exclamat magnus ille Climacus:[b] *Beatus qui voluntatem suam ad finem vsque mortificauit, suiq. ipsius curam omnem, atque diligentiam spirituali magistro permisit: nam ad Crucifixi dexteram constituetur*.

a Inst. lib. 4. c. 8

b Gradu 4.

V. Tentationes suas, atque adeò cogitationes Magistro suo quàm citissimè, & sua spōte detegere. Id plurimum conducere ad spiritualis vitæ fundamenta firmè iacienda meritò existimarunt Tabennenses Patres. *Instituuntur* (narrat de ijs Cassianus[c]) *nullas penitus cogitationes prurientes in corde perniciosa confusione celare, sed confestim vt exortæ fuerint, eas suo patefacere seniori, nec super earum iudicio quidquam suæ discretioni committere, sed illud credere malum esse vel bonum, quod discusserit, ac pronuntiauerit senioris examen. Itaq. fit, vt in nullo circumuenire iuuenem callidus inimicus, velut inexpertum, ignarumq. praualeat, nec vlla fraude decipere quem peruidet non sua, sed senioris discretione muniri: & suggestiones suas, vel ignita iacula quæcunque in cor eius iniecerit, vt seniorem celet non posse suaderi*. Ad hunc modum egregiè Cassianus, siue apud Cassianum vetusti Patres de cogitationum cita manifestatione disputarunt. E contrà autem *Generale dicunt, & euidens indicium est diabolicæ cogitationis, si eam seniori confundimur aperire*. Et in quàm magno tum periculo versemur, Serapion Abbas[d] ex Salomonis verbis[e] ostendit. *Si momorderit*, inquit, *serpens non*

c Lib. 4. c. 9.

d Coll. 2. c. 12.

e Eccl. 10. secundum 70.

non in sibilo, non est abundantia incantatori, idest, si per confusionem suggestio seu cogitatio diabolica, incantatori cuipiam spirituali sollicitet Magister, qui carminibus scripturarum mederi protinus vulneri, & extrahere de corde conuenit noxia venena serpentis, patefacta non fuerint, succurrere periclitanti, perituroue non poterit.

VI. Bis saltem in die conscientiam examinare.

Huiusmodi examinis vtilitatem satis, vt arbitror, superius explicauimus. Nouitijs verò cùm non semel tantum, sed sæpius die cogitationes inspicere, & componere expediat, vt id libentius, diligentiusq. exequantur; recitabo hoc loco insigne exemplum à Climaco allatum Monachi cuiusdam, ad cuius latus cùm Climacus appensum breuem libellum conspiceret, didicit eum quotidie cogitationes suas in eo notare consueuisse. *Nam optimus* (subijcit idem autor [a]) *ille Trapezita est, qui quotidie vespere lucrum, ac detrimentum omnino computat. Quod scire manifestius non potest nisi horis singulis in tabulis omnia denotet. Nam cum calculi singulis horis ponantur, totius diei ratio postmodum clarius agnoscitur.* Hæc habet Climacus. Si itaque illi in horas singulas tam exactè in seipsos inquirebant, quidni, bis saltem die, nostri Ordinis Tyrones, puluerem mundanarum cogitationum è corde diligenter excutiant. a Gradu 4.

VII. Per aliquot dies suo habitu seculari vitæ nostræ rationem contempletur.

Quid simile habes in Regula Pachomij, [b] & apud Io. Climacum. [c] Non enim induebant religioso habitu quemquam, nisi postquàm sua veste indutus, & sui ipse experimentum dedisset, & Regularis vitæ rationem probè edidicisset. Subitariæ quippe illæ, & præferuidæ vestium religiosarum in obuium ferè quemque iniectiones, hinc leuitatem arguunt, inde fœdæ pœnitudini viam sternuunt. b Num. 26. c Gradu 4.

Eiusque vestes, donec professionem emittat, in communi Vestiario reponantur. More scilicet Thebaidis, & Aegypti Monachorum, de quibus Cassianus ita scribit: [d] *Illa verò quæ (Monachus) deposuit vestimenta Oeconomo consignata tandiu reseruantur, donec profectus, & tentationis eius, & tolerantiæ virtutem diuersis tentationibus, ac probationibus euidenter agnoscant.* Subditq. eiusmodi vestimenta, veluti veteris hominis exuuias, egenis olim erogari solitas. Vide etiam Pachomium de hac re sancientem. [e] d Inst. lib. 4. c. 6 e Reg. nu. 36.

VIII. Professi cum Nouitijs ne versentur, neque vllo pacto colloquantur.

S. Hieronymi ad Nepotianum Regularem

a Epist. 2. gularem Clericum scribentis [a] sententia est, Clericis omnibus memoranda: *Tales habeto socios, quorum contubernio non infameris*. Vitandæ igitur sunt adolescentulorum consuetudines. Olim quippe nedum familiaritatem, sed omne etiam breuissimi colloquij genus cum Nouitijs fuisse prohibitum liquidò patet cum ex Cassiano, [b] Pachomio [c], Isidoro, [d] Isaia [e] Abbate, tum præsertim ex S. Bernardo, [f] hæc dicente: *Fortè erit inter vos, qui tacitus respondeat, quod ego consilium dabo fratri, cui nec vnum quidem dicere verbum fas est, absque licentia?* Quàm verò duriter eius legis transgressores puniti fuerint, tradunt iam dicti Patres, quos qui volet, adeat. Nobis consilium non est de iudicijs, pœnisq. hic agere. Illud tamen reticere non debeo.

b Inst. l. 2. c. 15. c Reg. nu. 90. d In Reg. Mon. e Orat. 3. f Ser. 3. de Aduētu.

Nouitios cum exquisito delectu ad religionis habitum, siuè professionem admittendos. Alioqui magnam perniciem Religioso Ordini cōparabit is, qui absque discrimine omne hominū genus, plerumq. indoctos, ineptos, ceruicosos, stolidos membris captos, luxatosq. perfectionem vitæ spiritualis non seriò conquirentes, sed dicis caussa imaginantes, addo & tenellos pueros, in religionis caulam incautus pastor induxerit; nihilominus satagens, curansque, quàm id quod curare debuisset maximè, nimirum domus Dei decorem, atque animarum lucra per idoneos operarios administrari. Non sit Carafa noster, grauissimus ille nostri primum Ordinis, mox vniuersi Christi gregis Pastor, quem tradunt, nouitium auidius manducantem illicò expulisse: quòd *in Religiosis Congregationibus* (vt Climacus autor est [g]) *gulæ illecebra ruinam omnem, & negligentiam, atque contemptum operetur*. Antiqui item Patres quàm duros, difficilesq. se præbuerint in recipiendis ad cœnobia nouitijs, iam supra narrauimus. Detrimentum autem, iacturamq. incredibilem, quæ ijs aut promiscuè receptis, aut negligenter probatis, Religioni infertur, nulla vnquam oratio narrauerit. Audi interim Franciscum Riberam Soc. Iesu Theologum eruditione, & vitæ probitate insignem.

g Gradu 4.

h In Oseæ c. 2. Multum, inquit, [h] ad incolumitatem omnium Religionum pertinet,
„ præsertimq. earum, quæ non suam modò, sed omnium etiam salutem
„ propositam habent, vt pauci in eas admittantur, ijq. eiusmodi sint vt
„ certis argumentis constet vocari à Deo ad illam Religionem. Certis,
„ inquam, & diuturnis: non enim facile omni spiritui, & omni voca-
„ tioni credendum est, sed probandi sunt spiritus an ex Deo sint. nam
„ sæpè ex Deo non esse, qui maximè videntur, exitus indicauit. Indica-
„ uit etiam longi temporis vsus, nullam esse certiorem, ac præsentiorem
„ Religionibus pestem, quam multitudinem. Nam quæ dicuntur pestes
„ & sunt, ambitiones, auaritiæ, voluptates, contentiones, & æmula-
„ tiones, ex multitudine oriuntur. Ac si quis putat in magna homi-
„ num multitudine, mortificationem, & humilitatem, & pacem, con-
„ cordiamq. animorum conseruari posse diu, id putat, quod neque in
hunc

„hunc diem vſque factum eſt, neque vmquam fiet. *Quid eſt*, inquit „Salomon, [a] *quod fuit? ipſum quod futurum eſt*. Pauci qui perfecti „eſſent, aut qui ex animo ad perfectionem properarent, omni tempore „inuenti ſunt: multi qui diu, nullo. Senex eſt iam mundus: non mu- „tabit mores, opinor. Quod pretioſum eſt, rarum fuit ſemper: & „*ſtultorum* [b] *infinitus eſt numerus*, & poſt pauca, idem Ribera hæc ſubijcit. a Eccl. 1. b Eccl. 1.

„ In ijs autem, qui lumen Eccleſiarum, & exemplar ſanctitatis, & „quaſi ſtellæ lucentes in cœlo eſſe debent, nullos eſſe oportebat, (ſaltem „poſt tempus probationi præſtitutum ad inepos foras mittendos) qui „non eſſent iam perfecti, aut perfectionis ſinceri verique ſectatores. „Quorſum enim probationis tempora conſtitui in Religionibus Deus „voluit, niſi vt illi excluderentur, qui tales non eſſent? At nunc earum „moderatores, nulla de re magis ſolliciti eſſe videntur, quam de ſua- „quiſque Religione augenda, & propaganda, deq. nouis domibus ex- „truendis: nec quotidiana malorum experientia vnquã admonentur. Hæc ille ſapientiſſimè, & veriſſimè.

Laicos autem, qui Clericis adminiſtrent, non adeo diligenter, & ſeuerè antequam recipiantur, explorare oportebit. Sat erit ætatem inſpicere, quæ laboribus ſit idonea: voluntatem item, vt ſpem exhibeant vitæ, & conſtantis in Dei obſequela propoſiti. At ij poſteaquàm recepti fuerint, difficilius fortaſſe educabuntur, quàm Clerici, ideoq. opus habebunt oculatiſſimo inſtitutore, qui horum ingenia- pernoſcat, probet, & timore etiam pœnæ coerceat. Duo item meminerit ab huiuſmodi operarijs abigere; deſidiam, & literas diſcendi ſtudium: illam excutiet, ſi nunquam eos otio torpeſcere ſinat, curetque, vt ſemper inueniat eos Diabolus occupatos (in qua tamen re ne ſit nimis durus, aſſiduuſq. exactor, & Pachomianæ ſententiæ recordetur[c]: *Ne plus operis fratres facere compellantur; ſed moderatus labor omnes ad laborandum prouocet*. Literarium verò ſtudium facilè, & ſua ſponte deſerent, ſi libri auferentur, ijſque perſuadeatur, vt ſimplicitate- potius, vitæq. innocentia, quam eruditione Deo placere enitantur. Legendus erit Thomas à Campis in vita B. Florentij, & Antiſtius in- vita B. Aloyſij Bertrandi, qui de hac re prudentiſſimè loquuntur. c Reg. nu. 100.

Et quia de operarijs Laicis nunc ſermo eſt, fortaſſe locus iſte requirit, vt de eorum loco dicam aliquid è priſco ritu. Video enim alicubi hos in Odæum (Chorum vulgo vocant) introductos, prauo certè exemplo, & nouitio more. Velim igitur eos numquam in choro degere; atque adeò inhiberi, ne cum Clericis, Presbyteriſq. preces ſuas, ne mente quidem perſoluant. Sit eorum orationis locus Eccleſia-, longè extra cancellos, presbyteriumque. Ita ſeruarunt vetuſti Patres ad vnum omnes, tam ſeuerè, & conſtanter, vt neque ipſos Reges, Auguſtoſq. Cæſares aut intra ſacrarium, aut intra Presbyterij cancellos

cellos consistere permiserint, vt de Theodosio seniore narrant histori- ci. Nec mihi dicas huiusmodi operarios, veluti religiosos homines, posse in hac re priuilegio aliquo gaudere. Nam Dionysius Areopa- gita, [a] Monachos, qui sua ætate erant, vt plurimum, Laici, extra can- cellos statuit, longè à sacerdotibus, Clericisque, ea videlicet ratione, ne Ecclesiasticæ militiæ acies, perturbato ordine, inuicem miscerentur, sed suo quæque loco consisteret.

a Eccl. Hier. c. 7

Cap. VI.
De Studijs, & Scholasticis.

NECESSE est Clericos, vtpote verbi Dei, sacrorumq. ministros, omni quidem bonarum literarum genere, præcipuè verò Theologiæ eruditione esse conspicuos, ne diuina mysteria per imperitos cum ordinis dedecore exerceantur.

Clerici dum sunt Nouitij post spiritualium rerum occupationes, humanioribus literis, si necesse habeant, diligenter studeant. Ante professionem scientijs ne vacent, nisi à P. Generali obtenta licentia.

Nemo ad Logicam, vel Philosophiam audiendam admittatur, nisi qui Latinam linguam calleat. A Logica ad Philosophiam, à Philosophia ad Theologiã ne transeant, nisi qui à Præposito, & Vocalibus, suoq. magistro inuenti sint idonei. Vt schola sit frequentior, designentur certæ domus ad quas ex alijs, studiorum causa demigretur. Tres deputentur anni, quibus Logicæ, & Philosophiæ operam nauare possint. Theologiæ non plures quinque, non pauciores quatuor. Per id totum tempus lectiones à Magistro assiduè audiant, illasq. postea repetant, ac dubitationes de ea in orbem quotidie proponant.

Singulis hebdomadis habeantur disputationes, in quibus vnus conclusiones propositas defendat; vnus, & alter argumenta contraria obijciat. Disputationibus, & repetitionibus huiusmodi intersint quandoque Præpositus, & Vocales, quo animum Scholasticis addant. Ne legendis aliarum scientiarum libris distrahantur, dentur singulis à Præposito, & Magistro libri, quos solos possint legere. Diebus non festiuis detur scholasticis professis, si videbitur, alternis vicibus remissio, ne cum alijs in Choro pro diuino Officio recitando conueniant. Si qua de causa Magistrum diutiùs abesse contigerit, mutuis, quas ille præfinierit, lectionibus se exerceant, ac solitam vacationem habeant. Aduertant Præpositi, ne concessum Scholasticis studendi tempus, rebus inutilibus, aut otio absumant, neve cùm alij ad matutinas preces persoluendas surrexerint, illi in cellulis dormiant; sed primum omnium est curandum, ne qui studijs fuerint destinati, orationis assiduitatem, & animi modestiam negligant. Verùm ita eruditionem cum pietatis ardore coniungant, vt alterum alteri emolumento esse possit. Expleto statim studiorum curriculo, aut si magistri actu ampliùs non legant, teneantur rursus Horis omnibus Canonicis, vnà cum alijs interesse.

Ad Cap. VI. Notæ.

I. NEcesse est Clericos, vtpote verbi Dei, Sacrorumq. ministros omni quidem literarum bonarum genere, &c. Puto hæc fuit ratio, qua antiquitus bonæ artes in monasterijs edocerentur. De qua re Concilia, & Patres non rarò meminerunt.[a] Cum autem verum sit quod S. Thomas[b] ait *Clericum habere officium docendi, & pascendi populum*. Cumque iuxta illud Euangelicum, Nemo literas scire possit, nisi ante didicerit, liquidò sequitur oportere Clericos literis nauare operam, eo tamen modo, vt secundum sanctam illam, & sapientissimam Beati Francisci admonitionem[c] *Spiritum non extinguant*. Porrò si Monachis illis Pachomianis legimus[d] iniunctum, vt *omnino nullus esset in monasterio, qui non edisceret literas, & de scripturis aliquid teneret:* quantò magis id sanciri, & seruari debet in domicilijs, Collegijsq. Clericorum? vt videlicet non solùm discant legere, & scribere (id enim Pachomius per illud, *literas*, significat) sed etiam humanioribus studijs, Philosophiæ insuper, Theologiæ, & linguarum cognitioni seriò incumbant. Profectò legimus in vita S. Fulgentij Regularis Clerici, & eruditissimi Episcopi *beatum virum valde dilexisse scholasticos adolescentes*. Narrat enim vitæ eius scriptor,[e] *Laborantes fratres, & opera carnalia indefessis viribus exercentes, lectionis autem studium non habentes minus diligebat, nec honore maximo dignos iudicabat. In quo autem fuit scientia spiritalis affectus, etiamsi virtute corporis destitutus, laborare manibus nunquam posset, peculiariter habebatur dilectus, & gratus*. Hæc vetustus ille scriptor de Præsule illo virtutibus fulgentissimo. Quæ certè nullo modo pertinent ad eos scholasticos, qui à literarum studio, nihil spiritalis affectus, quem potissimùm Fulgentius ab ijs requirit, plurimùm verò loquacitatis, superbiæ, & diuini cultus negligentiæ, ingenti quidem Christianorum damno, nec minore sui ipsorum exitio referunt. Deplorat hæc mala Io Climacus his verbis.[f] *Vidi plerumque teneros pueros simplicitate, ac decore mirabiles, sapientiæ & eruditionis, atque vtilitatis acquirendæ gratia ad magistros proficisci, nihilq. inde eruditionis consequi, nisi tantùm fastum, & nequitiam ex reliquorum contubernio*.

a Gangr. can. 5 Cabil. c. 3. Nannet c. 9. Euseb. l. 5. c. 10. Euch. epist. ad Salon. Greg. Turon. l. 1. de Mirac. & in vit. S. Patrocli. Burch. lib. 1. c. 156. C. omnis ætas 12. q. 1.

b Lib. 9 impug. relig. c. 2.

c Apud Bonau. in eius vita.

d Reg. nu. 8c.

e Cap. 25.

f Gradu 4.

II. Detur Scholasticis si videbitur alternis vicibus à Choro exemptio. Tametsi huiusmodi exemptionis exemplum rarò, aut fortè nullibi (quod legerim) clarè extet; Sulpitius tamen Seuerus, quid simile significat, cùm scribit,[a] In Monasterio S. Martini *minorem ætatem deputatam fuisse scriptoris operi, maiores orationi vacasse*, vt superius dictum est. Id ipsum, vt existimo, permouit S. Dominicum, vt breuius Canonicarum precum officium suis sodalibus institueret: nempe vt humanis, diuinisq. scientijs perdiscendis, & populis instruendis tempus aliquod superesset à psalmodia, Diuinoq. cultu.

a Vit. S. Mart. c.7.

Ad finem huius sexti Capitis obiter firmabo, facere nos ex veterum autoritate, erudiendo scilicet non publicè exteros, sed priuatim nostrates solummodo Clericos. Purius se religiosi instituti decus, candoremq. seruaturos nostri Patres censuerunt, si exterorum scholasticorum turbam submouissent, more videlicet vetustæ Isidorianæ sanctionis. [b] *Schola in Monasterio non habeatur, nisi eorum, qui oblati sunt*. Oblati, inquit, idest, diuino seruitio sub veste religiosa iuuenes destinati. Scimus alios aliter facere; & per nos faciant, licet. Suus porrò cuique Ordini laudabilis mos ritusve constanter est retinendus. Alioqui si in aliorum Ordinum mores institutaq. immigrare velimus, proculdubio eueniet id quod Cassianus[c] acutè præuidit, *Vt dum omnem sequimur institutionem, nullam integrè consequamur*.

b Reg. c.5.

c Collat. 8. c.6.

Cap. VII.
De Silentio.

SILENTII, quod est custos Religionis, semper habenda est ratio. Seruabitur verò præcipuè à prima nocte, salutationis Angelicæ signo dato, vsque ad Solis ortum; quoquidem tempore aut in cellulis, aut in Ecclesia, orationi, vel studijs quietè, & placidè vacandum est. In æstate, à prandio, signo dato, in cellulam se quisque recipiat: atque, donec meridiana meditatio absoluta fuerit, silentium, & quietem seruent. Hoc toto silentij tempore confabulationes, atque adeò colloquia, & congressus omnes deuitent.

In Choro, in Ecclesia, in Sacrario, in communi mensa, in locis communibus, dum ad focum noctu, aut silentij tempore adsident, dum ad communes labores conueniunt, aut nihil omnino, aut sola verba necessaria submissa voce loquantur, aut interim lectionem spiritualem audiant.

In cellam alterius nemo intret, ne Lectoris quidem, neque Concionatoris, sine speciali Superioris licentia. Cum Secularibus nemo præter Confessarios, Superioris iussu loquatur. Si quid inter viam quis fuerit rogatus, aut res ita nata fuerit, vt

Supe-

Superior adiri non possit, quàm paucissimis se expediat: deinde rem omnem Præposito renunciet. Cum mulieribus, ne Confessarij quidem, qui mulierum confessionibus non sunt assignati, loquantur sine licentia; neve quis sine ipsa externum quempiam in cellam ducat. Vespere fores obserentur: Claues ad Præpositum deferantur, & apud eum maneant totam noctem.

Ad Cap. VII. Notæ.

1. SEruabitur verò præcipuè. &c. Ferè ex omnibus, quæ huc vsque tractauimus, nihil (vt opinor) minus silendum est, quàm vt silentium in loco accuratè seruetur. Lubrica enim est mortalium lingua, eiq. dulcedo illa sermonis blanditur, vt animi sensus prodat, & verba misceat, vel tunc maximè cum minimùm cum alijs, plurimùm secum loqui oporteret. Frenanda igitur subinde est cupiditas fabulandi, vt animus in silentium fixus, soli sibi & Deo vacet. Atque adeò bene factum, vt *à prima nocte, Salutationis Angelicæ signo dato, vsque manè sileatur*. Et Sanctus quidem Benedictus eadem penè spatia silentio præscribit. Tametsi enim sanciat, [a] *Post Completorium nemo loquatur*: idem tamen est, ac si dixisset, *ab occasu Solis*. Ea enim hora & vt Basilius loquitur, [b] *primis se iam intendentibus noctis tenebris*, Completoriæ preces continenter post Vespertinas recitabantur. [a]Loca autem, quibus silendum est, sunt; Odæum, Templum, Sacrarium, Conclaue, Loca, quæ dicunt communia, Focus, Operarum cubicula, siue Opificinæ. Ibo per singula.

a In Reg. c. 42.

b Reg. fus. disp. c. 37.

Odæum siue Chorus. Vnus mihi Cassianus,[c] sat erit vt eo loco silendum afferam; *Cùm igitur*, inquit, *prædictæ solennitates, quas illi Synaxes vocant, celebraturi conueniunt, tantum à cunctis silentium præbetur, vt cùm in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, præter illum, qui consurgens psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur. ac præcipuè cùm consummatur oratio; in qua non sputum emittitur, non excreatio obstrepit, non tussis intersonat, non oscitatio somnolenta dissutis malis & hiantibus trahitur. nulli gemitus, nulla suspiria, etiam adstantes impeditura, promuntur, nulla vox præter sacerdotis precem concludentis auditur*. Veteri exemplo recens addo è nostratibus documentum. Christophorus Refrigerius pijssimus Presbyter, quem vigintiocto ab hinc annis domus nostra Quirinalis amisit,[d] adeò orationi, & psalmodiæ intendebat obtutum animi, vt si quem inter psallendum, præcipuè verò dum postrema orationis clausula à Sacerdote pronuntiaretur, vidisset Breuiarij chartas euoluere, vel audisset excreare, protinus digito

c Inst. lib. 2. c. 10.

d Episcop. Tusius Hist. c. 51.

gito ad os admoto, signove alio silentium illi indiceret. Porrò nobis satis validum esse poterat linguæ retinaculum cernere senem illum venerabilem tam constanter in Deum, Diuinaq. defixum. Ceterùm quàm seuerè punierint veteres Patres sacri silentij in loco orationis violatores, narrat Climacus his verbis: [a] *Ad orationem plerumque stantibus nobis, animaduertit Pater sanctus, quosdam inuicem colloquentes, quos ante fores Ecclesiæ statuens iussit, vt per septem dies cunctis intrantibus, & exeuntibus prosternerentur.*

a Grado 4.

Templum. Aristæas de veteri Templo ita scripsit: [b] *Silentium verò tantum inest, vt cùm septingenti ferè ministrorum continuò adsint, & offerentium libamina multitudo ingens, nec vnum quidem hominem in loco versari putes. summa namq. veneratione cuncta, & magna Dei pietate perficiuntur.* Hæc ille. Et nonne maiore silentij religione domus Dei vera, præ illa veteri longe augustior, veneranda est?

b Opusc. de lxx. Interp.

Sacrarium. Concilium Bracarense; *Thesaurarius,* inquit [c], *siue Æditimus, vt permittat ministris, ne Beneficiarijs quidem tam elata in sacrario voce loqui, vt foris audiatur, nec vaniloquio, aut nugis se ibidem recreare; quin è vestigio pœnam bis iniungat, & castiget.* Vide etiam de hac re Nauarrum exactissimè disserentem.

c Apud Nau. de silent.

Conclaue siuè Refectorium. De silentio hic seruãdo iam superius dicta à nobis sunt satis multa, quæ nunc repetere non est animus.

Loca communia. Fusam aliquando orationem vel in ipsis cloacis, apud Climacum lego. [d] Vaniloquio ibi vacasse aliquos, non lego. Illud prius vix, aut ne vix quidem, imitandum, nisi alibi quis esse nequeat: [e] nam & monachus ille apud Climacum, locum orationi idoneum non inueniebat. Istud verò non permittendum, quippe quod honestati, ac religioso pudori minimè conuenit.

d Grad. 15. ad fin.

e Lege Chrys. hom. 17. in var. Matt. loc.

Focus. Paulus Quartus, Sanctissimus Pontifex, eo loco vel maximè seruandum silentium aiebat, quòd Petrus ad focum cum ancilla loquendo Christum negasset; Verè, & sapienter dictum; atque à Nostris potissimùm obseruandum.

Operarum cubicula. S. Pachomius; [f] *Quando, ait, farinam conspergunt aqua, & massam subigunt, nemo alteri loquitur, & quando tabulis ad furnum deportant panes, simile silentium habent. Tantum de psalmis, aut de scripturis aliquid meditabuntur, donec opus impleant. Si quid necessarium fuerit, non loquantur, sed signum dent his, qui possunt afferre quæ necessaria sunt.* Porro circa illud, quod de meditatione sacræ scripturæ Pachomius inquit, obseruabis, benè

f Reg. nu. 65.

apud nos institutum, vt inter operandum, lectionem è probo,& sacro aliquo codice auscultemus; nempe vt faciliùs subeat rerum diuinarum cogitatio. Ad silentij etiam rationem spectat, ne quis Officinas operariorum ingredi audeat absque licentia, præter quàm ij, qui eiusmodi Officinis, operisq. sunt præfecti. Quocirca meritò sanxit Basilius Magnus: a *Si quis importunè venit in culinam, aut in cellarium, exceptis designatis, aut his, qui disciplina boni ordinis curam gerunt, careat benedictione.* Et Pachomius Basilio penè æqualis: *Ad officinas,* inquit, b *diuersarum artium soli pergant Præpositi, vt accipiant quod necessarium est.* — a Animadu 41. — b Reg. nu. 60.

Diximus igitur quibus locis, horisq. silentium è prisco ritu seruetur: libet & loquendi nunc modum, rationemq. adijcere, quam diuinus ille Ambrosius grauissimè præscripsit. *Iugum,* inquit, c *sit verbis tuis, & statera:* d *hoc est, humilitas, atque mensura, vt lingua tua menti subdita sit. restringatur habena vinculis, frenos habeat suos, quibus reuocari possit. ad mensuram sermones proferat, libra examinatos iustitiæ, vt sit grauitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus.* — c Off. lib. 1. c. 3 — d Eccl. 28.

II. In cellam alterius nemo intret. Prudētissimè id constitutum, & penè necessario, idq. è prisco more. nam lego Angelum scribenti Pachomio ita dictasse. e *Ad alterius cellam intrare nullus audebit.* Quæ verba significant etiam antiquitus cellulas fuisse singulis singulas. De qua re nos superiùs nonnulla diximus. — e Reg. nu. 61.

III. Cum Secularibus nemo præter Confessarios, Superioris iniussu, loquatur. Videlicet, vt hac ratione exterorum amicitiæ, consuetudinesq. vitentur, ne de mundi puluere & nos fœdè conspergamur. Hinc illæ Sanctiones Aquensium Patrum, f *vt nullus plebeius, vel Clericus secularis in Monasterio recipiatur ad habitandum, nisi voluerit fieri Monachus.* Alioqui verò eos absque licentia, nulla est veterum Patrum Regula, quæ permittat. Vide Benedicti, & Basilij Sanctiones. — f Conc. Aquen. apud Cuik.

Cap VIII.
De recipiendis Hospitio.

CVM nostrûm aliquis de alia regione, aut ciuitate ad nostram peregrè aduenerit, omnem in eum humanitatis, & beneuolentiæ significationem conemur ostendere. Ante altare sanctissimi Sacramenti primùm ducatur. Cùm ibi paulisper oratum fuerit, omnes in eius amplexum, & pacis osculum ex animo accedant: ad cellam deinde ducant: itineris vestes detrahant: quæ ei necessaria sunt, tradant: pedes lauent, lautiore cibo recreent: tum per biduum ad cibos communes, alios adiungant. Caueant tamen, ne charitatis specie destruãt Religionis obseruantias; ne silentium horis, locisq. congruentibus violent; ne de absentibus detrahant; ne post primum diem in cellam ipsius ingrediantur. Is verò post biduum cibis communibus sit contentus: in Chorum cum alijs conueniat, & seruet Religionis obseruantias reliquas.

Itidem si quis ierit peregrè, post recitatum ante altare maius Clericorum Itinerarium, deducatur ad ianuam domus, & pacis osculo dato cum beneuolentia dimittatur.

Seculares domum ne facilè, nec sine vehementi caussa, & per paucos dies hospitio recipiantur, nam ex eo religionis disciplina detrimentum capere solet: at recipi poterunt Ecclesiastici, & Religiosi viri, præsertim si restricto viuant instituto. Præpositus, sacerdotem modestia, & grauitate præditum deligat, qui eos comitetur, & necessaria eis per ministrum idoneum suppeditanda curet: ceteros cum illis versari ne sine caussa permittat.

Ad Cap. VIII. Notæ.

I. CVm Nostrum aliquis de alia regione, aut Ciuitate ad nostram peregrè aduenerit. Quid nobis confecto iam itinere faciendum sit, docuit egregia admonitione Angelus Raphaël: nempe ante omnia (quod hoc loco nostra Constitutio dicit) Ecclesiam esse adeundam, Deumq. colendum: *Vbi introieris*, inquit,[a] *domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum, & gratias age ipsi*. Quocirca vetus, & probus alicubi mos, vt aliquam Vrbem ingressi Principes, ad templum statim deducantur. Pacatus in Panegyrico, *Magnas*, ait, [b] *Vrbes ingressi, primùm sacras ædes, & dicata summo Numini delubra visimus, tum fora, atque gymnasia*. Quod & Religiosis sodalibus suis S. Benedictus edixit in hæc verba: [c] *Suscepti hospites ad orationem deducantur*. Quis enim alter liben-

a Tob. 11.

b Paneg. ad Theodos.

c In Reg.

libentiùs, & citiùs visendus est, quàm Pater ille cœlestis, qui sospitator seruulorum suorum, & (si dici possit) filiorum, tot eos periculis eruit, atque reduxit domum incolumes?

II. Lautiore cibo recreent. Intellige, si de longinqua regione aduenerit hospes, &, vt hic dicitur, *peregrè*. Nam si de proximo loco, communis ei mensa apparanda est, nullo prætereà cibo addito. Ita & S. Basilius præscribit: [a] *Accessit*, inquit, *ad nos hospes aliquis: si frater est, & idem nobiscum institutum habet, is domesticā suam mensam agnoscat: quippe cùm quæ domi reliquerit, ea inuenturus sit apud nos. At defatigatus ex itinere? Eatenus cum eo copiosiùs, liberaliusq. agatur, quatenus ad recreandam eius lassitudinem sit satis.* Conuentus item Aquensis,[b] *in refectorio hospitibus omnem humanitatem manducandi exhibendam decreuit.*

a Reg.fus.20.

b Apud Cuik.

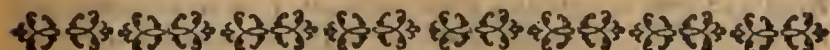
III. Caueant tamen ne Charitatis specie destruant Religionis obseruantias; ne silentium violent. Procliue enim est, dum peregrè aduenientem aliquem suscipimus, elata voce, & longiore confabulatione silentium frangere, aliasq. Regulares obseruationes obliuisci. Ideo prudenter monet S. Ephræmus Diaconus [c] *in hospitalitate vitandum esse Religiosæ obseruantiæ dissolutionem, atque contemptum.*

c To.2.Admon. ad fratres.

IV. Neve de absentibus detrahant. Maius vtique id malum silentij violatione est. Quocirca cum è profanarum rerum narratione facilè deuenire sit ad detrahendum de homine quopiam, id flagitium S. Pachomius præcauens iussit,[d] *vt si quis ambulauerit in via, vel nauigauerit, aut operatus fuerit foris; non loquatur in monasterio, quæ ibi geri viderit.* Porrò detractionis vitio carentes, quàm sint Deo chari, declarat S. Anastasius Synaita. [e] Ipsum lege.

d Reg.n.49.

e Orat. de sacra Synaxi ad fin.

Cap. IX.
De domo egredientibus.

CVM erit egrediendum domo, impetrata licentia cum assignato sibi comite, petita fixo in terram genu benedictione, breui oratione facta, & monito Ostiario, quisque egrediatur. ambo modestiam, & morum grauitatem præseferentes vnà semper incedant. Cùm domum redierint, rursus orent, & benedictionem pari modo petant. Quod si quis ex Laicis ad negotia fa-

miliaria obeunda missus fuerit, cetera, vt Clerici, seruet; solus tamen (si ita Præposito visum fuerit) egredi poterit.

Ad quæcunque negotia gerenda quis exeat, ea priùs suo Superiori nota faciat: quod si quid in via noui inciderit, cùm primùm domum redierit, rem omnem suo Superiori aperiat. Absente Præposito nemini domo egrediendi facultas fiat, nisi priùs licentiam à Præposito obtinuerit. Quòd si necessitas aliqua fuerit, egrediatur quidem de licentia eius, qui Præpositi locum tenet, res tamen tota Præposito domū redeunti nota fiat. Nulli ex Nostris liceat in aliam Ciuitatem, regionemq. proficisci, absque Præpositi Generalis facultate. Si necessitas vrgeat, de Præpositi, & Vocalium, & (si Visitationis sit tempus) de Visitatorum licentia, ire poterit. Tum res ad P. Generalem deferatur. Licentiam Superioris manu subscriptam, & obsignatam secum deferat, & ad Superiorem eius domus, in quam deuenerit, statim legendam tradat. Quod si quis absque sui Præpositi Commendatitijs literis venerit, pro admissa culpa puniatur grauiter. Cùm quis ab alia Ciuitate ad aliam mittitur, ne permittatur, vt solus sit in itinere, sed comes aliquis ex Nostris ei adiungatur, aut saltem viro aliquo seculari probatæ vitæ bene comitatus rectà iter faciat, nec deflectat de via.

Ad Cap. IX. Notæ.

I. CVm assignato sibi Comite. Mos iste, vt Religiosi non sine socio procederent, manasse videtur ab exemplo
a Luc. 10. Christi Domini, discipulos, non solos, sed binos mittentis.[a] Sic ad pa-
b Luc. 22. randam cœnam,[b] & ad visendum sepulchrum,[c] & ad Samariæ Ciuita-
c Io. 20. tem[d] Petrus, & Ioannes, hoc est, duo simul abierūt. Et probè id in-
d Act. 8. stitutum. Est enim socio socius, testis morum, custos, adiutor. Quocirca pulchrè S. Thomas Aquinas, Religiosum, qui solus procederet,
e Lib. 1. c. 37. vocabat Diabolum solitarium, vt habetur in Dominicano Chronico.[e]
f Reg nu. 34. Firmatur autem ista consuetudo autoritate Pacomij,[f] Basilij,[g] Do-
g Ser. 1. de Inst. Mon. rothei,[h] atque Augustini, cuius solius, vtpote Regularium Clerico-
h Ser. 10. rum Patris, nobis verba hic recitasse satis erit. Sanxit igitur in sua Regula: *Quando proceditis, simul ambulate. Cum perueneritis, quò itis, simul state. In incessu, statu, habitu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.* Comes autem sit, non ab eo, qui exire voluerit, electus, sed à Præposito assignatus, subdit enim idem S. Augustinus: *Ille, qui habet aliquò eundi necessitatem, cum quibus Præpositus iusserit, ire debet.*

II. Petita flexo in terram genu benedictione. Eam munimem esse abeunti, redeunti, ostendit Propheta Dauid, cùm
i Psal. 120. inquit:[i] *Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.* Hoc Psalmi centesimi vigesimi versiculo tutatus est sanctum, & vetustum

hunc

hunc ritum B. Eustachius Columbani discipulus in Concilio Matisconensi aduersus Agrestium quendam, eiusdem ritus damnatorem, vt scribit Ionas Scotus in vita Eustachij. Tanti autem fecere veteres hunc morem, vt S. Basilius dicat: *Siquis egreditur è monasterio non accepta benedictione, aut non dimissus à Patre, & Praefecto Monasterij, sit excommunicatus.* Eundem ritum priscis fuisse passim in vsu habetur ex Gregorio Magno lib. 2. Dialogorum, ex S. Dorotheo Sermone nono, ex Climaco Gradu quarto, alijsque.

Libet ad finem huius capitis oportunè (nisi fallimur) adnotare aliquid de vsu Rhedæ, atque Lecticæ: de qua re Chrysostomus, ad primam Corinthiorum epistolam ita scriptum reliquit [a] pedibus potiùs, quàm vehiculo inambulantes laudans: *Nam si modestior, ait, factus, humi ingrediare, ipsa te humilitas vehiculo suo gestatum, in cœlum euehet pernicibus pennis.* Itaque Rhedæ vsum cum modestia, humilitateque, non semper conuenire, clarè innuit Chrysostomus. Quid dixisset ad Religiosos, & paupertatem, humilitatemq. professos? Neque verò quod scripto admonuit, facto ipse non est executus. Etenim nobilissimus iuuenis & clarissimo exercituum Ductore Secundo, natus, cùm Athenis ageret, atque ad celebrem insignium virorum concionem à Prætore inuitatus esset, vehiculum ad se adducendum ab eo missum, modestè repulit inane illud itineris adiumentum, solusq. viam ingressus est suis ipse pedibus. Qua eius moderatione maiorem sibi apud omnes gratiam conciliauit, vt narrat Georgius Patriarcha Alexandrinus in vita Chrysostomi. E contrà ij, qui fastu quodã, absque necessitate vehiculis vtentur, non effugient Marcellini historici criminationem, in Clericos plerosque sui æui ita obloquentis: [b] *Securi sunt, vt ditentur oblationibus matronarum, proceduntq. vehiculis insidentes circumspectè vestiti.*

[a] Hom. 40.

[b] Lib. 27.

Cap. X.
De honesta remissione animi.

SANCTORVM Patrum autoritate, & exemplis, ac quotidiana experientia docemur, ad regularem disciplinam tuendam non obesse, sed prodesse plurimùm, si permittatur, quandoq. nostris, vt ab assiduis literarum studijs, ab arctis Religionis obseruantijs, iucundis interdum (honestis tamen) & cum virtute coniunctis remissionibus animum recreent. Præpositi igitur domorum permittant hieme, vt à prandio per horam adloquantur. Tum signo dato ad sua se quisque opera recipiat; In æstate post cœnam colloquendi licentiam permittant: Salutationis Angelicæ signo facto, silentium seruetur. Semel in hebdomada

mada concedant Scholasticis, vt æstatis tempore summo manè extra Ciuitatem animi causa deambulent, & ad prandium se domum recipiant. Hieme paulò post prandium exeant; ante Solis occasum domi sint. ceteris fratribus hoc idem alternis hebdomadis concedatur. Cùm plures iuniores, animi causa foras mittuntur, eos Sacerdos aliquis morum grauitate præditus comitetur.

Semel in menses singulos; bis mensibus proximis ante Aduentus, & Quadragesimæ ieiunium, facultas fiat, vt ab hora prandij vsque ad principium noctis in æstate, vel vsque ad peractam cœnam in hieme, domi animum recreent. Quòd si visum fuerit post meridianam horam in æstate, hieme verò post preces Vespertinas incipere, bis in menses singulos id concedi poterit. Hoc tempus præter id, quod insumêdum est pro diuino Officio horis consuetis in Choro, recitando; (cui etiam Scholastici alioquin immunes intersint) honestis oblectationibus, mutuis colloquijs, spiritualibus vocum, non autem instrumentorum cantilenis, inter se iucundè traducat. Extra refectorium simul vescantur. Et posteaquàm in mensæ principio aliquantulum lectum fuerit, sinat Superior silentium solui. Semel, aut iterum in anno pro ea animi remissione, quæ domi concedi solet, permitti poterit, vt extra domum in amici alicuius suburbana villula cibum sumant, ac totum diem maneant, absque tamen Secularium præsentia. Aliàs nulli liceat neque domi, neque foris ciborum aliquid absque Superioris sui speciali licentia sumere. Neque item ijs indulgentiæ diebus, neque aliquo vnquam tempore audeat quis in hortis nostris pomum, aut fructum aliquem decerpere, aut comedere. Ceterum, siue foris, siue domi se Nostri recreent, ita ijs rebus oblectentur, vt Religiosos, Deoq. dicatos se esse meminerint. Morum grauitatem seruent, atque modestiam: ne vociferentur; scurrilia verba ne proferant: dicacitate, & manuum licentia prorsus abstineant. Denique ita spirituales exercitationes tantisper intermittant, vt non dissoluatur animus, sed alacrior, & vegetior euadat, promptiorq. ad labores, sacrarumq. rerum studium.

Ad Cap. X. Notæ.

I. IVcundis interdum, honestis tamen, & cum virtute coniunctis remissionibus animum recreent. Scitum profectò est illud Gregorij sancti Pontificis, & verè Magni:[a] *Plerunque virtus, dum indiscretè tenetur, amittitur: dum discretè intermittitur, plus tenetur*. In quam sententiam Ethnicorum, & Christianorum Sapientissimi quique conuenere; atque vno veluti ore concludunt: Quòd etsi contentioni quies è diametro aduersetur, accidit tamen, vt illa maiorem in modum contentionem iuuet, si laboris durities, remissione leniatur. Atque vt de plurimis aliqua pro instituto opere hìc proferam testimonia. Primùm, vetus, & vera Sententia est; *Habet sæpissimè nimis festina, & laboriosa concursatio tarditatem*: Et vulgare hoc verbum videtur Seneca Pater clariùs expressisse inquiens;[b] *Continuatione pertinacis studij tristitiam adduci; hanc verò feria atque hilaritate discuti, excitariq. otio vigo-*

a Lib. 35. Moral. c. 10.

b Prolo. ad Decla.

vigorem. Quocirca *omnem nostram vitam in remissionem, & studium esse diuisam*, notauit Cheronæus Plutarchus,[a] *naturamque, non vigiliam modò, sed & somnum homini concessisse*. Naturam itaque magistram, ingenia hominum imitentur, indulgeantq. animo, ac subinde dent ei otium, quod alimenti, ac virium vices subeat. *Maior quippe erit* (vt ille ait [b]) *post otia virtus*. Otia autem cùm dico, aut commendo, ne tu desidiam, & fœdam ignauiam velim intelligas: sed à tumultuosis negotijs, animiq. anxietatibus tranquillitatem vitiantibus, quietem; vti, Xenophonte teste,[c] Socrates ille sapientissimus intelligebat: neque ea vox vt honestam quietem significet, impropriè mihi, aut alijs vsurpata. *Nam alterum esse otium, quo virtus euanescit; alterum esse otium, quo recreatur*, Valerius Maximus mihi est autor. Et ista quidem è scriptoribus Ethnicis satis in hanc rē erunt. Ijs autem Christiani mirè consentiūt: adeò verum est, quod nostra inquit constitutio, *Sanctorum Patrum autoritate, & exemplis eiusmodi ingenuam remissionem animi comprobari*. Ioannes Apostolus, primus occurrit; cuius, si Cassiano [d] (vt par est) credimus, memorabilis sententia extitit, *non oportere arcum assiduè tensum habere, sed expedire interdum parua, & breui laxatione animum oblectare, vt postmodum ad virtutum labores vegetiòr exsurgat*. Nam vt idem Cassianus, hoc est, prudentissimus vitæ spiritalis Magister inquit; [e] *Nisi mentis directio, atque censura quibusdam mollita fuerit vicissitudinum laxamētis, aut in teporem spiritus, aut certè in perniciosam corporis valetudinem collapsuram*. Neque verò mihi laudabitur is, qui serius, rigidusq. inter ludicra singulariter perstiterit. Ipse quippe me docuit Cassianus [f] *huiusmodi remissionis, atque humanitatis intercapedinem à perfectis etiam viris non solùm tolerandam patienter, sed etiam gratanter amplectendam*. subijcitq. dicti rationem. *Primùm, quòd prouocat nos auidiùs solitudinis desiderare secreta: cursumq. nostrum dū interpolare creditur, infatigabilem, iugemq. conseruat. Deinde quòd ex charitatis iucunditate maiora nobis confert lucra cum corporis laxamento, quam illa sunt, quæ per abstinentiæ fatigationem fuerant acquirenda*. His consentit Ambrosius, seuerus alioqui morum censor; *Quod prolixè*, inquit, [g] *facere vis, aliquando ne feceris*: adijcitq. *agricolas imitandos, qui nec vno semine agrum suum semper conserunt, & quandoque etiam, vt feracior euadat, finunt quiescere*. Hæc, aliaq. illi multa de laxamenti, remissionisq. necessitate, atque vtilitate dixerunt. Sed quid ego superuacanea, & perniciosa suasione nitor illuc mortales trahere, quo ipsi sponte sua non eunt, aut currunt modò, sed præcipites proruunt? Ad otium, quietem, hilaritates, voluptates Natura ipsa, & praua eius comes Cupiditas, aurigantur. Producam igitur exempla veterum, vt in ea, quam adeò laudarunt, animi remissione, quomodo ipsi se gesserint, videamus. In primis si

tempus

a Lib. de libe. educ.

b Statius 4. silu.

c In Symposio.

d Coll.24.c.21

e Coll.24.c.20

f Coll.24 c.20.

g Lib. 3. de Virgin.

tempus quæras, prisci olim, aut post septem hebdomadas elapsas (vt Philo refert [a]) cœnas, conuentusq. suos instaurabant; aut sanè non certa, stataq. die, sed fortuita, hoc est, si quando hospites sodales peregrè venientes excipere contigisset, laxabantur in conuiuia, vt ex Ephræmo,[b] Nazianzeno,[c] Hieronymo,[d] Cassiano [e] patet. Et quæ illa conuiuia? bella scilicet, & lauta. Olera, poma, legumina, hoc est (vt ille ait,[f] *terrestris cœna*. Neque ego nunc loquor aut de Hilarionis sodalibus refectis vua, & collatitijs frustis, [g] aut de Gallo, & Posthumiano [h] ab Eremita Afro ad graminis fasciculum, & dimidiatū hordeaceum panem inuitatis; sed profero præstantissimos præsules, totoq. Orbe celeberrimos, Gregorium Theologum, Basilium Magnum. Ille igitur Theologus quanto apparatu Magnum istum conuiuio. exceperit, audite ex Gregorio ipso ad Amphilochium Episcopum scribente: *Dignare olera nobis & plurima, & optima mittere, vel certè quantum poteris. Habebimus enim apud nos Magnum Basilium, quē caue ne quemadmodum saturum philosophantem expertus es, ita etiam esurientem, & indignabundum experiaris*. Postrema hæc verba dicit, quòd iam apud Amphilochium Iconij Episcopum, Basilius Magnus oleribus item exceptus, saturatusq. fuisset. Tales itaque viri, taliter conuiuabantur, & his lautitijs acerbas vitæ curas edulcabant. Quid hic dicam, aut cupiam? Si nequaquam libeat adeò parcam animi remissionem imitari, libeat vel in lautiore cœna obseruare duo. Primum sit, illud Tertullianicum,[k] *Edatur quantùm satis est, vt esuriem auferat; bibatur quantùm pudicis est vtile; ita saturemur, vt qui meminerimus esse per noctem adorandum nobis Deum esse*, hoc est, matutinis precibus, atque hymnis. Alioqui eueniet (quod Cassianus liberè protestatur [l]) *vt mens nimietate voracitatis oppressa emittere ad Deum preces leues, purasq. non possit*. Alterum, quo Minutius Felix, priscus, & Christianus Autor, sanctè admonet, [m] vt scilicet *bilaritatem grauitate temperemus*: siue vt alius Orator, & Philosophus ait; [n] *Cùm animum iucunditati damus, meminerimus verecundiæ, atque decoris*. Porrò audiui ego non semel à Patribus nostris, nullo alio tempore discerni posse euidentiùs modestos Religiosos ab immodestis, atque remissioni dicato die. Quocirca se quisque gerere debet, perinde ac deceat Religionis, & Modestiæ candidatos. Alioqui dico, & cum Salomone prædico,[o] *fascinatio nugacitatis obscurabit bona*; sentienteq. non exiguo suo, & Regularis Ordinis malo ij, qui sese ludicris immoderatius dederint, veluti fascino quodam noxiæ voluptatis spiritum hebescere, mentemq. nugis iocisq. obnubilari: adeò vt quando repurgare, colligereq. animum volēt, vix vllo poterunt modo. Neque equidem hæc dico, quod nesciam sanctos aliquot viros extitisse sermone lepidos, & innoxiè facetos. Lego enim [p] (vt antiquiores prætercam) Thomam Morum, sanctum illum, & strenuum Christi Mar-

a De vit. Contempl.
b Admon. ad fratres to. 3.
c Epist. ad Amphiloch.
d Epist. ad Eustoch.
e Coll. 14. c. 10
f Plautus Trinummo.
g Hiero. in vit. Hilar.
h Seuer. dial. 1
k Apol. c. 37.
l Coll. 4. c. 22.
m in Octauio.
n Cic. 1. off.
o Sap. 4.
p Cap. 8. vitæ Mori.

ſti Martyrem, *gratiſſima quadam feſtiuitate ſic omnia temperaſſe, vt nihil vnquam viſum ſit lepidius*: ſed lego etiam *fuiſſe eius ſales nequaquam mordaces, ſed candidos, mellitos, blandos, & quiduis potius quam amarulentos; iocariq. ſolitum, ſed vbique citra dentem; ridere, ſed citrã contumeliam*. imò verò iocos, riſusq. quàm parcè vſurpauerit, idem ipſe oſtendit, qui docuit, [a] *quòd quemadmodum ineptum, & abſurdum eſſet conuiuium, in quo cibi parum, condimentorum magna varietas, & copia apponeretur: ſic omnino peſſimè profectò illa vita inſtituitur, quæ fructuoſi laboris parum, aut nihil abſumeret, iocis autem, & inani ocio tota vacaret*. Itaque nec iſtius inclyti Martyris, nec alius cuiuſpiam probi, & Religioſi viri exempla ſequuntur ij, qui non iucunditate, quæ Græcis εὐτραπελία dicitur, ſed ſcurrilitate, & ſcenica mimeſi delectantur, mores, geſtaque aliorum per deridiculum traducentes: nec blandè morſiunculis ludunt, vt feſtiui catelli ſolent; ſed exertis dentibus admordent, vt moloſſi. Igitur indecora, & fœda hæc noſtri Ordinis Leges prohibent hiſce verbis: *Morum grauitatem ſeruent, atque modeſtiam: ne vociferentur: ſcurrilia verba ne proferant: dicacitate, & manuum licentia prorſus abſtineant*. Et verò hæc ipſa diu antea & vetita, & ſeuerè punita reperio, priſco ſcilicet eo Canone: [b] *Si quis Clericus, aut Monachus verba ſcurrilia loquitur, acerrimè corripiatur*. Et merito: nam hiſce veluti ſcopulis religioſum pudorem periclitari, præclarè admonet Ambroſius. *Habet ſanè*, inquit, [c] *ſuos ſcopulos verecundia, non quos ipſa inuehit, ſed quos ſæpe incurrit, ſi intemperantium incidamus conſortia, qui ſub ſpe iucunditatis, venenum infundunt bonis. Hi ſi aſſidui ſunt, & maximè in cõuiuio, ludo, ac ioco, eneruant grauitatem illam virilem. Caueamus itaque, ne dum relaxare animum volumus, ſoluamus omnem harmoniã, quaſi concentum quendam bonorum operum. Vſus enim citò inflectit naturam*. Quid igitur faciemus inter tot diſcrimina malè blandientium voluptatum? Ad æternam illam Veritatem confugiendum eſt, vt nos à leuitate morum ad grauitatem, moderationemq. traducat, inſtruatq. quid ſuo quemque tempore condeceat. Finiam igitur cum voto pariter, & venuſto carmine Chriſtiani Poetæ; [d]

[a] Vit. c. 13.
[b] To. 2. Concil. ex Cod. 16. libb. lib. 2. c. 30.
[c] Off. lib. 1. c. 20
[d] Prud. Cathem. 3.

Fercula noſtra Deum ſapiant,
Chriſtus & influat in pateras
Seria, ludicra verba, iocos.

11. Hoc tempus ſpiritualibus vocum cantilenis inter ſe iucundè traducant. Idem prorſus conſuluit S. Auguſtinus de muſica ſcribens: *Volo*, ait, [e] *tandem tibi parcas: (labor eſt in chartis) & apertum ire per auras animum permittas.*

[e] Lib. 2. c. 14.

Nam

Nam sapientem decet interdum remittere aciem rebus agendis intentam. Et sanè nihil efficacius, dulciusq. animum curis pressum alleuat, & ad Deum facit exsurgere, quàm vox canora, sacrumq. carmen bene modulatum, vt & Chrysostomus sentit de Dauidicis hymnis loquens: [a] Sacrum, inquàm carmen, nam profanum, lasciuumq. quàm malè ori illi conueniat, quod Christo consecratum est, vt nemo non videt, sic vtinam nemo non vitet.

[a] In Psal. 41.

Partis Secundæ Finis.

TER-

TERTIA PARS CONSTITVTIONVM CLER. REG.

Quinam ex Patribus Capitulo Generali debeant interesse. Cap. I.

D Regularem obseruantiam tuendam, & ad totius Religionis progressum plurimùm conferunt Generalia Capitula, modò ritè, & ordine habeantur. Igitur Præpositi omnes veniant ad Capitulum Generale. Quòd si eorum aliquis fuerit impeditus, suo loco mittere poterit, quem voluerit ex Vocalibus in sua ipsius Domo assignatis. Veniant etiam Visitatores. Singuli etiam Vocales à Patribus suæ cuiusque domus electi. In qua Domo plures sunt Vocales, ijs liberum sit, quem volent, eligere. Vbi vnus est Vocalis, is ne accedat. Electioni Vocalis nec Præpositus, nec Visitator se immisceat. Vocalis electio hoc tempore, & modo fiat. Secunda die Nouembris, si trienniò, vt fit, Capitulum erit celebrandũ; vel statim ac Consultores propter P. Generalis obitum, vel eius muneris abdicationem, vel quauis alia ratione Capitulum Generale per literas indixerint, Præpositus cuiusque domus vocabit omnes Vocales in sua ipsius domo præsentes, & assignatos, illisq. tempus electionis adesse notũ faciat: in nulla præterea se re immisceat. Vocales inter se absque Præposito electionem faciant, quam si per quinque dies præter primum non perfecerint, nemo electus, aut amplius eligendus intelligatur.

Patres Consultores pro Vocali eligendo priùs cum ceteris S. Siluestri Patribus Vocalibus conueniant, & vnà cum illis actiuam, & passiuam habeant ac more ceterorum suam electionem faciant. Si Vocalis electus ex Consultorum fuerit numero, nulla præterea fiat electio; sin secus, rursus Consultores inter se alium ex suo ipsorum numero eligere poterunt. Ad Vocalem in singulis domibus eligendum conueniant Vocales ceteri, ac nemo se excuset.

Nulla electio in Congregatione nostra per Procuratorem fiat. Excipimus Præpositum, qui ad Capitulum suo nomine mittere aliquem poterit ex Vocalibus in sua ipsius Domo assignatis, vt paulò ante dictum est. In nulla vnquam electione possit quis accedere ad se ipsum, augendo numerum, & electionem perficiendo, nisi priùs omnes, & singuli Electores id fieri consentiant. Nemo alba schedula in aliqua electione vti possit: Quæ si fortè reperiatur aliquando à Scrutatoribus, si quidem maior numerus in aliquem consenserit, bona erit eius electio: sin secus, rursus ad aures Scrutatorum singuli suffragium voce proferant.

Qui aliquem nominare nolit, de Electorum moueatur numero, & ad reliquos electio pertineat. Cumprimùm in singulis domibus Vocalis electio facta fuerit, ceteris publicetur fratribus; tum alijs domibus per literas significetur.

Si

Si Vocalis, aut Consultor electus posteà moriatur, aut graui morbo, legitimove impedimento detineatur, alius in eius locum eligatur ab eisdem Electoribus, eodem seruato ordine, & temporis spatio.

A Dominica in Septuagesima, si Paschali tempore Capitulum celebretur, vel statim atque Vocales singuli per domos fuerint electi, si alio quouis tempore, propter P. Generalis mortem, aut eius muneris abdicationem, habeatur; vsque dum Capitulum fit, quisque Nostrùm scribere possit cuilibet ex Patribus, qui Capitulo sunt interfuturi, ac suis Præpositis literas non ostendere: ij verò respondere etiam possint inscio Præposito. Idem de Visitatoribus, dum munus suum exequuntur, ac etiam per mensem postquam Visitationem absoluerint.

Ad Ciuitatem, in qua Capitulum Generale habetur, nè veniant Patres, aut Prædicatores, quibus iure Capitulo interesse non competit, nisi eidem Ciuitati sint assignati, & non ampliùs quinquaginta passuum millibus distent.

ANTONII CARACCIOLI
CLERICI REG.
In Notas
AD TERTIAM PARTEM
CONSTITVTIONVM,
Præfatiuncula.

ARIOR in hanc Tertiam Partem scribendarum mihi Notationum labor occurret. Eius rei caussa est, non posse omnino aptari in hæc tempora prisci temporis in moderãdo Religioso Ordine Præfecturæ modum, aut legem. Varia fuit regendarum Sodalitatum methodus, est, eritq. per omne æuum. Quæ superiùs obseruata sunt, & ab antiquitate producta, animo hærent propiùs; ad eius quippe mores, habitusq attinent magis. Proinde nil mirum, si rebus ijs minor variatio, quãdoquidem ab æuiterna humana mente, leges, ritusq. eius, firmitatem quandam mutuantur, penè dixerim æuiternam. At verò externa hæc Magistratuum decora vocabula, & temporariæ potestates, cum voce, & tempore profluant, rotentq. necesse est. Hinc quæ in his maiores

figunt,

figunt, posteri refigunt; & per curricula ætatum series istæ Præfecturarum, dignitatumq. orbitæ, vnà semper conuoluuntur; atque, vt vetera pereant, noua exurgunt, non tam vitio humani ingenij, quàm rerum natura fluxarum.

Ad Cap. I. Notæ.

I. PLurimùm conferunt Capitula Generalia: Comitia Regularium, tanti fecit antiquitas, vt ipsi etiam Reges, Cæsaresq. inclyti sua præsentia ea cohonestare voluerint. Ita à Ludouico verè Pio, Caroli Magni filio factum est. Interfuit enim Conuentibus Canonicorum Regularium Aquensi, Aquisgranensi, atque alijs, quos Henricus Cuikius è schedijs vetustis erutos publici iuris fecit. Neque verò dubitarunt veterum Sapientissimi, conflato in vnum plurium consilio Patrum, veri, iustiq. semitam clariùs posse dispici: Indeq. si auaritia, ambitioque, teterrimæ humanarum mentium pestes, longè abfuerint, innumeros, optimosq. prouenire fructus; videlicet cultum Dei, sacrarumq. legum obseruationem in dies prouehi, componi dissidia, vitia profligari, coërceri improbitates, confusa digeri, collapsa restitui, disijci coitiones, sectasq. Magistratus, atque honores in meritos, dignosq. collocari. Itaque, vt Augustini verbo finiam, a *Generalium huiusmodi conuentuum saluberrima est autoritas. Multitudo quippe sapientum*, vt sapientissimus Regum inquit, b *sanitas est orbis terrarum*, nedũ vnius Sodalitij siue Ordinis. Id profectò vidit Bernardinus noster Schottus, quem virum ob eximiam doctrinam, & probitatem, Sanctissimus Paulus IV. Cardinalium collegio cooptauit. Is enim ad Patres in Generali Capitulo anno 1539. Romæ congregatos scripsit de methodo firmandi prouehendiq. Ordinis insignem Epistolam, & dignam, quæ hùc ad posterorum vtilitatem inseratur. Ea est quæ sequitur, veteri, idest, sincero, & simplici stilo exarata.

a Aug. epist. 108

b Sap. cap. 6.

PAtres in Christo dilectissimi, Salutem. Ego filius vester indignus, in primis veniam peto peccatorum meorum, ac negligentiæ, quam in regenda atque instituenda domo & familia Christi, mihi hactenus credita, per hoc triennium me commisisse confiteor. Ideoq. reliquum administrationis meæ tempus atque officium, omnemq. curam ipsius, vobis nunc Romæ in Christi nomine congregatis per has literas liberè libensq. renuncio, & resigno. Insuper rogo vos, vt ante electionem futuram, vel in ipsa electione Præpositorum, pauca hæc considerare apud

vos, ac benignè examinare non pigeat, quæ ad communem fratrum concordiam, & professionis nostræ puritatem seruandam necessaria fore non dubitamus. Fuimus frequenter admoniti à nonnullis Prælatis, qui in Christo valde nos diligunt, quique experientia docti rerum suarum, nostrarum quoque notitia præditi sunt, multumq. in his ac diu exercitati: Quatuor esse nobis præcipuè cauenda, & fugienda: Ea sunt, Relaxatio morum & disciplinæ: Professorum multitudo. Mulierum familiaritas, vel cura: Terrenarum rerum copia vel certa possessio. Relaxationem in primis fugiendam existimant; cauendumq. ne occultè eam ingredi ab initio per negligentiam patiamur: quoniam hoc malum paulatim serpit vt cancer; paruaq. negligentia Prælati quotidie inualescit in subditis, nisi celeriter opprimatur; paritq. confestim in animis infirmorum tædium quoddam atque odium disciplinæ non sine blasphemia atque iniuria Christi. quandoquidem consilia & præcepta ipsius ex eo maxime plerique contemnunt, quia conspiciunt multos sub professione perfectionis remissè viuere, quorum exemplo prouocati ad Religionem prius accesserant. tantoq. amplius postea irritati ob illorum relaxationem, quos optimos iudicabant, atque decepti nullo modo nulloq. voto iam seruari posse existimant neque promitti oportere consilia Christi, quæ neque ipsi, neque magni illi viri, qui videbantur optimi religiosi seruare potuerunt. fitq. sæpissimè, vt plurimi adhuc scandalizentur dolentes, quòd qui spiritu Dei viuere cœperant, nunc carne consumantur. Quin etiam relaxatio singulorum huiusmodi statum totius Congregationis eneruat atque subuertit. ea namq. sublato ordine viuendi, morum statim confusionem inducit, nec vnquam quiescit, donec amissa concordia, fratrum diuidat vnitatem: sicut quibusdam Religiosis nostri temporis contigisse conspicimus & dolemus: quos non ob aliam caussam constat fuisse turbatos atque in partes diuisos, nisi ob relaxationem. dum enim quibusdam eorum hæc ipsa nimium placet, quibusdam non placet, paulatim diminuta concordia factum est, vt vnitas ipsa laceraretur. Itaq. qui relaxationem quærunt, primum sibi ipsis, deinde alijs quamplurimis nocent. Hinc enim peculiares amicitiæ, & societates quædam prohibitæ, in Congregationibus fiunt, quibus nihil potest esse perniciosius. Hinc dissensiones & contentiones oriuntur. Hinc odia, & susurrationes & conatus quidam occulti ad suadendum aptissimi eam vitam quam sibi delegerunt, videlicet laxiorem, dum eam alijs quoque pro regula tradere & approbare nituntur, homines quidem ingeniosi sed parum spirituales: nam ne odio disciplinæ talia quærere vel suadere videantur, vel contra professionem propriam viuere iudicentur, allegant sæpissimè nescio quam honestatem gradus ac decentiam status illius atque illius: prædicantq. in omnibus, quæ foris molesta sentiuntur, cultum animi interiorem: obijcientesq. aduersarijs suis qui humiliter viuunt, singularitatis notam, ipsi discretionis vocabulo se defendunt;

fendunt; præsertim cum de victu & cultu corporis agitur, siuè de vigilijs, ieiunio, & paupertate, ceterisq. huiusmodi: dissimulantq. fateri id quod certissimum est, atque dictu breuissimum, videlicet, se esse nimiû timidos & delicatos. quamobrem hortandi videntur qui eiusmodi sunt, vt desistant ab his artibus, nec tam facilè se decipiant atque deijciant; sed potius, [a] aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum, [a] Heb. 12.
sperent in eum cui se probarunt, *& sequi elegerunt sub iugo Crucis suauissimo. Atque etiam monendi, vt si quando ob corporis imbecillitatem robustorum vitam imitari formidant, communemq. rigorem aliorum seruare non possunt, dispensationem sibi necessariam ita requirât, vt tamen salua remaneat censura disciplinæ in ceteris qui relaxatione non indigent: gratulenturq. illis potius in eo quod ferre amplius possunt; ne si secus fecerint, videantur vel fortioribus inuidere (quod absit) vel simpliciores fratres suos decipere voluisse, damnoq. afficere disciplinæ.*

Multitudo aduentantium secularium, & prælatorum nimis auida diligentia, ac festina receptio, fecit aliquas Congregationes, non multò antea reformatas, citò tepescere. Nam quamuis numero, cerimonijs, & diuitijs aucta quidem atque ornatæ videantur, nihilominus ob multitudinis impedimentum, amissa simplicitate, ac rigore vitæ prioris, satis diminutæ moribus atque immutatæ censeri possunt, cum via earum de angusta facta sit lata; quando nimis multi ingrediuntur per eam. Itaque cauendum est nimium studium, & anxia quædam sollicitudo humanæ diligentiæ in negotio religionis & spiritus. plerumq. enim nos ipsos fallimus, putantes diligentiam nostram proximorum saluti vel Christi gloriæ deseruire; cum tamen manifestissimè inueniatur seruire potius vanitati.

Quantum periculi atque incommodi ex mulierum familiaritate prouenire solitum sit desiderantibus Christum, dicant qui experti sunt, nos verò Dilectissimi nitamur potius ita viuere, vt id perpetuò ignoremus. ideoq. fugiamus omnes feminas siue religiosæ sint siue seculares. Etsi relinquere earum Confessiones non possumus, nec remittere Pastoribus suis regendas atque docendas, elongemur tamen ab eis quantum possumus, si mundum custodire cor nostrum, si liberè Deo vacare diligimus, si præsens tempus redimere, si denique proximos nostros atque in primis mulieres ipsas quas fugimus, ædificare cupimus. præsertim quia, sicut meministis, hoc ipsum Venetijs vtile atque honestum omnes simul iudicauimus, elegimus, fecimus, & vsque in hanc diem constantissimè custodimus. Sufficiat nobis assiduè orare pro deuoto femineo sexu, & diligamus eas omnes, vt sorores, reuereamurq. vt matres, sed earum consuetudinem fugiamus, vt per fugam hanc nostram, nos quidem tuti in Dei seruitio & liberi persistamus, proximus ædificetur, Deus amplius honoretur.

Postremò nihil terrenum possideamus, ob priuilegium scilicet retinendum paupertatis quam profitemur: cuius dignitas atque vtilitas solet esse ignota hominibus huius seculi: nobis verò qui tot annos eam gustauimus, pretiosa est paupertas in conspectu Domini. Certè illud negare non possunt homines etiam delicati & cupidi, nullam aliam viã patere Clericis nostri temporis tuendæ libertatis & dignitatis suæ atque immunitatis retinendæ Ecclesiarum sibi commissarum, nullumq. alium modum inueniri gustandæ paululum tranquillitatis & pacis, nisi per remedium voluntariæ & Euangelicæ Paupertatis. hac enim sola fit animus liber, quæ post omnium abrenuntiationem sentit se neque loco affici, nec possessione retineri. quotidie audimus diuites Clericos suspirantes & referentes nobis diuitiarum spinas, hoc est molestias suas quas sentiunt, dum importunè nimis ab eis exigit mundus, quæ sua sunt: & Cæsari quotidie reddenda sunt quæ sunt Cæsaris.

Igitur fugiamus census possessiones, & prædia. quia destruunt tranquillitatem & adimunt libertatem. sufficiat nobis posse. abstineamus à velle. fugiamus mulieres non solum ob castitatem sed etiam ob libertatem, & propter ædificationis exemplum. amplectamur paucitatem, ne forte multiplicando minuamur, videlicet ne ob multitudinem in laxioren vitam incidamus, quæ vt diximus, diuidit vnitatem. Consoletur vos interim ille qui ait, [a] Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. *vereamurq. Isaiam dicentẽ,* [b] Multiplicasti gentem, & non magnificasti lætitiam. *perit enim facillimè vigor disciplinæ in magno numero, ob quam postea renouandam, meliores qui videntur, assiduè aut gemunt, aut pugnant.*

a Luc. 12.
b Isai. 9.

Illud etiam addam: Ante omnia caueamus à familiaritate laicorum nam periclitata est omnis disciplina, & pene immutatus vniuersus ordo viuendi in domo & familia Christi ob consuetudinem quorundam secularium, qui superioribus annis nimis familiariter nobiscum viuebant, adeò vt taderet nos etiam viuere. Sed visitauit nos Oriens ex alto & consolatus est pauperes suos Dominus [c] adiutor in opportunitatibus in tribulatione, *ipsis tandem exclusis.*

c Psal. 9.

Scripsi hæc pro rei quidem argumento pauca, proq. fratrum omniũ desiderio satis concisa & diminuta, sed pro indignitate & ruditate mea plura fortasse quam deceat, cum ad ea seruanda quæ scripsi, ego omnium fere ineptissimus sim, atque imbecillior animo & corpore ijs qui mecum talia prædicant & futura desiderant. Commemorauiq. ea, non vt docendos vos putem Patres & præceptores meos, in Christo dilectissimos & honorabilissimos sed vt audito fratrum nostrorum desiderio, atque eorum consilio qui in Christo nos diligunt; necnon percepta totius familiæ nostræ quam regitis, & pro qua nunc conuenistis, necessitate, rem omnem attentius examinetis, & maiori fiducia ac diligentia apud Reuerendissimum P. & Dominum Cardinalem reditum vestrum quàm

vobis

vobis necessarius sit, & vltra quàm dici potest desideratissimus, communi omnium nomine proponatis, & si fieri potest, etiam impetretis. Salutant vos omnes fratres nostri, hospites, Laici, Clerici, Sacerdotes, necnon etiam amici in Christi fide & dilectione nobis vobisq. coniunctissimi. D. Bonifacius, & D. Michael presbyteri, fratres nostri Reuerendi nuntiabunt charitati vestræ nonnulla quæ breui chartula eis notata sunt: ac vestrum iudicium vestramq. autoritatem requirunt. Cupimus vos omnes in Christi visceribus optimè valere, Patres acceptissimi & venerandi. Venetijs xij. Septemb. 1539.

Bernardinus Presbyter Reg.

Hauserat hæc fortassis Vir iste integerrimus è Richardo Victorino Religiosissimo Theologo. Is quippè ad Regulam S. Augustini egregium Commentarium scribens, enumerat vndecim caussas ruinæ Religiosorum Ordinum, quas ne prolixi simus, satis fuerit cõpendio recensere illis ipsis verbis quibus recenset eas Seruatius in sua Optice[a] [a Mand. 55.]

I. *est, Susceptio personarum inutilium.*
II. *Negligens & inordinata institutio Nouitiorum.*
III. *Ingredientium, suscipientiumq. ad Religionem non recta intentio.*
IV. *Studij & deuotionis omissio.*
V. *Religiosorum & Prælatorum frequens è Monasterio euagatio.*
VI. *Inutilium personarum & consanguineorum promotio.*
VII. *Nimia cupiditas & sollicitudo temporalium bonorum.*
VIII. *Negligens & incolsulta Visitatio.*
IX. *Inexperientia & ambitio Prælatorum.*
X. *Amor carnalis consanguineorum.*
XI. *Debitæ correptionis omissio & dissimulatio*, quæ vt S. Bernardus ait,[b] *est incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionum nutrix.* [b Lib. 3. de Cõsid. c. 5.]

Addit verò Ioannes Trithemius.

XII. *Ociositatem scilicet & inertiam: aitq. eam ex nimia commoditate & opulentia oriri; atque euenire sæpissimè vt Religiosi, diuites facti, laborari desinant, gulæ & voluptatibus indulgeant. Est namq. otiosus homo, mollissimum Diaboli puluinar.* Inde oriuntur contentiones, sectæ & mala cetera quæ Paulus[c] enumerat. Hi igitur scopuli Religioso cuique Ordini diligentissimè euitandi sunt. Nostræ verò Congregationis Cymbula vt ab his tuta incolumisq. ad salutis portum prosperè perueniat, Deum ego, tutelaresq. SS. Apostolos, precor enixissimè. Si quando autẽ (quod Deus auertat) huiusmodi lolia inter nostram segetem suboriri ceperint, properè, & maturè euellenda erũt.[d] *Desinit enim esse remedio locus, vbi quæ fuerint vitia mores fiũt.* [c Galat. 5.] [d Seneca.]

Cap. I I.

De modo, loco, & tempore celebrandi Capitulum Generale.

TERTIO quoque anno, & quotiescumque P. Generalem mori, vel quauis alia ratione munus eius contingat deficere, Capitulum Generale Romæ in domo S. Siluestri in monte Quirinali celebretur. Dies constituta pro eo inchoando est feria quinta hebdomadæ secundæ post festum Sanctissimi Paschatis, si tertio vertente anno fiat: vel quam senior Consultorum suiq. Collegæ præscripserint, si mors P. Generalis, aut eius muneris acciderit abdicatio. Qui ex Patribus post cœptum Capitulum venerit, ingrediatur quidem cum alijs, firma tamen sint quæcumque in eam diem fuerint sancita.

Modus habendi Capitulum generale hic erit. Pridie quàm Capitulum inchoetur, P. Generalis, vel, si is quauis ratione Capitulo non intersit, senior ex Præpositis, vnà reliquos Capituli Patres conuocet, eisq. significet postera die inchoandum esse Capitulum, neque longius differri posse. Quare se quisque animi puritate diligenter præparet. Die constituta, mane, omnes vnà Patres, ij præcipuè, qui Capitulum sunt ingressuri Missam Spiritus Sancti solennem celebrent. idem fiat in Ecclesijs omnibus nostri Ordinis. Quotidie etiam donec Capitulum habebitur, tum in domo S. Siluestri, tum etiam in singulis alijs recitetur hymnus Spiritus Sancti cum Versiculis, & Orationibus designatis, vt Deus ea Patribus suggerat, quæ in suam gloriam, & religionis vtilitatem vertant. Post orationem meridianam P. Generalis, vel antiquior Præpositus ad locum designatum conuocabit Patres Capitulum ingressuros: ac Spiritus Sancti Hymno cum Versiculo, & Orationibus, vt moris est deuotè, & genibus flexis (quod semper seruandum est, quoties pro qualibet re deliberanda vnà conuenerit) recitatis, antequàm alia pertractentur, simpliciter, & sola rei veritate inspecta, soluant dubitationes, si quæ ortæ fuerint, an quis iure Capitulo debeat interesse cum alijs. Primum admittantur omnes cum protestatione: deinde singuli, cùm res sua agitur, foras exeant. Qui compertus fuerit iure Capitulo Generali adesse non posse, admitti à maiori parte non poterit, nisi omnes, & singuli Patres Capitulum iure ingressuri consentiant, & nemo omninò dissentiat. Statim post, Præses, & Secretarius per secreta suffragia eligantur.

Qui tunc est Generalis, & qui Præses Capitulo proximè præterito fuerit, Præses ne eligatur.

Secretario curæ sit literas vndique ad Capitulum scriptas recipere, ac suo loco, & tempore Præsidis primum, deinde P. Generalis iussu, vel coram omnibus legere, vel rerum proferre capita, & respondere singulis suo tempore.

Gesta quoque omnia, & Decreta per Capitulum facta diligenter, & accuratè perscribere, atque exemplar omnium antequàm Capitulum dissoluatur signo publico obsignatum, & singulorum Patrum manu subscriptum relinquere.

Cùm Præses creatus fuerit, in primo collocetur loco. Tum P. Generalis genibus ante eum flexis munere se suo abdicet. Congregationis sigilla statim, scripturas quamprimum poterit, tradat. Negligentiæ culpas in munere obeundo admissas fateatur. Quam correctionem ei Capitulum imperauerit, spondeat se libenter su-

sceptu-

ſcepturum. Annuat Præſes, eiuſq. abdicationem accipiat. Is verò non iam in profeſſionis ſuæ loco, ſed proximè infra Præſidem ſedeat. Tum ſinguli Præpoſiti onere ſuo quiſque in Præſidis manibus depoſito, & culparum (vt moris eſt) venia petita, ad profeſſionis ſuæ locum reuertantur. P. Generalis extra Capitulũm exeat, quo liberam de ſe omnibus dicendi faciat facultatem.

Deputentur, duo, vel tres Patres idonei cauſſarum Cognitores: duo item alij quibus vnà cum Præſide curæ ſit ex ijs rebus, quæ ad Capitulum deferuntur ea deligere, quæ coram omnibus viſa fuerint proponenda.

Præſes priuſquam ad Præpoſitum Generalem reficiendum,vel de nouo creandum deueniat, de Sacerdotibus in Vocalium numerum cooptandis agat. Poterit etiam proponere, & pertractare, quæ ſibi ad Congregationis progreſſum vtilia, vel neceſſaria viſa fuerint. Deinde Generalis ſic eligatur.

Præſes habito breui ſermone ad rem, de qua agitur, accommodato, & recepta ab eo, qui primum locum poſt ſe obtinet, abſolutione, det ipſe ceteris omnibus abſolutionem generalem à cenſuris omnibus ad hunc Canonicæ electionis effectum.

Tum ad orationem mentalem omnes genuflectant, Deum exorantes, vt in re tam graui ſuam illis voluntatem aperiat. Hymnum Spiritus Sancti cum Verſiculis, & Orationibus deuotè dicant. Sigillatim poſteà quiſque,profeſſionis ſeruato ordine, complicatam ſchedulam, in qua nomen eius, quem eligent, ſcriptum ſit in vrnam, ſupra menſam in medio collocatam inijciat, & ad ſuum locum redeat. Duo vel tres probi, & fidi fratres ex ijs, qui Capitulo non interſunt,conuocentur. Eis graui pœna impoſita prohibeatur, ne quid eorum, quæ in Capitulo fiunt, alijs quoquo pacto dicant. Tum per Præſidem quid faciant edocti, vrnam aperiant, ſchedulas effundant, numerent, explicent, ſubmiſſa voce legant. Si maior pars in cuiusquam electionem conſentiat, iubente Præſide clara voce electionem eſſe factam dicant: Tum quiſnam ille ſit, publicent. Sin ſecus, ſchedulas reuoluant: deinde ſinguli ſuo prænotatam ſigno reſumant, & rurſum in vrnam reponant ſchedulas: atque eadem, quæ ſuperius dicta ſunt, iterum ac ſæpius repetant, donec maior ſuffragiorum pars in aliquem conueniat. Simul atque P. Generalis eſt electus, omnes ſigno dato ad Eccleſiam, tum ad deſignatum locum vnà ſe recipiant, P. Generalis electio coram omnibus publicetur. Duo Patres, qui poſt Generalem ſunt proximè, ad ſellam in medio poſitam Generalem deducant. Te Deum laudamus, cum Verſiculis & Orationibus dicant. Singuli, Ordine,ante eum genua flectant, manum oſculentur, obedientiam, ac reuerentiam polliceantur. Qui Præſes fuerat, ad Profeſſionis ſuæ locum ſtatim reuertatur. Qui fuerat Generalis, ſedeat vt ante Præſidi, ita nunc P. Generali proximus, vel exaduerſum ei ad læuam, nec ad locum profeſſionis redeat, niſi poſt dimiſſum Capitulum. P.Generalis electus, ſi non adſit,ad eum vocandum mittatur. Interim Præſes, & Patres proſequantur Capitulum. Si autem P. Generalis adſit, vnà cum Patribus Capituli pertractabit quæcumque ei ad communem vtilitatem pertinere viſa fuerint. Si qua res, de qua in Conſtitutionibus fit mentio, proponatur, Conſtitutionum verba à Secretario coram omnibus legantur. Pater Generalis primus rem proponat, primus ſententiam dicat, deinde reliqui omnes profeſſionis ordine ſubſequantur. Dei cultum, & gloriam, totius Ordinis vtilitatem, atque progreſſum priuatis commodis anteponant. Patres in Capitulo Generali congregati, Conſtitutiones, & Decreta per vniuerſam Congregationem ſeruanda facere poterunt. Eligant deinde per ſecreta ſuffragia quatuor P. Generalis Conſultores: tum etiam ex ijs, qui Capitulo interſunt, octo Definitores; de quorum ſingulis ſuo loco dicetur.

Cùm iam Præpoſiti, & Viſitatores à P. Generali, & Definitoribus fuerint creati, & definita omnia, Patres Capituli vnà omnes ſigno dato conueniant. P. Generalis ſermonem breuem habeat: Præpoſitorum, & Viſitatorum nomina pronunciari iubeat. Tandem, recitatis de more Pſalmis, Verſiculis,& Orationibus,Capitulum dimittat.

Quicquid in Capitulis Generalibus à maiori parte sancitur, id ratum, & firmum apud omnes per vniuersam Congregationem habeatur. Quare postea nemo eorum,qui Capitulo interfuit, contra sensisse,aut disputasse dicat; nec qui abfuit,contradicere, aut repugnare vllo pacto audeat. Qui secus fecerit, puniatur grauiter. Quæcumque item vel à toto Capitulo, vel à solis Definitoribus, vel à Consultoribus, vel à Vocalibus in priuata aliqua domo pertractantur, præsertim si prolata pacem violare posse videantur, sedulo cælentur: ac ne illa quidem, quæ paulò post publicanda sunt, ante tempus indicentur. Nevè quis cui aduersatus, cui suffragatus sit, significet. Qui contrà fecerit, itidem grauiter puniatur.

Si probetur quempiam per se, vel per interpositas personas quærere, vt Generalis Præpositus ipse eligatur, de Capitulo statim, nè cum alijs intersit, moueatur, & per decennium actiuo, & passiuo suffragio careat: neque vllo pacto pœna ei per hoc tempus remitti poterit.

Præpositi, Visitatores, aut si quibus alijs Patribus delictorum cognitio commissa sit, ij cùm primum suum absoluerint munus, rem totam, & scripta omnia contra quoscumque acta fuerint, ad P. Generalem,& P. Definitores referant, nec apud se quispiam aliquid retineat. Tum in Generali Capitulo decernatur, quænam seruanda sint. Reliqua igni tradantur..

Ad Cap. II. Notæ.

I. FEria quinta hebdomadæ secundæ post festum sanctissimi Paschatis. Congruè ea potissimum huic rei dies statuta est. Nam prisci Patres secunda hac Dominica Concilia inchoabant, ideoq. ea Dominica legi Euangelium de ouibus, & Pastore obseruarunt Rupertus Abbas, [a] & Durandus Mimatensis Episcopus, [b] quos (si lubet) adeas.

[a] Lib. 9. de Eccl. off. c. 1.
[b] Ration. lib. 6. c. 98.

II. Tùm ad Orationem vocalem omne genuflectant. Libet hoc loco ponere aurea Chrysostomi verba. *Quoties*, inquit, [c] *absque humana passione huiusmodi electiones celebramus* (orationem adhibemus) *cùm scilicet nihil omnino seculare, nihil temporale intuentes neque ad gratiam, neque ad odium facimus. Nam etsi tanta nobis Spiritus plenitudo non adesset, sufficit voluntas optima, vel sola, Deum vt ordinationi nostræ concurrat attrahere. quippe ne Apostoli quidem tunc Spiritus gratiam adepti erant, cum Matthiam elegerunt, sed orationi negotium permittentes, ipsum Apostolorum numero adiecerunt. Neque enim intuebantur humanæ amicitiæ gratiam. Ita nobis quoque faciendum est. Enimuerò vbi ea, quæ certa sunt, omnibusq. manifesta negligimus, quo pacto nobis Deus reuelabit incerta? Si in modico*, inquit, *fideles non fuistis, quod magnum, & verum*

[c] Hom. 5. in 1. Tim.

verum est quis dabit vobis? Hæc ille memoratu, & factu dignissima nos docuit.

III. Si probetur quempiam quærere, vt Generalis Præpositus ipse eligatur. Extat Canon Nicæni Concilij,[a] ne qui eligi ambierit, eligatur: Accedit, ex Cæsarea,[b] qua *indignus dicitur sacerdotio, qui non fuerit initiatus inuitus*. Quod in re simili Gregorius Magnus rescripsit, his verbis:[c] *Qui vltro ambit, & importunè se ingerit, est proculdubio repellendus. Nam qui sic nititur altiora conscendere, quid agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat?* Neque mihi dicas, esse hominem alioqui idoneum, vtpotè doctrina & prudentia præditum, ac proinde etiam, si ambierit, eligendum. *Nam Principatus* (ait S. Leo Papa[d]) *quem ambitio occupauit, etiamsi moribus non offendit, ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo: & difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt incboata principio*. Omnino nihil à Generalibus potissimum Comitijs est diligentius elimandum, quàm Ambitio, vt dixi, & Auaritia, hoc est, rei suæ studium. Quid enim speres boni ab ijs, quibus sua cuiusque vtilitas iudicium, affectumque venenauerint?

a Can. 73.
b l. si quenquam C. de Episc. & Cleric.
c Lib. 7. Ep. 120
d Epist. 84.

Cap III.

De Sacerdotibus in Vocalium numerum adscribendis.

SACERDOTES in Vocalium numerum adscribere ad solum spectat Generale Capitulum. Ad id muneris ij deligantur, qui eruditione, prudentia, vitæ integritate polleant, qui alijs exemplo esse, Religionis obseruantias tueri, atque adeò augere valeant. Meminerint autem omnes, peccati adstringi vinculo eum, qui odio, amore, aut priuato commodo ductus, aut non idoneum eligit, aut idoneum prætermittit. Antequàm de hac electione agatur, Patres à Deo diuinum lumen exposcant. Tum quò liberiore animo suam quisque sententiam proferat, iureiurando arctissimo se omnes, & quisque singillatim adstringat perpetuò silentio seruaturum quæ de huiusmodi negotio, vel mutuo inter se collocutos, vel à Collegis audiuisse contigerit: ita vt nullo vnquam tempore, & nulla ratione possit quis dicere, nec de quouis alio Collegarum, nec ipsemet de seipso cui refragatus, aut suffragatus fuerit. Diligenter deinde inquirant singulorum merita. Et primùm quidem Visitatores de Sacerdotibus suæ quisque Prouinciæ; tum Vocales electi à Domibus vbi illi adsunt, tum ceteri omnes, suam quisque sententiā

palàm

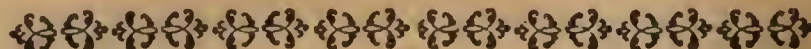
palàm absque vlla animi perturbatione, dicant ingenuè. Deinde per secreta suffragia singillatim cuiusque, de quo tractari debet, rite, & ordine agitetur electio. Quibus à Professione duodecim anni elapsi sunt, à maiori parte Capituli ad suffragia ferenda admitti poterunt, si eorum qualitates reliquæ respondeant. Ante id tēpus nulli ea facultas concedatur, nisi ob præcipuam viri alicuius eruditionē, aliasq. insignes virtutes, atque ætatis maturitatem id concedendum visum fuerit, modo in ea re duæ partes Vocalium ex tribus eorum qui Capitulo intersunt, consentiant, & sex anni post professionem elapsi sint. Qui nondum sunt Confessarij, Qui communia Congregationis onera ferre nequeunt (vt sunt diu, noctuq. chorum frequentare, communi mensa victitare, & si qua horum sunt similia) eligi non poterunt. Qui ex legitimo matrimonio nati non fuerint, quamuis alioqui idonei, ius tamen ferendi suffragij, actiuæ tantùm vocis primò, post aliquot verò annos (si visum fuerit) passiuæ concedi poterit. Quod si eidem simpliciter, & sine additione aliqua huiusmodi ius à Generali Capitulo concessum sit, actiuæ tantùm vocis concessum fuisse intelligatur.

Vbi primùm quis ad suffragia ferenda admissus fuerit, ius quidem conueniendi vnà cum ceteris Vocalibus eius Domus, in qua est assignatus, habeat; suffragium tamen, atque sententiam suam ne priùs dicat, quàm à loci Præposito, & Vocalibus facultas ei facta sit. Quæ in quartum à dimissione Capituli mensem, & secundum, posteaquàm Vocales fuerint publicati, differatur.

Ad Cap. III. Notæ.

I. IVre quidem & prudenter Sanctissimus, & Sapientissimus Pontifex Clemens VIII. veterem illam, & ab ineunte Ordine seruatam eligendorum Vocalium formam noluit demutare, memor scilicet, *Rempublicam ijs institutis facillimè perennare, quibus initio coaluit*, [a] *Cauendumque Principi, ne legibus fundata societas, legibus euertatur*. Illud verò interim meminerint Patres, vt quæcumque hoc capite sanciuntur, religiosè seruata, & inuiolata velint.

[a] Ex Plin. Panegyr.

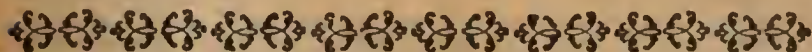
Cap. IV. De Definitoribus.

PATER Generalis, & Definitores à Capitulo electi iusiurandi vinculo se primum obstringant nullo se vmquam tempore dicturos, quæ in Definitorio dixisse, vel à Collegis audiuisse contigerit, quæ prolata pacem turbare, vel quoquo pacto minuere posse videantur. Tum diligentissimè perquirant quinam ex Vocalibus totius Congregationis ad alios regendos sint apti. Per secreta deinde suffragia eligant Præpositos singularum domorum, & Visitatores

sitatores binos in Prouincias singulas. Hi creentur in annum: reficiantur autem, si P. Generali, & Consultoribus visum fuerit, vsque ad annum tertium. Qui Præpositi munere tres continuos annos vel in eadem domo, vel in eadem Ciuitate in diuersis domibus functus est, is nec in eadem rursus domo, nec in eadem Ciuitate Præpositus creari poterit, nisi post tres alios annos elapsos. At alibi in alijs domibus poterit is idem eligi Præpositus, modò in singulis domibus triennium non excedat. Qui inter se sunt primo, vel secundo gradu consanguinei, alius alij nullo interiecto anno ne succedat. Qui ex Vocalibus non possunt subire onera communia Religionis, vtpote Chori, & communis mensæ, Præpositi, & Visitatores ne eligantur. Consultoribus, ne Visitatoris munus imponatur. Præpositi itidem Visitatores ne fiant. Si quis Visitatoris munus per tres continuos annos iam obiuit, iterum ad eandem Prouinciam creari, ante tres alios annos non possit.

Præpositus S. Siluestri Romæ, cùm sit Præpositus Generalis, ac totius Religionis caput, à toto Capitulo (vt dictum est) eligitur. Ceteri Præpositi creantur à P. Generali, & Definitoribus, antiquitatis seruato ordine. Tum Visitatores bini pro Romana,& Neapolitana Prouincia: bini pro prouincia Galliæ Cisalpinæ,ceterarumq. domorum. Absoluta Generalis Capituli Congregatione, statim Definitorum cessat autoritas.

Ad Cap. IV. Notæ.

I. Extant B. Hieronymi in sui æui Electores Præpositorum grauissima verba: [a] Ea hic non pono, ne sim longior, aut molestior: Illud tamen vnum non reticebo, quicquid boni, aut mali in sacro quouis Ordine fuit, est, eritvè, totum fere his definitorijs (vt vocant) placitis, decretisq. tribui debere. Ab his enim, primo, & à Consultoribus postmodum, Præpositi & Visitatores, hoc est, recti prauive exempli fontes eliguntur. Etenim verum illud est sapientis disertiq. viri dictum: [b] *Quales in Republica rectores sunt, tales reliquos solere esse ciues.*

a Lib. 1. in Ios.

b Cic. in Epist.

Cap. V.
De electione, & autoritate Patrum Consultorum

SINGVLIS triennijs à Capitulo Generali eligantur quatuor Consultores, vt supra dictum est, qui P. Generali intra triennium præstò sint: eiq. in his, quæ ad regimen Congregationis pertinent, opitulentur. Vnus eorum tantummodò per aliud triennium à Capitulo Generali refici poterit: reliqui tres de nouo creentur. Hi nullum ius habent præcedendi Patres reliquos,

quos, sed in professionis suæ loco sint. Quotannis post Pascha vnà cum P. Generali, perspectis rebus, quas vel in Actis Visitationis repererint, vel à Visitatoribus, aut aliunde renuntiatæ fuerint, deliberent quis Præpositus, aut Visitator reficiendus, quis amouendus à munere, quis in amoti, vel demortui locum sit sufficiendus. Nã licet tota facultas regendæ Congregationis sit penes P. Generalem, tamen in huiusmodi rebus exequendis, & in Constitutionibus pro re graui declarandis, si quæ fortè dubitationes oriantur, ac in pœnis grauioribus imponendis, Consultorum consensus adhibeatur.

Si dum P. Generalis autumnali tempore, vt fit, vnà cum consuetis Prouinciæ Visitatoribus, Domum quampiam extra Vrbem visitauerint, res grauis, aut Consultatione digna pro ipsamet Visitatione, aut pro quouis alio negotio nata fuerit, expectare oportebit tantisper, dum Romam reuersus cum suis Consultoribus deliberet. At si celeritate opus sit, & res differri minimè possit, de consensu P. Visitatorum, qui Consultorum eo casu loco sint, rem totam expediet.

Si Consultorum aliquem, diem suum obire, vel munus quauis ratione contingat deponere, P. Generalis conuocet præter Consultores reliquos, Præpositum S. Andreæ, & Vicepræpositum S. Siluestri, & vnà cum illis per secreta suffragia de consensu maioris partis in demortui, vel abdicati Consultoris locum sufficiat alterum. Quòd si Consultoris defectus intra tres menses ante Capitulum accidat, Consultoris ne fiat electio, nisi fortè quis Præpositus intra illos menses creandus sit. Tunc enim statim Consultor eligatur deinde qui sufficiendus sit, Prępositus creetur.

Si Consultor ad Generale Capitulum electus intra dictos tres menses ante Capitulum moriatur: si quidem non sit creandus aliquis Præpositus, Consultoris electio ne fiat: sed reliqui Consultores, quinam ex eis Capitulum ingrediatur, eligere poterunt, modò ne Capitulum post meridianam orationem cœptum sit.

Si ad aliud Domicilium alicubi collocandum euocabimur, P. Generalis rem omnibus Præpositis, & Vocalibus impertiat: Hi re maturè considerata, quid sibi visum fuerit, rescribant. Acceptis literis P. Generalis conuocet Consultores, ac Præpositos, qui vel ibi præsto fuerint, vel longius non abfuerint, quàm quinquaginta millibus passuum: tum de sententia maioris partis, locum aut recipiat, aut respuat. Itidem fiat si qua Domus intra triennipm postquam recepta in Congregationem fuerit, erit repudianda: nam expleto triennio Capitulum expectabitur.

Per P. Generalis obitum, aut eius muneris abdicationem, Vicepræpositi S. Siluestri cessat autoritas, isq. in professionis suæ locum statim redit. Ex Consultoribus professione senior Patris Generalis vicem obtineat. Primus omnium Domi suæ sedeat, sed non in Generalis loco. Si P. Generalem diem suum obire, aut quauis alia ratione sedem eius vacare contingat, Patres cuiusque domus publicis statim literis faciat certiores. Capitulum die cum Collegis constituta, quàm primum conuocet: menses tamen Iunium, Iulium, & Augustum ob acres calores intermittat. Vocales de domo in domum ne transferat: quod si id fieri necessitas coegerit, fiat post electionem Vocalis, qui ad Capitulum veniat. Quæ in Capituli Generalis tempus differri poterunt, differat: Quæ celeritate opus habent, vnà cum ceteris Consultoribus deliberet, & expediat. Generale Capitulum ingrediendi ius ne habeat, nisi à suis Vocalibus, vel Collegis de more eligatur.

Ad Cap. V. Notæ.

a Lib. 2. Rhet. cap. 1.

I. Tria requirit Aristoteles [a] in Consultore, prudentiam, probitatem, beneuolentiam: ***neque ob aliud***, inquit, ***qui consulunt, audi-***

auditorem fallunt, nisi quod ijs aliquid horum deest. Aut enim propter imprudentiam non rectè opinantur: aut rectè sentientes propter improbitatem non dicunt vt sentiunt: aut quamuis rectè sentiant, virtuosiq. sint, tamen cùm beneuoli non sint, facilè creduntur sponte non optimè consulere. Hæc igitur sunt, quare fallunt, & propterea nihil. Quare necesse est, si quis omnia hæc videtur habere, fide dignum esse apud audientes. Ceterum vt prudentia experimentis, probitas virtutum habitibus, per Dei gratiam, comparatur: sic beneuolentiæ solida opinio sinceræ pietatis officijs gignitur, non autem (vt non nemo putat) assentatione. Quomodo enim is beneuolus censeatur, qui (vt B. Optatus inquit[a]) *omnia pro tempore, nihil pro veritate?* E contra, amorem, etsi non citius, solidius tamen nectit, firmatque sincera veritas, liberè, & cum fide prolata.[b] *Ea enim in præsentia quibus resistit, offendit: deinde autem illis ipsis suspicitur, laudaturque;* Hæc de Consultorum munere breuiter innui: plura qui voluerit, Chrysostomum[c] adeat, atque audiat.

a Lib. 1. Cont. Parmen.

b Plin. l. 3. Ep. 9

c Hom. 18. in 2. Corinth.

II. Si ad domicilium alicubi collocandum euocabimur. Caueant Patres, vt domicilium paruo admodum nostrorum sodalium numero inhabitetur. *Vitam hanc*, inquit Basilius[d], *contestatam conuenit esse, vt sit extra prauam suspicionem. Et quemadmodum spiritualis lex non pauciores, quàm duodecim esse vult Pascha mysticum comedentes; sic oportet hic redundare potius, quam imminutum esse duodenarium numerum eorum, qui spiritualem conuersationem simul exercent.*

d Ser. 4. ascet.

III. Menses tantum Iunium, Iulium, & Augustum ob acres calores intermittat. Ob eandem caloris vitandi caussam, & quod ijs mensibus fruges colligi soleant, vetuere olim Cæsareæ leges iudicia exerceri;[e] *Omnes dies iubemus esse iuridicos: illos tantum manere feriarum dies fas erit, quos geminis mensibus ad requiem laboris indulgentior annus accepit æstiuis feruoribus mitigandis.* Porro cum & comitijs Regularium iudicia agi frequenter accidat, prudenter cautum, vt quo propemodum tempore feriæ celebrantur, cogi conuentus huiusmodi ne liceat.

e Cod. Th. de fer. lib. 2.

Cap.

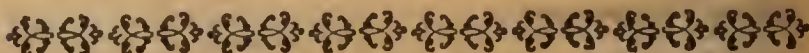

Cap. VI.
De Cognitoribus Caussarum.

Ex ijs, qui intersunt Capitulo, duo vel tres Patres eruditi (si videbitur) constituantur, qui de caussis ad Capitulum delatis, & controuersijs ortis cognoscant. Ij res cognitas, totius Capituli iussu, vel apud Definitores, vel apud vniuersum Capitulum narrent paucis. Dimisso Capitulo eorum cessat autoritas.

Ad Cap. VI. Notæ.

I. Ex vetusto Conciliorum more adhibemus in nostris Comitijs Generalibus tres Caussarum Iudices. Ita factum in Concilio Carthaginiensi tradit Adrianus Papa I. in Compendio sacrorum Canonum. Canone enim centesimo hæc habet; *Vt ex singulis Prouinciȷs terni Iudices seligantur, ne diutius in Concilio omnes Episcopi teneantur.* Quæ itidem caussa nobis extitit Iudicum statuendorum.

Cap. VII.
De Præposito Generali.

VNIVERSI Ordinis administratio Præpositi Generalis est præcipua. Ei igitur, vtpote qui nostræ Congregationis Caput, & Pater est, promptè obediant omnes, scilicet Apostolorum verbi memores; *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis.* Is verò (vt idem Apostolus subdit) peruigilet, Heb. 13.
quasi rationem pro animabus subditorũ redditurus. Quocirca summo studio, & fide in rebus spiritualibus, & temporalibus Congregationis regimen gerat: Et iuxta Constitutiones à Capitulo factas, aut pro tempore faciendas, illam regendi habeat facultatem.

Præpositus Generalis creatur à Capitulo per triennium: reficitur autẽ ab eodem, si visum fuerit, vsque ad aliud triennium. Eius non cessat autoritas statim, vt triennium est elapsum, sed durat ad Capituli tempus, videlicet donec in eo munus suum deposuerit: Idemq. Generalis creari minimè poterit etiamsi triennium tantùm Genera-

neralis munere functus sit, nisi post sex elapsos annos ; qui ipse tamen ad quæcunque alia Religionis obeunda munera idoneus censeri poterit.

P. Generalis neque etiam de Consultorum sententia, nouas Leges, aut Constitutiones edere, aut editas abrogare, siue in parte aliqua immutare poterit : id enim ad Generale Capitulum solum spectat. Interpretari tamen ex Consultorum consensu poterit. Suffragium eius simplex sit : at si sententiam inter se pugnantium par sit numerus, eius suffragium duplex erit. Cùm transferendi erunt de domo in domum fratres Laici, Clerici, Sacerdotes, aut Vocales, solus Præpositus Generalis absque Consultorum consensione, sed ijs tamen in consilium adhibitis, transferre poterit : priùs verò (si commode fieri potest) certiores faciat Præpositos earum domorum ad quas, & ex quibus sunt transferendi. Anno autem ante Capitulum proximo nisi consentiant Consultores, Vocales ne transferat. Potest solus P. Generalis concedere facultatem Clericis, vt ad sacros Ordines promoueantur : Sacerdotibus, vt cõfessiones secularium virorum, ac mulierum audiant : Scholasticis item, vt publicè concionentur, seruatis tamen ijs, quæ de Concionatoribus, & de Sacerdotibus ad Confessiones admittendis superiùs dicta sunt. Potest item solus quem voluerit ex Patribus etiam ex Consultoribus creare Vicepræpositum S. Siluestri, eiusq. auctoritatem augere, vel minuere, & ad nutum dimouere. Is verò Vicepræpositus ante quidem Vocales ceteros, sed post Præpositos quoscunque aliarum domorum, & post Visitatores (visitationis tempore) sedeat.

Etsi plurima sunt, in quibus disponendis P. Generalis Consultorum consensum habere non cogitur; in illis tamen eorum consilium studeat adhibere, videlicet in distribuendis Concionatoribus, in transferendis de loco ad locum Vocalibus, ac denique in rebus omnibus, quæ consultatione aliqua indigere videbuntur.

Meminerit P. Generalis subditos exemplo magis, quam verbo docere. Dum integra est corporis valetudine, regularem disciplinam, communesq. labores, quoad eius fieri poterit, vnà cum ceteris subeat : ad communem mensam assiduè se conferat : communi victu, & vestitu sit contentus : vnam, aut ad summum duas habeat cellas, easq. nullo ornamento decoratas : Lectum sine conopæo, supellectilem sine apparatu, sed ad formam communem. Ob negotia tamen plurima, quibus ferè semper est occupatus, Laicum habere poterit vnum, qui vbi ei opus fuerit, administret. Si qua de caussa (quod Deus prohibeat) amouendus erit P. Generalis à munere, Consultores rem maturè perpendant, nec nisi grauissimis rationibus moueantur; tum de consensu maioris partis eorum, Capitulum Generale Romam, vel aliò conuocent. Ibi caussa probè cognita, P. Generalis deponi, & alius in eius locum eligi poterit. Caussæ autem, ob quas esset amouendus hæ sunt : Crimen hæresis, carnis incontinentia, bonorum Congregationis dissipatio, siue ea in suum, siue in aliorum conuertat commodum : si regularis disciplinæ, & rerum gerendarum ita socors fit, ac negligens, vt destructio nostræ Religionis, aut dissolutio timeatur : Si Constitutiones in rebus grauibus non seruet, nec curet ab alijs seruandas : si eas spernat, ac reijciat : Denique si quod crimen commiserit, quod vel per Leges Ciuiles pœna capitis, vel iuxta sacros Canones depositione puniatur.

Ad Cap. VII. Notæ.

I. VNiuersi Ordinis administratio apud Præpositum Generalem est præcipua. Si de vocabulo disseremus, reperio Generalis nomen etiam antiquitus vsurpatum.

patrum. Eustachius Presbyter scriptor vitæ S. Eutychij Patriarchæ, eiq. synchronos. *In hoc igitur*, inquit, *magno monasterio, quod ipse posteà tum beneficijs, tum cultu diuino, tum prouentibus amplificauit, monachi magnus Eutychius habitum sumpsit, & totius Monachorum cœtus in ea prouincia Metropoli gubernandi prouinciam cœpit, ex quo Catholicus, seu Generalis Præpositus appellatus est.* Hæc de vocabulo. sed id leue est; rem ipsam inspiciamus, hoc est, quænam requisierit S. Augustinus in religiosis viris Præfecto. Itaque ex eius Regula ad Clericos hæc excerpsimus [a]: *Ipse qui vobis praeest, non se existimet potestate dominante, sed caritate seruiente felicem. honore coram vobis, prælatus sit vobis: timore coram Deo, substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum. Corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes, disciplinam libens habeat, metuendus imponat. Et quamuis vtrumque sit necessarium, tamen plus amari à vobis appetat, quàm timeri, semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem.* Hæc magnus ille Pater Augustinus, qui paucis multa.

a Cap. 1.

11. Eorum consilium studeat adhibere. Diximus qui se gerant Consultores, vt salubriter consulant; Restat hoc loco dicendum, quomodo consilijs datis Generalis Præpositus audientem se præbeat. Possem è profanis autoribus huc multa accersere: non faciam tamen. vnus enim Climacus instar illorum omnium erit. *Quicumque*, inquit, [b] *reuera voluntatem Christi addiscere volunt, suam prius voluntatem studiosè mortificare debent. deinde verò fide, atque innocua simplicitate orantes, Patrumque siue fratrum animos summa cordis humilitate, ac sine cogitationum hæsitatione interrogantes, quæ illi consulunt, tamquam ex ore Dei suscipiant, quamuis contraria suæ intentioni sint, quæ ab illis fuerint dicta: atque etiamsi hi, qui interrogantur, non valde spirituales sint. Neque enim est iniustus Deus vt animas decipiat, quæ se per fidem, atque innocentiam, proximi consilio, atque iudicio humiliter submiserint. Etsi enim irrationabiles, & muti illi fuerint, à quibus petimus; is tamen, qui loquitur per eos spiritualis est, atque inuisibilis. Ingenti humilitate pleni sunt, qui prædictam Regulam nihil hæsitantes sequuntur.* O dignam sanctissimo Climaco sententiam, & humanæ etiam Philosophiæ magnopere consentaneam? *Aequius est* (Cæsar ille philosophus ait [c]) *vt ego tot, taliumque amicorum consilium sequar, quàm tot, talesque amici meam vnius voluntatem.*

b Gradu. 26.

c Antonin. apud Capitolinum.

Cap.

Cap. VIII.
De Visitatoribus.

ISITATORES bini pro singulis prouincijs à Præposito Generali, & Definitoribus in Congregatione Generali per annum eligantur. Deinde singulis annis intra triennium à P. Generali,& à Consultoribus refici poterit, vt superiùs dictum est. Ij non in eadem sed in diuersis suæ Prouinciæ Ciuitatibus, & domibus habitent. Consultoribus, & Præpositis nullo pacto Visitationis munus imponatur. Posteaquam se æstatis calores remiserint,singulis annis Visitatores bini suam Prouinciam visitent. In obeundo munere parem autoritatem habeant, nec sine altero alter quidquam facere possit: in exequendis tamen rebus professione senior præcedat, cui eidem, curæ sit in itinere pecuniam ferre,& impensas facere.

Si visitanda sit domus eius Præpositi, qui alteri ex Visitatoribus in primo, vel secundo consanguinitatis gradu coniunctus sit, alter Visitator socium ex Vocalibus eiusdem domus sibi adiungat. Idem faciendum est, si Visitatorem alterum de altero aliquid cognoscere oporteat. Si quis Nostrùm ad alterum tantummodo ex Visitatoribus quippiam deferre voluerit, is sua manu subscribat.

Cum primùm ad domum visitandam peruenerint, munus suum aggrediantur, ac quam citissimè poterunt, se expediant. Vnà omnes ad locum designatum conuocēt, sermonem breuem de rebus ad visitationem spectantibus habeant: cunctos moneāt, vt quæ correctione indigent, liberè sibi aperiant; neve odio aut amore ducti quæ dicenda sunt taceant: aut è contra emendata iam, siue quæ charitatem violare possint, ea ipsi proferant. Tum Visitationem aggrediantur à rebus diuinis, si commodè fieri poterit. Eant visum qua diligentia asseruetur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, Oleum infirmorum, & Sanctorum reliquiæ: quàm nitidè, & decorè curentur sacra vasa, Sacerdotum vestes, & quæ ad Ecclesiasticam pertinent supellectilem. Deinde singulos in senioris Visitatoris cellam per ministrum idoneum ordine conuocent: prudenter, & vt res postulat, sciscitentur, An Præpositus, Patres, & ceteri diu, noctuq. horis Canonicis frequentes intersint; An pax, & concordia custodiatur; An silentium horis, locisq. congruentibus seruetur; An Nouitij, & Professi adolescentiores in Dei timore, maiorumq. reuerentia educentur; An Scholastici bonis literis erudiantur: An tempus rebus vtilibus, vt par est, insumatur: An nostræ Consuetudines ab vnoquoque seruentur. Visitent etiam singulorum cellas: ne quid forte vsquam sit ab instituto nostro alienum. Tum communes domos, officinas,& supellectilem. De ratione demum accepti,& expensi accuratè cognoscant: vbi cognouerint, si videbitur, subscribant. Toto Visitationis tempore cuique Nostrùm liceat peccata confiteri vtri placuerit ex Visitatoribus absque Præpositi licentia. Visitatores post biduum quàm aduenerint, communi victu vtantur. Nulla recipiant munera neque à Nostris, neque à Nostrùm consanguineis ipsorum opera procurata. Impensæ verò itinerum à singulis suæ prouinciæ domibus, iuxta præscriptum, eis tribuantur. Anteaquàm vltimam Visitationi manum imponant, de ijs rebus, quæ occulta correctione indigent,aut Præpositum loci, aut ipsosmet,qui culpa tenentur, admoneant. Tum palam apud omnes sermunculum habeant: vbi quæ videbitur, vniuersè probent, aut improbent. Quæ leuiora sunt, per se ipsos corrigant, nullamq. de rebus leuibus siue apud P. Generalem, siue in Generali Capitulo

faciant mentionem. Si quid graue (quod Deus auertat) compererint, & remedium statim adhibendum esse visum fuerit, suum munus sine mora exequantur, rem tamen (si videbitur) aut cum Vocalibus loci, aut saltem cum Præposito, prout res póstulauerit, communicent, post ad P. Generalem omnia scribant, aut referant. Quæ notatu digna visa fuerint, manu vtriusque Visitatoris subscripta habeantur. De domibus, quas visitauerint, narrent benè: errata, & incommoda reticeant.

Pater Generalis, triennio, semel, si ei videbitur, vel Congregationem totam simul, vel partes seorsum visitet. Id si post calores æstiuos fecerit, cum Visitatoribus faciat vnà: Sin alio tempore, integrum ei erit velitne alio quolibet adscito socio, an ipse solus rem omnem exequi. Nec tamen Visitatores à Capitulo constituti suum officium suo tempore intermittant. Atque hos solos Visitationis iure Capitulo interesse oportebit; illos alios adscitos nequaquam.

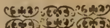
Ad Cap. VIII. Notæ.

I. Visitationem aggrediantur à rebus diuinis. Ritum hunc & priscos seruasse lego. Pacatus in Panegyrico ad Theodosium; *Sed quod facere*, inquit, *magnas Vrbes ingressi solemus, vt primum sacras Aedes, & dicata Numini summo delubra visamus*. Nilus in historia cædis SS. Synaitarum Patrum. *Postquàm autem*, ait, *veni in Ciuitatem, primum quidem sanctum templum quæsiui, tamquam caussam bonorum, & ei eum, quem par erat honorem tribui*. Sed id Ethnicos quoque fecisse liquet ex ea lege, quæ de officio Proconsulis extat,[a] *Qua cauebatur, vt is prouinciam ingressurus, templum lustraret, & circumiret*. A sacris igitur templis, sacrarijsq. Visitationem Nostri auspicentur. Eam verò si ritè, & diligenter obiuerint, magnum profectò emolumentum atque robur vniuerso Ordini afferent. Potissimum verò exquirant, An Regulæ obseruentur. Etenim, vt Augustinus præclarè inquit,[b] *quamdiu integra est Regula, habes quo te conuertas, & corrigas prauitatem tuam; habes, vnde corrigas quod tortum est*. E contrario, *Magnum*, Ephræmo teste,[c] *animarum naufragium est, Monasterium, in quo Regulæ, & rectæ vitæ institutiones non vigent*. Et iure id dictum. Nam tria illa sacra Religionis vota, Regularis vitæ moribus, sacrarumque Constitutionum obseruationibus muniuntur. Itaque si has contempserint, aut minimi fecerint, timendum sanè erit, ne & Votorum solennium, quæ Deo promiserunt, naufragium faciant.

[a] l. si in alium ff. de Offic. Proconf.

[b] In Psal. 93. ad Vers. 15.

[c] Doct. var. c. 32.

Cap.

Cap. IX.
De Præpoſito, & Vocalibus cuiuſque Domus.

DVO quiſque Præpoſito promptè, vt par eſt, obediat. P. verò Præpoſitus, vt omnibus ſe præbeat exemplum diſciplinæ, ad chorum, & ad communem menſam aſſiduè pro virili conueniat. Silentium horis, locisq. congruentibus ſeruet; labores communes vnà cum alijs ſubeat; religionis obſeruantias diligentiſſimè colat; & ſi interea eum prædicare contingat, Domum nihilominùs curet præcipuè; atque in Choro, & in communi menſa interſit. Ad alias Ciuitates in Quadrageſima tantùm, nec niſi de cauſſa graui & de P. Generalis licentia proficiſcatur. Poſt Præpoſitos, vnuſquiſque reuerentiam præſtet, atque obediat Vicarijs, tum ſenioribus, demum fratribus ſingulis inter ſe tanquam charitatis vinculo colligatis ſuus cuique honor mutuus habeatur: ita tamen, vt iuxta Apoſtoli ſententiam, *omnia ſecundum ordinem fiant*: Neque aliquis Superioris, ſiue alterius officij dignitatem, aut iubendi autoritatem ſibi quoquo pacto vendicet. 1.Cor.14. Nemo quamuis profeſſus, & ſacris initiatus Vocem habet, neque ad ferendum ſuffragium poterit conuenire, niſi ij tantùm Sacerdotes, qui ad id in Capitulo Generali ſunt admiſſi. De qua re Nouitij antequàm Religionis induantur habitu publicè ſunt præmonendi. Licet nullum ius Vocalibus tribuatur antecedendi alios Sacerdotes ſeniores, ſed Profeſſionis ordo vbique ſeruandus ſit: abſente tamen Præpoſito, iura Præpoſiti, & quæ ad regimen ſpectant, Vocales tantùm exerceant. Sacerdotes verò reliqui, abſentibus Vocalibus.

Qui voce caret paſſiua, eligi non poteſt Generalis, Præſes, Præpoſitus, Viſitator, Vicarius, Conſultor, neque vt ad Generale Capitulum veniat. Abſente tamen Præpoſito, & Vicario, in rebus omnibus Præpoſiti vicem gerat. Duo ſaltem Vocales præter Præpoſitum in vnaquaque domo à P.Generali aſſignentur: immo plures, ſi ita ei videatur expedire. Vocales in quacunque domo adſint, ſi in ea aſſignati non fuerint, extranei cenſeantur. Suffragium ibi ferre non poterunt, neque Præpoſito abſente, in Choro, Refectorio, aut alibi iura Præpoſiti exercere, niſi omnes, & ſinguli Vocales loci conſenſerint.

In ſingulis domibus ſinguli Vicarij eligantur. Si duo domicilia in eadem ſint Ciuitate, duo Vicarij debent eligi. Præpoſitus igitur ex ijs ſuæ domus Vocalibus, qui actiuam, & paſſiuam vocem habent, duos vel tres deſignabit, & ad P. Generalem ſecretò referet: Qui etiam ſecretò vnum ex deſignatis eligat; is tamen Vicarius ad nutum Præpoſiti ſit amouibilis. Poſt Præpoſitum, & Viſitatores Viſitationis tempore ſedeat. Abſente Præpoſito eius vices gerat; dum adeſt, nihil agere, aut præcipere, neque in domus regimine ſe ingerere audeat, niſi ijs, quæ Præpoſitus commiſerit. Si Vicarius menſes aliquot domo abſit, ne cogatur Præpoſitus alium Vicarium eligere. At ſi Vicarium, & Præpoſitum, abeſſe contingat, priuſquàm abeant, deſignetur Vicarius. Ad Generale Capitulum ne accedat Vicarius, niſi ab alijs Vocalibus electus fuerit. Vicarius S. Mariæ de Thoro in agro Æquenſi à P. Generali ſolo deſignetur, & eligatur. Abſente Præpoſito, & Vicario antiquior ex loci Vocalibus, etiamſi actiuam tantùm vocem habeat, eius vices gerat. Abſente Præpoſito Vicarius, vel Vicario abſente ſenior, qui Præpoſiti vices gerit, ea tantùm exequatur, quæ

M 2 in ad-

in aduentum Præpositi commodè differri non poterunt: caueat autem, ne minimum quid agat, quod a Superioris sui voluntate senserit esse alienum.

Si contingat plures adesse Vocales coniunctos inter se primo, vel secundo consanguinitatis gradu, duo tantùm ex eis, qui antiquiores Vocales fuerint, suffragium ferant, tum in Capitulis Generalibus, tum etiam in singulis domibus. Sacerdotes Vocalibus loco Superiores, etiam ipsi, Patres nominentur: ab inferioribus Vocalibus benedictionem ne petant, tamen foras ituri & licentiam petant, & comitem, & quò sint ituri, & quæ acturi significent.

Præpositus quandoque omnes vnà conuocet: nonnulla, vt res postulabit, de quotidianis erratis verba faciat. Idem consulat Patres Vocales, cùm aliquis est in Ordinem nostrum accipiendus, cùm induendus habitu, cùm admittendus ad professionem, cùm ad Ordines promouendus, cùm ad audiendas confessiones exponendus: item si quis ante professionem à Religione dimittendus. De magnis etiam, atque extraordinarijs sumptibus faciendis. Denique in rebus omnibus grauioribus, cuiusmodi non sunt quæ ad victum, & vtensilia pertinent.

Nulla ex nostris domibus possit ære alieno grauari, etiam de consensu Vocalium, nisi pro necessario victu, atque vestitu, & pro necessaria fabricæ restitutione, vel tandem pro euidenti vtilitate in re, quæ differri minimè possit, vtputa pro emendis contiguis domui nostræ locis. In erogandis autem eleemosynis iungatur Charitati Christiana prudentia. Præpositus plus duos aureos in mensem ne elargiatur, nisi cum Vocalibus rem antè communicet, atque illi assentiantur.

Cùm Vocales conuocati aliquid tractant, id fiat, quod maior pars Vocalium censuerit esse faciendum. Præpositus quidem liberam Vocalibus dicendi faciat facultatem: Ij tamen nec cum Prælato, nec inter se immodestè, morosè, pugnaciter se gerant. Qui secus fecerit, ei pœna Superioris arbitrio imponatur. Quod si interdicendus ei congressus, & facultas conueniendi cum alijs Vocalibus videatur, res à Præposito cum ceteris Vocalibus ante agitata, ad Generalem referatur; eiusq. sententia expectetur. Ne liceat Præposito res nouas inducere, aut veteres nostræ Congregationis consuetudines immutare. Communes literas obsignare, & aliundè datas resignare, ac legere solus potest: posteà tamen Vocalibus legendas tradere teneatur. Sigillum Congregationis apud solum Præpositum sit; ac nemini liceat literas huiusmodi sigillo non signatas alicui mittere. Nemo literas, munera, seu quid aliud cuiusque generis mittere, vel recipere audeat sine Superioris licentia. Qui secus fecerit, Præpositi sui arbitrio puniatur. Ad P. Generalem scribere quisque potest: eas neque Præpositi locorum, neque alius vllo pacto legant, aut aperiant. Exceptis P. Generalis, vel ad P. Generalem literis, & ad Visitatores circa Visitationis tempus, & ad Vocalem electum. Post Septuagesimam possint Præpositi legere, aut aperire quascunque alias, quas siue Vocales, siue alij miserint aut receperint. Absente Præposito nemo scribere alicui literas, aut aliquid alicuius ponderis innouare audeat. Quòd si quid horum statim fieri necessitas coegerit, res tota Præposito cùm domum reuersus fuerit, aperiatur.

Nemo nostrùm suam sententiam in scripto ponat de re quapiam controuersa: nec se cuiuspiam excepisse Confessionem, vel cum à censuris absoluisse fidem faciat, quin antè & viderit Præpositus, & probauerit.

Curæ sit Præposito Annalium librum conficere, in quo, vt quidque acciderit notatu dignum referat, vtpotè quo quisque die Religionem sit ingressus, habitum susceperit, professionem emiserit, ad ordines, & confessiones sit admissus: quicquid denique ortum fuerit, quod ad communem domus vtilitatem pertinere videatur. Librum etiam conficiat accepti, & expensi, vt possit rationem reddere quotannis Visitatoribus, & suo tempore Patribus in Capitulo Generali congregatis. Etsi verò Præpositus accepti, & expensi rationem Vocalibus suæ domus reddere non teneatur, vltrò tamen offerat eis libros Visitationis tempore, & antequàm ad Generale Capitulum proficiscatur. Præpositus etiamsi iam annus elapsus sit, in sua tamen

admi-

administratione permaneat, quousque alius Præpositi munus adierit.

Si quis Præpositus moriatur, alius statim, vel ad summum intra tres menses à P. Generali, & Consultoribus sufficiatur: interim Vicarius, vel eo absente senior ex Vocalibus Præpositi vices suscipiat, eiq. omnes obediant, & præstent reuerentiam: is tamen in Præpositi loco ne sedeat, nec item ius habeat veniendi ad Capitulum Generale, nisi à suis Vocalibus de more eligatur.

Ad Cap. IX. Notæ.

I. QVæ ad Caput VII. adnotata sunt de Præposito Generali, ea & ad inferiores Præpositos quodammodo spectant. Itaque illinc isti petant, atque ea sibi quoque de suo munere ab antiquitate admonendis, erudiendisque, dicta fuisse existiment. Meminerint verò præterea ij, qui Religiosis viris regendis, moderandisque præficiuntur, omne virtutum genus, atque adeò perfectionis apicem ab se exquirere SS. Patres [a]. *Bene enim Monasterium regere Aegyptij Patres sapientis esse pronuntiant, summumq. donum, & gratiam sancti Spiritus esse definiunt: Neque salutaria præcepta quempiam posse obtemperantibus præstituere, nisi qui prius vniuersis virtutum disciplinis fuerit instructus.* Quantoperè autem officiat toti corpori infirmum caput, aptè explicat his verbis [b] Chrysostomus: *Caput valentissimum quidem esse oportet, vt prauas exhalationes ab inferiori reliqui corporis parte sursum ascendentes dispensare, easdemque ritè, atque ordine componere possit. Cum enim per se caput infirmum est, ac fumorum insultus illos morbificos repellere minimè potens, tum fit, vt ipsum etiam infirmius in dies reddatur, itemque & reliquum corpus secum perdat.* Hac ille similitudine Prælati munus appositissimè declarat.

a Cassian. lib. 2 Inst. c. 3.

b De Sacerd. lib 3.

II. Post Præpositos quisque reuerentiam præstet, atque obediat Vicarijs. De Vicarij munere duo dicit, docetq. Pachomius, quæ notari hoc loco debeant. *Si in domo sua*, inquit, [c] *viderit delinquentem, & non nuntiauerit Patri Monasterij, ipse increpationis ordini subiacebit.* Et inferius. [d] *Nihil faciat præter id, quod Pater iusserit, maximè in re noua: nam quæ ex more descendit, obseruabit Regulas Monasterij.* Quæ postrema Pachomij verba astipulantur his, quæ nos hoc capite Constitutionum habemus; *Nihil agere, aut præcipere, neque in domus regimine se ingerere audeat, nisi in his quæ Præpositus commiserit.* Ad illud verò (Absente Præposito vices gerat) facit mirificè S. Isidorus in Regula sua sic statuens: [e] *Si quando Præpositus aliquò proficiscitur, ille ferat fratrum*

c Reg. nu. 125.

d Reg. nu. 127.

e Cap. 23.

sollicitudinem, qui est Præpositus secundus in ordine. Vocat S. Isidorus Vicarium, Præpositum secundum, sicut & Pachomius, alijque eo vocabulo appellant. Vicario autem obediendum esse non secus, ac Præposito, optimè persuaderi poterit sancti Ignatij verbis [a] huc deriuatis: *Quemcumque Paterfamilias mittet ad gubernandam familiam, hunc ita accipere debetis, vt illum ipsum, qui mittit*.

a Epist. 11. ad Ephes.

III. Tum senioribus. Deploranda profectò est eius Reipublicæ, domusve conditio, qua iuuenes aduersus seniores ceruicem erigunt, eosq. debito honore defraudant. E contra gloriari optimo iure de sua patria ille potuit, [b] qui dixit: *Semper in Ciuitate nostra venerabilis fuit senectus: nam maiores nostri eundem penè honorem senibus, quem magistratibus, tribuebant*. Hoc ipsum in Essænis valde laudat Philo [c]: *Senioribus*, inquit, *iuniores debitam curam, honorem, reuerentiam exhibent tamquam germani filij labantem eorum ætatem fulcientes modis omnibus tam alloquijs, quàm ministerijs*. Hæc itaque est adolescentum in senes officiorum ratio. Vicissim autem senes exemplo suo prosint iuuenibus, neque pili solùm canitie, sed & morum grauitate, & sanctitate ijs se reddant cultu, & imitatione dignos. Alioqui corrupti, ignauiq. senes, quantam religiosis Congregationibus perniciem afferant, declarat Cassianus, Mosis Abbatis grauissimis verbis, [d] quæ ne longiores simus, hic ponere supersedemus. Illud interim scire opus fuerit, vix appellari posse senes, illos *in quibus*, vt acutè inquit Seneca, [e] *exacta iam pueritia, remanet, quod grauius est, puerilitas*.

b Callistrat. de iu. immun.

c Quod omnis probus, liber.

d Coll. 2. c. 13.

e Epist. 4.

IV. Ne liceat Præposito res nouas inducere. Regula enim Religiosi Ordinis, vitæq. norma ab ijs maximè custodienda est, qui ceteros ad eam custodiendam suo exemplo debent permouere. Etenim si ipse Præpositus prætextu dispensationis, aut ostendendæ potestatis, ritus, legesq. violare audeat, quid subditi facient? Exclamat proinde S. Pachomius; [f] *Ne rumpat Abbas vincula, quæ Deus in cælo condidit, vt obseruentur in terris*. Quæ verba nedum ille vir beatus dicere potuit, qui regulam è cælo Angelo dictante habuit, sed nos etiam, ceteriq. omnes, qui Constitutiones, Sanctionesq. ab Apostolica sede firmatas accepimus.

f Reg. n. 158.

V. In erogandis eleemosynis plus duos aureos in mense. Optimè institutum, vt duos saltem aureos quolibet mense pro suo libito queat Præpositus erogare pauperibus. Id antiquitus liberalissimè factum. nouerant enim veteres illi, [g] *Fœnerari Domino, qui miseretur pauperis*. Itaque anno 816. in Comitijs Aquensibus

g Prou. 19.

bus Decretum est, *vt de omnibus in eleemosynam datis tam Ecclesiæ, quam fratribus, decimæ pauperibus dentur.* Nostri sanè Patres Andreas Auellinus, & Matthæus Bencius (vt vetustiores omittam) tenacioris licet parsimoniæ in domestico cultu, à non nemine aliquando notati, a deò tamen procliues ad pauperum subleuandam inopiam extitere, vt satis mihi facturi posteri videantur, si profusam eorum beneficentiam aliqua saltem ex parte imitati fuerint.

VI. Præpositus etiãsi iã annus elapsus fuerit, &c.

Annuæ erant Præpositura etiam apud priscos Patres, tametsi Abbatum, hoc est eorum, qui Præpositis ipsis præerant, perpetua ferè esset præfectura. Extat autem annuæ Præpositura exemplum apud S. Augustinum in Tractatu de vita Clericorum. *Dictum est*, ait, a *de illo (Barnaba presbytero) quòd anno Præpositura suæ per industriam debita fecerit.* Idem pulchrè habet S. Nilus Abbas in epistolio de nimis diuturna Præfectura: *Tradunt*, inquit, *rerum naturalium obseruatores, gruem triginta dies communem auium agmen ducere, deinde alteri grui idem munus tradere. Qui nunc gregi tuo praeest, ambitiosus, imperandiq. cupidus, vt audio, expleto de more iam anno ministerij sui, non permittit, vt alius regendi munus, curamq. suscipiat. Et quid dicemus ad hæc?* Finit epistolam suam Nilus hæc Aposiopesi, vt cogitatione, quod reticet, lector suppleat. a Tom. 1.

Cap. X.
De ordine & loco cuiusque inter se.

PRÆPOSITVS in sua quisque domo primum locum obtineat. Si plures Præpositi conueniant, omnes post Præpositum, suo quisque professionis loco, collocentur. Post Præpositos, Vicarius, tum ceteri Sacerdotes, iuxta professionis ordinem, siue ij Vocales sint, siue non sint: tum Clerici professi pro suo quisque ordine: post hos Nouitij: tum hospites, postremo fratres laici locum habeant. Visitatores cetero quidem anno Professionis locum teneant: Visitationis tamen tempore post Præpositos collocentur. Licet ij, qui maioribus Ordinibus initiati sunt, præcedant eos, qui minoribus: his tamen ad eundē ordinis gradum euectis, non ampliùs ordinis, sed professionis ratio habeatur: nisi quis sua culpa, & pro pœna ad ordines non fuerit admissus: Quod speciatim de vnoquoque erit declarandum.

Qui sua culpa locum professionis amiserint, ijs si pœna post aliquot annos remissa fuerit, in pristinum professionis locum restituti esse ne intelligantur: sed post eos omnes, qui Superiores aliquos ordines iuxta constitutum à Capitulo tempus susceperint, maneant. Eos verò, qui ante id tempus necessitate, aut rationabili caussa promoti fuerint, præcedant: nisi iam anteà elapsum sit tempus à Capitulo, & à Constitutionibus constitutum.

Ad Cap. X. Notæ.

a de Vit. Contempl.

I. IVxta professionis ordinem. Hunc ipsum ordinem seruasse Iessæos tradit Philo: [a] *Nec seniores, ait, ex annis æstimantur, sed quantumlibet grandæuos habent pro pueris, si serò institutum hoc complexi sunt. honorem verò senectutis tribuunt his qui exercuerunt se à iuuentute in hac pulcherrima, diuinaq. parte contemplatiua philosophiæ*. Cassianus id ipsum narrat, laudatq. in Aegyptijs, Thebæisq. Monachis, hisce verbis: [b] *Ita namque renuntiantem huic mundo obedire cunctis necesse est, vt redeundum sibi secundum sententiam Domini ad infantiam pristinam nouerit, nihil sibi de consideratione æui, vel annorum numerositate præsumens, quam in seculo inaniter consumptam sese putat perdidisse, sed pro rudimentorum merito, & tyrocinij nouitate, quam se gerere in Christi militia recognoscit, subdere se etiam iunioribus non veretur*. His similia scribit de Pachomianis B. Hieronymus. Ipsum lege. [c]

b Inst. lib. 2. c. 3

c Præf. ad Reg. Pachomij.

II. Et nostrarum denique Notationum finis hic esto. Scio dixisse me non quidem omnia, quæ in rem dici poterant (quis enim ea vel animo complectatur?) sed quæ præterire nullo modo debebam, vt nostros mores, ritusq. & à nouitatis labe eximerem, & Maiorum exemplo, monitisq. firmarem. Spero autem satis multa hæc erunt, nostrorum Sodalium studijs ad perfectam virtutem alliciendis, trahendisque, solidissima autoritate Vetustatis. *Precor itaq.* Sanctissimi Dorothei verbis, [d] *Dei bonitatem, dignos nos faciat, vt hæc SS. Patrum vestigia, & instituta firmiter, & fideliter teneamus*.

d Serm. 5.

F I N I S.

Deo, & Deiparæ Mariæ Virgini sit laus, & gratiarum actio sempiterna.

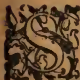
Has Notas, quæ nostri Ordinis Constitutionibus meo labore, studioq. accesserunt, scripsi, digessi, edidi, tantùm vt simplicem, ijs autoritatem à veterum exemplis monitisve conciliarem; nullo verò modo, vt declarationem aut interpretationem aliquam vel ipse præberem, vel mea opera alius quispiam adijceret. Quod attestor,

Ant. Caracciolus Cl. Reg.

Hoc Carmen verè Heroicũ, quod vir prętanti ingenio & ui Belgij insigne decus, Iustus Rykius, adeò amicè de me meisq. Notis panxit, cum ad Typographos serius allatum sit, quàm vt primam libri frontem ornare posit, hunc saltem locum habeat, ne tam pulcher Belgicæ Musæ fœtus, mihi, libello meo, & Lectoribus pereat.

IN DOCTISSIMAS SACRORVM RITVVM NOTAS R. P. D. ANTONI CARACCIOLI.

IVSTI RYKI GANDENSIS BELGÆ Carmen.

ACRORVM ritus, atque ignorata profanis
Arcana, & quicquid prisci venerabile sæcli est
Sacratis depromptum adytis; quæ Spiritus alti
Aetheris, & magni sanxit Mens prouida Mundi:
ANTONI in dias reuocasti luminis oras.
Miratur veteres, miratur Roma recentes
Vno à fonte peti mores. stupet ipsa Sororum
Optima Relligio, stupuit Pietasque, Fidesque
Rursus in antiquam faustè reuocata figuram.
Haud meritò, nec enim licuit de pectore tanto
Exspectare minus; pulchra sic messis ab herba
Præuisa trepidos suspendit fruge colonos.
Sæpè tuos nutrix dum sensit culta labores
Parthenope, & teneris præsumpsit gaudia curis
Amplexa est surgentem animum, potuitq. videri
Fatidica, inque tuos nimium procliuis amores.
Quamuis ista tuam non permouere iuuentam,
Aut stimulos generose Tibi fecere: sed almis
Mens incocta bonis, & pulcro fœtus honesto
Spiritus, obscuræ spreuit palmaria terræ:

Maio-

Maioris cupidus palmæ, melioris amator
Consilij. haud dubita, cæli manet Arce repostum
Quod sequeris; nostros fugiunt tua præmia sensus.
Tempus erit cum te subuectum ad cærula templa
Vilibus ereptum curis, cæloq. tuentem
Quæ miseros agitant mortales, stellifer axis
Suspiciet, meritosq. tibi compones honores.
Tunc dulcis labor iste fluet; meminisse iuuabit
Vt quondam in terris sudoris largus acerbi,
Hybernæ vt patiens auræ per scrinia pallens,
Librorumq. strues non molles duxeris annos.
Tunc quibus immundæ placuerunt otia vitæ,
Indignati animis, suspirantesque, decorum
Inuidia mordente caput conuellere tendent.
Heu miseri incassum! volat omni celsior ira
Gloria, quam iustis docti peperere triumphis.

In Vrbe PP. VI. KL. Feb. CIↃ. IↃ C. X.

INDEX

INDEX CAPITVM OPERIS.

Partis Primæ.

Partis Secundæ.

Partis Tertiæ.

INDEX

INDEX RERVM,

QVÆ IN TEXTV CONSTITVTIONVM CONTINENTVR.

Via-

D

E

Ele-

F I N I S.

INDEX
IN NOTAS AD CONSTITVTIONES CLER. REGVLAR.

A

FINIS.

ERRATA GRAVIORA SIC CORRIGITO:

Cetera leuiora per te ipse Lector emendabis.

Fol: 8. *Linea* 2. & 3. Carafæ,&, Thienæo. scribe ad marg. Ibid. 7, exponi nobis nuper. 13.2.absumpti. 16.2. IN Constitutiones. 21.32& Clemens Petro. 23.23Pamelius. 24.23.Monasticis regulis. 57.3.quia quod illæ. eod. 12.Suetonius. eod 33. purpurandas. 62.24.marcidi. 66.12.grauitatis. 68.22 apparationis. 70.10.idem concionaturum fecisse. eod.31.alijq. 80 8.veteri. 96.11.ἀκτημόσυνλω. 97.19 Samaritana. 99.15.petentibus. 108.10.colore infectis. 121.17.primum instituisse 122.17 Isaias Abbas. 125.vlt. SS. Macharij & Paphnutij. 136.8. Ab Albertino &c. missa fuisset. 143.10.ineptos. eod.21.vitæ melioris &. 149.29.Alloqui verò eos. 156.28. quod Minutius. 169.16.eliminandum. 172.18.ne domicilium.

REGESTVM.

ABCDEFGHIKLMN.

Omnes sunt Quaterniones, præter N, Duernionem.

ROMAE, Apud Bartholomæum Zannettum. M. DC. X.

SVPERIORVM PERMISSV.

Cap. V.
De adminiſtrandis Sacramentis.

Prætermiſſum, inſerendum fol.61. poſt Not. V.

VI ad Eccleſias noſtras adierint ad ſuſcipienda Sacramenta, ijs Sacerdotes Confeſſarij præcipuam exhibeant charitatem: rem ſuam priuatam, aut commodum ne ſpectent, animarum ſaluti magnopere ſtudeant.

Qui in lectis grauiter ægrotant, domi viſitari de Superioris licentia poterunt, & Sacramentum eis Pœnitentiæ miniſtrari, pijſq. monitis inſtrui, ac demum ad benè moriendum, vt ſe diſponant, hortari. Caueant autem ne ad res temporales, ad facienda teſtamenta, ad eleemoſynas erogandas, maximè ſi Religioni noſtræ velint relinquere ſe admiſceant, vt auaritiæ non culpa tantùm, ſed omni prorſus ſuſpicione careant.

Sacerdotum qui confeſſionibus ſæcularium audiendis exponantur, delectus habeatur: & quamuis peritus quis fuerit, & ad iuſtam ætatem peruenerit, maturè ſatis agatur; ne ad id munus admittantur, niſi qui idonei ſint reperti, nec niſi de licentia P.Generalis; qui, ſi iam annus poſt Sacerdotium fuerit expletus, licentiam, ſi ei videbitur, poterit concedere: antea concedat nulli, niſi aut Sacerdotis alicuius præcipua virtus, & doctrina, aut loci neceſſitas requirat. Antequam mittatur quis pro licentia obtinenda à locorum Ordinarijs, ſiuè ad recipiendos Ordines, ſiuè ad Confeſſiones audiendas, domi prius à Præpoſito, & Patribus ad id electis diligentiſſimè examinetur. Qui ita ad Confeſſiones audiendas admiſſi fuerint, nè prius accedant, quàm poteſtas à ſuo Præpoſito facta illis fuerit. Curent Præpoſiti, vt admittendis ad Confeſſionem Sæcularibus definiatur modus: ne Confeſſarij nimis occupati ſibi ipſis vacandi tempus non habeant.

Ad mulierum confeſſiones audiendas, ne facilè Sacerdotes iuniores exponantur: ſed qui ætate, & moribus ſunt maturi. Domus mulierum Noſtri, ne ſine rationabili cauſa adeant. Qui earum confeſſionibus audiendis nondum ſunt expoſiti, ab earum viſitatione abſtineant. Permitti tamen à ſuperiore poſſit, vt æqua de cauſa quandoque, ſed raró viſitentur. Qui earum Confeſſiones audire ſolent, poſſint quidem de Superioris licentia illas quandoque viſitare, ſed id raró admodum, & conſideratè fiat. Confeſſiones earum, niſi in Eccleſijs, ne audiantur; dum ne vel grauis ægrotatio, vel calamitas aliqua, vel alia quæuis cauſa vehemens poſtulauerit. Quæ ſi acciderit, ne ſolus cum ſola ſit, caueat; ſed comes ibi maneat vbi poſſit conſpici. Sedilia pro mulierum confeſſionibus audiendis, ita in Eccleſijs ſint collocata, vt & mulier, & Sacerdos facilè videri poſſint. Dum earum confeſſiones audiunt, nè longius æquo ſermones producant, nève de ijs rebus agant, quæ ad Pœnitentiæ Sacramentum pertinere minimè videantur. Virorum confeſſiones, aut in Eccleſijs, aut in locis ad id aſſignatis audiantur.

